

1.

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

SİVAS

SOSYAL DURUM

ANALİZİ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
Tablolar Dizini.....	2
Şekiller Dizini	5
1. DEMOGRAFİ.....	8
2. EĞİTİM	33
3. SAĞLIK	40
4. AİLE	60
5. GÜVENLİK VE ADALET.....	68
6. İSTİHDAM	73
7. SOSYAL GÜVENLİK.....	93
8. GELİR DAĞILIMI VE FIRSAT EŞİTLİĞİ	100
9. KONUT	115
10. YOKSULLUK.....	120
11. SOSYAL YARDIMLAR	123
12. SOSYAL HİZMETLER	125
13. SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HAREKETLER	131
14. KÜLTÜR.....	141
KAYNAKÇA	144
EKLER	145

Tablolar Dizini

Tablo 1. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Nüfus Büyüklükleri İle Nüfus Artış Hızları(TÜİK, 1965-2014).....	9
Tablo 2. Sivas İlçeleri Yıllara Göre Nüfus (TÜİK, 1990-2014).....	12
Tablo 3. TR72 Bölgesi ve İlleri Doğum Sayısı(TÜİK, 2010-2014).....	14
Tablo 4. Sivas İlçeleri Kaba Doğum Hızı (TÜİK 2014, %).....	14
Tablo 5. Sivas İli Yaşlı Nüfus Sayısı (TÜİK, 2010-2014).....	17
Tablo 6. Sivas Kırsal/Kentsel Nüfus Oranları(TÜİK,1965-2014).....	19
Tablo 7. Yıllara Göre İlçe Nüfus Yoğunlukları(TÜİK,1990-2014).....	20
Tablo 8. Yıllara Göre Göç Rakamları(TÜİK, 2009-2014).....	23
Tablo 9. Sivas Göç Alınan ve Verilen İller (TÜİK, 2013-2014).....	24
Tablo 10. TÜİK 2011 İç Göç Nedenleri.....	28
Tablo 11. Sivas İlçe Nüfus Değişimi (TÜİK, 1990-2014).....	29
Tablo 12. Sığınmacı Kökenine Göre Sığınmacı Sayısı (Sivas Valiliği, 2015).....	31
Tablo 13. Sivas İlçelerinin 2009-2013 Yılları Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2009-2013).....	33
Tablo 14. Türkiye ve Sivas İli Okul Öncesi Eğitim Net Okullaşma Oranları (TÜİK, 2013-2015).....	34
Tablo 15.Sivas İli İlköğretim Okul, Şube, Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (TÜİK, 2012-2015).....	34
Tablo 16. Sivas İli Ortaöğretim Okul, Şube, Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci (TÜİK, 2012-2015).....	35
Tablo 17. Türkiye’de Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TÜİK, 2009-2015).....	35
Tablo 18. TR72 Bölgesi’nde yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015).....	36
Tablo 19. Sivas’ta yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015).....	36
Tablo 20. Öğretim Yılları İtibariyle Cumhuriyet Üniversitesi Üniversite Öğrenci Sayıları (TÜİK, 2012-2015).....	37
Tablo 21. Cumhuriyet Üniversitesi Öğretim Elemanı Sayısı (Cumhuriyet Üniversitesi, 2012-2014).....	37
Tablo 22. Öğretim Elemanı/Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayıları (YÖK, 2013).....	37
Tablo 23. Öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayıları (YÖK, 2013).....	37
Tablo 24. Hastane ve Yatak Sayısı (TÜİK, 2013).....	40
Tablo 25. Hastane ve Yatak Sayısı (TÜİK, Sağlık Bakanlığı, 2013).....	40
Tablo 26. TR72 Bölgesi Karşılaştırmalı Sağlık Göstergeleri (Sağlık Bakanlığı, 2013).....	41
Tablo 27. Sivas’ta Bulunan Hastanelerin İlçeler Bazında Dağılımı (Sivas Valiliği, 2002-2015).....	42
Tablo 28. Sivas’ta Bulunan Hastanelerin İlçeler Bazında Dağılımı (Sivas Valiliği, 2015).....	43
Tablo 29. Sivas’ta İlçeler Bazında Sağlık Göstergeleri-I.....	44
Tablo 30. Sivas’ta İlçeler Bazında Sağlık Göstergeleri-II.....	45
Tablo 31. Sağlık Personeli Sayısı (TÜİK 2013, Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2014).....	46
Tablo 32. İlçeler Bazında Bebek ve Çocuk Ölüm Oranları (Sivas Valiliği, 2015).....	51
Tablo 33. KHB Genel Sekreterliğine Bağlı Hastanelerin En Sık Görülen Hastalık Tanıları (Sivas Valiliği, 2014).....	52
Tablo 34. Sivas’ta Yıllar İtibariyle Ruhsal Bozuklukların Dağılımı (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015).....	54
Tablo 35. Hakkında Mahkeme Kararıyla Takibi Yapılan Hasta Sayısı (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	54
Tablo 36. İntihar Vakalarının İlçe Bazında Dağılımı (TÜİK, 2013).....	57
Tablo 37. Karşılıklı Yaş Grubuna Göre Evlenenler (TÜİK, 2014).....	62

Tablo 38. Sivas İli ve İlçeleri İçin Evlenme Sayıları (TÜİK, 2002-2014).....	63
Tablo 39. Evlilik Süresine Göre Boşanma Sayılarının Dağılımı (TÜİK).....	65
Tablo 40. İllere Göre Koruyucu Aile İstatistikleri (TÜİK 2014).....	65
Tablo 41. Sivas ve İlçeleri Bazında Boşanma Sayıları (Sivas Valiliği, 2013-2014).....	65
Tablo 42. Yıllar İtibariyle Ortalama Hane Halkı Büyüklüğünün Değişimi, (Sivas Valiliği, 2013-2014)....	66
Tablo 43. Yıllara Göre Sivas'ta İşlenen Seçilmiş Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlülerin Sayısal Değişimi (TÜİK, 2009-2013)	68
Tablo 44. Yıllar İtibariyle Sivas İlinde Kayıt Altına Alınan Toplam Suç Sayıları (Sivas Valiliği, 2002-2015)	70
Tablo 45. İlçeler Bazında Sivas'ta Meydana Gelen Suç Olaylarının Dağılımı(Sivas Valiliği, 2002-2014)	71
Tablo 46. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2013).....	74
Tablo 47. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2008-2013).....	74
Tablo 48. Eğitim Durumuna Göre İşgücü, İşsiz, İstihdam Durumu (Bin, TÜİK, 2011-2014).....	76
Tablo 49. Sektörlere Göre Çalışan Sayısı Oranları (SGK, 2013)	78
Tablo 50. Sivas İlçelerinde İşyeri ve Çalışan Sayılarının Mekânsal Dağılımı(SGK, 2012).....	79
Tablo 51. Çalışanların Meslek Gruplarına göre ve Cinsiyete göre Dağılım Oranları (İŞKUR İPA, 2014).	80
Tablo 52. TGÇM Eleman Sayısının Açık İş ve Meslek Gruplarına Göre Dağılım Oranları (İŞKUR İPA, 2014).....	81
Tablo 53. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İşteki Durumu (Bin, TÜİK 2009-2014).....	82
Tablo 54. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (Bin) (TÜİK, 2014).....	83
Tablo 55. İŞKUR Temel Göstergeleri 2014 Yılı (İŞKUR, 2014)	86
Tablo 56. İŞKUR Kayıtlarına Göre Sivas'ta İşsizlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)	86
Tablo 57. İşsizlerin Eğitim ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)	86
Tablo 58. Yıllar itibariyle işe yerleştirilenlerin sayısı (İŞKUR, 2014).....	87
Tablo 59. İŞKUR Tarafından Açılan Kurslara Katılım(İŞKUR, 2010-2014).....	89
Tablo 60. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından TR72 Bölgesinin Genel Profili (SGK, 2015).....	93
Tablo 61. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından Sivas'ın Profili (SGK, 2015).....	93
Tablo 62. 5510 Sayılı Kanunun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı (SGK, 2013)	94
Tablo 63. Sivas'ta 4/a Kapsamındaki Nüfusun Yıllara Göre Dağılımı (Sivas SGK, 2015)	96
Tablo 64. Sivas'ta 4/b Kapsamındaki Sigortalı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Sivas SGK, 2015)	96
Tablo 65. 4/b (Bağ-Kur) Kapsamındaki Emekli Sayısı İle Aylık ve Gelir Alanların Sayısı (Sivas SGK, 2015)	96
Tablo 66. Sivas İli İlçeler Bazında Sigortalı Sayısı (Sivas Valiliği, 2015)	97
Tablo 67. Düzey 2 Bölgeleri Kişi başına GSYH (TÜİK, 2001).....	100
Tablo 68. Düzey 1 Bazında Dilimler İtibariyle Gelir Dağılımı ve Gini Katsayısı (TÜİK, 2013).....	101
Tablo 69. Sivas İlçelerinde İşyeri ve Çalışan Sayılarının Mekânsal Dağılımı (SGK, 2013).....	102
Tablo 70. Sivas İlçelerinin 2009-2013 Yılları Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2009-2013).....	104
Tablo 71. Türkiye ve Sivas İli Okul Öncesi Eğitim Net Okullaşma Oranları (TÜİK, 2013-2015).....	105
Tablo 72.Sivas İli İlköğretim Okul, Şube, Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (TÜİK, 2012-2015)	105
Tablo 73. Sivas İli Ortaöğretim Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı (TÜİK, 2012- 2015).....	106
Tablo 74. Türkiye'de yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015).....	106
Tablo 75. TR72 Bölgesi'nde yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)	107

Tablo 76. Sivas'ta yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)	107
Tablo 77. Öğretim Yılları İtibariyle Cumhuriyet Üniversitesi Üniversite Öğrenci Sayıları (TÜİK, 2012-2015).....	108
Tablo 78. Sivas'ta Faaliyet Gösteren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı Listesi(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sivas Valiliği 2015).....	108
Tablo 79. Hane halklarının İl Ayrımında Konuttaki Mülkiyet Durumlarına Göre Dağılımı (TÜİK, 2011)	116
Tablo 80. Hane halklarının il ayrımında bina inşa yılına göre dağılımı (%) (TÜİK, 2011)	116
Tablo 81. Hane halklarının il ayrımında konuttaki ısınma sistemine göre dağılımı (%) (TÜİK, 2011)..	117
Tablo 82. Hane halklarının İl Ayrımında Konuttaki Oda Sayısına Göre Dağılımı (%) (TÜİK, 2011).....	117
Tablo 83. Hane halklarının il ayrımında bina kat sayısına göre dağılımı (TÜİK, 2011).....	118
Tablo 84. 2014 yılı itibarı ile Sivas İlindeki Tahmini Konut İhtiyacı (ORAN).....	119
Tablo 85. Fert Yoksulluk Oranları (TÜİK, 2002-2013)	120
Tablo 86. Fert Yoksulluk Oranları (TÜİK, 2002-2013)	121
Tablo 87. Türkiye'de Göreli Yoksulluk Sınırına Göre Yoksulluk Göstergeleri (Gelire Dayalı) (TÜİK, 2006-2013).....	121
Tablo 88. Sivas İli 2014 Yılı Sosyal Yardımları	123
Tablo 89. Sivas'ta Faaliyet Gösteren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı Listesi(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sivas Valiliği, 2015).....	125
Tablo 90. Yıllar İtibariyle İlçeler Bazında Vakıf Sayısı (Sivas Valiliği, 2015).....	133
Tablo 91. Sivas'ta Derneklerin İlçeler Bazında Aldığı Paylar (Sivas Valiliği, 2015).....	138
Tablo 92. Derneklere Üye Sayısının Cinsiyet Bakımından İlçeler Bazında Dağılımı (Sivas Valiliği, 2010-2015).....	139
Tablo 93. Sektörel Çalışma Grubu Toplantılarına Katılım ve Katkı Sağlayanlar.....	150
Tablo 94. Sosyal Altyapı Eylem Planı	151
Tablo 95. İlçeler Kalkınmışlık Sıralaması	158

Şekiller Dizini

Şekil 1. Kayseri, Sivas ve Yozgat Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 2014)	8
Şekil 2. Sivas Nüfus Yoğunluğu (TÜİK, 2008,2011,2014, km2 /kişi).....	9
Şekil 3. Sivas İlçe Nüfusları (TÜİK, 2014).....	10
Şekil 4. TR72 Bölgesi İlçe Yoğunlukları (TÜİK, 2014).....	10
Şekil 5. Türkiye, Bölge ve Bölge İllerinin Nüfus Gelişimi ve Projeksiyonları (TR72 Bölge Planı, 1965-2023).....	11
Şekil 6. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Toplam Doğurganlık Hızı Karşılaştırması (TÜİK,2009-2014)	13
Şekil 7. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Kaba Doğum Hızı Karşılaştırması(TÜİK,2009-2014)	13
Şekil 8. Sivas Nüfus Piramidi (TÜİK, 2014).....	15
Şekil 9. Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı (TÜİK, 2014).....	16
Şekil 10. TR72 ve İlleri Nüfus Piramidi (TÜİK, 2014)	16
Şekil 11. Yıllar İtibariyle Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri Yaş Bağımlılık Oranları(TÜİK,1990-2014).....	17
Şekil 12. Bölge İlçeleri Nüfus ve Yaş Bağımlılık (TÜİK,2014)	18
Şekil 13. Kayseri Sivas ve Yozgat Nüfus Yoğunlukları(TÜİK, 2008, 2014)	19
Şekil 14. Sivas Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları(TÜİK, 1965-2014).....	20
Şekil 15. TR72 İlçe Nüfus Yoğunlukları Haritası(TÜİK,2014)	21
Şekil 16. Kayseri, Sivas ve Yozgat Net Göç Hızı (TÜİK, 1975-2014).....	24
Şekil 17. Sivas İli Alınan Göç Haritası(TR72 Bölge Planı, 2013)	25
Şekil 18. Sivas İli Verilen Göç Haritası(TR72 Bölge Planı, 2013).....	25
Şekil 19. Cinsiyet ve Yaşa Göre Alınan/Verilen Göç(TÜİK,2014).....	26
Şekil 20. Bitirilen Eğitim Durumuna Göre Alınan Göç (TÜİK, 2013).....	26
Şekil 21. Bitirilen Eğitim Durumuna Göre Verilen Göç (TÜİK, 2013)	26
Şekil 22. Cinsiyet ve Yaşa Göre Alınan Göç(TÜİK,2010-2014)	27
Şekil 23. 01.04.2015 tarihi itibariyle Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar (Göç İdaresi, 2015)	30
Şekil 24. Türkiye, Bölge, Sivas ve İlçeleri Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2013)	33
Şekil 25. Yıllar İtibariyle Sivas İlköğretim Okullaşma Oranları (TÜİK, 2007-2014)	34
Şekil 26. Sivas Ortaöğretim Okullaşma Oranı (TÜİK, 2007-2014).....	35
Şekil 27. Sivas İlçeleri Yüksek Öğrenim Bitirme Ortalama Oranları (TÜİK, 2009-2013).....	36
Şekil 28. TR72 Bölgesi Toplam Kurum ve Toplam Yatak Sayıları (TÜİK, 2013)	41
Şekil 29. Sağlık Kurumlarında Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK, 2013).....	46
Şekil 30. Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK, 2013)	47
Şekil 31. Bebek Ölüm Hızı (TÜİK, 2010-2013).....	49
Şekil 32. TR72 Bölgesinde Toplam Bebek Ölüm Sayısı (TÜİK, 2009-2013)	49
Şekil 33. 2009-2013 Yılları Arasında Sivas'ta Görülen Çocuk Ölümleri (TÜİK, 2009-2013)	50
Şekil 34. TR72 Bölgesinde Görülen Toplam Çocuk Ölümünün Toplam Ölümler İçindeki Payı (%) ve Sivas'ta Toplam Ölümler(TÜİK, 2009-2013)	50
Şekil 35. Ölüm Nedenleri (%) (TÜİK, 2013).....	53
Şekil 36. Şehir Dışına Sevk Edilen Hasta Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	54

Şekil 37. Şehir Dışından Bildirilen Hasta Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)	55
Şekil 36. Türkiye ve TR72 Bölgesinde İntihar Vakalarının Yıllar İtibariyle Değişimi (TÜİK,2004-2013)..	55
Şekil 37. Yıllar İtibariyle Kaba İntihar Hızı (TÜİK, 2007-2013)	56
Şekil 38. Sivas'ta İntihar Vakalarının Cinsiyet ve Yıllara Göre Değişimi (TÜİK, 2009-2013).....	56
Şekil 39. Kaba Evlenme Hızı Seyri (TÜİK, 2008-2014).....	60
Şekil 40. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Evlenme Hızı Verileri (TÜİK, 2014).....	60
Şekil 41. Sivas Kaba Evlenme Hızı Verileri ve Evlenme Sayısı (TÜİK, 2010-2014).....	61
Şekil 42. Karşılaştırmalı Ortalama Evlenme Yaşı Verileri (TÜİK, 2010,2014).....	61
Şekil 43. Sivas'ta Olay Yerine Göre Erkek ve Kadın Evlenme Yaşı Seyri (TÜİK,2010-2014).....	62
Şekil 44. Kaba Boşanma Hızı Seyri (TÜİK, 2008-2014).....	63
Şekil 45. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Boşanma Hızı Verileri (TÜİK, 2014).....	64
Şekil 46. Sivas Kaba Boşanma Hızı Verileri ve Boşanma Sayısı (TÜİK, 2010-2014).....	64
Şekil 47. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğünün Yıllar İtibariyle Değişimi (TÜİK, 2008-2015).....	66
Şekil 48. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2013)	73
Şekil 49. Sivas İstihdam Oranları (TÜİK, 2008-2013)	75
Şekil 50. TR72 Bölgesi Cinsiyet Ayrımında İşgücüne Katılma Oranı (TÜİK, 2004).....	75
Şekil 51. Eğitim durumuna göre açık iş dağılımı, Sivas, %, (İŞKUR İPA, 2014)	77
Şekil 52. Bölge İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler Grafiği ve Düzey2 Bölgeleri Tarım İstihdam Oranları Grafiği (TÜİK, 2014)	77
Şekil 53. Çalışanların Meslek Gruplarına Göre ve Cinsiyete Göre Dağılım Oranları(İŞKUR İPA, 2014)..	79
Şekil 54. TGÇM Eleman Sayısının Sektörel Dağılım Oranları (İŞKUR İPA, 2014)	81
Şekil 55. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin İşteki Durumu Toplam, Tarım, Tarım Dışı (Bin) (TÜİK, 2009-2014).....	83
Şekil 56. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (%) (TÜİK, 2014).....	84
Şekil 57. İşgücüne Dâhil Olmayanların Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri	85
Şekil 58. İŞKUR Tarafından Yapılan İşe Yerleştirmelerin Sektörlere Göre Dağılımı (%), (İŞKUR, 2014) .	88
Şekil 59. 5510 Sayılı Kanunun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı (SGK, 2013)	95
Şekil 60. Bölgedeki İşyeri Sayısının Sektöre ve İllere Dağılımı (TR72 Bölge Planı, 2012).....	103
Şekil 61. Türkiye, Bölge, Sivas ve İlçeleri Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2013)	104
Şekil 62. Yıllar İtibariyle Sivas İlköğretim Okullaşma Oranları (TÜİK, 2007-2014).....	105
Şekil 63. Sivas Ortaöğretim Okullaşma Oranı (TÜİK, 2007-2014).....	106
Şekil 64. Sivas İlçeleri Yüksek Öğrenim Bitirme Ortalama Oranları (TÜİK, 2009-2013).....	107
Şekil 65. TR72 Hanehalkı Tüketim Harcamalarının Dağılımı(TÜİK, 2011-2013)	115
Şekil 66. Türkiye'de ve TR 72'de Karşılaştırmalı Konut Satışları	115
Şekil 67. Göstergelerle Türkiye' de Yoksulluk (TÜİK, 2002-2013)	120
Şekil 68. TR72 Bölgesinde Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1980-2014)	132
Şekil 69. Türkiye'de Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1980-2014).....	132
Şekil 70. Türkiye'deki Vakıfların Hedef Kitlelerine Göre Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2014).	133
Şekil 71. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren ve Fesih Edilen Dernek Sayıları (İçişleri Bakanlığı, 2004-2012).....	135

Şekil 72. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı-2004-2012).....	135
Şekil 73. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın ve 26 Yaş Altı Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı, 2004-2012).....	136
Şekil 74. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2012)	137
Şekil 75. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2015)	137
Şekil 76. Sivas'ta Derneklerin İlçeler Bazında Aldığı Paylar (Sivas Valiliği, 2015)	138
Şekil 77. Bölgede Faaliyet Gösteren Derneklerin Faaliyetlerine Göre Dağılımları	139

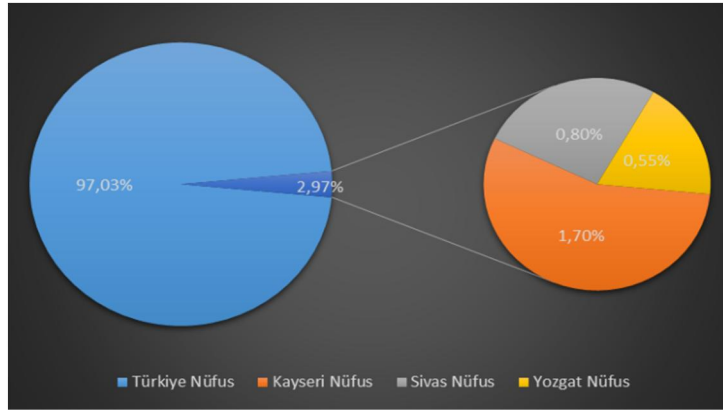
2. DEMOGRAFİ

1.1 Nüfus

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Sivas ilinin nüfusu, 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 623.116 kişidir. Toplam nüfusun 446.663 kişisi il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, 176.453 kişisi belde ve köylerde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanların oranı %72, köyde yaşayanların oranı ise %38 'dir. İlin 17 ilçesi, 24 belediyesi ve 1.235 köyü bulunmaktadır. Yine aynı sonuçlara göre, il merkezi nüfusu 351.431, ilin nüfus yoğunluğu ise km² başına 22 'dir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Merkez, Yıldızeli ve Şarkışla'dır. Nüfus bakımından en küçük ilçesi Doğanşar'dır.

2014 yılı ADNKS'ye göre ise Sivas ili 623.116 kişilik nüfusu ile iller arasında 32. sıradadır. Sivas ili; Kayseri ve Yozgat ile birlikte İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına göre 26 adet düzey 2 bölgesinden biri olan TR72 Bölgesi'ni oluşturmaktadır.

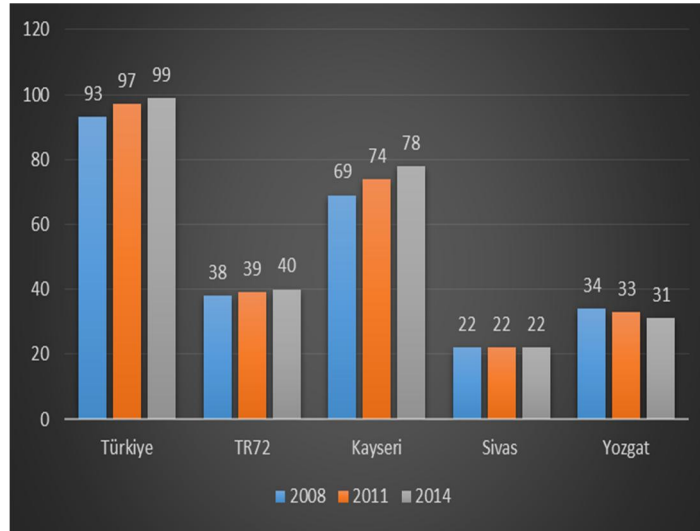

Şekil 1. Kayseri, Sivas ve Yozgat Nüfus Büyüklükleri (TÜİK, 2014)

Şekil-1'de TR72 Bölgesi ve Bölge illerinin Ülke nüfusundan aldıkları pay gösterilmektedir. TR72 Bölgesi Ülke nüfusunun %2,97'sini, Sivas ili ise toprak bakımından ikinci büyük il olmasına rağmen nüfusun sadece %0,80'ini oluşturmaktadır.

2014 ADNKS'ye göre 2.378.052 kişilik nüfusa sahip olan TR72 Bölgesi illerinden Kayseri'nin nüfusu 1.322.376, Sivas'ın nüfusu 623.116, Yozgat'ın ise 432.560 kişidir. Ülke genelinde 32. sırada olan Sivas, TR72 Bölgesinde 2. sırada yer almaktadır.

2014 yılı nüfus sonuçlarına göre Türkiye'de kilometrekare başına düşen kişi sayısı 99'dur. Bölge, Düzey 2 bölgeleri arasında en büyük yüzölçümüne sahip olup, kilometrekare başına düşen kişi sayısında; 40 kişi ile 26 Düzey2 bölgesi arasında sondan 4. sıradadır. Şekil 2'de TR72 Bölge illeri olan Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinin karşılaştırılması yapılmıştır. 2013 ADNKS'ye göre nüfus yoğunluklarına göre il sıralamasında Kayseri'nin 32., Yozgat'ın 69. ve Sivas'ın ise 77. olduğu görülmektedir. Sivas ilinin vermekte olduğu göç nedeniyle nüfus yoğunluğu da yıllar itibariyle düşme eğiliminde olup son üç yıldaki yoğunluğu km² başına 22 olarak gerçekleşmiş olup, bu rakamın önümüzdeki yıllarda düşmesi beklenmektedir.

Şekil 2. Sivas Nüfus Yoğunluğu (TÜİK, 2008,2011,2014, km2 /kışı)

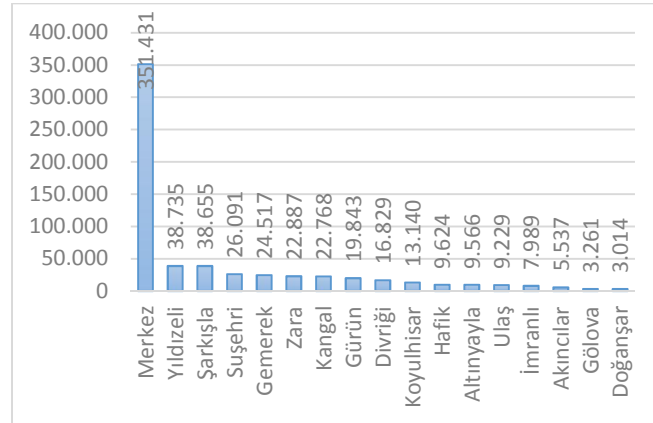
1927 yılındaki nüfusu 329.741 olan Sivas iller arasında nüfus büyüklüğü açısından 9. sırada yer almaktaydı. 2014 yılı ADNKS'ye göre ise Sivas ili 623.116 kişilik nüfusu ile iller arasında 32. sırada gelmiştir. Sivas il nüfusunda 87 yıllık değişimde % 189'luk bir artış olmuş ve bu değer Türkiye ortalamasının (% 569) gerisinde kalmıştır. Sivas nüfusu 1985 yılına kadar artmış ancak 1990 yılından sonra Sivas'ın nüfus artış oranı negatif yönde ilerlemeye başlamıştır. Sivas nüfusunun 2014 yılı ADNKS' ye göre Türkiye nüfusuna oranı %0,8 olup, 1965 yılındaki nüfus sayımında bu oran %2,2'idi.

Tablo 1. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Nüfus Büyüklükleri İle Nüfus Artış Hızları(TÜİK, 1965-2014)

	Türkiye Nüfus	TR72 Nüfus	Kayseri Nüfus	Sivas Nüfus	Yozgat Nüfus	Türkiye Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	TR72 Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Kayseri Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Sivas Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	Yozgat Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)
1965	31.391.421	1.679.275	536.206	705.186	437.883	-	-	-	-	-
1970	35.605.176	1.795.024	598.693	731.921	464.410	25,19	13,33	22,05	7,44	11,76
1975	40.347.719	1.918.893	676.809	741.713	500.371	25,01	13,35	24,53	2,66	14,92
1980	44.736.957	2.032.960	778.383	750.144	504.433	20,65	11,55	27,97	2,26	1,62
1985	50.664.458	2.181.570	864.060	772.209	545.301	24,88	14,11	20,88	5,80	15,58
1990	56.473.035	2.290.115	943.484	767.481	579.150	21,71	9,71	17,59	-1,23	12,04
2000	67.803.927	2.498.442	1.060.432	755.091	682.919	18,29	8,71	11,69	-1,63	16,48
2007	70.586.256	2.295.679	1.165.088	638.464	492.127	5,75	-12,09	13,45	-23,97	-46,81
2008	71.517.100	2.299.704	1.184.386	631.112	484.206	13,10	1,65	16,43	-10,90	-16,23
2009	72.561.312	2.326.584	1.205.872	633.347	487.365	14,50	1,16	17,98	3,59	6,50
2010	73.722.988	2.352.971	1.234.651	642.224	476.096	15,88	1,13	23,59	14,08	-23,39
2011	74.724.269	2.348.101	1.255.349	627.056	465.696	13,49	-0,20	16,63	-23,90	-22,09
2012	75.627.384	2.351.714	1.274.968	623.535	453.211	12,01	0,15	15,51	-5,63	-27,18
2013	76.667.864	2.363.390	1.295.355	623.824	444.211	13,66	0,49	15,86	0,46	-20,06
2014	77.695.904	2.378.052	1.322.376	623.116	432.560	13,32	1,01	20,64	-1,13	-26,57
2018	80.551.266	2.378.027	1.394.834	604.917	378.276	10,51	1,85	14,98	-5,05	-30,12
2023	84.247.088	2.376.942	1.488.752	582.283	305.907	8,97	-0,09	13,03	-7,63	-42,47

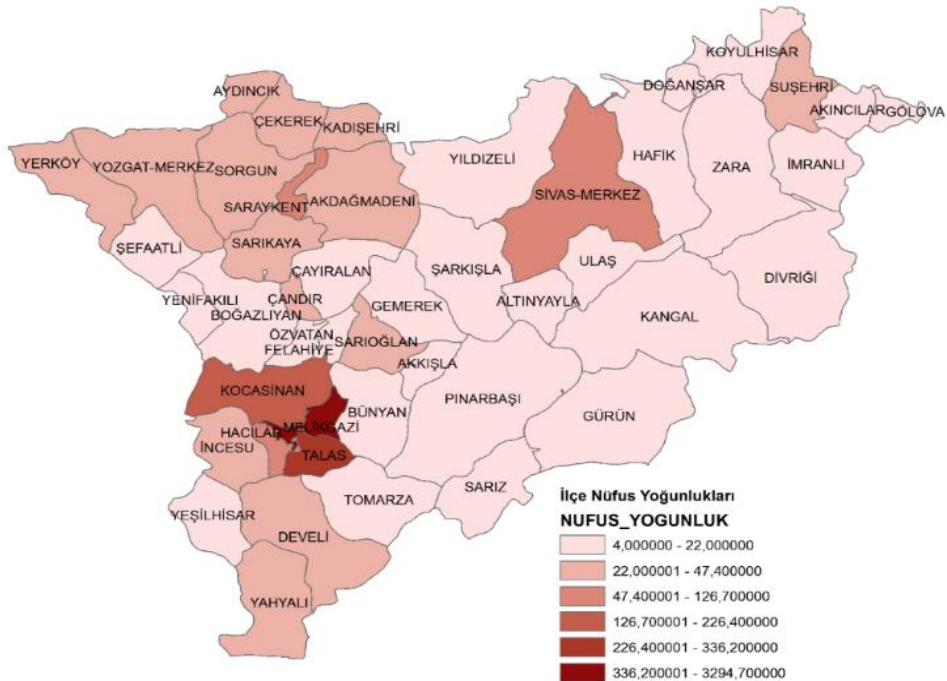
2014 ADNKS'ye göre Sivas Merkez 351.431 kişilik nüfusu ile Sivas il geneli nüfusunun %56,4'üne sahiptir. Geriye kalan 16 ilçe nüfusun %44'üne sahiptir. Merkez nüfusunun ardından nüfus

bakımından en büyük ilçeler sırasıyla Yıldızeli, Şarkışla ve Suşehri'dir. Nüfus bakımından en küçük ilçesi Doğanşar'dır.

Şekil 3. Sivas İlçe Nüfusları (TÜİK, 2014)

Şekil 4'te verilen TR72 Bölge ilçelerinin nüfus yoğunluklarında Merkez ilçelerin nüfus yoğunluklarının oldukça yüksek olduğu, diğer ilçelerin ise nüfus yoğunluklarının çok düşük kaldığı görülmektedir. Sivas ilinin nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu Merkez'deki nüfus yoğunluğu 126 olup Sivas il geneli yoğunluğun yaklaşık 6 katıdır. Diğer ilçelerin nüfus yoğunluklarının il Merkezinden çok daha düşük olmakla birlikte birçok ilçenin yoğunluğunun da il ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Yoğunluğun en düşük olduğu yer ise Ulaş ilçesi olup, Merkez ile aralarındaki fark 396 kattır. İlçeler zaman içerisinde Merkez ilçeye ve diğer illere göç vererek ilçelerin nüfus yoğunlukları düşmüştür. Bunun temel nedeni sanayi ve iş imkânlarının Merkez ilçede yoğunlaşmasıdır. Merkez olmayan ilçelerde nüfusun merkez ilçelere göç etmesi Bölgedeki en büyük problemlerden biridir. Merkez dışı ilçelerde yaşanabilirlik seviyesinin artırılması, sosyal olanakların geliştirilmesi, yeni istihdam yaratılması göçün önlenmesi bakımından önemlidir.

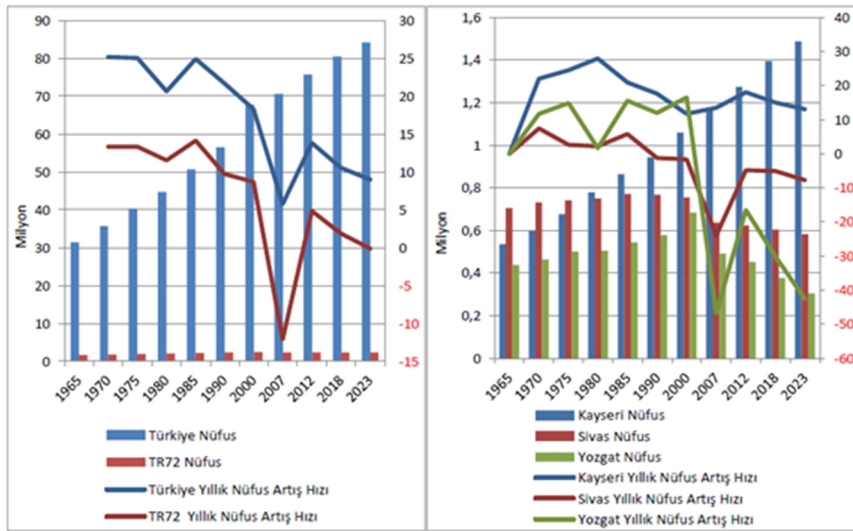
Şekil 4. TR72 Bölgesi İlçe Yoğunlukları (TÜİK, 2014)

Sivas'ta nüfus İl Merkezinde artmakta, diğer ilçelerde ise azalmaktadır. İlçelerdeki ve kırsal kesimdeki nüfus hızla Sivas İl Merkezine ve diğer illere göç etmektedir. Bu durum İl Merkezinde hızlı kentleşme problemlerine, kırsal kesimde ve ilçelerde ise ekonomik faaliyetlerin durmasına ve hayalet köylerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Nüfus Artış/Azalış Seyri ve Projeksiyonlar

2014 yılı ADNKS'ye göre Sivas ilinin 2013-2014 yılında nüfus artış hızı -% 1,13 oranında gerçekleşmiş ve bu oran ile iller arasında 67. sırada yer almıştır. 2013 yılında 623.824 kişi olan Sivas nüfusu 2014 yılında 623.116 kişiye düşmüştür.

Şekil 4' te Türkiye, TR72 bölgesi ile Kayseri, Sivas ve Yozgat'ın nüfus artış hızı oranları karşılaştırılmıştır. Türkiye'nin toplam nüfusu, 1965-2014 döneminde yaklaşık 2,5 kat artarken, Sivas ilinin nüfusu 705.186'dan 623.116'ya düşmüştür. Sivas ilinin yıllık nüfus artış hızı, 1965-1985 döneminde ülke ortalamasına yakın seyretmişken 1985 yılı sonrasında nüfus artış seyri bazı dönemler haricinde negatif bir hal almış ve Sivas nüfusu hızla azalma eğilimi göstermiştir. 1965 yılında nüfus büyüklüğü açısından iller arasında 10. sırada yer alırken 2014 yılına gelindiğinde nüfustaki bu azalış eğilimi neticesinde 32. sıraya kadar düşmüştür.

Şekil 5. Türkiye, Bölge ve Bölge İllerinin Nüfus Gelişimi ve Projeksiyonları (TR72 Bölge Planı, 1965-2023)

Bölge nüfusunda yıllar içinde artış gerçekleşmiş olsa da, Bölge Türkiye nüfus artış hızını 1965 yılından sonra yakalayamamış olup, Bölgenin nüfus artış hızı genel olarak Türkiye nüfus artış hızının 10 puan altında seyretmiştir. Bölgedeki nüfus özellikle 2000'li yıllarda artışını sürdürememiştir ve projeksiyonlarda da artışın azalarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. İllerin nüfus gelişimleri incelendiğinde, Kayseri'nin göç alan il konumundayken, Sivas ve Yozgat'ın ise göç veren iller konumunda oldukları görülmektedir. Bölgede, Kayseri ilinde nüfus artış göstermekteyken; Sivas ve Yozgat illerinde nüfus özellikle 2000'li yıllardan sonra devamlı azalma göstermektedir.

Sivas ilinin 2013-2014 yılında nüfus artış hızı -% 1,13 oranında gerçekleşmiş ve bu oran ile iller arasında 67. sırada yer almıştır. Sivas'ın yıllar itibarıyla nüfus artış hızları; 1990 yılında -% 1,23, 2000 yılında -% 1,63, 2008 yılında -% 10,90, 2009 yılında % 3,59, 2010 yılında % 14,08, 2011 yılında -% 23,90, 2012 yılında -% 5,63, 2013 yılında % 0,46 olarak gerçekleşmiştir. 1965 yılından 1985 yılına kadar nüfusu artan ve 1985'den sonra nüfusu azalış eğilimine geçen Sivas ilinin 2007 yılından sonra

nüfus artış eğilimi dalgalı bir seyir izlemekte, 2009, 2010 ve 2013 yıllarında Sivas ili nüfus artışı pozitif iken, diğer yıllar negatif bir eğilim göstermektedir.

Şekil 5’de ülke, bölge ve bölge illerinin 2018 ve 2023 yılları için öngörülen projeksiyonlar yer almaktadır. 2012 yılında, 2023 yılı için yapılan projeksiyona göre Türkiye nüfusunun 8.619.704 kişilik artış ile 84.247.088 kişiye yükseleceği beklenmekte olup, nüfusun artış hızının yavaşladığı görülmektedir. TR72 Bölgesinin nüfusunun ise 25.228 kişilik artış ile 2.376.942 kişiye yükseleceği beklenmektedir. Bölge illerine bakıldığında Kayseri ilinin nüfusundaki artışın devam ettiği ve nüfusun 1.488.752 kişiye yükseldiği görülmektedir. Sivas ve Yozgat nüfusundaki azalışın devam etmesi sebebiyle, Kayseri nüfusunun Bölge nüfusundaki payının %62’ye çıkacağı, Kayseri’nin Sivas ve Yozgat nüfus toplamının 1,5 katından daha fazla olacağı beklenmektedir. 2018 yılında Sivas nüfusunun 604.917 olacağı, 2023 yılında ise 582.283’ düşeceği beklenmektedir. Sivas ilinin sahip olduğu sosyo-ekonomik faktörlerinde iyileşme gerçekleşmediği taktirde nüfusun ilçelerde azalarak buralardaki ekonomik faaliyetlerin de durma noktasına geleceği, Merkez nüfusun da artış eğilimine paralel olarak kentleşme problemleri ile karşı karşıya kalacağı öngörülmektedir.

Tablo 2’de Sivas ilçelerinin son 25 yıldaki sayımlara ilişkin nüfus büyüklükleri verilmiştir. Buna göre ilçelerin nüfus gelişimleri arasında farklılıklar bulunmakla birlikte son 25 yılda ilçe nüfuslarının büyük bir kayıp yaşadığı, Merkez nüfusun ise %30’luk bir büyüme kaydettiği görülmektedir. Doğanşar, Hafik ve İmranlı ilçelerinin 1990 yılından sonraki 25 yılda %70; Akıncılar, Divriği, Gemerek, Gölova, Kangal, Suşehri ve Yıldızeli ilçelerinin ise %50; diğer ilçelerin ise %40 civarında nüfus kaybı yaşadıkları görülmektedir. Merkez ilçe sosyal ve ekonomik olanakları sebebiyle ilçelerden göç çekmekle birlikte, ilçelerdeki sosyal ve ekonomik yetersizlikler buradaki nüfusun Sivas İl Merkezine ve diğer büyük şehirlere göç etmelerine neden olmuştur.

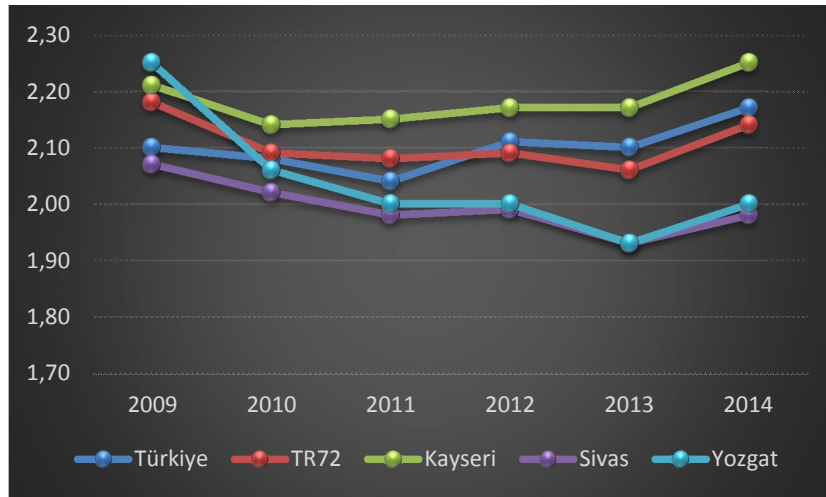
Tablo 2. Sivas İlçeleri Yıllara Göre Nüfus (TÜİK, 1990-2014)

	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/ 1990
Merkez	270.329	299.935	335.002	329.011	338.728	354.913	345.762	346.629	348.623	351.431	1,30
Akıncılar	11.085	8.353	5.845	5.649	5.226	5.518	5.077	5.170	5.300	5.537	0,50
Altınyayla	15.739	15.713	10.548	10.521	10.341	10.241	9.985	10.009	9.736	9.566	0,61
Divriği	33.105	23.313	17.176	17.476	16.713	16.504	16.416	16.272	16.128	16.829	0,51
Doğanşar	8.324	6.314	3.346	3.240	2.939	2.959	2.785	2.699	2.881	3.014	0,36
Gemerek	48.453	54.692	27.835	28.671	28.718	27.224	26.671	25.498	26.157	24.517	0,51
Gölova	6.699	6.272	3.267	3.344	3.586	3.694	3.204	3.645	3.532	3.261	0,49
Gürün	31.038	26.742	21.788	21.573	21.283	20.957	20.615	20.222	19.954	19.843	0,64
Hafik	28.280	19.213	9.519	9.045	8.895	9.113	9.131	8.863	9.438	9.624	0,34
İmranlı	21.530	13.883	7.532	8.113	7.483	7.553	7.568	7.882	7.975	7.989	0,37
Kangal	48.068	37.049	27.887	27.251	25.907	24.867	24.406	23.911	23.089	22.768	0,47
Koyulhisar	21.894	24.934	13.190	13.550	12.943	12.810	12.705	12.404	14.274	13.140	0,60
Suşehri	46.843	44.731	27.415	26.941	28.044	26.929	26.511	26.396	26.053	26.091	0,56
Şarkışla	49.116	49.318	41.950	41.843	41.031	40.338	39.413	38.448	38.094	38.655	0,79
Ulaş	13.801	14.972	11.237	11.294	10.902	10.468	10.075	9.680	9.584	9.229	0,67
Yıldızeli	74.902	76.232	52.710	51.031	47.228	45.041	43.639	42.723	40.540	38.735	0,52
Zara	38.275	33.425	22.217	22.559	23.380	23.095	23.093	23.084	22.466	22.887	0,60
Toplam	767.481	755.091	638.464	631.112	633.347	642.224	627.056	623.535	623.824	623.116	0,81

Doğurganlık Hızı

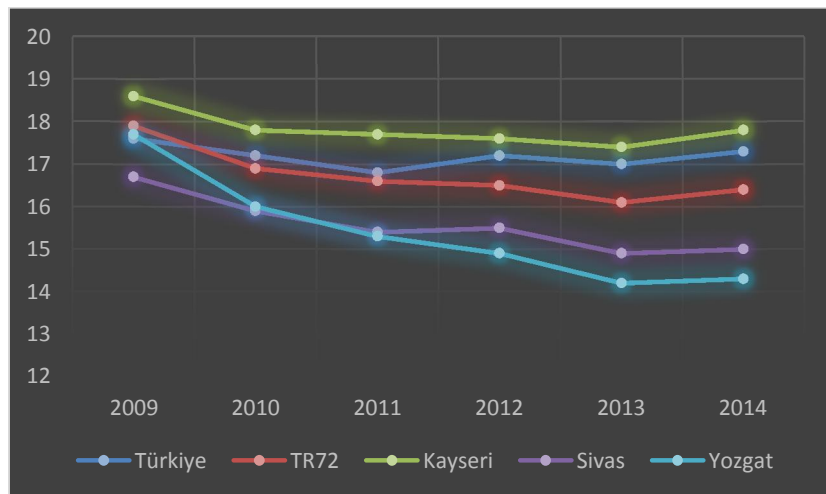
Doğurganlık hızı doğurma çağındaki her 1.000 kadın başına düşen canlı doğum sayısı olarak ifade edilmektedir. 2014 yılında Sivas' ın doğurganlık hızı binde 1,98'dir. Kaba doğum hızı, bin kişi başına düşen yıllık doğum sayısı ile bulunur. 2014 yılında Sivas' ın kaba doğum hızı binde 15,0'dir.

Bölgede doğurganlık hızları 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2014 yıllarına göre incelendiğinde, Kayseri ilinin doğurganlık hızının Türkiye ortalamasından yüksek olduğu, Yozgat ve Sivas'ın doğurganlık hızının hem bölge ortalamasından hem de ülke ortalamasından düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 6. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Toplam Doğurganlık Hızı Karşılaştırması (TÜİK,2009-2014)

Bölgede kaba doğum hızları 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2014 yıllarına göre incelendiğinde, Kayseri ilinin kaba doğum hızının Türkiye ortalamasından yüksek olduğu, ancak Sivas ve Yozgat illerinin Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. 2013 yılında Sivas' ın kaba doğum hızı binde 14,8 olup, bu oran ile ülke genelinde 38. sırada yer almıştır.

Şekil 7. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Kaba Doğum Hızı Karşılaştırması(TÜİK,2009-2014)

Tablo 3'te yer alan TR72 Bölgesi ve Bölge illerinin doğum sayılarına göre Sivas'ta 2010 yılında 7.713 canlı doğum gerçekleşmişken, 2014 yılında 9.338 canlı doğum gerçekleşmiştir. 5 yıllık bir süre için canlı doğum sayısında yaşanan düşüş oldukça yüksektir.

Tablo 3. TR72 Bölgesi ve İlleri Doğum Sayısı(TUİK, 2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
TR72	39.562	39.027	38.860	38.070	38.891
Kayseri	21.681	22.034	22.304	22.398	23.304
Sivas	10.168	9.800	9.710	9.310	9.338
Yozgat	7.713	7.193	6.846	6.362	6.249

Şekil 6 ve Şekil 7'de görüldüğü üzere Sivas'ın doğurganlık hızı ve kaba doğum hızı 2009 yılından 2013 yılına dek düşüş eğiliminde olduğu ve 2,07'den 1,93'e kadar düştüğü görülmektedir. Ancak 2014 yılında tekrar 2'ye yükselmiş olup bu oranlar hem Bölge ortalamasının hem de Ülke ortalamasının çok altındadır. Yozgat ve Sivas illerinde nüfusun giderek yaşlanıyor olması ve genç nüfusun göç ile başka illere gitmesi doğum hızının düşük olma sebeplerindendir.

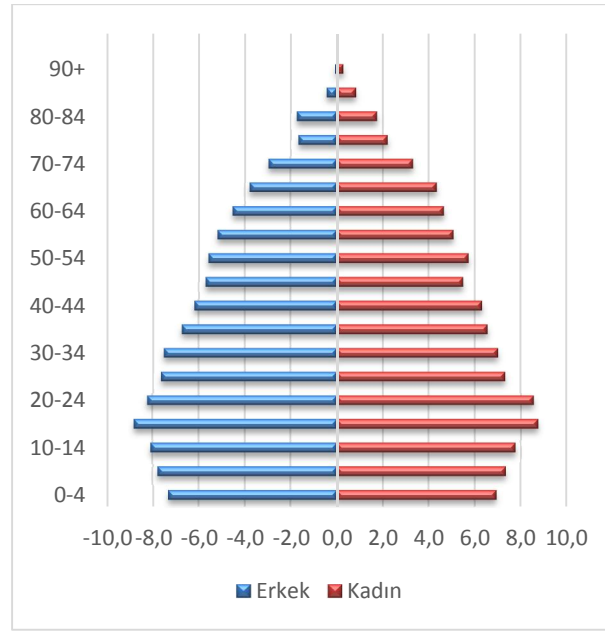
Nüfusun gelecekte ne kadar olacağına dair önemli hesaplama kriterlerinden biri olan kaba doğum hızı ilçeler bazında incelendiğinde büyük farklılıkların olduğu görülmektedir. Akıncılar, Divriği, Doğanşar, Gölova, İmranlı, Koyulhisar ve Zara ilçelerinde kaba doğum hızı çok düşüktür ve dolayısıyla da bu ilçelerin nüfus artış hızlarının düşeceğinin bir göstergesidir. Merkez, Altınyayla, Şarkışla, Ulaş ve Yıldızeli ilçelerinin kaba doğum hızları il ortalamasının üzerindedir.

Tablo 4. Sivas İlçeleri Kaba Doğum Hızı (TUİK 2014, ‰)

İlçe	Toplam	Kaba Doğum Hızı	İlçe	Toplam	Kaba Doğum Hızı
Merkez	5.690	16,19	İmranlı	66	8,26
Akıncılar	55	9,93	Kangal	333	14,63
Altınyayla	181	18,92	Koyulhisar	126	9,59
Divriği	146	8,68	Suşehri	345	13,22
Doğanşar	28	9,29	Şarkışla	618	15,99
Gemerek	338	13,79	Ulaş	160	17,34
Gölova	26	7,97	Yıldızeli	618	15,95
Gürün	271	13,66	Zara	225	9,83
Hafik	112	11,64	Toplam	9.338	14,99

Yaşlanma

Yaş durumunun incelenmesi bir coğrafyanın gelişmişlik düzeyinin, çalışabilir ve çalışamaz durumdaki nüfusunun anlaşılması açısından önemlidir. Sivas ilinin nüfus piramidine bakıldığında Sivas nüfusundaki yaşlanma eğilimi fark edilmektedir. Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD)'ın yayınlamış olduğu "2050'ye Doğru Nüfus Bilim ve Yönetim" raporunda nüfus piramidi çeşitlerinden, IV. Evre olarak adlandırılan, doğum ve ölüm hızlarının düşük olduğu, yüksek bağımlılık oranı ve uzun yaşam ümidi özelliklerinin görüldüğü piramit çeşidinin bölge yapısına uygun olduğu söylenebilir.

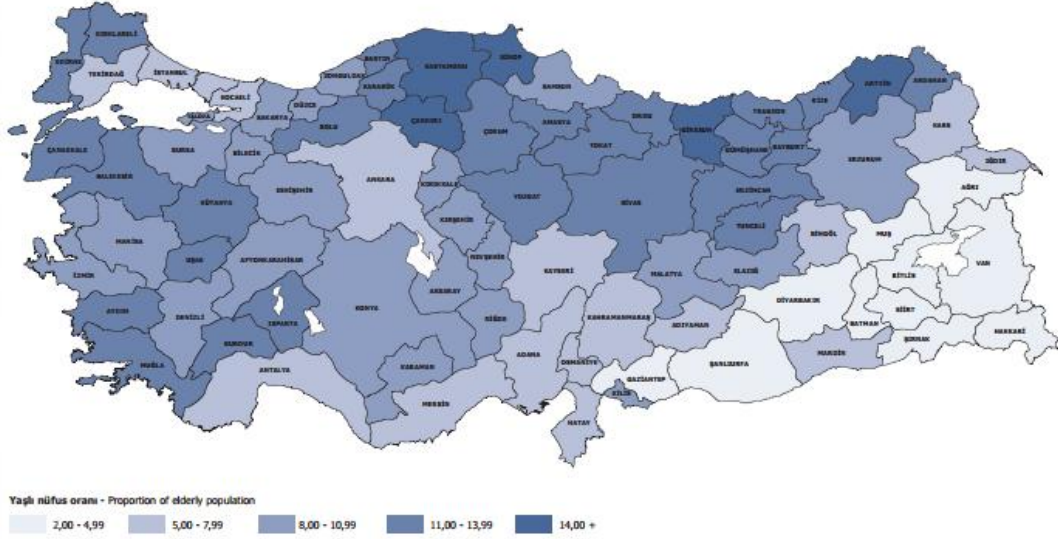

Şekil 8. Sivas Nüfus Piramidi (TÜİK, 2014)

Birleşmiş Milletler'in tanımına göre bir ülkedeki yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının %8 ile %10 arasında olması o ülke nüfusunun "yaşlı", %10'un üzerinde olması ise "çok yaşlı" olduğu anlamına gelmektedir. Yaşlı nüfus(65+) oranı 2014 yılında Sivas'ta %11,7 olarak ortaya çıkmaktadır. Yani Sivas'ta 72.767 adet yaşlı bulunmaktadır ki bu Birleşmiş Milletlerin tanımına göre Sivas'ın çok yaşlı bir şehir olduğu anlamına gelmektedir.

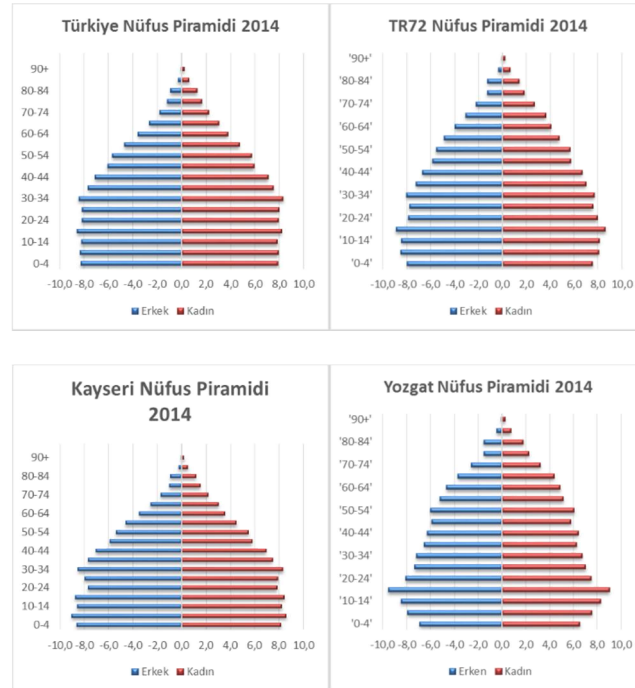
Yaş bağımlılık oranı bir bölgede çalışma yaşında sayılan her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan nüfus sayısını gösterir. Başka bir ifade ile bir bölgedeki 0-14 yaş ve 65 yaş üstü nüfus toplamının 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranının yüzde olarak ifade edilmesidir. Gelişmiş ülkelerde bu oran %50 civarındayken az gelişmiş ülkelerde ise daha yüksektir. 2011 yılı verilerine göre; Almanya %51, Pakistan %64 ve Suriye %67 yaş bağımlılık oranlarına sahiptir. Yaş bağımlılık oranı özellikle devlet desteğine muhtaç olan nüfusun oranının görülmesi açısından önemlidir.

Sivas ilindeki yaşlı nüfus oranı hem %8 olan ülke ortalamasının, hem de bölgenin diğer illeri olan Kayseri'nin %7,6'lık ve Yozgat'ın %11,3'lük ortalamasının üzerindedir. TÜİK tarafından 2014 yılından yapılan "İstatistiklerle Yaşlılar" isimli çalışmasına göre yaşlı nüfusun ilin toplam nüfusuna oranına göre oluşturulan harita Şekil 10'da verilmektedir.

Şekil 9. Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı (TÜİK, 2014)

Türkiye’de yaş bağımlılık oranı, son 20 yılda hızlı bir şekilde azalmış ve %48 seviyelerine gerilemiştir. Bu oranın azalmasında özellikle aile planlaması çalışmalarının etkisi görülmektedir. Bölgede bu oran %50,8 olup, Türkiye ortalaması olan %48 oranının üzerinde bir değer göstermektedir. Yozgat’ın %51,8 yaş bağımlılık oranı ile ülke genelinde 27. sırada geldiği, Sivas’ın %52,2 yaş bağımlılık oranı ile 26. sırada geldiği, Kayseri’nin ise %49,8 oranı ile 37. sırada geldiği görülmektedir.

Şekil 10. TR72 ve İlleri Nüfus Piramidi (TÜİK, 2014)

Yaş gruplarına baktığımızda bakılmaya muhtaç nüfusun (0-14) ve (65+) çalışma çağındaki aktif nüfusa (15-64) oranı dediğimiz yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalaması her 100 kişi için 47,6 iken Sivas’ta bu oran ortalamanın üzerine çıkarak 51,5 olarak gerçekleşmiştir. Yani genç ve yaşlı nüfusun çalışma çağındaki nüfusa yükü ve bağımlılığı Türkiye ortalamalarının üzerindedir. Bununla birlikte, 65 yaş ve üzerindeki nüfusun bağımlılık oranı Türkiye’de her 100 kişi için 11,76 iken, Sivas’ta bu oran her 100 kişi için 17,77 olarak Türkiye ortalamasının çok üzerinde gerçekleşmiştir. Genç nüfusun bağımlılık

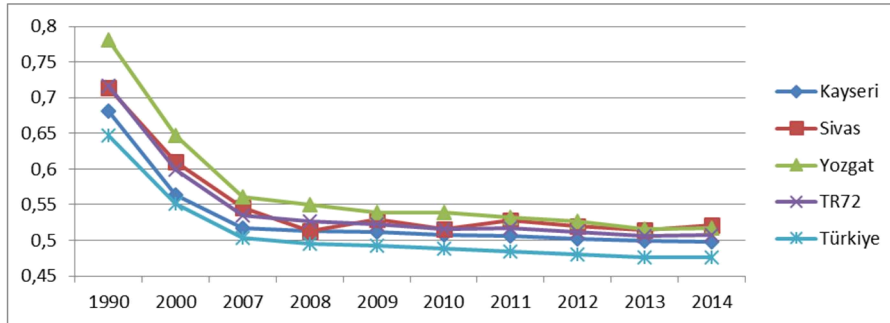
oranları ise Türkiye’de 35,83 iken, Sivas’ta 34,40’tır. Yaşlı nüfusun bağımlılık oranının Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olduğunu, genç nüfusun bağımlılık oranının ise Türkiye ortalamasının altında olduğunu görmekteyiz. Üç ana yaş grubuna bakıldığında ise (1–14, 15–64, 64+), 15–64 yaş grubuna dahil çalışma çağındaki nüfusun payının ülke genelinden düşük seyrettiği görülür. Bu durum Sivas’ın dışarıya göç veren bir kent olmasından kaynaklanmaktadır. İl dışına yönelik göç, daha çok 15–64 yaş grubu arasında görülmektedir. Bu sebeple 15–64 yaş grubunun toplam nüfus içindeki payı giderek azalmıştır.

Ülke genelinde çeşitli nedenler ile beklenen yaşam süresindeki artışın bir sonucu olarak nüfus yaşlanmaktadır. Ancak genç nüfusun göç etmesi nedeniyle Sivas ilindeki yaşlanmanın çok daha büyük olduğu görülmektedir. TÜİK tarafından yapılan çalışma kapsamında 2014 yılında %11,7 olan Sivas ilindeki yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %15,3’e çıkacağı, 31,9 olan ortanca yaşın 35,5’e çıkacağı beklenmektedir. Son 5 yıldaki yaşlı nüfustaki değişim aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Sivas İli Yaşlı Nüfus Sayısı (TÜİK, 2010-2014)

2014	2013	2012	2011	2010
72.767	66.588	64.362	63.282	61.483

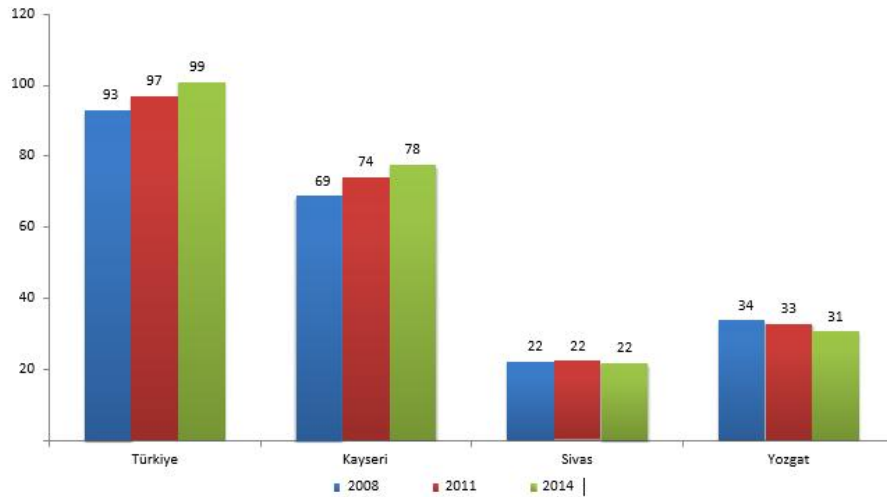
Şekil 10’da yer alan ve TR72 Bölgesi ile Bölge illerinin yaş bağımlılık oranlarının eğilimini ortaya koyan grafik de yine nüfustaki yaşlanmayı ortaya koymak adına faydalı olacaktır. Buna göre Sivas ve Yozgat ilindeki yaş bağımlılık oranı Kayseri ve ülke ortalamasına göre yüksektir. 1990larda %80lere yaklaşan yaş bağımlılık oranı çok hızlı bir biçimde azalmış ve Kayseri ve ülke genelinde çok hızlı bir biçimde olmasa da azalmaya devam etmektedir. Ancak Sivas ilinde yaş bağımlılık eğiliminin yükselme yönü olduğu görülmektedir.

Şekil 11. Yıllar İtibariyle Türkiye, Bölge ve Bölge İlleri Yaş Bağımlılık Oranları (TÜİK, 1990-2014)

İlçeler bazında yaş bağımlılık oranları incelendiğinde; Bölgede özellikle merkez ilçelerde çalışan nüfus yoğunluğundan dolayı yaş bağımlılık oranının düşük olduğu, merkez olmayan ilçelerde ise bu oranın %60 seviyelerine kadar yükseldiği görülmektedir. Koyulhisar, Doğanşar, Hafik, Akıncılar, Gölova, İmranlı, Ulaş ve Altınyayla ilçelerinde yaş bağımlılık oranlarının %60’ın üzerinde olduğu, Merkez hariç diğer ilçelerin yaş bağımlılık oranlarının Bölge ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Bağımlılık oranının artması nüfusu tüketici konuma getirmiştir. Sivas, artık emeklilerin kaldığı, çalışan aktif nüfusun ise kaçtığı ya da kaçmak için fırsat kolladığı bir il konumuna gelmiştir. Bunun yanında gençlerin göç etmesi de artık doğum oranlarının düşmesine ve nüfus üretiminin kesintiye uğramasına neden olmaktadır. Özellikle üretimi tarıma dayalı ilin tarımsal alanları kısıtlı olan köylerinin boşalması nedeniyle, köylerdeki nüfus artışı da durmaktadır. Bunun sonucu olarak kırsal alanlardaki bazı köyler hayalet köy konumuna gelmiş, bazıları da gelmektedir.

NÜFUS YOĞUNLUĞU

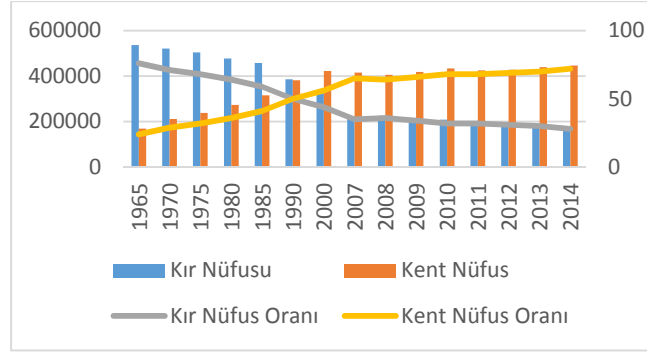
Şekil 13. Kayseri Sivas ve Yozgat Nüfus Yoğunlukları(TUİK, 2008, 2014)

Şekil 12’de nüfus yoğunluğunun ülke ortalaması ile bölge illerinin ortalaması verilmiştir. Görüldüğü gibi Sivas’ın nüfus yoğunluğu çok düşüktür. Bunun tek nedeni kapladığı alanın çok geniş olması değildir. Aynı zamanda ilin verdiği göçün nüfus yoğunluğundaki düşüklükte etkisi vardır. TR72 Bölgesinin nüfus yoğunluğuna bakıldığında 2014 yılına göre km² ’ye 40 kişi düştüğü ve Türkiye ortalamasının çok altında kaldığı, aynı zamanda Orta Anadolu Bölgesi’nin yoğunluğu olan 44,5’ in de altında kaldığı görülmektedir. 2014 ADNKS’ye göre nüfus yoğunluklarına göre il sıralamasında Kayseri’nin 32., Yozgat’ın 69. ve Sivas’ın ise 77. olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Sivas Kırsal/Kentsel Nüfus Oranları(TUİK,1965-2014)

Yıl	Toplam Nüfus	Kentsel Nüfus	Oran	Kırsal Nüfus	Oran
1965	705.186	168.685	24	536.501	76
1970	731.921	211.374	29	520.547	71
1975	741.713	238.318	32	503.395	68
1980	750.144	273.215	36	476.929	64
1985	772.209	315.336	41	456.873	59
1990	767.481	381.947	50	385.534	50
2000	755.091	421.804	56	333.287	44
2007	638.464	415.961	65	222.503	35
2008	631.112	405.769	64	225.343	36
2009	633.347	417.756	66	215.591	34
2010	642.224	433.932	68	208.292	32
2011	627.056	425.297	68	201.759	32
2012	623.535	428.426	69	195.109	31
2013	623.824	439.564	70	184.260	30
2014	623.116	446.663	72	176.453	28

Yukarıdaki tabloda Sivas’ın 1965 yılından itibaren kırsal ve kentsel nüfus büyüklükleri ve oranları verilmiş olup, aşağıda yer alan şekilde grafikleri yer almaktadır. 1965 yılında %76 oranında kırsal nüfusa sahip olan Sivas, hızla kırsal kesimden kaybettiği nüfus sebebiyle oranı %28’e düşmüştür. Düşüş eğilimi devam etmektedir.

Şekil 14. Sivas Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları(TÜİK, 1965-2014)

1965 yılında 705.186 olan Sivas nüfusunun kentsel nüfus oranı %24, kırsal nüfus oranı %76 idi. Ülke ortalamasına göre daha düşük bir kentsel nüfusa sahip olmakta iken tabloda da görüldüğü üzere yıllar itibarıyla kırsal nüfus devamlı olarak azalmış, kentsel nüfus da hızlı bir şekilde artmıştır. 1990 yılına kadar kırsal nüfus kentsel nüfustan fazla iken 1990 yılından sonra kentsel nüfus öne geçmiştir, 2014 yılına gelindiğinde kentsel nüfusun oranı %72'ye yükselmiş, kırsal nüfus %28'e düşmüştür. Zaman içerisinde kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payının %28'lere kadar düşmesinin temel nedeni kırsaldaki ekonomik faaliyetlerin değerindeki düşüş ile birlikte iş imkanının daha yoğun olduğu merkezlere göç edilmesidir. Dolayısıyla nüfusun kentsel ve kırsal kesim arasında dağılımında dengeli bir yapı gözlenmemektedir. Her 10 kişiden sadece 3'ünün kırsalda yaşaması sonucu kırsal alanlar boş kalarak buralardaki ekonomik faaliyetler bitme noktasına gelmiştir. Kırsal nüfustaki azalış eğiliminin devam ettiği de göz önünde bulundurulursa ilerleyen dönemlerde kırsal alanların nüfus içindeki payının daha da azalacağı beklenmektedir.

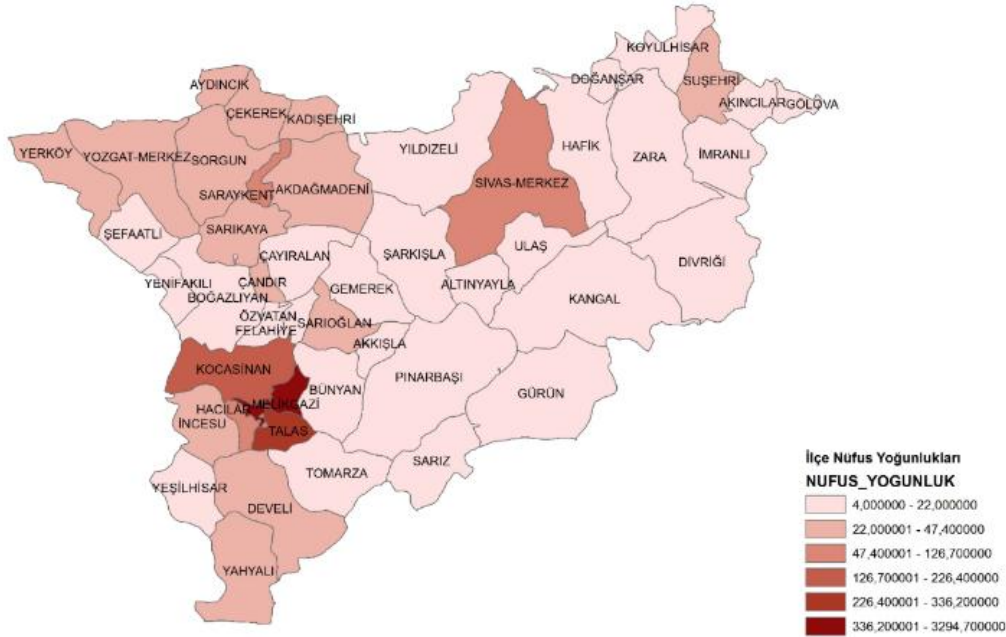
Tablo 7'de ilçelerin 1990, 2000, 2007 ve 2014 sayım sonuçlarına göre nüfus yoğunluk sonuçları karşılaştırılmıştır. Buna göre İl Merkezinin nüfus yoğunluğunun artış eğiliminde olduğu, diğer tüm ilçelerin ise nüfus yoğunluklarının azalan bir eğilimde olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Yıllara Göre İlçe Nüfus Yoğunlukları(TÜİK,1990-2014)

	1990	2000	2007	2014
Merkez	97	108	121	127
Akıncılar	22	17	12	11
Altınyayla	29	29	19	17
Divriği	12	9	6	6
Doğanşar	42	32	17	15
Gemerek	44	49	25	22
Gölova	20	19	10	10
Gürün	11	10	8	7
Hafik	12	8	4	4
İmranlı	18	11	6	7
Kangal	13	10	8	6
Koyulhisar	21	24	13	13
Suşehri	56	54	33	31
Şarkışla	23	23	20	18
Ulaş	18	20	15	12
Yıldızeli	25	25	17	13
Zara	15	13	9	9

Bölge illerindeki nüfusun dağılımına bakıldığında yoğunluğun daha çok il merkezlerinde olduğu ilçelerin yoğunluklarının düşük olduğu gözlemlenmektedir. Sivas ilinde bu durum çok daha çarpıcıdır. 2014 yılındaki istatistiklere bakıldığında Sivas Merkez nüfus yoğunluğunun il ortalamasının çok

üzerinde olduğu, geri kalan ilçelerin büyük çoğunluğunun nüfus yoğunluklarının il ortalamasının altında kaldıkları görülmektedir. 1990 ile 2014 yılı arasındaki değişime bakıldığında Merkez ilçenin nüfus yoğunluğu aldığı göç nedeniyle sürekli artarken diğer ilçelerin nüfus yoğunlukları azalmıştır.

Şekil 15. TR72 İlçe Nüfus Yoğunlukları Haritası(TUİK,2014)

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- 1927 yılında nüfus büyüklüğü açısından 9. sırada yer alan Sivas, 2014 yılı ADNKS'ye göre 623.116 kişilik nüfusu ile iller arasında 32. sırada yer almıştır. Sivas nüfusu 1985 yılına kadar artmış ancak 1990 yılından sonra Sivas'ın nüfus artış oranı negatif yönde ilerlemeye başlamıştır. Sivas nüfusunun 2014 yılı ADNKS' ye göre Türkiye nüfusuna oranı %0,8 olup, 1965 yılındaki nüfus sayımında bu oran %2,2' idi. TUİK tarafında yapılan 2023 yılı projeksiyonuna göre ise Sivas nüfusunun 582.283 kişiye düşeceği öngörülmektedir.
- Sivas nüfus yoğunluğu bakımından hep Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. 1927'de 12 iken, ülke genelinde bu yoğunluk 18'dir. 1980'de Sivas'ın yoğunluğu 26 kişi iken bu oran ülke genelinde 58'dir. Üç ana yaş grubuna bakıldığında ise 15-64 yaş grubuna dâhil çalışma çağındaki nüfusun payının ülke genelinden düşük seyrettiği görülür. Bu durum Sivas'ın dışarıya göç veren bir kent olmasından kaynaklanır. Bu oranlar Sivas'ta yaşanan göçlerin işsizlikten kaynaklanan bir göç olduğunu ve çalışma çağındaki nüfusun aktif olarak göç ettiğini göstermektedir.
- Nüfusun bağımlılık oranlarına bakıldığında ise göçten kaynaklanan sebeplerle bağımlılık oranının Türkiye genelinin üstünde seyrettiği görülmektedir. Bu göçün hem göstergesi hem de sakıncalı bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bağımlılık oranının artması nüfusu tüketici konumuna getirmektedir. Sivas artık emeklilerin kaldığı çalışan nüfusun ise kaçtığı bir il konumundadır. Özellikler tarımsal alanları kısıtlı köylerin boşalması sonucu, köylerdeki nüfus artışı da durmaktadır. Okullar boşalmakta, kırsal alanlardaki bazı köyler hayalet konumuna gelmiş, bazıları da gelmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Sivas ilinin nüfusunun zaman içerisinde azalan bir seyir almasının nedeni verilen göçtür. Göçün önüne geçerek, Sivas'a tersine göçü başlatabilmek amacıyla şehrin cazip hale getirilmesi gerekir. Bunun için de ilk olarak göç edilmesinin temel nedeninin ortaya koyulması gerekmektedir. Bu sebepler detaylı bir şekilde ortaya konulmasının ardından başta yerel yönetimler olmak üzere, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile birlikte diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ortaklığında yapılacak çalışmalar yardımıyla nüfustaki negatif yönlü değişimin önüne geçilmesi mümkündür.

FIRSATLAR

Sivas, İç Anadolu'nun en eski ve önemli kentlerinden biri olup köklü bir geçmişe sahiptir. Sivas tarihi zenginlikleri, doğal güzellikleri, kaplıcaları ile büyük bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. Dolayısıyla turizm alanında yapılacak yatırımların şehrin cazibesine ve ekonomisine sağlayacağı katkı ile birlikte istihdam olanaklarının artmasına paralel olarak nüfusun artışa geçebileceği düşünülmektedir. Ayrıca Sivas'ın tarihi olarak ipek Yolu üzerinde bulunması sebebiyle hızlı tren projesi ve Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan karayolu gibi ulaşım yatırımları şehrin tarihi misyonuna katkıda bulunacaktır.

SONUÇ

Sivas köy sayısı bakımından Türkiye'nin birinci, yüzölçümü bakımından ikinci büyük şehridir. Sivas'ın nüfus yapısı ve ekonomik göstergeler açısından bakıldığında çok iyi durumda olmadığı sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 49. sırada bulunmasından da fark edilmektedir. İl nüfusunun artış hızı 1985 yılına kadar artmakla birlikte, bu yıldan itibaren azalmaya başlamıştır. Bunun temel nedeni, 1950'lerde başlayan göçlerin artarak devam etmesidir. Ayrıca bu yıldan itibaren kır-kent dengesinin kentler lehine bozulmaya başladığı bir süreç yaşanmıştır.

1.2 Göç

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Göç olgusu 1950li yıllara kadar çok büyük bir dalgalanma göstermemekle birlikte 1950li yıllardan itibaren ivme kazanmış, çeşitli sosyo-ekonomik nedenler ile bugün ülke genelinde üzerinde durulması gereken önemli sorunlardan biri haline gelmiştir. Göç olgusu ile birlikte ülkenin gelişmiş bölgelerinde yığılmalar ortaya çıkarmış, kısmen geri kalmış bölgelerde ise insan kaynağından yoksun bırakarak buraların büyüme imkânlarını azaltmış, kırsal alanlarda kentsel alanlara doğru yapılan göçler ile birlikte kırsal alanlar boşalarak buralardaki tarımsal faaliyetler büyük bir sekteye uğramıştır. Göç ile birlikte göç alan yerlerde nüfusun artması ve göç veren bölgelerde nüfusun azalması sonucu farklı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sebepler ile göç ülke için önemli bir konu olmakla birlikte aynı zamanda Sivas için de çok önemli bir konudur. Sivas il nüfusu 1965 yılından 1985 yılına dek artmış ancak ülke geneli nüfus artış hızı yakalanamamıştır. 1985 yılından sonra diğer illere verilen göç nedeniyle nüfus sürekli olarak azalmaya başlamış ve 2014 yılına gelindiğinde nüfus büyüklüğü açısından iller arasında 32.liğe gerilemiştir.

Alınan ve Verilen Göç, Net Göç

Sivas'ın 2013-2014 döneminde net göç hızı - % 8,2 olmuş ve bu oran ile ülke genelinde 59. sırada yer almıştır. Bu bir yıl içerisinde Sivas 29.726 kişi göç almış, 34.855 kişi göç vermiş ve net göç – 5.129 kişi olmuştur. Bölgenin nüfusu 1965 yılından 2000 yılına dek yaşadığı artıştan sonra durağanlaşmış ve 2000 yılından itibaren dalgalanmalar göstermekle beraber geçen 14 yılda nüfus 2000 yılındaki nüfusunun üzerine çıkamamıştır.

Aynı zamanda Bölgenin nüfus artış hızı ülke ortalamasından düşük kaldığı için nüfusunun ülke nüfusu içindeki payı da sürekli azalmıştır. 1965 yılında Bölgenin ülke nüfusundan aldığı pay %5,35 iken bu oran sürekli azalarak 2014 yılında 3,06' ya kadar düşmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasının nedeni özellikle 2000 yılından sonra Sivas ve Yozgat illerinden verilen yoğun göçtür.

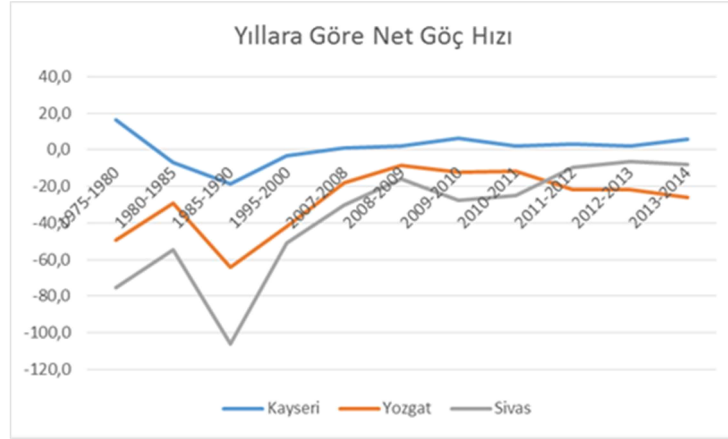
2007 yılından itibaren ADNKS istatistiklerine bakıldığında son 7 yılda Bölgenin aldığı göç 522.813 kişi iken verdiği göç 620.992 kişidir. İl bazında bakıldığında Yozgat'ın aldığı göç 112.023 iken göç ederek gidenlerin sayısı 191.021 kişi olmuştur. Sivas ise bu süreç de 166.011 kişi göç almış ve 213.046 kişi göç vermiştir. Kayseri' de ise durum farklıdır ve 244.779 kişi göç almış ve 216.925 kişi göç vermiş olup Sivas ve Yozgat'ın aksine net göç hızı pozitifdir.

Tablo 8. Yıllara Göre Göç Rakamları(TUİK, 2009-2014)

Alınan Göç					
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279	2.681.275
TR72	77.490	72.522	70.055	79.622	86.883
Kayseri	37.842	34.387	33.917	36.580	40.957
Sivas	23.467	22.884	21.492	26.354	29.726
Yozgat	16.181	15.251	14.646	16.688	16.200
Verilen Göç					
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	2.360.079	2.420.181	2.317.814	2.534.279	2.681.275
TR72	91.360	88.839	82.109	90.605	95.951
Kayseri	30.380	31.787	30.143	33.789	33.374
Sivas	31.362	30.131	27.441	30.244	34.855
Yozgat	29.618	26.921	24.525	26.572	27.722
Net Göç					
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	0	0	0	0	0
TR72	-13.870	-16.317	-12.054	-10.983	-9.068
Kayseri	7.462	2.600	3.774	2.791	7.583
Sivas	-7.895	-7.247	-5.949	-3.890	-5.129
Yozgat	-13.437	-11.670	-9.879	-9.884	-11.522
Net Göç Hızı (%)					
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Türkiye	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TR72	-5,88	-6,92	-5,11	-4,64	-3,81
Kayseri	6,06	2,07	2,96	2,16	5,75
Sivas	-12,22	-11,49	-9,50	-6,22	-8,20
Yozgat	-27,83	-24,75	-21,56	-22,01	-26,29

Bölgenin nüfusu 1965 yılından 2000 yılına dek yaşadığı artıştan sonra durağanlaşmış ve 2000 yılından itibaren dalgalanmalar göstermekle beraber geçen 14 yılda nüfus 2000 yılındaki nüfusunun üzerine çıkamamıştır. Aynı zamanda Bölgenin nüfus artış hızı ülke ortalamasından düşük kaldığı için

nüfusunun ülke nüfusu içindeki payı da sürekli azalmıştır. 1965 yılında Bölgenin ülke nüfusundan aldığı pay %5,35 iken bu oran sürekli azalarak, 1980 yılında 4,54'e, 1990 yılında 4,06'ya, 2000 yılında 3,68'e ve 2014 yılında 3,06'ya kadar düşmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasının nedeni özellikle 2000 yılından sonra Sivas ve Yozgat illerinden verilen yoğun göçtür.

Şekil 16. Kayseri, Sivas ve Yozgat Net Göç Hızı (TÜİK, 1975-2014)

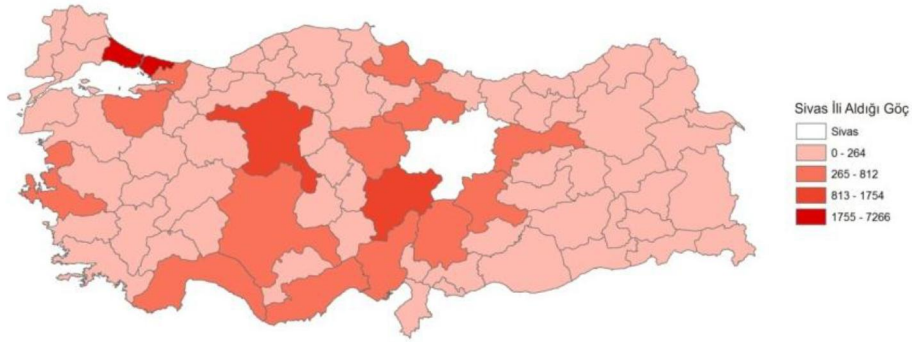
Göç konusunda tarihsel gelişime bakıldığında Sivas'ın devamlı olarak çok yüksek oranlarda göç veren bir il olduğu ve sürekli küçüldüğü gözlemlenmektedir. İllerin aldığı ve verdiği göç kayıtlarına göre Sivas'ın net göç hızı 1975-1980 döneminde -% 75,4, 1980-1985 döneminde -% 54,6, 1985-1990 döneminde -% 105,8, 1995-2000 döneminde -% 51,0, 2007-2008 döneminde -% 30,0, 2008-2009 döneminde -% 16,0, 2009-2010 döneminde -% 27,8, 2010-2011 döneminde -% 24,8, 2011-2012 döneminde -% 9,5, 2012-2013 döneminde -% 6,2 ve 2013-2014 döneminde -% 8,2 olmuştur. 1975 yılından itibaren 545.701 kişi Sivas'tan göç etmiş olup her dönem en çok göç veren ilk 5 il arasında yer alan Sivas ili Doğu Anadolu'da yer alan iller hariç tutulursa en çok göç veren ildir.

Net göç oranlarına bakıldığında, Sivas'ın 2013-2014 döneminde 80 ilden de göç alıp verdiği görülmektedir. Bu göç verilerine göre, Sivas bu dönemde 72 ilin 56'sına net olarak göç verirken, sadece 23 ilden net göç almıştır. Dikkat çekici bir husus ise en çok Kayseri'ye verdiği net göçtür. 2013-2014 döneminde Kayseri'ye 4.266 kişi göç vermişken, 1.666 kişi göç almış olup aradaki 2.600 kişi net göç verilen kişi sayısıdır. En yüksek net göç aldığı il ise İstanbul'dur. Sivas ilinin en çok göç aldığı ve verdiği iller Tablo 12'de gösterilmiştir.

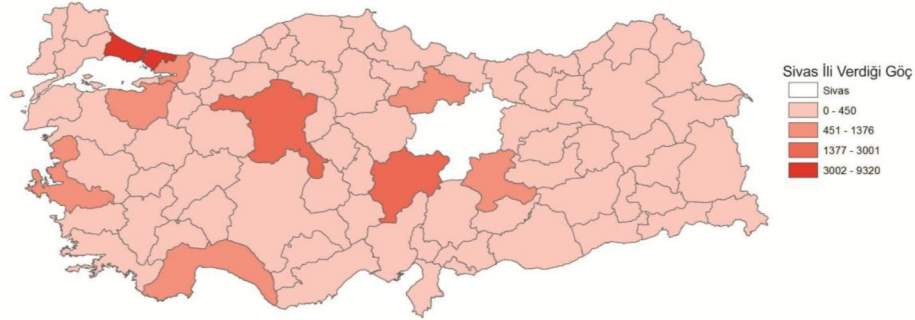
Tablo 9. Sivas Göç Alınan ve Verilen İller (TÜİK, 2013-2014)

Sivas'ın Göç Verdiği İller										
Toplam	İstanbul	Kayseri	Ankara	İzmir	Tokat	Antalya	Bursa	Kocaeli	Malatya	Mersin
34.855	10.131	4.266	3.165	1.291	1.111	1.100	721	715	652	588

Sivas'ın Göç Aldığı İller										
Toplam	İstanbul	Ankara	Kayseri	İzmir	Tokat	Antalya	Mersin	Malatya	Adana	Yozgat
29.726	10.986	3.045	1.666	904	900	646	646	578	534	458

Şekil 17. Sivas İli Alınan Göç Haritası (TR72 Bölge Planı, 2013)

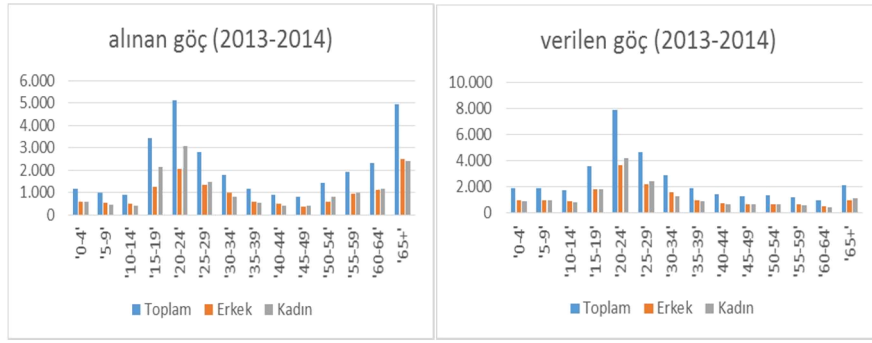

Şekil 18. Sivas İli Verilen Göç Haritası (TR72 Bölge Planı, 2013)

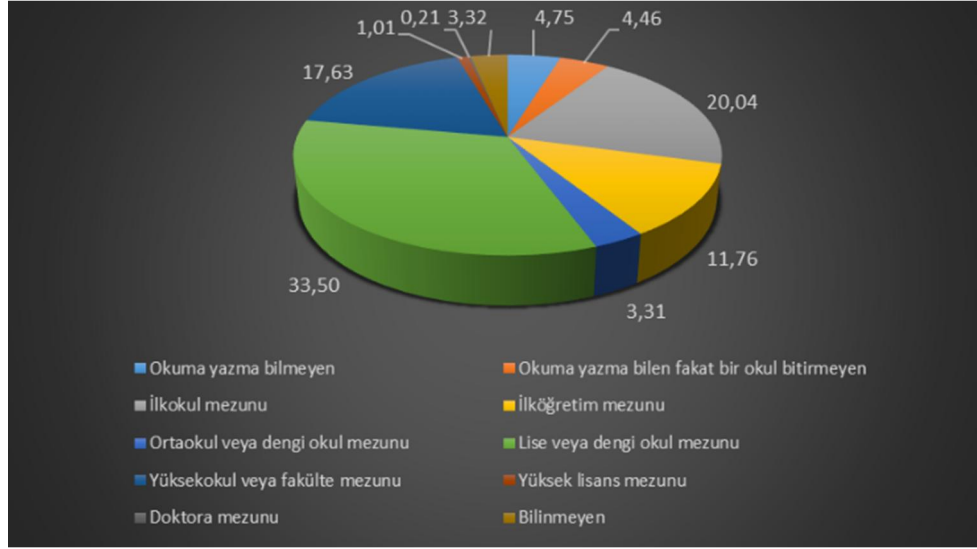
Buna göre Sivas'ın 2013-2014 döneminde göç aldığı iller ile göç verdiği illerin birçoğu aynı illerdir. Bu dönemde verilen 34.855 kişilik göçün 23.740'ı 10 ile gitmekte ve İstanbul, Kayseri ve Ankara illerine verilen göç toplam verilen göçün yarısını oluşturmaktadır. 2013-2014 yılında alınan 29.726 kişilik göçün 20.363'ü 10 ilden gerçekleşmekte ve tıpkı alınan göçte olduğu gibi İstanbul, Ankara ve Kayseri'den alınan göç tüm göçün yarısını oluşturmaktadır. Nüfusa Sivas'ta kayıtlı olarak farklı şehirlerde ikamet eden toplam 1.303.171 kişi bulunmaktadır. Sivas nüfusu son sayıma göre 626.116 kişi olup, bunun 563.927'si Sivas nüfusuna kayıtlı olup Sivas'ta ikamet etmektedir. Yani Sivas Nüfusuna kayıtlı olup, Sivas dışındaki diğer illerde yaşayanların sayısı, Sivas'ta yaşayanların sayısının neredeyse 3 katıdır. Türkiye'de diğer illere bakıldığında hiçbir yerde bu denli fark bulunmamaktadır. Sivaslıların en çok göç ettikleri yer olan İstanbul'da ikamet eden Sivas nüfusuna kayıtlı kişi sayısı 741.603 olup, bu sayı Sivas'ın nüfusundan daha fazladır.

Göç Edenlerin/ Göçle Gelenlerin Profili

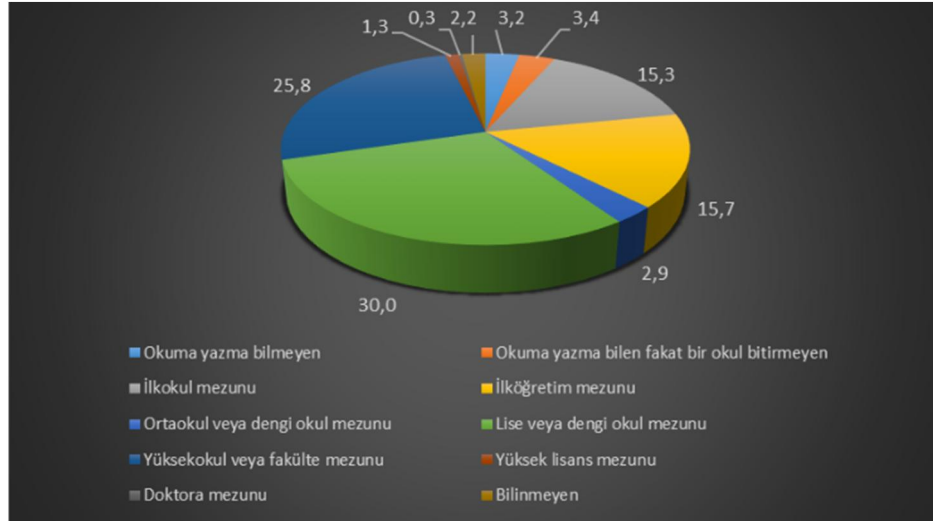
Sivas'ın 2013-2014 dönemine ilişkin almış olduğu göç 29.726 olup, verdiği göç ise 34.855 olmuş, dolayısıyla net göçü negatif olarak sonuçlanmıştır. Buna göre Sivas ili 5.129 net göç vermiştir. Sivas ilinin almış olduğu 29.726 kişilik göçü ağırlıklı olarak daha önce Sivas'tan diğer illere göç eden kişilerin çeşitli sebepler ile tekrar geri dönenler ve ilçelerden İl Merkezine sosyo-ekonomik nedenler ile göç edenler oluşturmaktadır. 34.855 kişinin oluşturduğu göç eden kesim ise özellikle ilçelerden İl Merkezine daha önce göç ederek umduklarını burada da bulamayıp diğer illere göç edenler, eğitim, sağlık ve diğer sosyo-ekonomik nedenler ile göç edenler oluşturmaktadır. Bunun en büyük göstergesi alınan göçün daha önce çok göç verilen ve birçok Sivaslının yaşamakta olduğu İstanbul ve Ankara'dan olmasıdır. Şekil 14'de göç ile gelenlerin ve gidenleri yaş ve cinsiyet durumları verilmiştir.

Şekil 19. Cinsiyet ve Yaşa Göre Alınan/Verilen Göç (TUİK, 2014)

Şekil 20. Bitirilen Eğitim Durumuna Göre Alınan Göç (TUİK, 2013)

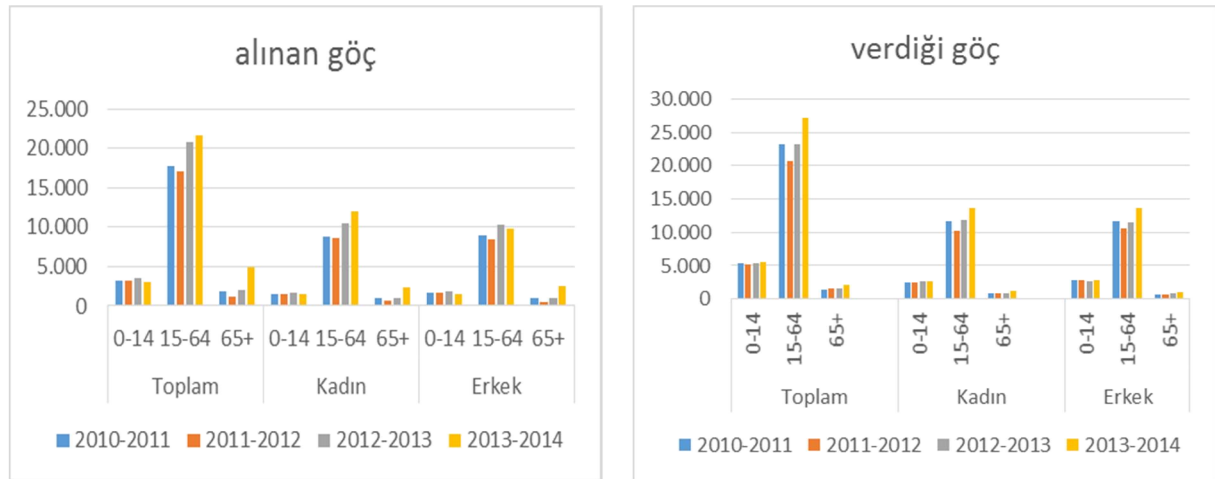
Şekil 21. Bitirilen Eğitim Durumuna Göre Verilen Göç (TUİK, 2013)

Alınan göçte ağırlık 20-24 yaş ve 65 üzeri yaş aralığındadır. Orta ve üzeri yaştakilerin de sayısı az değildir. Dolayısıyla bu durum diğer illere daha öncelerden göç ederek, emekli olmalarından veya diğer nedenlerden ötürü geri gelenlerin olduğunu göstermektedir. Verilen göçe bakıldığında ise iş bulma ümidiyle göç edenlerden oluştuğu için ağırlıklı olarak 15-34 yaş aralığındaki nüfusun göç ettiği görülmektedir.

Şekil 17 ve 18’de alınan ve verilen göçün eğitim durumları verilmiştir. 2013 yılı verilerine göre Sivas ilinden alınan göçün %33,5’i lise veya dengi okul mezunu, %20’si ilkokul mezunu, %17,6’sı yüksekokul veya fakülte mezunu ve %11,8’i ilköğretim mezunudur. Verilen göçün ise %30’u lise veya dengi okul mezunu, %25,8’i yüksekokul veya fakülte mezunu, %15,3’ü ilköğretim mezunu olduğu, %15,3’ü ilkokul mezunudur. Bu oranlara bakıldığında Sivas ilinin verdiği göçün aldığı göçe göre daha nitelikli eğitim aldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu Sivas’ın rekabet gücünü etkileyen bir durumdur.

TR72 Bölgesine bakıldığında Yozgat ilinin Sivas’a benzer bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Yani Yozgat da Sivas gibi net göç vermektedir. Göç alıp verme nedenleri ise yine benzer yapıdadır. Kayseri ise net göç hızı pozitif olan bir özellik taşımaktadır. Hızla nüfusu artan Kayseri ili istihdam olanakları ve sosyo-ekonomik olarak görece çevre illerden daha gelişmiş olması nedeniyle çevre illerden göç almaktadır.

Şekil 19’de alınan ve verilen göçün 2010-2014 aralığındaki eğilimi verilmiştir. Buna göre alınan göçte bir artış bulunmakta, bu artışta en büyük etkenin 65 üzeri yaştakilerin sayısındaki artışın büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kadın sayısındaki artış da dikkati çekmektedir. Alınan göçte olduğu gibi verilen göçte de belirgin bir artış bulunmaktadır. Bu artış 15-64 yaş aralığında bulunan çalışma çağındaki nüfustan kaynaklanmakta olup, kadın ve erkek sayısında belirgin bir farklılık bulunmamaktadır.

Şekil 22. Cinsiyet ve Yaşa Göre Alınan Göç(TÜİK,2010-2014)

Göç Verme/Alma Sebepleri

Ülkemizde iç göç çok önemli bir olgu olup, her yıl milyonlarca insan yer değiştirmektedir. TÜİK tarafından açıklanan rakamlara göre 2013-2014 döneminde 2.681.275 kişi göç etmiştir. İnsanları yer değiştirmeye iten birçok sosyo-ekonomik neden bulunmakta olup, bu nedenler sebebiyle nüfus az gelişmiş bölgelerden görece daha gelişmiş bölgeler doğru kaymaktadır.

TÜİK tarafından 2011 yılında yapılan çalışma ile ülke içi göçün nedenleri ortaya konulmuştur. Buna göre ülke içi göçteki nedenler olarak %41,5 ile hanedeki fertlerden birine bağımlı göç, %22,6 ile eğitim, %13,4 ile tayin/iş değişikliği, %12,2 ile iş aramak/bulmak, %7,5 ile evlilik/boşanma, %1,8 diğer, %1,0 sağlık öne sürülmüştür.

Tablo 10. TÜİK 2011 İç Göç Nedenleri

Göçe Etme Nedeni	Göç Eden Nüfus	Göç Eden Nüfus Oranı
Toplam	2.207.844	100,0
İş aramak/bulmak	268.400	12,2
Tayin/iş değişikliği	295.906	13,4
Eğitim	498.137	22,6
Evlilik/boşanma	166.284	7,5
Sağlık	22.649	1,0
Hanedeki fertlerden birine bağımlı göç	916.761	41,5
Diğer	39.115	1,8
Bilinmeyen	593	0,03

Sivas özelinde durum çok keskin bir biçimde seyretmektedir. Sivas ilinin net göç oranı negatif olmakla birlikte, oran oldukça yüksektir. Sivas ili Orta Anadolu'nun en çok göç veren ili olup ülke genelinde de hep ilk 5'te yer almaktadır. Sivas'ta negatif göç hızının bu kadar yüksek olması insanların memnuniyetsizliklerini göstermektedir. 2000 yılında 755.091 olan Sivas il nüfusu 2014 yılında 623.116 kişiye düşmüş, 2000 yılında 333.287 olan kırsal nüfus 2014 yılında 176.453 kişiye düşmüştür. Sivas'ın bu denli hızlı bir şekilde nüfus kaybetmesinin çeşitli sosyo-ekonomik nedenleri olup, imkânların bölgeler arasında farklılık göstermesi yani gelişme farklılıkları insanları göçe zorlamaktadır.

Sivas ilindeki göçe ilişkin sebepler iki boyutta değerlendirilebilir. İlk olarak kırsaldan şehir merkezine olan göç, ikinci olarak da şehir merkezinden diğer illere olan göçtür.

Sivas nüfusunun azalmasındaki en büyük sebep kırsaldaki nüfusun hızla göç etmesidir. Kırsaldan olan göçün sebepleri olarak aşağıdaki hususlar sıralanabilir:

a-) Türkiye'de iç göçün temel özellikleri ekonomik temelli ve kırsaldan kente olmalarıdır. Sivas Türkiye'de en çok göç veren illerin başında gelmektedir. Sivas'tan yapılan göçlerin kaynağını başlangıçtan beri kırsal alanlar oluşturmaktadır. Kırsaldaki ekonomik faaliyetlerin getirisindeki düşüşler, kırsaldan göçün en önemli sebeplerindendir. Köylerdeki itici faktörler ve sanayileşme süreci, kentlerdeki sosyo-ekonomik canlanmalar köyden kente göçü hızlandırmıştır. Tarım üretimindeki verim kaybı, üretimin doğal olaylara bağlı olması, ekilebilir arazilerin zaman içerisinde miras yoluyla küçülmesi gibi sebepler tarımdan kaçışı hızlandırmıştır. Tarımdaki bu sorunların çözümüne ilişkin devlet destekleme yoluna gitmiş ancak verilen desteklerin daha çok üretim yapan gerçek çiftçilerden ziyade arazi sahiplerine verilmesi sebebiyle destekler tam olarak yerine ulaşmamıştır. Sivas kırsalında üretim yapılan arazilerin büyük çoğunluğu belli bir süre için kiralanan araziler üzerinde yapılmaktadır.

b-) Kırsalda sosyal altyapı imkânlarının kısıtlı olması göçün önemli bir diğer sebebidir. Eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlara ulaşmadan yaşanan sorunlar, kırsalda refah artışı ve modern iletişim yollarının kullanılması sonucu daha geniş imkânlara ulaşma isteği ve kırsalda bir takım sosyal dengelerin bozulması kırsaldan göçü hızlandırmaktadır.

Sivas'taki göçün ikinci boyutu olan şehir merkezinde diğer illere yapılan göçün de 2 temel sebebi bulunmaktadır.

a-) İlk olarak Sivas'ın ın önemli bir yatırım altyapısı ve dolayısıyla istihdam sorunu bulunmaktadır. Şehirdeki özel teşebbüslerin sermaye eksikliği sebebiyle yatırım imkânlarının kısıtlı olması işsizlik sorununu ortaya çıkartmaktadır. Kırsal kesimden iş bulma ümidiyle şehre gelen nüfus umduğunu

şehirde de bulamadığı için büyük şehirlere göç etmektedir. Sivas'ta göç edenlerin büyük kısmı çalışma çağında olan nüfustandır.

b-) Sivas ilinde sosyal altyapı yetersiz kalmıştır. Özellikle refah düzeyi arttıkça insanlar eğitim, sağlık, sosyal imkânlar gibi ihtiyaçların karşılanması için büyükşehirlere göç edilmektedir.

Göçle Gelenlerin Mekânsal Dağılımı

Sivas ilinin aldığı göçün büyük bir kısmı daha önce Sivas'tan göç eden kesimin tekrar geri gelmesinden kaynaklanmaktadır. Sivas'taki göç eden kesimin önemli özelliklerinden birisi de tekrarlanan göçtür. Buna göre Sivas'tan diğer illere göç eden kesimden bir kısmın bir süre sonra Sivas'a geri döndüğü ancak tekrar umduğunu bulamayarak tekrar göç ettiği görülmektedir. Aşağıdaki tabloda ilçelerin 1990 yılı ile 2014 yıllarındaki nüfus büyüklükleri karşılaştırılmıştır. Buna göre ilçelerin verilen göç ile nüfusunun azalmasına paralel olarak nüfusun yapısının da değişmesi ile birlikte nüfusta büyük azalmalar meydana gelmiştir. Merkez nüfus ise ilçelerden ve kırsal kesimlerden aldığı göçler ile artmaktadır.

Tablo 11. Sivas İlçe Nüfus Değişimi (TÜİK, 1990-2014)

	Merkez	Akıncılar	Altınyayla	Divriği	Doğanşar	Gemerek	Gölova	Gürün	Hafik	İmranlı	Kangal	Koyulhisar	Suşehri	Şarkışla	Ulaş	Yıldızeli	Zara
1990	270.329	11.085	15.739	33.105	8.324	48.453	6.699	31.038	28.280	21.530	48.068	21.894	46.843	49.116	13.801	74.902	38.275
2014	351.431	5.537	9.566	16.829	3.014	24.517	3.261	19.843	9.624	7.989	22.768	13.140	26.091	38.655	9.229	38.735	22.887
2014/ 1990	1,3	0,5	0,61	0,51	0,36	0,51	0,49	0,64	0,34	0,37	0,47	0,6	0,56	0,79	0,67	0,52	0,6

Sivas'ta kırdan kente ve kentten kıra yönelik göçler %40'lık bir orana sahiptir. Alınan göçlerin beşte birini kentten köye yönelik göçler oluşturmaktadır. Bu oran, Türkiye ortalamasının üstündedir. Bu Sivas'a yönelik göçte, kırsal alanlara bir dönüş olduğunu göstermektedir. Verilen göçler bakımından Sivas incelendiğinde, Sivas'ın %64 oranında kentten kente göç verdiği görülmektedir. Bu göçü yine %23'lük oranla köyden kente olan göçler takip etmektedir. Bu oranlar Sivas'ta kırsal alanlardan göçün hala devam ettiğini göstermektedir. Köyden köye ve kentten köye olan göçler birbirine yakın orandadır. Sivas'tan İstanbul'a olan göçlerin yarısı kırsal nitelikli iken zaman içinde kırsal nitelikli göç oranı dörtte bire kadar düşmüştür. Bu oranların nedeni zaman içinde nüfusun kır-kent dengesinin değişmesi, göç edenlerin kademeli olarak kendi ilçe yada il merkezine göç ettikten sonra göç etmesi ya da aktif olarak göç edecek nüfusun kırsal kesimde oransal olarak azalmasıdır.

Göçle Gelenlerin Entegrasyon Durumu

Göç alan yerlerde göç ile birlikte; yoğun nüfus baskısı ve çarpık kentleşme, gecekondulaşma, hırsızlık, gasp, anarşi ve diğer adli ve toplumsal sorunlar, işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışması gibi sorunlar ortaya çıkması muhtemeldir. Sivas ilinin aldığı göçün büyüklüğüne bakacak olursak büyük bir göç dalgası almaması, genelde aldığı göçün kırsal kesimden kente ve daha önceden göç eden kesimin tekrar geri dönmesi şeklinde oluşan göç hareketleri, göçün neden olabileceği bazı sorunların gerçekleşme imkânını ortadan kaldırmakla birlikte işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışması gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

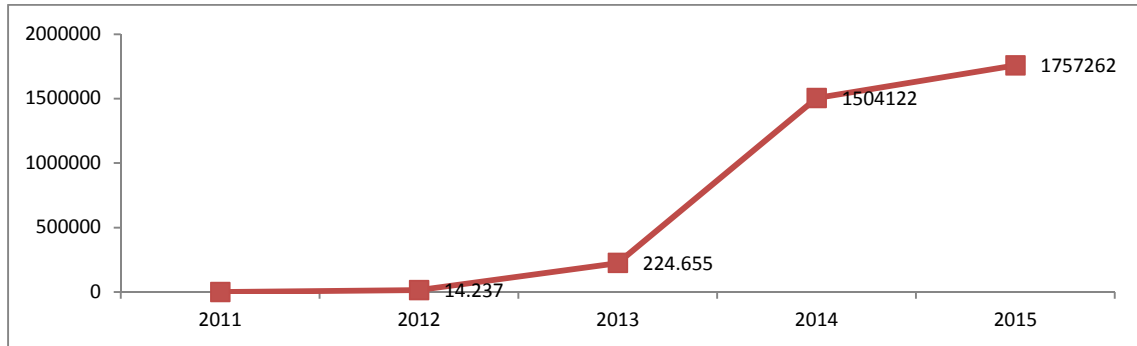
Sivas'ta göç ile gelenlerin entegrasyonuna ilişkin büyük bir sorun yaşanmamaktadır. Ancak kırsal kesimden kente göç eden nüfusun kente adapte olması zaman almaktadır. Aynı zamanda kentte

yaşayan nüfusun kırsaldan gelen nüfusu hazmedemediği durumlar olabilmektedir. Bu süreç sonucunda yabancılaşma sorunu ortaya çıkabilmektedir. Örneğin okullarda kırsal kesimden gelen çocukların aşağılanması durumunda ailelerin çocuklarını okula göndermekten vazgeçtiği görülmüştür. Dolayısıyla kırsaldan kente gelen ailelerin entegrasyonu için çalışılmalıdır. Bu konuda özellikle eğitim personeli gibi kamu hizmetini yürütmekle görevli olanların bilgilendirilmesi gereklidir.

Sivas'ta entegrasyona ilişkin diğer bir problem daha önce göç eden kesimin tekrar geri gelmesi sürecinde yaşanmaktadır. Türkiye'nin başta İstanbul olmak üzere diğer illerinde yaşamakta olan 1,3 milyonun üzerinde Sivas nüfusuna kayıtlı kişi vardır. Daha önce göç eden bu kesimlerden zaman zaman Sivas'a geri dönenler olmaktadır. Bu geri dönen kişilerin bir süre sonra tekrar diğer illere göç ettikleri görülmektedir. Bu kişilerin geri döndüklerinde entegrasyon problemi ile karşılaştıkları, bir süre sonra tekrar geri göç etmelerinden ortaya çıkmaktadır.

Sığınmacılar, Mekânsal Dağılımları ve Entegrasyon Durumları

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi verilerine göre, Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında koruma altına alınan Suriyelilere yönelik biyometrik kayıtlar kapsamında, 2012 yılında 14.237 olan Suriyeli sayısı hızlı bir şekilde artarak 01.04.2015 tarihi itibarıyla 1.757.262'ye ulaşmıştır. 01.04.2015 tarihi itibarıyla, 10 ilde (Hatay, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adıyaman, Adana, Mardin, Malatya) 25 barınma merkezinde 254.681 Suriyeli bulunmakta olup, geçici barınma merkezleri dışında bulunan Suriyeli sayısı ise 1.502.581'dir. Bugün Türkiye'de yaklaşık 2 milyon Suriyelinin bulunduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 23. 01.04.2015 tarihi itibarıyla Geçici Koruma Yönetmeliği Kapsamında Koruma Altına Alınan Suriye Vatandaşlarına Ait Biyometrik Kayıtlar (Göç İdaresi, 2015)¹

Sivas Valiliği'nden alınan resmi verilere (2015) göre mevcut durumda, Sivas'ta 1679 sığınmacı bulunmaktadır. Sivas'ta bulunan sığınmacıların önemli bir bölümü Afganistan uyrukludur. Sığınmacıların tamamı Sivas Merkez ilçede bulunmaktadır. Sığınmacılar, ağırlıklı olarak merkezde Kümbet ve Altıntabak Mahallerinde ikamet etmektedir. Sığınmacı kökenine göre, sığınmacı sayısı yıllar itibarıyla önemli ölçüde, diğer bir deyişle 2010 yılına göre yaklaşık 10 kat artmıştır. Ancak bu artış, çarpıcı bir şekilde Afganistan kökenlilerde kendini göstermektedir. Afganistan kökenlilerden sonra İran, Pakistan ve Irak kökenliler ağırlıklı görülmektedir. Sığınmacıların entegrasyon durumlarıyla ilgili bir sorun kayıtlara yansımamıştır. 2014 yılı içerisinde 5 Afgan soba gazından zehirlenmiş ve medyaya konu olmuştur. 2014 yılında, İçişleri Bakanlığı tarafından medyaya sunulan bilgilere göre, Sivas'ta 150 Suriyeli bulunmaktadır. Afganların kayıt dışı çalıştırılma sorunu mevcuttur.

¹ 27.05.2015 tarihi itibarıyla İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi web sitesinden alınmıştır.

Kangal ilçesine Suriyelilerin göç etmeye ve ilçede çalışmaya başladığı ve bunun da bir sorun olarak yansıdığı ilçe anketleri ile anlaşılmıştır.

Tablo 12. Sığınmacı Kökenine Göre Sığınmacı Sayısı (Sivas Valiliği, 2015)

Sığınmacı Kökeni	Sığınmacı Sayısı (2010)	Sığınmacı Sayısı (2011)	Sığınmacı Sayısı (2012)	Sığınmacı Sayısı (2013)	Sığınmacı Sayısı (2014)
Suriye	-	11	14	2	-
Afganistan	74	231	791	1.174	1.423
Irak	78	44	57	54	40
İran	1	28	108	111	142
Türkmenistan	-	1	-	-	-
Sudan	-	-	1	-	1
Pakistan	-	-	-	46	68
Eritre	-	-	-	4	-
Somali	-	-	-	3	4
Azerbaycan	-	-	-	1	1
Filistin	-	-	-	1	-
Toplam	153	315	971	1396	1679

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Sığınmacı kökenine göre, sığınmacı sayısı yıllar itibariyle önemli ölçüde, diğer bir deyişle 2010 yılına göre yaklaşık 10 kat artmıştır. 2014 yılı verilerine göre Sivas'ta bulunan sığınmacıların %84,75'i Afganistan uyrukludur. Sivas'ta bulunan sığınmacıların tamamı Sivas Merkez ilçede, Kümbet ve Altıntabak Mahallerinde ikamet etmektedir. Sivas'ta 2014 yılı İl Emniyet Müdürlüğü verilerine göre 2 Suriyeli, 2014 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından medyaya yansıtılan verilere göre ise 150 Suriyeli bulunmaktadır. Sığınmacıların entegrasyon durumları ile ilgili kayıtlara yansıyan bir olay meydana gelmemiştir.
- Göç edenlerin yaş ve cinsiyet yapısı ile işgücü yapıları, göçlerin nedenlerini belirleyen özelliklerdir. Göç nedenlerine göre, göç eden nüfus yapısı farklılaşmaktadır. Sivas'ta göç edenlerin büyük kısmı çalışma çağındaki nüfustandır. Sivas'ta göç edenlerin eğitim durumlarına bakıldığında ise büyük kısmının ilköğretim mezunu olduğu yani eğitim düzeyinin düşük olduğu görülmektedir.
- Göç edilen alanlar İstanbul, Ankara olunca göçler, kırdan metropole sıçrama şeklinde olmaktadır. Bunda, İstanbul ve Ankara'da önceden göç eden tanıdıkların ve akrabaların bulunmasının önemli bir etkisi bulunmakta olup, göç etme kararında göç edilen yerlerdeki tanıdıkların etkisi oldukça büyüktür. Sivaslıların özellikle İstanbul'u seçmelerinde daha önceden göç eden tanıdıklarının bulunması belirleyici olmuştur.
- Göçlerin büyük çoğunluğu çalışmak amaçlı yani iş bulma ümidiyle gerçekleştirilmektedir. Geri kalan eğitim, sağlık vb sosyal imkânların yetersizliğidir. Sivas'ın bu alanlarda yetersizliği ve kırsal yerlerin itici faktörleri karşısında büyük şehirlerin daha iyi yaşam, sosyal olanaklar ve iş bulma imkânının geniş olması gibi çekici özellikleri mevcuttur.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Eğitim, sağlık, sosyal altyapı eksiklikleri ile istihdam imkânlarının yetersizliği özellikle kırsaldan göçe neden olmaktadır. Köyde yaşam şekli yaşayanlarca benimsenmemektedir. Köyde yaşayanlar

(erkekler) evlenmekte güçlük çekmektedir. Ağırlıklı ekonomik faaliyetin tarım ve hayvancılık olduğu köylerde, bunlar sosyal statü sorunu olarak görülmektedir. İnsanlar sigortalı bir işte merkezde çalışmayı tercih etmektedir. Kırsalda yaşayan nüfus yaşlanmaktadır. 10-15 sene sonra tarımla uğraşan kesim bulunamayacak hale gelebilecektir. Dışarıdan gelen kamusal alanda görev yapanlar için, sosyal ve kültürel yaşantı ve sosyal aktiviteler yetersiz görülmektedir. Çiftçilerin ürettiği ürün değerlendirilememektedir. Göçle gelenlerin yaşadığı işsizlik, yabancılaşıma ve kültür çatışmasının önüne geçilmesi ihtiyacı mevcuttur. Sivas ili için nitelikli göç analizine ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçle gelenlerin yaşadığı işsizlik, yabancılaşıma ve kültür çatışmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Göçle gelenlerin entegrasyonuna yönelik, istihdama ilişkin tedbirler alınması, kayıt dışı istihdamın önlenmesi, ortak kullanıma yönelik sosyal alanlar, kendi dillerinde etkin bir bilgilendirme, dil eğitimi, kamuoyunda bilgilendirme vb. çalışmaların yürütülmesi öngörülmektedir.

Kırsal alana yapılan yatırımların arttırılması için teşvik sisteminin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Merkez alana yapılan yatırımlar OSB gibi alanlarda ulaşım, lojistik, teşvik gibi farklı avantajlara sahip olup, kırsal alanlarda yatırımın teşviki için ilave avantajlar sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Tarımsal destek sisteminin gözden geçirilmesi gerekmektedir. AB Ortak Tarım Politikasına uyum ve tarımsal ürünlerin rekabet gücünün arttırılması çerçevesinde tarımsal destek sisteminin etkinliğinin artırılması amacıyla destek sisteminin gözden geçirilmesi amaçlanmaktadır.

Kırsal alanlarda eğitim, sağlık altyapısı yatırımlarının arttırılması, istihdam olanaklarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Göçün en önemli sebeplerinden olan eğitim, sağlık ve istihdam olanakları bakımından kırsal alanlara yapılan kamu ve özel sektör yatırımları arttırılmalıdır.

FIRSATLAR

Cumhuriyetin temellerinin atıldığı Sivas, uzun yıllar göç veren bir il olmuş, ancak sahip olduğu çekici faktörler, Markakent Sivas, Yıldız Dağı Kayak Yatırımı, Hızlı Tren vb. yatırımlar ile birlikte dikkat çeken bir dönüşüm gerçekleştirmektedir. Kamu yatırımlarındaki artış ile birlikte, teşvik ve destek mekanizmalarının artması ile birlikte, canlı bir hayata sahip olan Sivas ilinde tersine göçün başlayabileceği ve hızlı bir dönüşüm geçirebileceği, Orta Anadolu’ da parlayan bir il olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

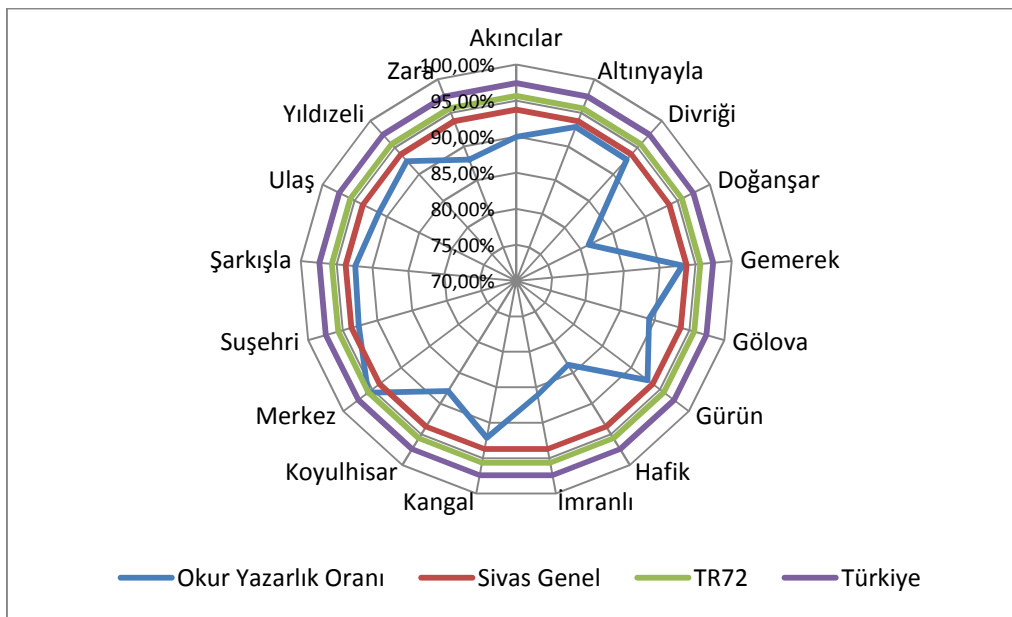
Sivas, Yozgat’la birlikte en çok göç veren 20 il arasında yer almaktadır. Bu nedenle, detaylı göç analizi çalışması ile itici ve çekici güçlerin tespiti ve buna bağlı eylem planlarının geliştirilmesi Sivas’ın önümüzdeki süreci için oldukça önemlidir.

3. EĞİTİM

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Okuryazarlık Oranları

Türkiye’de okuryazarlık oranı 2012 yılı için ortalamada %95,8, 2013 yılı içinse % 97,4 seviyelerine yükselmiştir. TR72 Bölgesi’nde ise 2012 yılında okuryazarlık oranı %95,5 olup 2013 yılında %95,7’dir. Sivas ili özelinde değerlendirildiğinde il genelinde okuryazarlık oranı 2012 yılında %93,5 iken 2013 yılında bu oran %93,7’ye yükselmiştir. Bu oran, hem Bölge hem de Türkiye okuryazarlık oranından düşüktür. 2013 yılı verilerine göre Sivas merkez ve ilçeleri arasında en yüksek okuryazarlık oranı %95,71 ile merkez ilçede iken en düşük oran ise %81,21 ile Doğanşar ilçesindedir.

Şekil 24. Türkiye, Bölge, Sivas ve İlçeleri Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2013)

Tablo 13. Sivas İlçelerinin 2009-2013 Yılları Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2009-2013)

İlçe	2013 Okur Yazarlık	2012 Okur Yazarlık	2011 Okur Yazarlık	2010 Okur Yazarlık	2009 Okur Yazarlık
Akıncılar	89,96%	89,6%	84,3%	84,0%	83,0%
Altınyayla	92,89%	92,6%	91,1%	90,3%	87,6%
Divriği	92,75%	92,7%	86,7%	85,9%	83,7%
Doğanşar	81,21%	80,6%	74,3%	74,1%	73,0%
Gemerek	93,17%	92,7%	89,7%	89,0%	88,2%
Gölova	89,15%	89,5%	84,2%	84,0%	83,9%
Gürün	92,85%	92,5%	91,7%	91,1%	90,3%
Hafik	83,66%	82,9%	80,7%	79,7%	77,6%
İmranlı	86,13%	85,9%	80,8%	80,6%	80,0%
Kangal	92,14%	92,0%	90,3%	89,8%	88,7%
Koyulhisar	87,95%	86,6%	85,6%	85,3%	83,5%
Merkez	95,71%	95,5%	94,8%	94,5%	93,4%
Suşehri	92,67%	92,4%	89,4%	88,6%	87,5%
Şarkışla	92,40%	92,1%	90,8%	89,9%	88,5%
Ulaş	91,24%	91,0%	89,4%	88,4%	86,8%
Yıldızeli	92,49%	92,4%	89,3%	88,3%	86,3%
Zara	88,03%	88,1%	84,3%	83,5%	83,0%
Sivas Genel	93,73%	93,5%	91,9%	91,5%	90,1%
TR72 Bölgesi	95,65%	95,5%	93,9%	93,4%	92,1%

Türkiye	97,42%	95,8%	95,1%	94,0%	92,5%
---------	--------	-------	-------	-------	-------

Okul Öncesi Eğitim

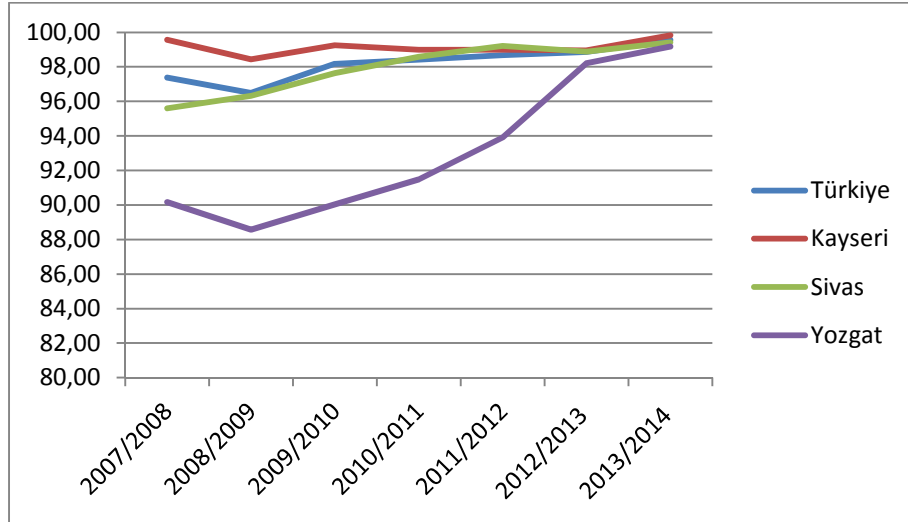
Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu Milli Eğitim İstatistikleri'nde okul öncesi eğitim 3-5, 4-5 ve 5 yaşları için incelenmektedir. Bu yaşlarda okullaşma oranları Sivas ilinde Türkiye genel ortalamasının altındadır (2).

Tablo 14. Türkiye ve Sivas İli Okul Öncesi Eğitim Net Okullaşma Oranları (TÜİK, 2013-2015)

İl	Yaş Aralığı	Okul Öncesi Net Okullaşma Oranları	
		2014-2015 Ö. Yılı Başı	2013-2014 Ö. Yılı
Sivas	3-5 Yaş	29,30%	24,23%
	4-5 Yaş	37,94%	33,04%
	5 Yaş	52,03%	37,83%
Türkiye	3-5 Yaş	32,68%	27,71%
	4-5 Yaş	41,57%	37,46%
	5 Yaş	53,78%	42,54%

İlköğretimde Okullaşma Oranları ve Fiziki Yapı

İlköğretim okullaşma oranlarında, Türkiye son yıllarda yapılan politikalar ile büyük bir başarı yakalamıştır. Aynı başarıdan Bölgenin tüm illeri için söz etmek mümkün değildir. Son 7 yılda Sivas ilinin ilköğretim okullaşma oranlarının Türkiye ortalaması ile eş değere yakın değerlerde, Kayseri ile karşılaştırıldığında ise düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 25. Yıllar İtibariyle Sivas İlköğretim Okullaşma Oranları (TÜİK, 2007-2014)

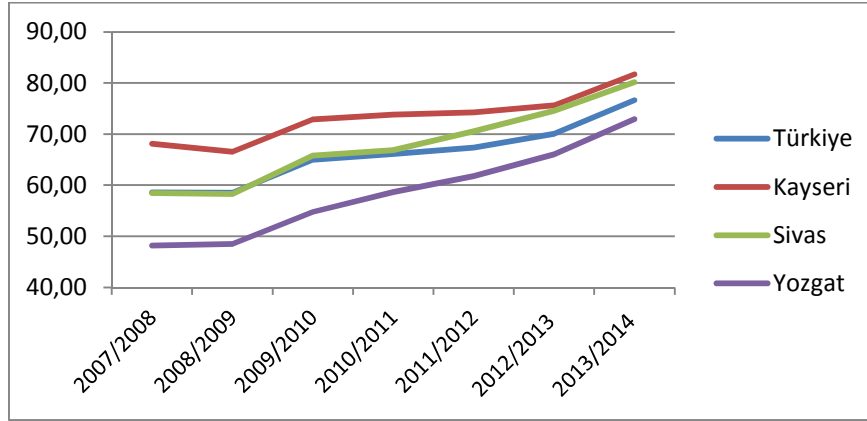
2012/2015 öğretim yılları arasında Sivas'ın ilköğretim kurumları bazında okul, şube, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları aşağıda yer almaktadır. Bu değerler TR72 Bölgesi ve Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 15.Sivas İli İlköğretim Okul, Şube, Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (TÜİK, 2012-2015)

	Okul		Şube		Öğretmen		Derslik
	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul + Ortaokul
Türkiye	194,7	300,7	21,7	26,3	19,0	18,0	28,7
TR72 Bölgesi	149,3	229,7	19,3	23,3	17,7	15,7	24,0
Sivas	104,3	195,3	16,3	22,0	17,0	14,0	20,7

Ortaöğretimde Okullaşma Oranları ve Fiziki Yapı

2007-2012 yılları arasında Türkiye’de ortaöğretimde okullaşma oranı %10’a yakın artarak %67 değerine ulaşmıştır. 2007-2014 yılları arası orta öğretimde okullaşma oranları incelendiğinde, Sivas ili değerlerinin 2007-2009 yılları arasında Türkiye ortalaması ile eşit olduğu, sonrasında ise ülke ortalamasının üzerine çıktığı görülmektedir.

Şekil 26. Sivas Ortaöğretim Okullaşma Oranı (TUİK, 2007-2014)

Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre, Sivas ilinde ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 25, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14, okul başına 385 ve şube başına 20’dir. Sivas bu değerleri ile hem Türkiye hem de Bölge ortalamasının altındadır.

Tablo 16. Sivas İli Ortaöğretim Okul, Şube, Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci (TUİK, 2012-2015)

	Ortaöğretim toplamı				Genel Ortaöğretim				Mesleki ve teknik Ortaöğretim			
	Okul	Şube	Öğretmen	Derslik	Okul	Şube	Öğretmen	Derslik	Okul	Şube	Öğretmen	Derslik
Türkiye	408	22	15	29	472	22	15	28	372	23	14	31
TR72	338	21	14	25	429	22	15	27	293	21	13	24
Sivas	322	21	13	25	385	20	14	26	289	21	13	25

Yükseköğretim Oranları

Ekonomiye katkısı tartışmasız olan Ar-Ge ve yenilikçilikte özellikle üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunlarının en büyük katkısı yaptığı düşünüldüğünde; Türkiye’de üniversite eğitiminin yaygınlaştırılmasının gerekliliği görülebilir. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi dikkate alınarak TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların toplam nüfusa oranı %8,84’dır. Sivas, bu oranda %7,5 ortalama ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Diğer taraftan aynı kategoride TR72 ortalaması ise %7,59 olup bu değer de Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 17. Türkiye’de Yükseköğrenim veya Üzeri Mezunların Oranı (TUİK, 2009-2015)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	4.320.813	279.268	95.500	65.049.093	7,22%
2010	4.566.049	365.791	113.862	66.133.461	7,63%
2011	5.495.749	401.773	121.923	67.045.635	8,98%
2012	5.913.187	416.741	122.619	67.877.379	9,51%
2013	6.706.780	532.757	154.180	68.735.145	10,76%
Ortalama	5.400.516	399.266	121.617	66.968.143	8,84%

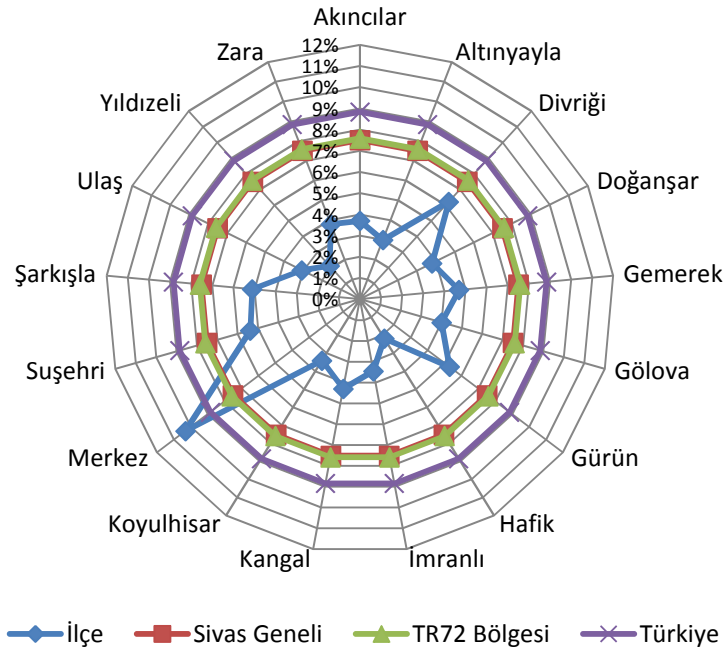
Tablo 18. TR72 Bölgesi'nde yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	120.590	5.210	2.094	2.080.336	6,15%
2010	124.978	7.641	2.887	2.107.653	6,43%
2011	149.846	8.354	3.154	2.104.192	7,67%
2012	161.158	8.790	3.160	2.110.776	8,20%
2013	184.848	12.003	3.997	2.123.845	9,46%
ORTALAMA	148.284	8.400	3.058	2.105.360	7,59%

Tablo 19. Sivas'ta yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	33.469	1.106	735	571.731	6,2%
2010	33.891	1788	905	581.523	6,3%
2011	39.903	1890	952	567.348	7,5%
2012	42.896	1.980	944	564.977	8,1%
2013	50.140	2506	1083	566.325	9,5%
ORTALAMA	40.060	1.854	924	570.381	7,5%

Sivas ilçelerinin 2009-2013 arası 5 yıllık yükseköğrenim ve üzeri mezun oranlarının ortalamaları dikkate alındığında en fazla orana sahip ilçenin merkez ilçe (%10,32), en az orana sahip ilçenin ise Yıldızeli (%2,13) olduğu görülmektedir. Yükseköğrenim seviyesi Sivas ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile arttığı görülmektedir.

Şekil 27. Sivas İlçeleri Yüksek Öğrenim Bitirme Ortalama Oranları (TÜİK, 2009-2013)

Sivas ilinde bir adet üniversite bulunmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi, 9 Şubat 1974 tarihinde yayınlanan 1788 Sayılı Kuruluş Kanunu ile kurulmuştur. Üniversite kent merkezinin 8 km. kadar

güneyinde, Kızılırmak nehrinin kenarında ve yaklaşık 11.000 dönüm arazi üzerine kurulmuştur. Üniversite; 16 Fakülte, 5 Yüksekokul, 4 Enstitü ve ilçelerde olmak üzere toplam 14 Meslek Yüksekokulu, 22 Araştırma Merkezi, Rektörlüğe bağlı 3 Bölümle yaklaşık 49.000 öğrenciye hizmet vermektedir.

Tablo 20. Öğretim Yılları İtibariyle Cumhuriyet Üniversitesi Üniversite Öğrenci Sayıları (TÜİK, 2012-2015)

	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2012-2015 Döneminin Önceki Eğitim – Öğretim Dönemine Göre Değişimi (%)
Fakülteler	24.685	28.352	29.819	20,8%
Enstitüler	1.812	2.159	2.892	59,6%
Yüksekokullar	672	1.058	1.425	112,1%
Meslek Yüksekokullar	12.966	13.801	14.642	12,9%
Toplam	40.135	45.370	48.778	21,5%

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2013 yılı verilerine göre Türkiye’deki üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 48, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 21’dir. Cumhuriyet Üniversitesi’nde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 65, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 26’dır. Cumhuriyet Üniversitesi, bu değerleriyle Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır. Üniversiteden çeşitli akademisyenlerle yapılan istişare toplantılarında da bu durum sıklıkla dile getirilmiştir. Türkiye’de her 7 öğretim elemanından 1’i profesör unvanına sahipken, Cumhuriyet Üniversitesi’nde bu oran 8’de 1’dir.

Tablo 21. Cumhuriyet Üniversitesi Öğretim Elemanı Sayısı (Cumhuriyet Üniversitesi, 2012-2014)

Akademik Personel	2012 Yılı	2013 Yılı	2014 Yılı	2014/2012 Değişimi (%)
Profesör	182	192	207	13,7
Doçent	118	133	154	30,5
Yardımcı Doçent	391	412	411	5,5
Öğretim Görevlisi	272	307	317	16,5
Okutman	49	49	48	-0,5
Araştırma Görevlisi	526	565	557	0,58
Uzman	15	16	17	13,3
Yabancı Uyruklu Personel	9	12	14	55,55
Toplam	1.562	1.686	1.725	10,43

Tablo 22. Öğretim Elemanı/Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayıları (YÖK, 2013)

Üniversite Türü	Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı	Öğretim Üyesi Başına Öğrenci Sayısı
Devlet Üniversiteleri	22	51
Vakıf Üniversiteleri	18	37
Vakıf Meslek Yüksek Okulları	17	141
Diğer Yükseköğretim Kurumları	10	33
Türkiye Ortalaması	21	48
Cumhuriyet Üniversitesi	26	65

2013 yılı verilerine göre Cumhuriyet Üniversitesi’nin; kendisi ile aynı 10 yıl içerisinde kurulmuş diğer üniversiteler ile karşılaştırıldığında, öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayısı yönünden ortalama değerin üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 23. Öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayıları (YÖK, 2013)

Üniversite Adı	Kuruluş Yılı	Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı	Öğretim Üyesi Başına Öğrenci Sayısı
Boğaziçi	1971	12	28
Anadolu	1973	16	39
Dicle	1973	22	42
Çukurova	1973	27	58
Cumhuriyet	1974	26	65
Fırat	1975	21	41
İnönü	1975	21	46
Uludağ	1975	22	56
Ondokuz Mayıs	1975	23	53
Selçuk	1975	27	73
Erciyes	1978	21	47

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Sivas ili özelinde değerlendirildiğinde il genelinde okuryazarlık oranı 2012 yılında %93,5 iken 2013 yılında bu oran %93,7'ye yükselmiştir. Bu oran, hem Bölge hem de Türkiye okuryazarlık oranından düşüktür. 2013 yılı verilerine göre Sivas merkez ve ilçeleri arasında en yüksek okuryazarlık oranı %95,71 ile merkez ilçede iken en düşük oran ise %81,21 ile Doğanşar ilçesindedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu Milli Eğitim İstatistikleri'nde okul öncesi eğitim 3-5, 4-5 ve 5 yaşları için incelenmektedir. Bu yaşlarda okullaşma oranları Sivas ilinde Türkiye genel ortalamasının altındadır. Son 7 yılda Sivas ilinin ilköğretim okullaşma oranlarının Türkiye ortalaması ile eş değere yakın değerlerdedir. 2012/2015 öğretim yılları arasında Sivas'ın ilköğretim kurumları bazında okul, şube, öğretmen ve derslik derslik başına düşen öğrenci sayıları TR72 Bölgesi ve Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır.
- Kırsal kesimde eğitim kalitesi artırılmalıdır. Özellikle okul öncesi eğitimde okullaşma oranı düşüktür. Kırsalda özellikle öğretmen olmak üzere eğitim altyapısı geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Kent merkezi ve kırsal alanlarda öğrencilerin vakit geçirebileceği sosyal mekânların oluşturulmasına gereksinim vardır. Kırsaldan gelen öğrencilerin kenttekilerle uyum sorunu mevcuttur. Kırsal alanda veliler bilinçsizdir. Şehirde kaliteli yurt eksikliği mevcuttur. Sivas genelinde öğrencilerin sosyal, sportif ve kültürel ve bilimsel faaliyetlere katılım seviyesi, mekân yetersizliğinden dolayı düşüktür. Beşeri, teknolojik, yönetim ve organizasyonel boyutlar itibarıyla kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ihtiyacı vardır. Sivas'ın eğitim imkânları büyükşehirlere göre yetersizdir. Okul idaresi, veli ve öğrenci sacayağında rehberlik eksiktir. Aile danışmanlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi gereklidir.
- 2007-2012 yılları arasında Türkiye'de ortaöğretimde okullaşma oranı %10'a yakın artarak %67 değerine ulaşmıştır. 2007-2014 yılları arası orta öğretimde okullaşma oranları incelendiğinde, Sivas ili değerlerinin 2007-2009 yılları arasında Türkiye ortalaması ile eşit olduğu, sonrasında ise ülke ortalamasının üzerine çıktığı görülmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri'ne göre Sivas ilinde ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 25, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14, okul başına 385 ve şube başına 20'dir. Sivas bu değerleri ile hem Türkiye hem de Bölge ortalamasının altındadır.
- Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi dikkate alınarak TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların toplam nüfusa oranı %8,84'dir. Sivas, bu oranda %7,5 ortalama ile Türkiye

ortalamasının altında kalmaktadır. Diğer taraftan aynı kategoride TR72 ortalaması ise %7,59 olup bu değer de Türkiye ortalamasının altındadır.

- Sivas ilçelerinin 2009-2013 arası 5 yıllık yükseköğrenim ve üzeri mezun oranlarının ortalamaları dikkate alındığında en fazla orana sahip ilçenin merkez ilçe (%10,32), en az orana sahip ilçenin ise Yıldızeli (%2,13) olduğu görülmektedir. Yükseköğrenim seviyesi Sivas ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile arttığı görülmektedir.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2013 yılı verilerine göre Türkiye'deki üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 48, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 21'dir. Cumhuriyet Üniversitesi'nde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 65, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 26'dır. Cumhuriyet Üniversitesi, bu değerleriyle ortalamanın üstünde yer almaktadır. Üniversiteden çeşitli akademisyenlerle yapılan istişare toplantılarında da bu durum sıklıkla dile getirilmiştir. Türkiye'de her 7 öğretim elemanından 1'i profesör unvanına sahipken, Cumhuriyet Üniversitesi'nde bu oran 8'de 1'dir. 2013 verilerine göre Cumhuriyet Üniversitesi'nin; kendisi ile aynı 10 yıl içerisinde kurulan diğer üniversiteler ile karşılaştırıldığında, öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayısı yönünden ortalama değerin üzerinde olduğu söylenebilir.

FIRSATLAR

Anadolu'nun ilk üniversitesi Selçuklular döneminde Sivas'ta kurulmuştur. Selçuklular döneminde başlayan eğitimdeki gelişmeler Osmanlı döneminde de devam etmiştir. Dolayısıyla Sivas'ın köklü bir eğitim sistemine sahiptir. 1974 yılında açılan Cumhuriyet Üniversitesinin Sivas'ın eğitime ve kültürüne önemli katkıları olmuştur.

SONUÇ

Sivas ilinin eğitim göstergelerine göre ilin eğitim göstergelerinin genel itibarıyla ülke ortalamasına yakın olduğu ancak mekânsal açıdan değerlendirildiğinde ilçeler arasında farklılaşmalar olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. SAĞLIK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Temel İdari Sağlık Verileri

Hastane ve Yatak Başına Kişi Sayısı ve Sağlık Personeli Başına Kişi Sayısı (Hekim, Diş Hekimi Ve Hemşire)

Sağlık Bakanlığı verilerine (2013) göre, Türkiye’de 854’ü Sağlık Bakanlığı, 550’si özel, 69’u üniversite ve 44’ü diğer olmak üzere toplam 1517 hastane ve 202.031 yatak bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı’na bağlı hastane sayısı 121.269’dur. TR72 Bölgesinde ise, Kayseri’de 30, Sivas’ta 21 ve Yozgat’ta 17 olmak üzere toplam hastane sayısı 68’dir. Hastane ve yatak sayıları bakımından TR72 Bölgesi illerinin durumu karşılaştırmalı olarak tabloda sunulmuştur.

Tablo 24. Hastane ve Yatak Sayısı (TÜİK, 2013)

	Toplam		Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Diğer Kamu ⁽¹⁾	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
Türkiye	1 517	202 031	854	121 269	69	36 056	550	37 983	44	6 723
Kayseri	30	3 974	12	1 654	1	1 216	16	1 004	1	100
Sivas	21	2 445	18	1 259	1	1 061	1	95	1	30
Yozgat	17	1 018	14	833	1	100	2	85	-	-

(1) "Diğer" grubu altında Belediyelere ait sağlık kurumlarının yatak sayıları kapsanmıştır. Ayrıca, Milli Savunma Bakanlığı'na ait hastanelerdeki yatak sayıları da bu gruba dâhil edilmiştir.

Hastane ve yatak sayısı bakımından değerlendirildiğinde, TÜİK verilerine göre, Sivas’ta 1’i özel toplam 21 hastane bulunmaktadır. Sivas’ta 2002 yılında 17 olan kamu hastaneleri sayısı, 2008 yılından 2013 yılına kadar olan süreçte 20’den 21’e yükselmiştir. Kamu hastanelerinde yatak sayısı ise, %12,11 oranında artış göstermiştir. Bu süreçte özel hastane yatırımları da sabit kalmış, ancak özel hastane yatak sayısı 84’den 95’e çıkmıştır. Sivas Valiliği (2015) verilerine göre, 2015 yılı itibariyle özel hastane yatak sayısı 171’dir.

Tablo 25. Hastane ve Yatak Sayısı (TÜİK, Sağlık Bakanlığı, 2013)

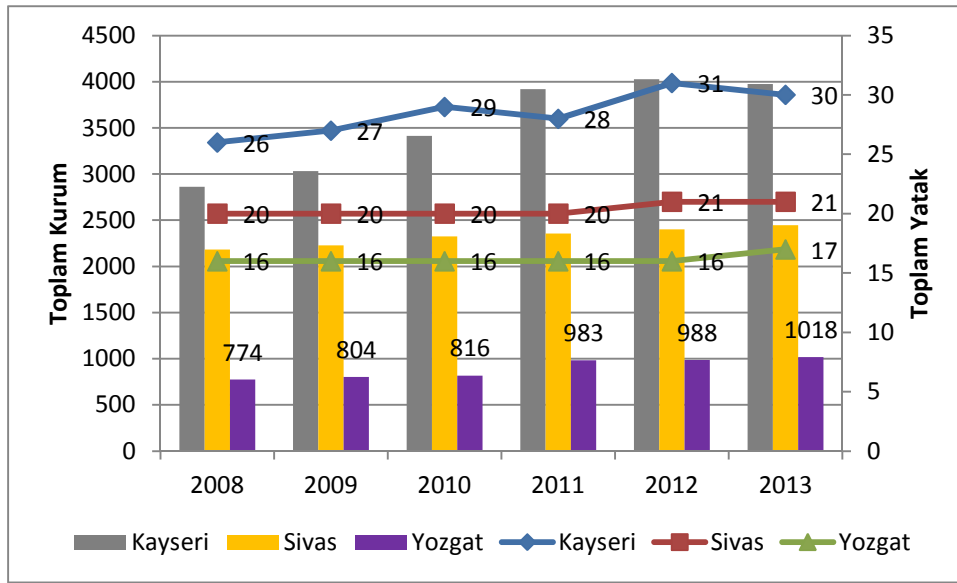
Yıl	Toplam Kurum	Toplam Yatak	Sağlık Bakanlığı Kurum	Sağlık Bakanlığı Yatak	Üniversite Kurum	Üniversite Yatak	Özel Kurum	Özel Yatak	Diğer Kamu Kurum	Diğer Kamu Yatak
2008	20	2181	18	1190	1	907	1	84	-	-
2009	20	2229	18	1240	1	907	1	82	-	-
2010	20	2326	18	1183	1	1061	1	82	-	-
2011	20	2357	18	1214	1	1061	1	82	-	-
2012	21	2402	18	1259	1	1061	1	82	1	-
2013	21	2445	18	1259	1	1061	1	95	1	30

Not: 1. Fiili yatak sayıları verilmiştir. 2. Diğer kamu kuruluşları ve yerel idarelere ait hastaneleri kapsamaktadır. 3. Hastane birleşmeleri ve kapanmalarından dolayı rakamlar değişiklik gösterebilir. 4. 2012 yılı verisi Milli Savunma Bakanlığına bağlı hastaneleri de kapsamaktadır.

Tablo 26. TR72 Bölgesi Karşılaştırmalı Sağlık Göstergeleri (Sağlık Bakanlığı, 2013)

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı		Nitelikli Yatak Sayısı		Yoğun Bakım Yatağı Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimi Başına Nüfus	112 İstasyon Sayısı		112 İstasyon Başına Düşen Nüfus		112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus
Kayseri	30	3.974	30,7		1.685		544	377	3436	27		47.976		53	24.441
Sivas	21	2.445	39,2		814		216	177	3524	29		21.511		58	10.756
Yozgat	17	1.018	22,9		243		64	134	3.315	19		23380		24	18.509
İl Adı	Birinci Basamak Başvuru	İkinci ve Üçüncü Basamak Başvuru	Kişi Başı Hekime Başvuru	Dış Hekimine Başvuru	Kişi Başı Diş Hekimine Başvuru	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı		
Kayseri	3.675.331	6.843.539	8,1	630.030	0,49	326.049	984.255	120.053	67,9	3,0	82,0	1,4	13,4		
Sivas	1.529.231	3.557.576	8,2	428.968	0,69	108.546	554.304	37.941	62,1	5,1	44,4	3,1	19,3		
Yozgat	885.574	2.259.744	7,1	207.382	0,47	50.706	186.492	14.745	50,2	3,7	49,8	3,7	13,0		

Sağlık İstatistikleri yılına göre, TR72 Bölgesi içinde Sivas, 112 istasyon sayısı, 112 ambulans sayısı, kişi başı hekime başvuru sayısı ve kaba ölüm hızı bakımından ilk sırada gelmektedir.

Şekil 28. TR72 Bölgesi Toplam Kurum ve Toplam Yatak Sayıları (TÜİK, 2013)

Sivas'ta ilçeler bazında yıllar itibariyle kamu hastanelerinin, özel hastanelerin ve diğer sağlık kuruluşlarının sayısı tabloda sunulmuştur. Buna göre, 2002 yılına göre kamu hastaneleri sayısı toplamda neredeyse hiç değişmemiş, 1 özel hastane yatırımı yapılmış ve diğer sağlık kuruluşları sayısı ise %35,02 oranında azalarak, 257'den 167'ye düşmüştür. Ancak 2002 yılında 1154 olan yatak sayısı, %9,10 oranında artarak, 1259'a ulaşmıştır. Aynı dönem içinde Merkez'de 5 olan kamu hastaneleri sayısı, 2'ye düşmüştür; ancak, Akıncılar, Altınyayla, Doğanşar ve Ulaş ilçelerine birer kamu hastanesi yapılmıştır. Sivas'ta diğer sağlık kuruluşları sayısı giderek düşme eğiliminde olup, Ulaş hariç tüm ilçelerde görülmektedir. Nihai halde Sivas'ın tüm ilçelerinde kamu hastanesi bulunmaktadır. Diğer sağlık kuruluşları bakımından Akıncılar, Divriği ve Doğanşar, Gölova ve İmranlı ilçeleri, daha düşüktür. Diğer sağlık kuruluşlarının da nüfusun önemli bir bölümünü barındıran Merkez ilçede yoğunlaştığı görülmektedir. 2015 yılı itibariyle kamu hastaneleri arasında en az yatak kapasitesine sahip ilçeler sırasıyla Akıncılar, Altınyayla, Doğanşar, Gölova ve Ulaş ilçeleridir. 2015 yılında toplam yatak kapasitesinin %66,48'i (837 yatak) Sivas Merkez ilçededir. Diğer sağlık kuruluşlarına ait yatak sadece Sivas Merkez ilçede bulunmaktadır.

Tablo 27. Sivas'ta Bulunan Hastanelerin İlçeler Bazında Dağılımı (Sivas Valiliği, 2002-2015)

	Kamu Hastaneleri Sayısı							Özel Hastanelerin Sayısı							Diğer Sağlık Kuruluşları Sayısı						
İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sivas Merkez	5	2	2	2	2	2	2	0	1	1	1	1	1	1	55	47	47	47	47	47	47
Akıncılar	0	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5	3	3	2	2	2	2
Altınyayla	0	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	9	7	7	6	6	6	6
Divriği	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5	2	2	2	2	2	2
Doğanşar	0	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	2	2	2	2	2
Gemerek	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	19	12	12	12	12	12	12
Gölova	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	2	2	2	2	2	2
Gürün	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	13	10	10	10	10	10	10
Hafik	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	12	7	7	6	6	6	6
İmranlı	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	9	4	4	3	3	3	3
Kangal	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	21	9	9	8	8	8	8
Koyulhisar	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	15	11	11	9	9	9	9
Suşehri	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	11	9	9	9	9	9	9
Şarkışla	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	18	12	13	11	11	11	11
Ulaş	0	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	7	7	7	7	7	7	7
Yıldızeli	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	38	29	29	24	24	25	25
Zara	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	13	7	7	6	6	6	6
Toplam	17	18	18	18	18	18	18	0	1	1	1	1	1	1	257	180	181	166	166	167	167

Not: Diğer sağlık kuruluşları sayısı ASM, TSM ve Sağlık evlerine ait sayılardır.

Tablo 28. Sivas'ta Bulunan Hastanelerin İlçeler Bazında Dağılımı (Sivas Valiliği, 2015)

		Kamu Hastaneleri Yatak Sayısı							Özel Hastane Yatak Sayısı							Diğer Sağlık Kuruluşlarına Ait Yatak Sayısı					
İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sivas Merkez	767	817	817	837	837	837	837	0	71	71	82	95	171	171	818	1.161	1.161	1.161	1.061	1.061	1.061
Akıncılar	0	4	4	4	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Altınyayla	0	5	5	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Divriği	25	25	25	50	50	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Doğanşar	0	8	8	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gemerek	25	25	25	25	25	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gölova	50	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gürün	20	25	25	25	25	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hafik	20	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İmranlı	41	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kangal	30	25	25	25	25	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koyulhisar	10	15	15	15	15	15	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suğehri	25	65	65	65	65	65	65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şarkışla	66	65	65	65	65	65	65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulaş	0	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yıldızeli	50	46	50	50	50	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zara	25	45	45	45	45	45	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	1.154	1.210	1.214	1.259	1.259	1.259	1.259	0	71	71	82	95	171	171	818	1.161	1.161	1.161	1.061	1.061	1.061

Tablo 29. Sivas'ta İlçeler Bazında Sağlık Göstergeleri-I

İlçe	Hastane Başına Kişi Sayısı							Yatak Başına Kişi Sayısı						
	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Merkez	61.488	35.491	345.762	346.629	348.623	351.431	351.431	194,0	173,2	168,7	166,6	174,9	169,9	169,9
Akıncılar	0	5.518	5.077	5.170	5.300	5.527	5.527	0,0	1.379,5	1.269,3	1.292,5	1.325,0	1.384,3	1.384,3
Altınyayla	0	10.241	9985	10.009	9.736	6.566	6.566	0,0	2.048,2	1.997,0	2.001,8	1.947,2	1.913,2	1.913,2
Divriği	21.763	16.504	16.416	16.272	16.128	16.829	16.829	803,4	660,2	656,6	325,4	322,6	336,6	336,6
Doğanşar	0	2.959	2.785	2.699	2881	3.014	3.014	0,0	369,9	348,1	337,4	360,1	376,8	376,8
Gemerek	32.006	27.224	26.671	25.498	26.157	24.517	24.517	1.280,2	1.089,0	1.066,8	1.019,9	1.046,3	980,7	980,7
Gölova	2.708	3.694	3.204	3.645	3.532	3.261	3.261	54,2	369,4	320,4	364,5	353,2	326,1	326,1
Gürün	23.683	20.957	20.615	20.222	19.954	19.843	19.843	1.184,2	838,3	824,6	808,9	798,2	793,7	793,7
Hafik	9.987	9.113	9.131	8.863	9.438	9.624	9.624	499,4	911,3	913,1	886,3	943,8	962,4	962,4
İmranlı	8.917	7.553	7.568	7.882	7.975	7.989	7.989	217,5	755,3	756,8	788,2	797,5	798,9	798,9
Kangal	28.589	24.867	24.406	23.911	23.089	22.590	22.590	953,0	995,5	976,2	956,4	923,6	910,7	910,7
Koyulhisar	13.014	12.810	12.705	12.404	14.247	13.104	13.104	1.301,4	854,0	847,0	826,9	951,6	876,0	876,0
Suşehri	28.326	26.929	2.6511	26.396	26.053	26.091	26.091	1.133,0	414,3	407,9	406,1	400,8	401,4	401,4
Şarkışla	41.524	40.338	39.413	38.448	38.094	38.655	38.655	629,2	620,6	606,4	591,5	586,1	594,7	594,7
Ulaş	0	10.508	10.075	9.680	9.584	9.229	9.229	0,0	1.046,8	1.007,5	968,0	958,4	922,9	922,9
Yıldızeli	52.154	45.041	43.639	42.723	40.540	38.735	38.735	1.043,1	979,2	872,8	854,5	810,8	774,7	774,7
Zara	22.138	23.095	23.093	23.084	22.466	22.887	22.887	885,5	513,2	513,2	513,0	499,2	508,6	508,6
Toplam	346.297	642.26	627.056	623.535	623.797	619.892	619.892	315,5	263,0	256,4	249,2	258,3	250,1	250,1

* Hastane başına kişi sayısı TÜİK nüfus verileri alınarak hesaplanmıştır.

** İlçe Entegre Hastanelerinde Hasta yatışı yapılmamaktadır.

*** 2002 yılı verileri ETF nüfusuna göre hesaplanmıştır.

**** 2002 Yılı Akıncılar, Altınyayla, Doğanşar, Ulaş ilçeleri Sağlık Ocağı olarak hizmet verdiği için hesaplamaya dahil edilmemiştir.

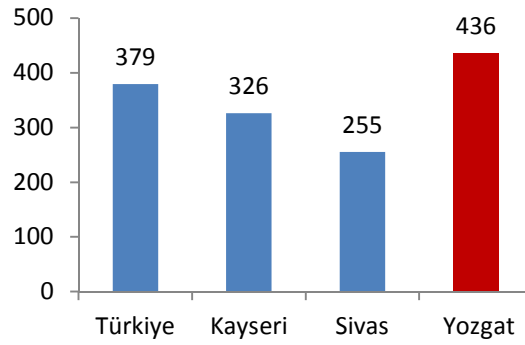
Tablo 30. Sivas'ta İlçeler Bazında Sağlık Göstergeleri-II

İlçe	Toplam Hekim Sayısı							Toplam Diş Hekimi Sayısı							Toplam Hemşire Sayısı						
	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Merkez	187	370	394	389	390	404	415	-	33	45	52	48	61	62	247	431	441	492	539	550	580
Akıncılar	3	5	3	3	4	6	6	-					1	1	4	1	2	7	8	9	6
Altınyayla	4	3	11	10	7	12	6	-		2	1	1	1	1	3	5	5	8	6	6	6
Divriği	8	7	18	13	18	19	14	-	2	2	2	2	1	3	11	23	19	27	27	26	35
Doğanşar	3	4	3	4	3	5	4	-			1		1	1	4	3	4	1	6	7	1
Gemerek	19	17	28	20	20	21	17	-	1	3	1	1	1	3	21	20	13	24	25	27	24
Gölova	5	3	4	3	4	4	4	-		1	2			1	6	5	3	4	4	3	3
Gürün	16	14	19	22	19	19	16	-	1	2	1		2	3	13	18	23	23	20	27	26
Hafik	8	4	8	10	9	7	8	-		2	1	1		1	10	4	9	12	10	8	8
İmranlı	4	5	3	5	8	7	6	-	1		1	1	1		12	7	7	9	8	6	7
Kangal	8	7	23	18	21	19	19	-	1	2	1	1	2	3	12	18	19	22	26	29	24
Koyulhisar	8	6	10	10	10	10	9	-	1	2	1	1	1	1	13	9	7	14	13	11	10
Suğehri	19	19	33	26	29	26	29	-	3	2	2	2	3	9	28	35	31	44	50	51	43
Şarkışla	24	29	36	29	38	28	31	-	2	2	3	3	2	4	33	32	31	46	38	51	53
Ulaş	4	6	7	6	6	9	6	-	1	1	1		1	1	3	7	6	11	10	8	9
Yıldızeli	16	22	39	23	23	24	21	-	5	4	3	3	2	4	21	37	32	41	32	40	33
Zara	14	12	23	19	21	17	18	-	1	2	2	2	3	3	22	22	22	33	37	34	37
Toplam	350	533	662	610	630	637	629	27	52	72	75	66	83	101	463	677	674	818	859	893	905

Not: Veriler her yılın Ocak ayı baz alınarak yazılmıştır. 2015 yılı güncel sayılardır.

*2002 yılı Personel verileri Sağlık Bakanlığı Çalışan personel sayılarıdır.

TÜİK (2013) verilerine göre, sağlık kurumlarında yatak başına düşen kişi sayısında 255 kişi ile Sivas Türkiye ortalamasından ve diğer TR72 Bölgesi illerinden daha iyi konumdadır. Sivas'ta yatak başına düşen kişi sayısı (2002 yılı: 315,5, 2014 yılı: 250,1) 2002 yılına göre önemli ölçüde düşmüştür. Buna karşın, hastane başına düşen kişi sayısı, 2002 yılından, 2010 yılına göre iki kat artmış (2002:346297, 2010: 627056); 2010-2015 döneminde ise neredeyse aynı yoğunlukta devam etmiştir. Sivas'ta, hastane başına düşen kişi sayısının %56,69'u Merkez ilçede, %6,25'i Yıldızeli'nde ve %6,24 ise Şarkışla ilçelerindedir. Yatak başına düşen kişi sayısı en az Merkez ilçede iken, Divriği, Doğanşar ve Gölova ilçeleri hariç Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu bakımdan, Altınyayla, Akıncılar, Gemerek, Hafik, Ulaş, İmranlı, Gürüm, Yıldızeli ilçeleri diğerlerine göre daha fazla bir yoğunluğa sahiptir.

Şekil 29. Sağlık Kurumlarında Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK, 2013)

Sağlık Personeli Başına Kişi Sayısı (Hekim, Diş Hekimi ve Hemşire)

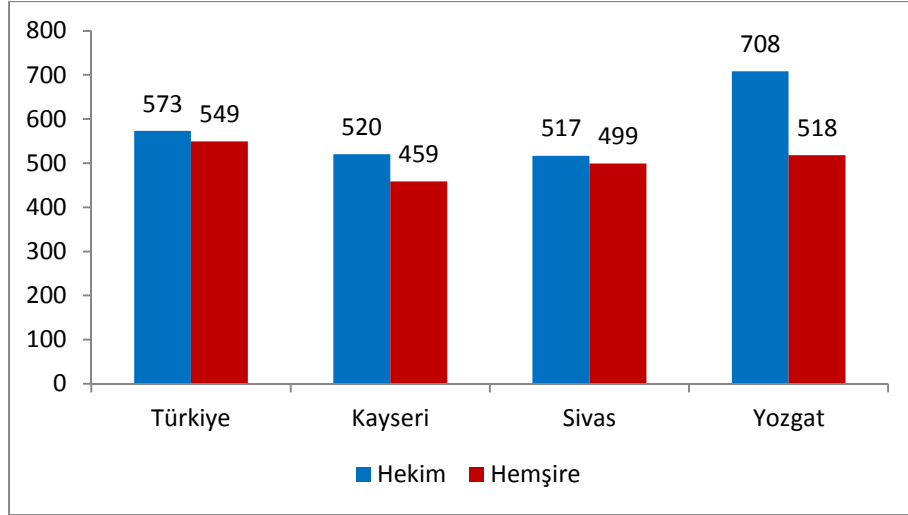
Sivas'ın sağlık personeli sayısı bakımından yıllar itibarıyla seyri incelendiğinde, 2008 yılından 2013 yılına kadar olan dönemde, uzman hekim sayısı %26,07, pratisyen hekim sayısı %10,53 artmış, asistan hekim sayısı ise %20,32 azalmıştır. Bununla birlikte, eczacı sayısı %8,14, sağlık memuru sayısı %53,50, ebe sayısı ise %14,00 artmıştır.

Tablo 31. Sağlık Personeli Sayısı (TÜİK 2013, Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2014)

Yıl	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan hekim	Toplam Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
2008	445	361	310	1166	114	172	899	985	492
2009	506	340	321	1167	98	174	997	1063	531
2010	536	414	257	1207	119	180	1021	1049	512
2011	495	384	245	1124	118	185	1132	1199	537
2012	550	354	249	1153	118	186	1225	1287	557
2013	561	399	247	1207	135	186	1380	1249	562

Not. 1. Milli Savunma Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sağlık personeli sayıları dahil değildir. 2. Sağlık memuru verileri, İlk Acil Yardım (Acil Tıp), Sağlık, Anestezi, Çevre Sağlığı, Diş Protez, Laboratuvar, Ortopedi, Röntgen, Diş, Fizik Tedavi, Kalp Akciğer Pompa, Patolojik Anatomi, Odyometri, Protez, Toplum Sağlığı branşlarında çalışan tekniker ve teknisyenleri içermektedir.

Sağlık personeli başına düşen kişi sayısı (TÜİK 2013) incelendiğinde, Kayseri; Türkiye ve diğer TR72 Bölgesi illerindeki sağlık altyapısındaki avantajlı konumunu burada da sürdürmektedir. TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Kayseri ve Sivas'ta Türkiye ortalamasının altında bir hekim ve hemşire başına düşen kişi sayısı bulunmaktadır.

Şekil 30. Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı (TÜİK, 2013)

TÜİK (2012) verilerine göre, Sivas, 385 olan yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı ile iller arasında 8., 1153 olan toplam hekim sayısı ile 28. Sırada, 1287 olan hemşire sayısı ile 29. sırada yer almaktadır. Türkiye'de 2008 - 2012 yılları arasında sağlık personeli sayısı içinde en yüksek artış, sağlık memuru ve hemşirede olmuştur. 2012'de Sivas'taki toplam hekim sayısı, Türkiye'deki hekim sayısının %0,89'u kadardır.

Sağlık Bakanlığı, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü tarafından 2014 yılında yayımlanan Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Hasta Memnuniyeti (2012) araştırmasına göre, birinci basamak sağlık hizmetleri hasta memnuniyeti bakımından Türkiye ortalaması, %91,50'dir. Aynı kaynakta, EUROPEP ölçeği kullanılarak yapılan benzer bir araştırmada, Türkiye'de hasta memnuniyetinin (90,8) Avrupa ortalamasıninkinden (87,8) yüksek olduğu bilgisi yer almıştır.

Sivas'ta 2010 yılında %82,72, 2011 yılında %94,71 ve 2012 yılında %91,33 hasta memnuniyeti mevcuttur. Bu göstergeye göre, Sivas 2012 yılında Türkiye ortalamasının altında kalmış ancak, Sivas'ta 2010 yılına göre hasta memnuniyeti artmıştır. Buna göre, Sivas ilinde en fazla memnuniyetin, hastaların sorunlarını söylemelerinde doktorların kolaylık sağlamaları hususunda olduğu görülmüştür. Sivas ilinde toplam memnuniyetsizliğin en fazla sebebinin doktorlarına telefonla ulaşılabilmesi hususunda olduğu tespit edilmiştir.

Sivas'ta en fazla hekim (toplam hekim sayısının %67,57'si), diş hekimi (toplam diş hekimi sayısının %61,39'u) ve hemşire (toplam hemşire sayısının %64,09'u) Sivas Merkez ilçede yer almaktadır. Sivas'ta toplam hekim, diş hekimi ve hemşire sayısı 2002-2015 döneminde sırasıyla 1,80 kat, 3,07 kat ve 1,96 kat artmıştır. Ancak, bu artışlar, 2010 yılından sonra özellikle toplam hekim sayısında olmak üzere diğer personel bakımından da hız kesmiştir. İlçeler bazında en az hekim; Doğanşar, Gölova, Akıncılar, Altınyayla, İmranlı, Ulaş, Hafik ve Koyulhisar ilçelerinde bulunmaktadır. İmranlı ilçesinde diş hekimi bulunmamakla birlikte, ilçelerde diş hekimi sayısı oldukça düşüktür. Akıncılar, Altınyayla, Doğanşar, Gölova, Hafik, Koyulhisar, Ulaş ilçelerinde 1 diş hekimi bulunmaktadır. Hemşire sayısı bakımından en az istihdama sahip ilçeler ise Doğanşar (1 ilçe) Akıncılar, Altınyayla, Hafik, Ulaş ilçeleridir.

Sivas'ta Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde Tıp Fakültesi bulunmaktadır. Bölgede kamu yatırımları programına girmiş ve TR72 Bölgesinin sağlık altyapısını güçlendirecek yatırımlar devam etmektedir.

Bu kapsamda, Sivas Merkez’de 2016 yılında tamamlanması beklenen 600 yataklı (104.060 m²) devlet hastanesi yatırımı devam etmekte olup, sağlık alanında yapılan yatırımlar Sivas’ın sağlık altyapısını güçlendirecektir.

Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan sağlık göstergeleri incelendiğinde, TR72 Bölgesinde yer alan Kayseri, TR72 Bölgesi içerisinde ön plana çıktığı kadar, TR7 Düzey 1 Bölgesinde de TR72 Bölgesi illeri ve diğer civar illeri için sağlık altyapısı ile cazibe merkezi olması nedeniyle de öne çıkmaktadır. Göç almaya devam eden Kayseri, özellikle uzmanlık ve uzun süre tedavi gerektiren hastalıklar açısından branşlaşmış kamu, özel ve üniversite hastaneleri ve uzman altyapısı ile önemli bir sağlık turizmi potansiyeli taşımaktadır. Sivas da bu bakımdan, Kayseri’den hizmet alan iller arasında yer almaktadır. Sivas’ta özel hastane yalnızca Sivas Merkez’de yer almaktadır. Bu bakımdan, Sivas’ta sağlık alanında özel yatırımların çekilmesi ve diğer kamu kurumları sağlık altyapısının, hizmet kalitesi ve sağlık personeli ile birlikte güçlendirilmesi önemlidir.

Sivas sağlık hizmetlerinde yakın zamanda Kayseri’den ayrılmıştır.

Aile Hekimliği Uygulamalarının Durumu

Sivas’ta 20 Eylül 2010 tarihinde aile hekimliği uygulamaları başlamıştır. 2015 yılında Sivas’ta 54 aile sağlığı merkezi ve 178 aile hekimliği birimi bulunmaktadır. Aile Hekimleri Uygulama Yönetmeliği uyarınca yapılan gruplandırmaya göre, 21 A grubu, 8 B Grubu, 2 C Grubu, 13 D grubu, 10 E Grubu (gruplandırılmamış) aile hekimi bulunmaktadır. 178 Aile Hekimliğinden 177 tanesi doludur ve doluluk oranı %99.43’dür.

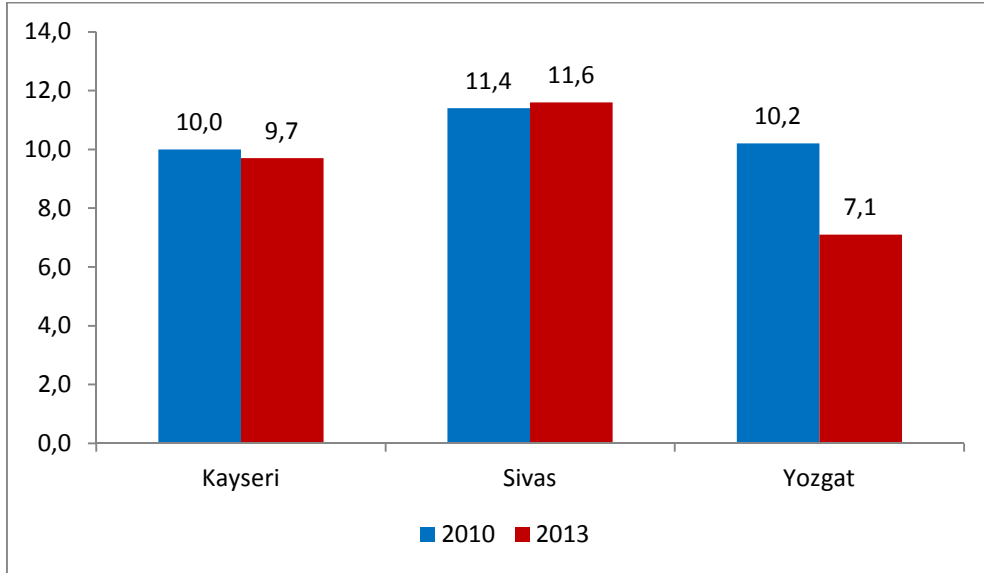
Bebek ve Çocuk Ölüm Oranları

Bebek ölüm hızı belli bir yıl içinde her 1000 canlı doğum başına düşen bebek ölüm sayısıdır. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, 1000 canlı doğumda, Türkiye’de bebek ölüm hızı 7,8’dir. Türkiye bu oranla, dünya (35,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (16,0), DSÖ Avrupa Bölgesinin (10,0) altında gelirken, üst gelir grubu ülkelerin (5,0), üzerinde bir orana sahiptir². Sivas’ın da içinde yer aldığı TR7 Orta Anadolu Bölgesinde ise bu oran binde 6,8’dir. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (1.000 Canlı Doğumda) bakımından Türkiye, 10,3 ile Sivas’ın da aralarında bulunduğu, 8,9 olan TR7 Orta Anadolu Bölgesi’nin üzerinde bir görünüme sahiptir. Türkiye bu oranla, dünya (48,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (20,0), DSÖ Avrupa Bölgesinin (12,0) altında gelirken, üst gelir grubu ülkelerin (6,0), üzerinde bir orana sahiptir³. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, perinatal ölüm hızı (1000 doğumda) bakımından Sivas’ın da aralarında bulunduğu TR7 Orta Anadolu Bölgesi (7,8) Akdeniz Bölgesi (7,8) ile birlikte, Türkiye’nin (8,2) altında yer almakta, Batı Karadeniz (7,7), Ege (7,3), Batı Marmara (7,3), Batı Anadolu (7,2), İstanbul (7,0), Doğu Marmara (6,5) ve Doğu Karadenizin (6,1) üzerinde bir görünüm sergilemektedir. Durum neonatal ölüm hızı için de benzer olmakla birlikte, Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, 1000 canlı doğumda, neonatal ölüm hızı bakımından Batı Marmara ile birlikte TR7 Orta Anadolu Bölgesi, (3,7), Türkiye’nin (4,2) altında bir değere sahiptir. Ancak, Batı Karadeniz (3,4), Ege (3,4), İstanbul (3,4), Doğu Karadeniz (3,3), Batı Anadolu ve Doğu Marmara’nın (3,0) üzerinde bir değer almıştır.

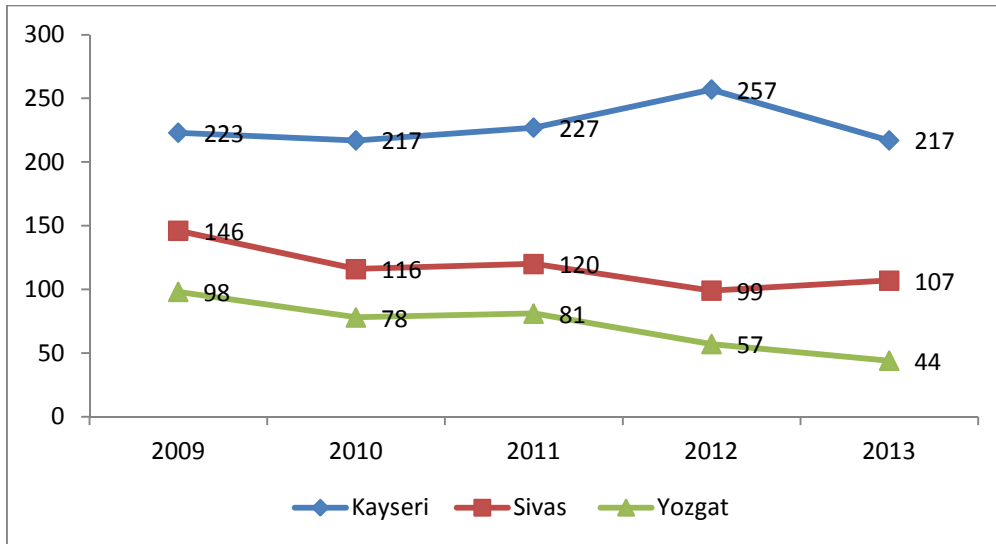
² Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, DSÖ World Health Statistics 2014. *Türkiye verisi 2013 yılına aittir.

³ Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, DSÖ World Health Statistics 2014. *Türkiye verisi 2013 yılına aittir.

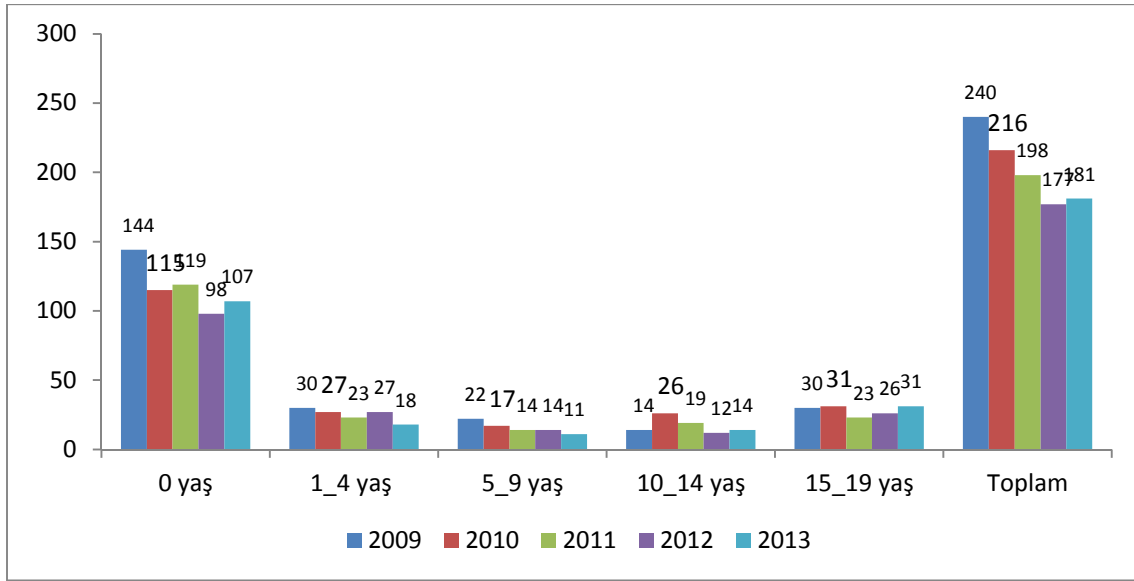
2013 yılında Sivas'ta binde 11,6 olan bebek ölüm hızı 2010 yılına göre %1,75 oranında artmış olup, 2013 yılı Türkiye ortalaması (binde 11,6) ve TR72 Bölgesi diğer illeri olan Kayseri ve Yozgat'ta görülen bebek ölüm hızından da yüksektir. Sivas bebek ölüm hızı bakımından iller arasında 29. sırada gelmektedir. TR72 Bölgesi illeri arasında Sivas bebek ölüm sayısı bakımından Kayseri'nin ardından ikinci sırada gelmektedir. Sivas'ta 2009 yılında 146 olan bebek ölüm sayısı %26,71 oranında azalarak 107'ye düşmüştür. Sivas bu sayı ile sağlık alanında görece daha gelişmiş Kayseri ile sağlık altyapısı görece daha zayıf olan Yozgat'tan daha iyi bir konumdadır.

Şekil 31. Bebek Ölüm Hızı (TÜİK, 2010-2013)

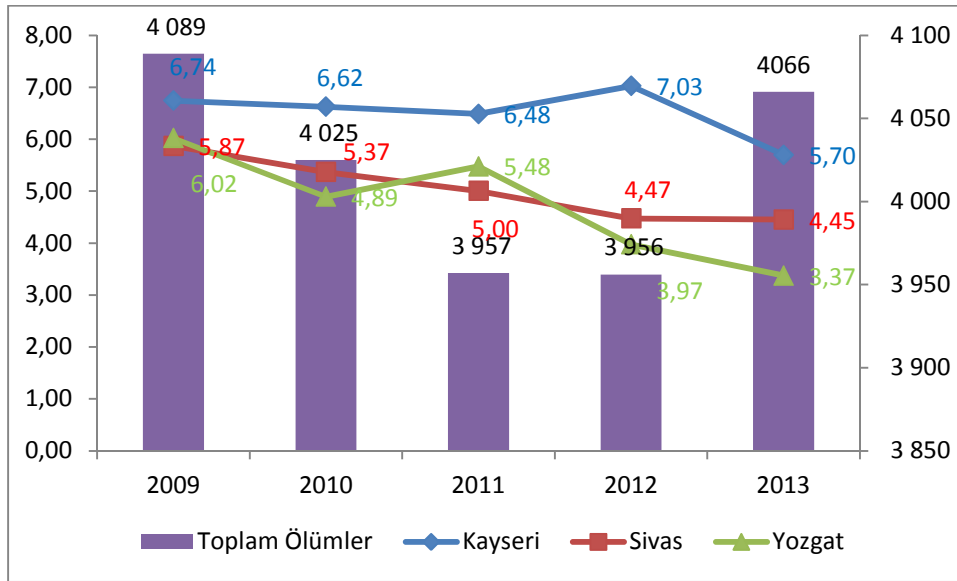

Şekil 32. TR72 Bölgesinde Toplam Bebek Ölüm Sayısı (TÜİK, 2009-2013)

Şekil 33. 2009-2013 Yılları Arasında Sivas'ta Görülen Çocuk Ölümleri (TÜİK, 2009-2013)

Sivas'ta görülen çocuk ölümleri incelendiğinde en fazla 0 yaş grubu çocuk ölümlerinin olduğu görülmektedir. Sivas'ta 2013 yılında toplam çocuk ölümlerinin, toplam ölümler içindeki payı, %4,45'dir. Sivas'ta çocuk ölümlerinin toplam ölümler içindeki payı yıllar itibariyle azalma eğilimindedir.

Şekil 34. TR72 Bölgesinde Görülen Toplam Çocuk Ölümünün Toplam Ölüm İçindeki Payı (%) ve Sivas'ta Toplam Ölüm (TÜİK, 2009-2013)

Sivas'ın ilçeleri bazında bebek ve çocuk ölüm oranları, tabloda sunulmuştur. Buna göre Sivas'ta çocuk ve bebek ölüm oranları önemli ölçüde düşmüştür. Bebek ölüm oranlarının en yüksek olduğu ilçeler, Divriği, Gürün, Gemerek, Suşehri ve Zara ilçeleridir. Çocuk ölüm oranlarının en yüksek olduğu ilçeler ise Divriği, Zara, Gürün, Suşehri ilçeleridir. Buna karşın Merkez'de de hem bebek hem de çocuk ölümleri yaşanmıştır.

Tablo 32. İlçeler Bazında Bebek ve Çocuk Ölüm Oranları (Sivas Valiliği, 2015)

İlçe	Bebek Ölüm Oranları							Çocuk Ölüm Oranları						
	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Merkez	27,92	10,7	10,1	9,5	6,8	6,6	6,4	4,8	-	-	-	-	8,2	7,4
Akıncılar	0	0	20,8	0	0	0	0	0	-	-	-	-	0	0
Altınyayla	8,3	4,4	9,6	5,2	22	5,5	0	1,4	-	-	-	-	11	0
Divriği	21,9	28,1	10,2	11,5	6,4	12,7	25,5	3,8	-	-	-	-	12,7	51
Doğanşar	24,39	0	0	0	0	0	0	6,1	-	-	-	-	0	0
Gemerek	24,54	11,7	10,6	7,9	9,7	9,7	12,9	3,4	-	-	-	-	9,7	12,9
Gölova	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-	0	0
Gürün	26,8	6,4	16,1	13,1	3,6	7,2	14,3	3,8	-	-	-	-	14,3	14,3
Hafik	8,2	40,8	19	10,9	22,7	11,4	0	4,3	-	-	-	-	11,4	0
İmranlı	9,4	13,9	40	0	0	0	0	1,7	-	-	-	-	0	0
Kangal	12,5	21,3	7,8	28,5	18,2	9,1	0	2	-	-	-	-	15,2	0
Koyulhisar	49,3	22,7	31,7	23,7	8,6	8,6	0	7,2	-	-	-	-	8,6	0
Suşehri	26,7	7,8	25,7	19,6	5,5	2,8	11	5,6	-	-	-	-	2,8	11
Şarkışla	36	8,4	13,7	5,1	3,5	8,8	7	3,8	-	-	-	-	8,8	7
Ulaş	41,4	29,8	10,2	10,5	12	0	0	7	-	-	-	-	6	0
Yıldızeli	57,2	13,1	21,4	10,3	12,6	6,3	0	9,8	-	-	-	-	9,4	0
Zara	36	6,9	7,2	4,1	3,7	3,7	14,7	4,6	-	-	-	-	7,4	14,7
Toplam	29,7	11,7	12,4	10,3	7,7	6,6	6,5	4,9	14,17	14,7	13,06	13,53	8,6	7,4

****2002-2010-2011-2012-2013 Yıllara ait veriler TÜİK'ten alınan sayılara göre hesaplanmıştır. 2014 ve 2015 yıllarına ait veriler ÖBS'den alınmıştır. Çocuk ölümleri TÜİK verilerine göre ilçe bazlı ayrıntı olmadığı için il genel toplamı verilmiştir.**

Doğumda Beklenen Yaşam Süresi

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporunda bildirildiği üzere, dünyadakine benzer bir şekilde Türkiye’de doğumda beklenen yaşam süresi artmaktadır. Bu çerçevede, TÜİK verilerine göre, Türkiye’de doğumda beklenen yaşam süresi, 2002 yılında 74,7 iken, 2009 yılında 76,1’e yükselmiş ve 2009 yılından 2013 yılına ulaşıldığında ise 0,8 yıl artarak 76,9’a ulaşmıştır. 2013 yılı itibarıyla doğumda beklenen yaşam süresi erkekler için 74,7, kadınlar içinse 79,2’ye ulaşmıştır. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2013 verilerine göre⁴, Türkiye, doğumda beklenen yaşam süresi bakımından OECD (80,1) ve üst gelir grubu ülkelerin (79,0) hemen altında gelirken, DSÖ Avrupa Bölgesi (76,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (74,0) ve dünya ortalamasının (70,0) üzerindedir.

TÜİK 2013 yılı verilerine göre, Sivas, doğumda beklenen yaşam süresi bakımından, 75,1 yaş (iller arasında 65. Sırada) ile 77 olan Kayseri (iller arasında 27. Sırada) ve 76,3 olan Türkiye ortalamasının altında yer almış; ancak 74,7 olan Yozgat (iller arasında 73. sırada) ilinden daha iyi bir görünüm çizmiştir.

Erkeklerde ise Yozgat 71,5 olan yaşam süresi ile 74,2 olan Kayseri (iller arasında 28. Sırada) ve 71,6 olan Sivas (iller arasında 72. sırada) ile 73,7 olan Türkiye’nin gerisinde kalarak, iller arasında 74. sıradaki yerini almıştır. Kadınlarda da benzer bir durum görülen Yozgat’ta kadınlar için ortalama yaşam süresi 77,9 olup, 79,4 olan Kayseri (iller arasında 32. sırada) ve 78,6 olan Sivas ile (iller arasında 53. Sırada) 79,4 olan Türkiye’nin gerisinde kalarak, iller arasında 64. sıradaki yerini almıştır.

⁴ TÜİK, DSÖ World Health Statistics 2014, OECD Health Data 2013

* Türkiye verisi 2013 yılına aittir.

TÜİK verilerine göre, Sivas'ta kaba doğum hızı Türkiye geneli ile Yozgat ve Kayseri'de olduğu gibi düşmektedir. 2009 yılında 17,6 olan kaba doğum hızı 2014 yılında 14,8 olmuştur. Sivas kaba doğum hızı bakımından 2010 yılında 17,2 olan ve 2013 yılında 16,9 olan Türkiye genelinin altında bir performans göstermiştir. Sivas'ta nüfus Türkiye geneline göre daha hızlı yaşlanmakta ve azalmaktadır.

Anne Ölüm Oranı

Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013) verilerine göre, anne ölüm oraları bakımından (1000 canlı doğumda) Türkiye (15,9), Ortadoğu Anadolu (26,3), Kuzeydoğu Anadolu (22,6), Akdeniz (21,3), Batı Marmara (20,7), Güneydoğu Anadolu (20,1) ve Doğu Karadeniz'in (18,6) ardından gelirken, Sivas'ın da aralarında bulunduğu TR7 Orta Anadolu'nun (14,8) hemen üzerinde yer almaktadır. Anne ölüm oraları bakımından (1000 canlı doğumda) Türkiye (15,9), dünya (210,0), orta-üst gelir grubu ülkeler (57,0), DSÖ Avrupa Bölgesi (17,0) ve üst gelir grubu ülkelerden (17,0) daha iyi bir görünüm sergilemektedir⁵.

Sivas Valiliği'nden (2015) edinilen bilgiye göre anne ölümü 2002 yılında Altınyayla ilçesinde görülmüş, 2011 yılında Sivas ve Altınyayla ilçelerinde, 2012 yılında ise yalnızca Merkez ilçede görülmüştür. Sivas'ta 2013 yılından itibaren, anne ölümüne rastlanmamıştır.

İlde Sık Görülen Hastalıklar

Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği'ne bağlı hastanelerin en sık görülen hastalık tanıları incelendiğinde, ilde en fazla, akut üst solunum yolu enfeksiyonu, akut tonsilit, miyalji ve karın ağrısı ile diğer tanımlanmamış hastalıklar görülmektedir. Bununla birlikte diğer sık görülen hastalıklar ve görülme sayıları tabloda sunulmuştur.

Tablo 33. KHB Genel Sekreterliğine Bağlı Hastanelerin En Sık Görülen Hastalık Tanıları (Sivas Valiliği, 2014)

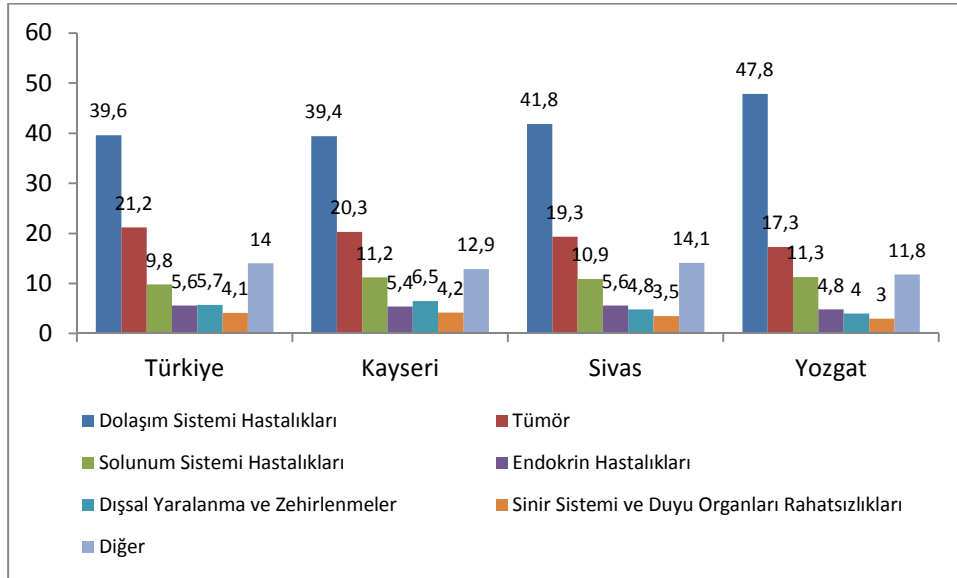
Tanı	Sayı
Akut üst solunum yolu enfeksiyonu, tanımlanmamış	180.655
Akut tonsillit	100.611
MİYALJİ	73.366
Karın ağrısı diğer ve tanımlanmamış	65.067
Esansiyel (primer) hipertansiyon	56.917
ÜST SOLUNUM YOLU ENFEKSİYONU	50.063
Baş ağrısı	44.634
Akut farenjit, tanımlanmamış	41.887
Gastro-özofajial reflü hastalığı, özofajitsiz	37.410
Normal gebeliğin gözlemi, diğer	30.174

Bunların yanı sıra Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı bakımından Sivas riskli bölgeler arasında anılmaktadır. 2002'den bu yana vaka görülen ve Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen 20 riskli il arasında Tokat, Sivas, Yozgat, Amasya, Kastamonu, Çankırı, Artvin, Erzurum, Erzincan, Ardahan, Samsun, Bolu, Karabük, Giresun, Bingöl, Tunceli, Ordu, Çorum, Gümüşhane ve Bayburt yer almaktadır. Kırım Kongo kanamalı hastalığına karşı önlem alınmasına devam edilmesi önemlidir.

Türkiye'de ve TR72 Bölgesinde ölüm nedenleri tabloda yer almaktadır. TÜİK (2013) verilerine göre, Sivas'ta en fazla dolaşım sistemi hastalıkları, tümör, diğer sebepler ve solunum sistemi hastalıkları nedeniyle ölüm vakaları görülmektedir. Sivas, ölüm nedenleri bakımından, Türkiye ve TR72 Bölgesinin diğer illeri olan Kayseri ve Yozgat ile benzerlik göstermektedir.

⁵ Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, DSÖ World Health Statistics 2014

TÜİK (2014)⁶ verilerine göre, Sivas'ta en fazla ölümün görüldüğü yaş grubu toplam ölümlerin %49,48'ini oluşturan 75+, %13,6'sını oluşturan 70-74 yaş grubu ve %9,81'lik bir pay alan 65-69 yaş grubu oluşturmaktadır.

Şekil 35. Ölüm Nedenleri (%) (TÜİK, 2013)

Ruhsal Sağlık

Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 13.10.2005 tarihli ve 010.06 sayılı Genelgede bildirildiği üzere, ruhsal sorunlar ülkemizde de önemli bir sağlık sorunudur. Buna göre, ruh sağlığının iyi olması bu bağlamda korunması ve/veya tedavisinin teşviki, birey, aile ve toplum hayatı açısından kalite bir yaşam ve üretkenlik ve verimlilik artışı ile çevreye, sosyal ve ekonomik gelişmelere katkı sunan, istikrar ve huzurun vazgeçilmez bir unsurudur. Ayrıca, çocukluk döneminde karşılaşılan ruhsal bozukluklar, yetişkin ruhsal sağlığı bozukluklarının önemli habercileri olduğundan, çocukların ve ergenlerin ruh sağlığının desteklenmesi, yetişkin ve yaşlılık döneminde bireyler, toplumlar ve sağlık hizmetleri açısından yatırımların yapılması önemlidir. Bununla birlikte, Genelgede bildirildiği üzere, "Dünyanın pek çok ülkesinde, ruh sağlığı hizmetlerinin yürütülmesinde ve yaygın ruh sağlığı sorunlarına yardım konusunda, pratisyen hekimler ve birinci basamak sağlık çalışanları ilk ve temel kaynak olarak görülmektedir. Toplumdaki ruh sağlığı sorunları olan kişileri teşhis ve tedavi etmek yönünden pratisyen hekimler ve birinci basamak sağlık çalışanlarının kapasiteleri ve yeterliliklerinin geliştirilmesinde, gerekirse ikinci basamak ruh sağlığı hizmetleri ağının bir parçası gibi desteklenmeleri ve eğitimleri zorunludur."

Söz konusu genelgede bildirildiği üzere, Türkiye'de ruh sağlığı ile ilgili 5 hastane bulunmaktadır. Bunlar, İstanbul, Manisa, Adana, Elazığ ve Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastaneleridir. Kayseri, Adana Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bağlı iken, Sivas ve Yozgat Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine bağlıdır.

Sivas'ta ruhsal bozukluklar, 2007'den 2010 yılına kadar artmış, ancak 2010 yılından sonra düşüşe geçmiştir. En fazla, Şizofreni, şizotipal ve sanrılı bozukluklar görülmektedir. Ruhsal bozukluklar en fazla erkeklerde görülmektedir.

⁶ 31.03.2014 tarihi itibarıyla TÜİK Ölüm İstatistikleri

Tablo 34. Sivas'ta Yıllar İtibariyle Ruhsal Bozuklukların Dağılımı (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

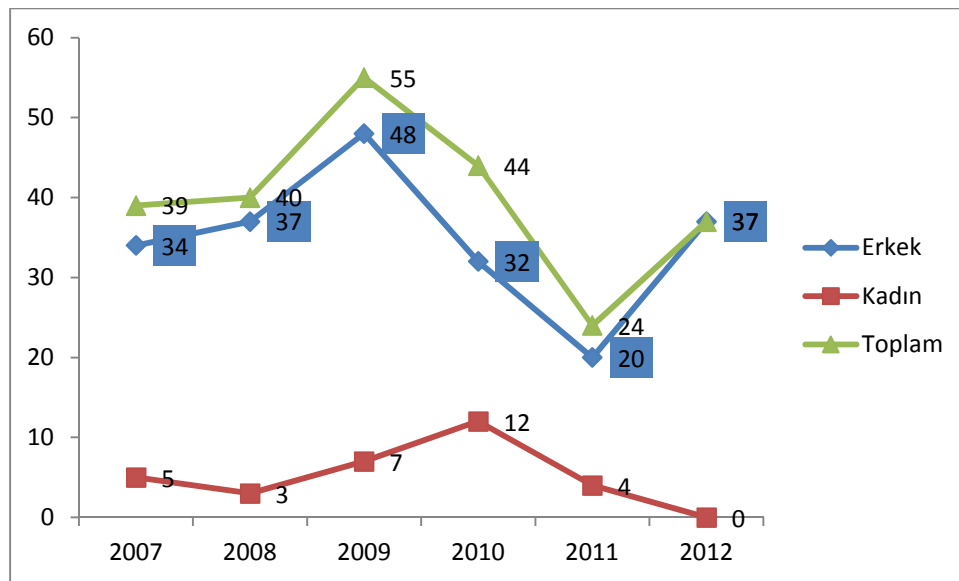
Yıllar	Cinsiyet	Organik nedenli ruh sağlığı bozuklukları	Psiko-aktif madde kullanımına bağlı ruh ve davranış sağlığı bozuklukları	Şizofreni, şizotipal ve sanrılı bozukluklar	Duygudurum bozuklukları	Nevrotik, stresle ilişkili ve somatoform bozukluklar	Toplam
2007	Erkek	4	3	36	4	3	50
	Kadın	0	0	8	1	0	9
	Toplam	4	3	44	5	3	59
2010	Erkek	0	16	51	18	9	94
	Kadın	0	8	15	3	0	26
	Toplam	0	24	66	21	9	120
2011	Erkek	1	5	55	10	3	74
	Kadın	0	0	10	4	1	15
	Toplam	1	5	65	14	4	89
2012	Erkek	4	4	43	5	3	59
	Kadın	0	0	8	1	0	9
	Toplam	4	4	51	6	3	68

Tablo 35. Hakkında Mahkeme Kararıyla Takibi Yapılan Hasta Sayısı (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

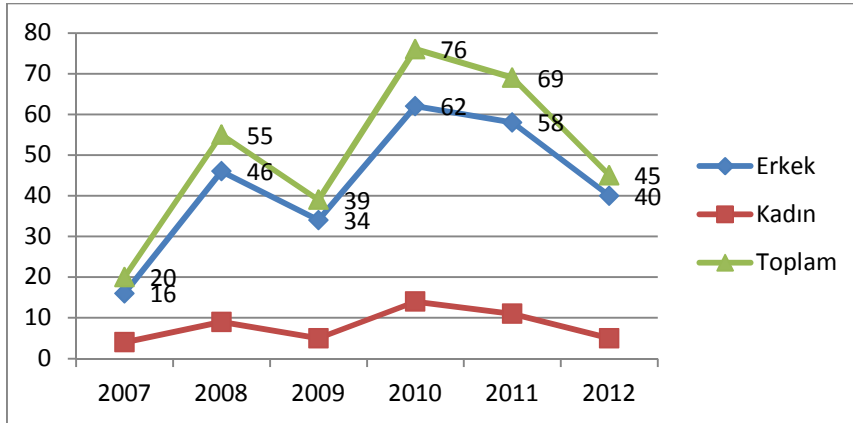
	2011 Yılı Mahkeme Kararıyla Takibi Yapılan Hasta			2012 Yılı Mahkeme Kararıyla Takibi Yapılan Hasta		
	Savcılık İl İçi	Savcılık İl Dışı	Sağlık Tedbiri Uygulanan	Savcılık İl İçi	Savcılık İl Dışı	Sağlık Tedbiri Uygulanan
Erkek	23	24	3	50	9	12
Kadın	5	2	17	5	4	26
Toplam	28	26	20	55	13	38

Hakkında mahkeme kararıyla takibi yapılan hasta sayısı, toplamda artış içindedir. Bu artışta, savcılık il içi ve sağlık tedbiri uygulanan hasta sayısı etkilidir. Ancak savcılık il dışı hasta sayısı bir önceki yıla göre %50 oranında azalmıştır.

Şehir dışına sevk edilen hasta sayısı, 2007 yılından 2009 yılına kadar artmış ve düşüşe geçerek 37'ye ulaşmıştır. Burada da erkek hastaların ağırlığı dikkat çekicidir.

Şekil 36. Şehir Dışına Sevk Edilen Hasta Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

Benzer tablo şehir dışından bildirilen hasta sayısında da görülmekte olup, 2012 yılında toplamda da 45 hasta şehir dışından bildirilmiştir.

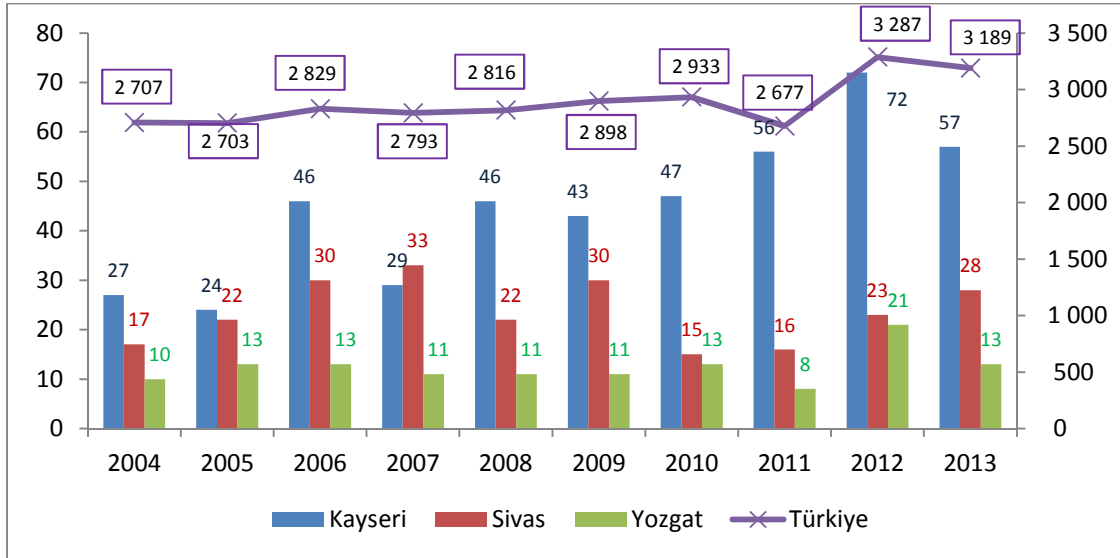

Şekil 37. Şehir Dışından Bildirilen Hasta Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi (İl Sağlık Müdürlüğü, 2015)

Ruhsal hastalıklar erkek hastaları daha fazla etkilemektedir.

İntihar Oranları

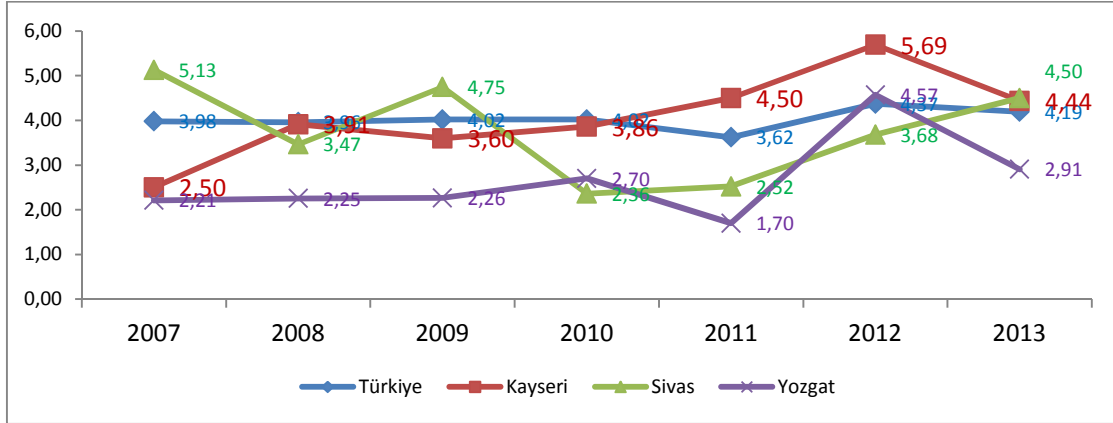
TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 2013 yılında, 3189 intihar vakası gerçekleşmiş olup, bunların %37,52’si kadındır. Türkiye’de intihar vakalarının son 10 yıllık seyrine bakıldığında intihar vakalarının sayısı %17,8 oranında artmıştır. 2013 yılında toplam 28 intihar vakası görülen Sivas’ta 2004 yılına göre, intihar vaka sayısında artış yaşanmış ve vaka sayısı yaklaşık 1,5 kat artmıştır. 2013 yılı TÜİK verilerine göre, Sivas, iller arasında intihar vaka sayısı bakımından Çorumla birlikte 33. sırayı paylaşmaktadır. Sivas, TR72 Bölgesi illeri arasında da intihar vaka sayısı bakımından ilk sırada gelen Kayseri’nin ardından gelmektedir.

Şekil 38. Türkiye ve TR72 Bölgesinde İntihar Vakalarının Yıllar İtibariyle Değişimi (TÜİK, 2004-2013)

Sivas, kaba intihar hızı bakımından, 2007, 2009 ve 2013 yıllarında Türkiye ortalamasının üzerinde yer almıştır. Sivas, TR72 Bölgesi illeri arasında ise, 2007, 2009 ve 2013 yıllarında en yüksek değerleri almıştır.

Kaba İntihar hızı bakımından Kayseri iller arasında, 2007 yılında 20. ve 2008 yılında 56., 2009 yılında 27., 2010 yılında 76., 2011 yılında 66. sırada, 2012 yılında 55., 2013 yılında ise 34. sırada yer almıştır. Kaba intihar hızı, Türkiye genelinde aldığı sıralamalar bakımından dönemsel olarak bir artış göstermekle birlikte, 2009 ve 2013 yılları hariç sakin bir seyir izlemiştir.

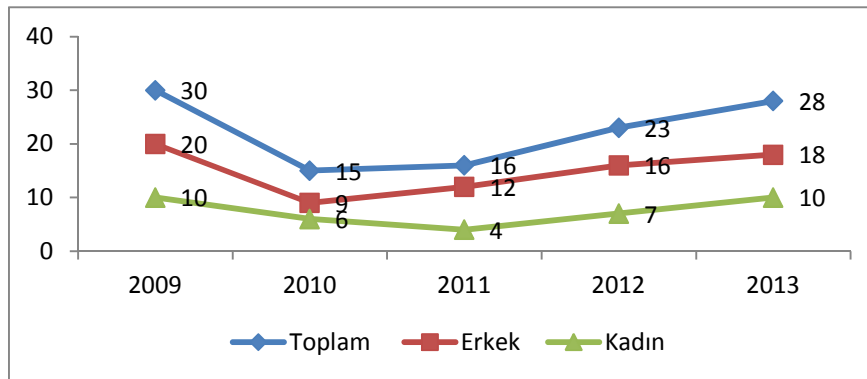
Şekil 39. Yıllar İtibariyle Kaba İntihar Hızı (TÜİK, 2007-2013)

İntihar nedenleri irdelendiğinde (TÜİK 2013), Türkiye’de görülen toplam intiharların %53,8’ine karşılık gelen 1716 vakanın, intihar nedeni bilinmemekte, %16,1’lik oranla 515 vaka hastalık, %9,3’lük bir oranla 396 vaka aile geçimsizliği, %8,2’lik bir oranlar 260 vaka diğer nedenler, %6,9’luk bir oranla 220 vaka geçim zorluğu, %3,3’lük bir oranla 104 vaka hissi ilişki ve istediği ile evlenememe, %1,9’luk bir oranla 62 vaka ticari başarısızlık, %0,5’lik bir oranla 16 vaka öğrenim başarısızlığı, nedeniyle intihar etmektedir.

Sivas’ta intihar nedenleri irdelendiğinde ise, 2013 yılında toplam 28 vakadan, 14’ünün nedeni bilinmemekte, 6 vaka hastalık, 1 vaka aile geçimsizliği, 2 vaka geçim zorluğu, 2 vaka hissi ilişki ve istediği ile evlenememe, 1 vaka öğrenim başarısızlığı ve 2 vaka diğer sebeple intihar etmiştir. Bu durumda, sebepler Türkiye’dekine benzerdir.

İntihar nedenleri yıllara sari olarak değişmekle birlikte, intihar nedenleri, bilinmeyen, hastalık, aile geçimsizliği ve geçim zorluğu üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Sivas’ta 2013 yılında gerçekleşen intihar vakalarının 18’i erkektir. 2013 yılında hastalık nedeniyle intiharlarda erkekler daha fazla etkilenmektedir. 2009-2013 yılları arasında görülen intihar vakalarında erkek intiharları kadınlara göre daha yaygındır.

Şekil 40. Sivas’ta İntihar Vakalarının Cinsiyet ve Yıllara Göre Değişimi (TÜİK, 2009-2013)

2013 yılında Sivas'ta en fazla intihar 15-24 yaş grubunda görülmüş (11 vaka) bunu 45-54 yaş grubu (6 vaka) takip etmiştir. TÜİK verilerine göre, 2013 yılında intiharların ilçe bazında dağılımına bakıldığında, en fazla intihar görülen ilçeler, sırasıyla Sivas Merkez, İmranlı ve Yıldızeli ilçeleridir. Buna karşın, Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Gölova, Hafik, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Ulaş ilçelerinde intihar vakası görülmemiştir.

Tablo 36. İntihar Vakalarının İlçe Bazında Dağılımı (TÜİK, 2013)

İlçe	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	12	8	4
Akıncılar	0	0	0
Altınyayla	0	0	0
Divriği	0	0	0
Doğanşar	1	0	1
Gemerek	1	1	0
Gölova	0	0	0
Gürün	2	1	1
Hafik	0	0	0
İmranlı	4	2	2
Kangal	0	0	0
Koyulhisar	0	0	0
Suşehri	0	0	0
Şarkışla	2	2	0
Ulaş	0	0	0
Yıldızeli	4	3	1
Zara	2	1	1

Not. 2012 yılından itibaren intihar istatistiklerinin, kurumsal yerlerde meydana gelen intihar olayları ile ölüm belgesinden elde edilen intihar olayları da eklenerek kapsamı genişletilmiştir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Sivas'ta 1'i özel (Sivas Merkez ilçede) toplam 21 hastane bulunmaktadır. TR72 Bölgesi içinde Sivas, 112 istasyon sayısı, 112 ambulans sayısı, kişi başı hekime başvuru sayısı ve kaba ölüm hızı bakımından ilk sırada gelmektedir.
- Sivas'ta yatak başına düşen kişi sayısı (2002 yılı: 315,5, 2014 yılı: 250,1) 2002 yılına göre önemli ölçüde düşmüştür. Sağlık kurumlarında yatak başına düşen kişi sayısında 255 kişi ile Sivas Türkiye ortalamasından ve diğer TR72 Bölgesi illerinden daha iyi konumdadır. Ancak bu durumda ağırlıklı olarak Merkez ilçe etkilidir.
- Sivas'ta, hastane başına düşen kişi sayısının %56,69'u Merkez ilçede, %6,25'i Yıldızeli'nde ve %6,24 ise Şarkışla ilçelerindedir. Yatak başına düşen kişi sayısı en az Merkez ilçede iken, Divriği, Doğanşar ve Gölova ilçeleri hariç Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu bakımdan, Altınyayla, Akıncılar, Gemerek, Hafik, Ulaş, İmranlı, Gürün, Yıldızeli ilçeleri diğerlerine göre daha fazla bir yoğunluğa sahiptir. Sivas, 385 olan yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı ile iller arasında 8., 1153 olan toplam hekim sayısı ile 28. Sırada, 1287 olan hemşire sayısı ile 29. sırada yer almaktadır. Yıldızeli ve Gürün ilçelerine yeni hastane binaları inşaat halindedir ve 2015 yılında tamamlanması öngörülmektedir.
- 2008 yılından 2013 yılına kadar olan dönemde, uzman hekim sayısı %26,07, pratisyen hekim sayısı %10,53 artmış, asistan hekim sayısı ise %20,32 azalmıştır.
- Sivas'ta 2010 yılında %82,72, 2011 yılında %94,71 ve 2012 yılında %91,33 hasta memnuniyeti mevcuttur. Bu göstergelere göre, Sivas 2012 yılında Türkiye ortalamasının altında kalmış ancak,

Sivas'ta 2010 yılına göre hasta memnuniyeti artmıştır. Sivas ilinde toplam memnuniyetsizliğin en fazla sebebinin doktorlarına telefonla ulaşılabilmesi hususunda olduğu tespit edilmiştir.

- İlçeler bazında en az hekim; Doğanşar, Gölova, Akıncılar, Altınyayla, İmranlı, Ulaş, Hafik ve Koyulhisar ilçelerinde bulunmaktadır. Ancak, bu ilçeler Entegre İlçe Hastanesidir. Personel planlamaları entegre ilçe hastanelerinde farklı, Devlet Hastanelerinde farklı planlanmaktadır. İmranlı ilçesinde diş hekimi bulunmamakla birlikte, ilçelerde diş hekimi sayısı oldukça düşüktür. Akıncılar, Altınyayla, Doğanşar, Gölova, Hafik, Koyulhisar, Ulaş ilçelerinde 1 diş hekimi bulunmaktadır. Hemşire sayısı bakımından en az istihdama sahip ilçeler ise Doğanşar (1 ilçe) Akıncılar, Altınyayla, Hafik, Ulaş ilçeleridir.
- Sivas'ta A grubu aile hekimlerinin sayısının artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.
- Bebek ölüm oranlarının en yüksek olduğu ilçeler, Divriği, Gürün, Gemerek, Suşehri ve Zara ilçeleridir. Çocuk ölüm oranlarının en yüksek olduğu ilçeler ise Divriği, Zara, Gürün, Suşehri ilçeleridir. Buna karşın Merkez'de de hem bebek hem de çocuk ölümleri yaşanmıştır. Sivas'ta bebek ve çocuk ölüm oranları yıllar itibarıyla düşmektedir. Sivas'ta 2013 yılından itibaren, anne ölümüne rastlanmamıştır.
- Sivas'ta kaba doğum hızı Türkiye geneli ile Yozgat ve Kayseri'de olduğu gibi düşmektedir.
- Sivas, doğumda beklenen yaşam süresi bakımından 75,1 yaş (iller arası sıralamada 65. Sırada) ile iyi bir görünüm sergilememekle birlikte, görece olarak Sivas'ta yaşam kalitesinin düşük olduğu söylenebilir.
- Sivas'ta kaba doğum hızı Türkiye geneli ile Yozgat ve Kayseri'de olduğu gibi düşmektedir. Sivas'ta nüfus Türkiye geneline göre daha hızlı yaşanmakta ve azalmaktadır.
- Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği'ne bağlı hastanelerin en sık görülen hastalık tanıları incelendiğinde, ilde en fazla, akut üst solunum yolu enfeksiyonu, akut tonsilit, miyalji ve karın ağrısı diğer tanımlanmamış hastalıklar görülmektedir. Bunların yanı sıra Kırım Kongo Kanamalı Ateş Hastalığı bakımından Sivas riskli bölgeler arasında anılmaktadır. 2002'den bu yana vaka görülen ve Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen 20 riskli il arasında Tokat, Sivas, Yozgat, Amasya, Kastamonu, Çankırı, Artvin, Erzurum, Erzincan, Ardahan, Samsun, Bolu, Karabük, Giresun, Bingöl, Tunceli, Ordu, Çorum, Gümüşhane ve Bayburt yer almaktadır. Kırım Kongo kanamalı hastalığına karşı önlem alınmasına devam edilmesi önemlidir.
- Sivas, iller arasında intihar vaka sayısı bakımından Çorumla birlikte 33. sırayı paylaşmaktadır. Sivas, TR72 Bölgesi illeri arasında da intihar vaka sayısı bakımından ilk sırada gelen Kayseri'nin ardından gelmektedir.
- Sivas'ta sağlık altyapısı geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Özellikle kanser vakalarını tetkik ve tedavi edecek altyapı ve uzman hekim eksikliği mevcuttur. Uzman hekim eksikliği, çocuk hematoloğu açısından da hissedilmektedir.
- Sivas'ın altyapısı yeterli olsa dahi, etrafında sağlık altyapısıyla görece cazibe merkezi Kayseri olması nedeniyle Sivas'tan dışarıya hasta sevki yapılmaktadır.
- Özellikle Cumhuriyet Üniversitesi Uzman Hekim anlamında güçlendirilememekte, gelen hekimler burada tutulamamaktadır.
- Sivas'ta termal kaynakların sağlık sektöründe değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Balıklı Kaplıca sağlık turizmi açısından daha fazla değerlendirilmelidir.
- Sağlık sektöründe hasta, sağlık personeli ve hekimler arasında iletişim geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır.

FIRSATLAR

Sivas'ta son dönemlerde Merkez ilçe dışındaki ilçelere de sağlık yatırımı yapılmış olup, Sivas'ın tüm ilçelerinde kamu hastanesi bulunmaktadır. Sivas'ta sağlık altyapısı ile Sivas Merkez ilçe ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda Sivas'ta yatak başına düşen kişi sayısı (2002 yılı: 315,5, 2014 yılı: 250,1) 2002 yılına göre önemli ölçüde düşmüştür. Sağlık kurumlarında yatak başına düşen kişi sayısında 255 kişi ile Sivas Türkiye ortalamasından ve diğer TR72 Bölgesi illerinden daha iyi konumdadır. Mevcut sağlık yatırımlarına ek, alternatif tıp imkanı da bulunan Sivas yeni yatırımlar ile bir sağlık merkezi olabilecektir.

SONUÇ

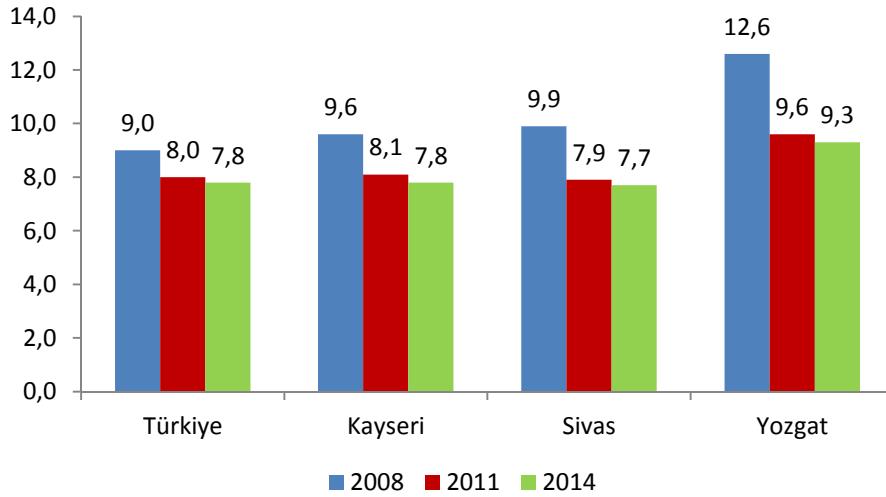
Sivas, sağlık göstergelerinde Türkiye ortalamasından daha iyi bir konumda olduğu söylenebilir. Sağlık alanında yapılacak yeni yatırımlar ile birlikte Sivas'ın sahip olduğu konum daha da güçlenebilecektir.

5. AİLE

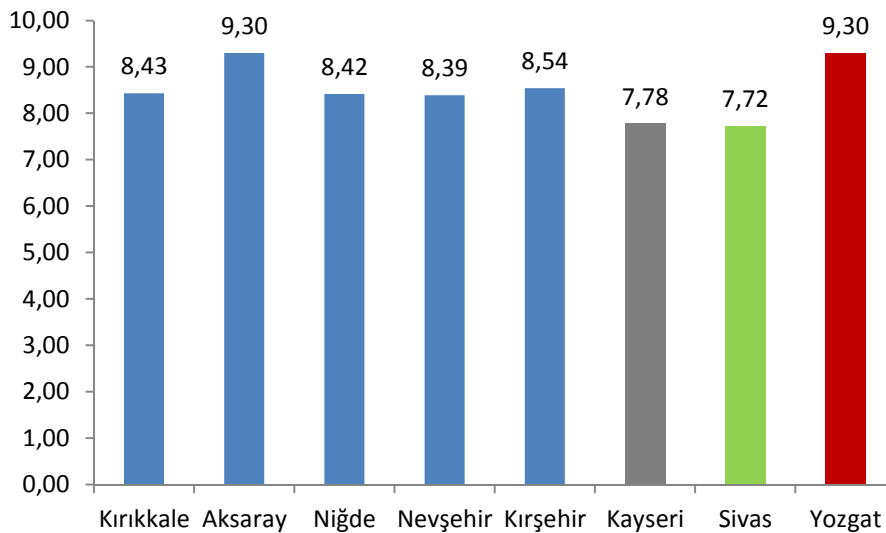
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Evlenme

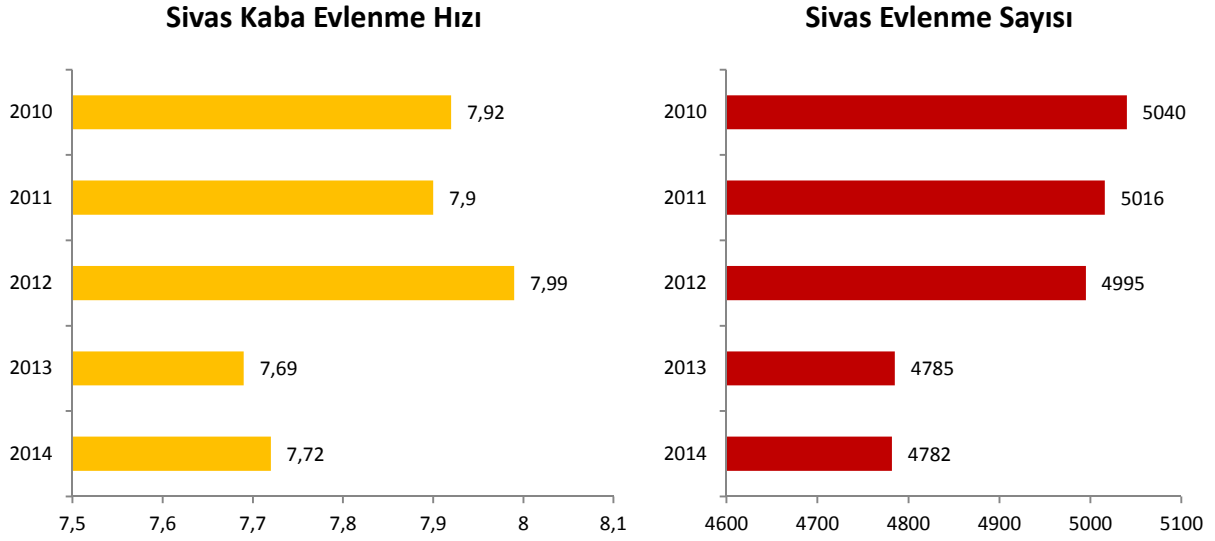
TÜİK verilerine göre, Türkiye ve TR72 Bölgesi illeri kaba evlenme hızı verileri karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmaktadır. Belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen evlenme sayısı anlamına gelen kaba evlenme hızı bakımından 2008 yılından itibaren Türkiye genelinde görülen azalma, TR72 Bölgesi illerine de yansımıştır. 2008 yılında, tüm TR72 Bölgesi illeri Türkiye ortalaması üzerinde bir kaba evlenme hızına sahipken, 2014 yılında, Yozgat hariç Kayseri ve Sivas Türkiye ortalamasına yaklaşmıştır. Kaba evlenme hızı 2014 yılı itibarıyla, Sivas'ta, Türkiye ortalamasının altındadır. TR7 Bölgesi illeri içinde değerlendirildiğinde ise, 2014 yılında Sivas en düşük kaba evlenme hızı değerini (7,72) almıştır.

Şekil 41. Kaba Evlenme Hızı Seyri (TÜİK, 2008-2014)

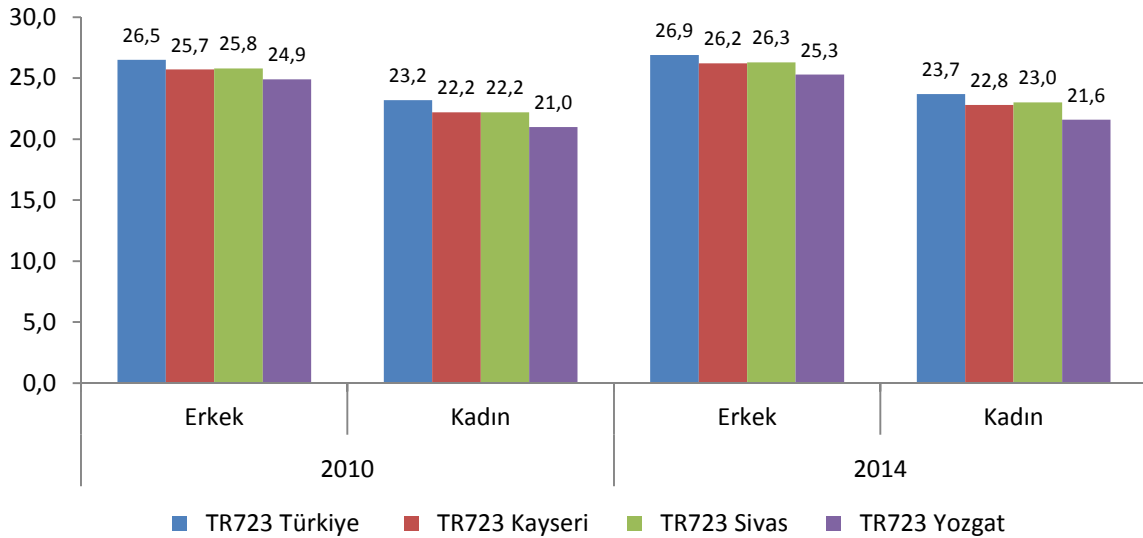

Şekil 42. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Evlenme Hızı Verileri (TÜİK, 2014)

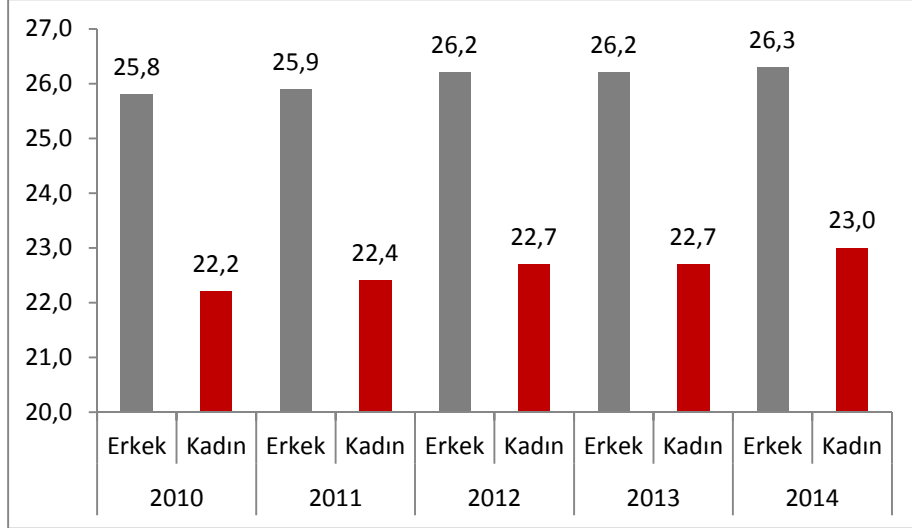
Şekil 43. Sivas Kaba Evlenme Hızı Verileri ve Evlenme Sayısı (TÜİK, 2010-2014)

Son 5 yıllık dönemde Sivas nüfusu azalmıştır. ADNKS kayıtlarına göre, 2010 yılında 642.224 olan Sivas nüfusu, 623.116'ya düşmüştür. Sivas'ta 2010 yılında 7,92 olan kaba evlenme hızı, 2014 yılında 7,72'ye düşmüş olup, yıllar itibarıyla düşme eğilimi göstermektedir. Sivas'ta evlenme sayısı ise 2010 yılına göre %5,20 oranında azalmıştır. TÜİK verilerine göre, Sivas; kaba evlenme hızı bakımından iller arasında, 2010 yılında 39., 2011 ve 2012 yılında 37., 2013 yılında 43. ve 2014 yılında 41. Sırada gelmektedir.

Şekil 44. Karşılaştırmalı Ortalama Evlenme Yaşı Verileri (TÜİK, 2010,2014)

Sivas'ta ortalama evlenme yaşı, Türkiye ve bölge genelinde olduğu gibi 2010 yılına göre 2014 yılında kadınlarda ve erkeklerde az da olsa artmıştır. Ancak ortalama evlenme yaşı, damat ve gelin açısından, Türkiye genelinden düşük olup, TR72 Bölgesindeki Kayseri ve Yozgat'a göre minör düzeyde yüksektir.

Şekil 45. Sivas'ta Olay Yerine Göre Erkek ve Kadın Evlenme Yaşı Seyri (TÜİK,2010-2014)

Sivas'ta ortalama evlenme yaşı, 2014 yılında kadınlarda 23,0, erkeklerde ise 26,3'tür. Karşılıklı yaş grubuna göre evlenenler için 2014 yılı TÜİK verileri incelendiğinde, toplam evlilikler içerisinde, %24,88'lik bir orana karşılık gelen 1190 gelinin erken evlilik sayılabilecek 16-19 yaş aralığında evlendiği görülmüştür. Erkeklerde ise bu oran %1,63'tür. 16-19 yaş arası gelinler, ağırlıklı olarak, 20-24 ve 25-29 yaş grubu damatlarla evlenmiştir.

Tablo 37. Karşılıklı Yaş Grubuna Göre Evlenenler (TÜİK, 2014)

Damadın yaş grubu	Toplam	Gelinin yaş grubu										Bilinmeyen
		16-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	
	4.782	1.190	1.788	1.074	298	147	82	46	26	5	27	99
16-19	78	67	10	1	0	0	0	0	0	0	0	0
20-24	1.416	616	655	121	11	1	0	0	0	0	0	12
25-29	2.046	428	890	622	69	9	3	0	0	0	0	25
30-34	689	66	182	262	118	31	4	0	0	0	0	26
35-39	221	8	30	51	67	43	12	1	0	0	0	9
40-44	101	0	2	6	22	39	21	5	0	0	0	6
45-49	59	0	2	3	5	12	20	10	0	0	0	7
50-54	34	0	1	0	1	4	7	16	3	0	1	1
55-59	34	0	1	0	1	5	8	3	12	0	1	3
60+	68	0	0	0	1	2	6	9	10	5	25	10
Bilinmeyen	36	5	15	8	3	1	1	2	1	0	0	0

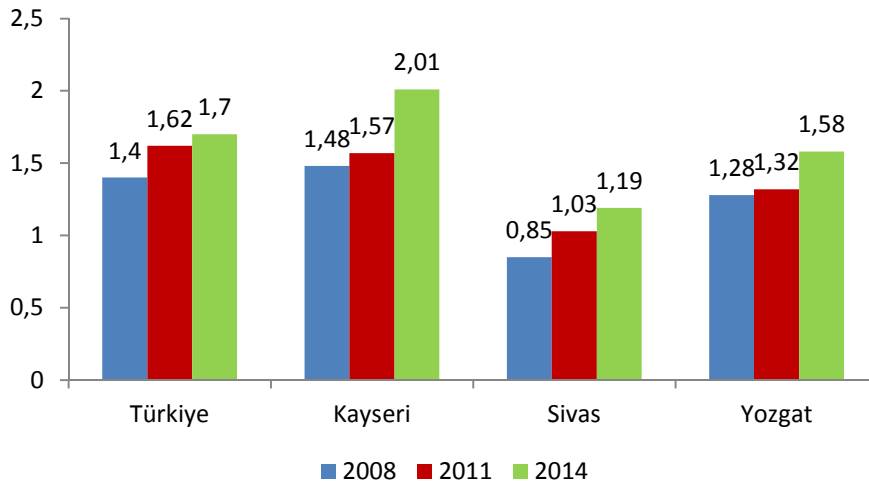
Sivas İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü verilerine göre, ilçelerde evlenme sayıları incelendiğinde, nüfusla paralel olarak, Sivas Merkez ilçede ve sonrasında Yıldızeli ve Şarkışla ilçelerinde evlenmelerin yoğunlaştığı görülmektedir. Evlenme sayısı Sivas Merkez ilçede artarken, Merkez dışındaki tüm ilçelerde önemli ölçüde düşmüştür. Sivas, kırsal alanlarda nüfus kaybı bakımından önemli ölçüde alarm vermektedir.

Tablo 38. Sivas İli ve İlçeleri İçin Evlenme Sayıları (TÜİK, 2002-2014)

İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014
Merkez	2 532	2 673	2 722	2 754	2 693	2 756
Akıncılar	36	23	25	22	35	23
Altınyayla	114	112	101	100	84	80
Divriği	132	89	102	92	76	98
Doğanşar	26	25	17	14	13	9
Gemerek	355	253	255	250	211	193
Gölova	28	19	14	12	15	8
Gürün	256	185	150	171	160	139
Hafik	139	54	60	47	44	35
İmranlı	89	59	53	47	39	49
Kangal	324	207	176	205	174	175
Koyulhisar	130	57	61	67	88	72
Suğehri	256	176	162	176	190	184
Şarkışla	510	388	404	388	392	369
Ulaş	182	75	95	88	60	53
Yıldızeli	594	490	464	422	370	408
Zara	230	155	155	140	141	131

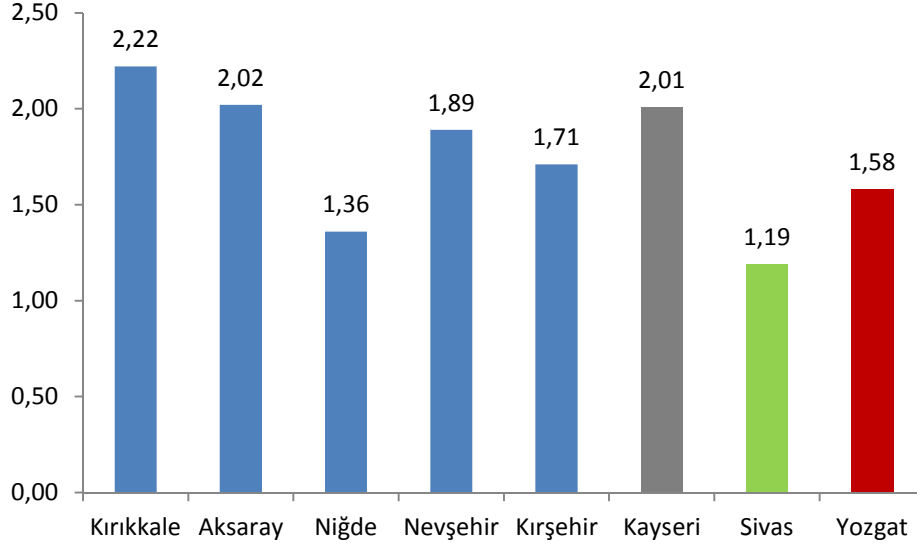
Boşanma

TÜİK verilerine göre, Türkiye ve TR72 Bölgesi illeri kaba boşanma hızı verileri karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır. Belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen evlenme sayısı anlamına gelen kaba boşanma hızı bakımından 2008 yılından itibaren, Türkiye genelinde görülen artış, TR72 Bölgesi illerine de yansımış, kaba boşanma hızı artmıştır. Ancak Sivas'ta Türkiye ortalamasının altında bir kaba boşanma hızı mevcuttur.

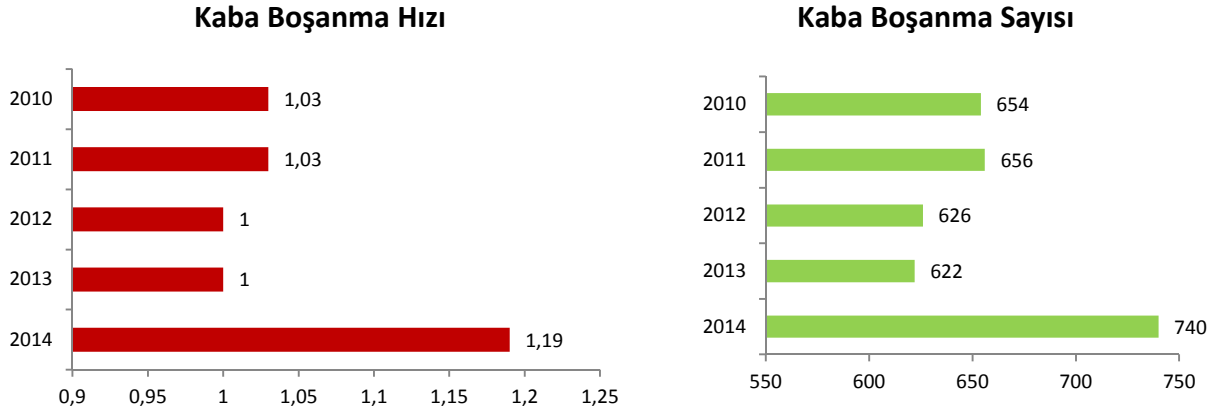

Şekil 46. Kaba Boşanma Hızı Seyri (TÜİK, 2008-2014)

TÜİK verilerine göre, Sivas kaba boşanma hızı bakımından, TR7 Bölgesi illeri arasında en düşük değere sahiptir.

Şekil 47. TR7 Bölgesi İlleri Kaba Boşanma Hızı Verileri (TÜİK, 2014)

Şekil 48. Sivas Kaba Boşanma Hızı Verileri ve Boşanma Sayısı (TÜİK, 2010-2014)

Sivas'ta kaba boşanma hızı 2014 yılında minimum bir oranda artmıştır. Kaba boşanma sayısı ise yalnızca 2014 yılında önemli ölçüde artmıştır. 2010 yılına göre Sivas'ta kaba boşanma sayısı, %13,15 oranında artmıştır.

Sivas, kaba boşanma hızı bakımından iller arasında, 2010 yılında 58., 2011 yılında, 56., 2012 yılında, 60., 2013 yılında Tokat ile birlikte 60. ve 2014 yılında 54. sırada gelmektedir. Boşanma sayısı bakımındansa, Sivas iller arasında; 2010 yılında, 36., 2011 yılında, 34., 2012 yılında, 40., 2013 yılında, 39. ve 2014 yılında 34. sırada gelmektedir.

TÜİK (2014) verilerine göre Sivas'ta boşanmalar, erkekler için sırasıyla 30-34 (165 kayıt), 25-29 yaş (136 kayıt), 35-39 yaş (131 kayıt) ve 40-44 yaş (102 kayıt) aralığında yoğunlaşırken kadınlar için, 30-34 yaş (151 kayıt), 25-29 yaş (139 kayıt), 20-24 yaş (127 kayıt) ve 35-39 yaş (122 kayıt) aralığında yoğunlaşmaktadır. TÜİK verilerine göre, önceki yıllarda da olduğu gibi, 2014 yılında boşanmalar en fazla 165 vaka sayısı ile evliliğin 16 ve üzeri yılında ve 154 vaka sayısı ile evliliğin 6-10 yıl arasında meydana gelmiştir.

Tablo 39. Evlilik Süresine Göre Boşanma Sayılarının Dağılımı (TÜİK)

	Toplam	1 yıldan az	1	2	3	4	5	6-10	11-15	16+	Bilinmeyen
2009	649	20	66	59	46	39	41	148	99	131	-
2010	654	19	73	51	54	48	37	141	95	136	-
2011	656	24	72	64	50	40	50	143	94	119	-
2012	626	26	63	48	53	57	50	106	92	129	2
2013	622	33	81	48	54	32	37	127	82	128	-

TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına (2013) göre, Sivas'ta aile yaşam biçimine verilen önem düzeyi, %65,1 oranında önemli, %5,7 oranında ne önemli ne önemli değil, %29,2 oranında ise önemli değil şeklinde görülmektedir. Önemlilik düzeyi bakımından TR72 Bölgesi illeri arasında Sivas en yüksek değeri almaktadır. Toplamda ise 50,9'luk bir oran mevcuttur. Sivas, aile yaşam biçiminin önemli görülmesi bakımından iller arasında 9. sırada yerini alırken, Kayseri 12., Yozgat ise 35. sırada bulunmaktadır.

Koruyucu aile istatistikleri (2014) verileri incelendiğinde, TR72 Bölgesi illeri arasında en fazla koruyucu aile Kayseri'dedir. Buna göre, iller arasında Kayseri, metropol iller olan İzmir (299), İstanbul (292), Ankara'dan (168) sonra 4. Sırada gelmektedir. TR72 Bölgesinin diğer illeri olan Sivas 22, Yozgat ise 55. sıradadır.

Tablo 40. İllere Göre Koruyucu Aile İstatistikleri (TÜİK 2014)⁷

İl	Mevcut koruyucu aile sayısı	Koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı	Gönül Elçileri Projesi kapsamında			
			Toplantı sayısı	Koruyucu aile başvuru sayısı	Koruyucu aile sayısı	Koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı
Toplam	2973	3604	3359	4628	1788	2262
Kayseri	142	152	13	117	60	65
Sivas	39	50	9	51	22	26
Yozgat	9	12	14	20	7	10

Sivas Valiliği, İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Sivas ilçeleri arasında en yüksek boşanma oranı, nüfusla paralel olarak Sivas Merkez ilçede görülmektedir. Bunu nüfus büyüklüğü bakımından üçüncü ilçe olan Şarkışla ilçesi takip etmektedir. Doğanşar ilçesinde ise 2014 yılında boşanma görülmemiştir. Sivas ilçeleri arasında en düşük evlenme sayısına sahip Gölova ilçesinde 2013 yılında 7, 2014 yılında 2 boşanma olayı kayda alınmıştır. 2013 yılına göre 2014 yılında boşanma sayısı artan ilçeler, Sivas Merkez, Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Gemerek, Hafik, İmranlı, Kangal, Ulaş, Yıldızeli ve Zara ilçeleridir.

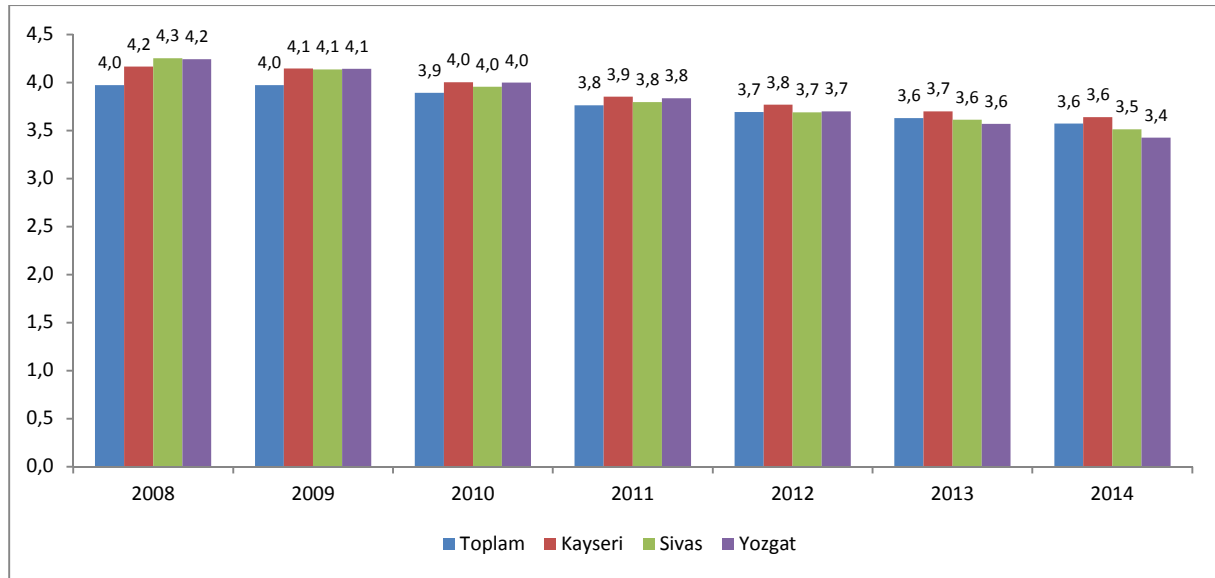
Tablo 41. Sivas ve İlçeleri Bazında Boşanma Sayıları (Sivas Valiliği, 2013-2014)

İlçe	2013	2014	İlçe	2013	2014	İlçe	2013	2014
Merkez	375	439	İmranlı	7	9	Gölova	7	2
Akıncılar	5	8	Kangal	15	26	Gürün	15	15
Altınyayla	4	7	Koyulhisar	3	13	Hafik	6	7
Divriği	21	23	Suşehri	24	20	Yıldızeli	24	43
Doğanşar	3	-	Şarkışla	63	63	Zara	14	22
Gemerek	30	39	Ulaş	7	10			

⁷ 07/05/2014 tarihi itibarıyla

Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü

TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması (2011) verilerine göre, 2011 yılında toplam ortalama hane halkı büyüklüğü 3,8'dir. Sivas'ta 2008 yılında 4,3 olan ve Türkiye ortalamasının üzerinde olan ortalama hane halkı büyüklüğü 2011 yılında, 3,8 olup Türkiye ortalamasıyla aynı değeri almıştır. Sivas'ta 2014 yılında ortalama hane halkı büyüklüğü, 3,5'a düşerek, Türkiye ortalamasının (3,6) altında yer almıştır. 2014 yılında ortalama hane halkı büyüklüğü açısından, Türkiye genelinde TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Kayseri, 28., Sivas 35., Yozgat ise 40. sırada gelmektedir.

Şekil 49. Ortalama Hane Halkı Büyüklüğünün Yıllar İtibariyle Değişimi (TÜİK, 2008-2015)

Hane halkı büyüklüğünün şekillenmesinde, doğum oranları, ekonomik faaliyet ve gelenekler ön plana çıkmaktadır (Başbüyük, 2013). Sivas'ın ilçeleri bazında ortalama hane halkı büyüklüğüne ilişkin bilgiler tabloda sunulmuştur. Buna göre 2010 yılına göre istisnasız Sivas'ın tüm ilçelerinde ortalama hane halkı büyüklüğü azalmıştır. Bunda, kırsalda sosyo-ekonomik yönden halkın bağımlılık gösterdiği tarım sektöründe ulusal ve ülkenin etkilendiği uluslararası politikaların da etkisiyle tarımda görülen çözülme ve göç hadisesi ile şehir kültürünün yaygınlaşması ve şehirleşme oranının yükselmesi de etkilidir. Ayrıca, geleneksel yapıdan çekirdek tipi aileye geçiş gibi nedenler hane halkı büyüklüğünün azalmasında etkili faktörler arasındadır. En fazla ortalama hane halkına sahip ilçeler, Altınyayla, Yıldızeli ve Sivas Merkez ve Ulaş ilçeleri olup, Türkiye ortalamasının üzerinde değer almışlardır. Sivas merkez de dahil olmak üzere bu ilçelerin ortak özelliği tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin geçimlik ve ekonomik olarak yürütülen ana faaliyet kolu olmasıdır.

Tablo 42. Yıllar İtibariyle Ortalama Hane Halkı Büyüklüğünün Değişimi, (Sivas Valiliği, 2013-2014)

İlçe	2009	2010	2011	2012	2013	2014	İlçe	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Merkez	4,42	4,19	4,01	3,91	3,84	3,80	İmranlı	3,08	2,95	2,80	2,71	2,72	2,55
Akıncılar	3,33	3,08	2,88	2,78	2,77	2,58	Kangal	4,06	3,92	3,76	3,62	3,51	3,35
Altınyayla	5,16	5,11	4,99	4,92	4,82	4,69	Koyulhisar	3,14	3,03	2,93	2,82	2,74	2,54
Divriği	2,97	2,84	2,73	2,69	2,66	2,60	Suşehri	3,65	3,53	3,44	3,37	3,32	3,22
Doğanşar	3,02	2,93	2,76	2,69	2,64	2,54	Şarkışla	4,20	4,11	3,95	3,76	3,67	3,53
Gemerek	3,64	3,50	3,40	3,28	3,25	3,12	Ulaş	4,44	4,26	4,05	3,94	3,85	3,73
Gölova	2,85	2,66	2,54	2,46	2,36	2,25	Yıldızeli	5,06	4,89	4,71	4,51	4,30	3,99
Gürün	4,01	3,90	3,72	3,62	3,53	3,44	Zara	3,52	3,38	3,23	3,14	3,08	2,94
Hafik	3,03	2,93	2,80	2,75	2,71	2,56							

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Türkiye ve TR72 Bölgesi genelinde olduğu gibi, Sivas'ta da kaba evlenme hızı düşme eğilimindedir. Kaba evlenme hızı 2014 yılı itibarıyla, Sivas'ta, Türkiye ortalamasının altında bir düzeye gerilemiş ve TR7 Düzey 1 Bölgesi (Orta Anadolu) içinde en düşük değeri almıştır. Sivas; kaba evlenme hızı bakımından iller arasında, 2010 yılında 39., 2011 ve 2012 yılında 37., 2013 yılında 43. ve 2014 yılında 41. Sırada gelmektedir.

Sivas'ta ortalama evlenme yaşı, Türkiye ve bölge genelinde olduğu gibi 2010 yılına göre 2014 yılında kadınlarda ve erkeklerde az da olsa artmıştır. Karşılıklı yaş grubuna göre evlenenler için 2014 yılı TÜİK verileri incelendiğinde, toplam evlilikler içerisinde, %24,88'lik bir orana karşılık gelen 1190 gelinin erken evlilik sayılabilecek 16-19 yaş aralığında evlendiği görülmüştür.

Sivas'ta en fazla evlilik ilçe nüfuslarıyla paralel olarak, Sivas Merkez ilçede ve sonrasında Yıldızeli ve Şarkışla ilçelerinde görülmektedir. Evlenme sayısı, Sivas Merkez ilçede artarken, Merkez dışındaki tüm ilçelerde önemli ölçüde düşmüştür. Sivas, kırsal alanlarda nüfus kaybı bakımından önemli ölçüde alarm vermektedir.

Sivas'ta Türkiye ortalamasının altında bir kaba boşanma hızı mevcut olup, Türkiye ve TR72 Bölgesi genelinde olduğu gibi Sivas'ta da kaba boşanma hızı artmaktadır. Sivas kaba boşanma hızı bakımından, TR7 Bölgesi illeri arasında en düşük değere sahiptir. Sivas, kaba boşanma hızı bakımından iller arasında, 2010 yılında 58., 2011 yılında, 56., 2012 yılında, 60., 2013 yılında Tokat ile birlikte 60. ve 2014 yılında 54. sırada gelmektedir. Boşanma sayısı bakımından, Sivas iller arasında; 2010 yılında, 36., 2011 yılında, 34., 2012 yılında, 40., 2013 yılında, 39. ve 2014 yılında 34. sırada gelmektedir. Sivas'ta en fazla boşanma, evliliklerin 16+ ve 6-10 yıllık bir döneminde meydana gelmektedir. Sivas ilçeleri arasında en yüksek boşanma oranı, nüfusla paralel olarak Sivas Merkez ilçede görülmektedir. 2013 yılına göre 2014 yılında boşanma sayısı artan ilçeler, Sivas Merkez, Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Gemerek, Hafik, İmranlı, Kangal, Ulaş, Yıldızeli ve Zara ilçeleridir.

Sivas'ta ortalama hane halkı büyüklüğü, yıllar itibarıyla azalmaktadır. 2014 yılında Sivas ortalama hane halkı büyüklüğü bakımından 25. sırada gelmektedir. En fazla ortalama hane halkına sahip ilçeler, Altınyayla, Yıldızeli ve Sivas Merkez ve Ulaş ilçeleri olup, Türkiye ortalamasının üzerinde değer almışlardır. Sivas merkez de dâhil olmak üzere bu ilçelerin ortak özelliği tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin geçimlik ve ekonomik olarak yürütülen ana faaliyet kolu olmasıdır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Aileler genelinde bilinçlendirme faaliyeti yapılması ve bireylerin gelir seviyesini artırıcı önlemlerin alınmasında yarar görülmektedir. Özellikle kırsalda ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve gelir getirici faaliyetlerin yaygınlaştırılması önemlidir.

SONUÇ

Sivas'ta aile yaşam biçimine verilen önem düzeyi, %65,1 oranında önemli olup, Sivas, aile yaşam biçiminin önemli görülmesi bakımından iller arasında 9. sırada yerini almaktadır. Dolayısıyla Sivas'ta aile ile ilgili çok büyük sorun ortaya çıkmamakla birlikte yukarıda üzerinde durulması gereken konular ile ilgili olarak kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının ortak hareket etmesi gerekmektedir.

6. GÜVENLİK VE ADALET

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

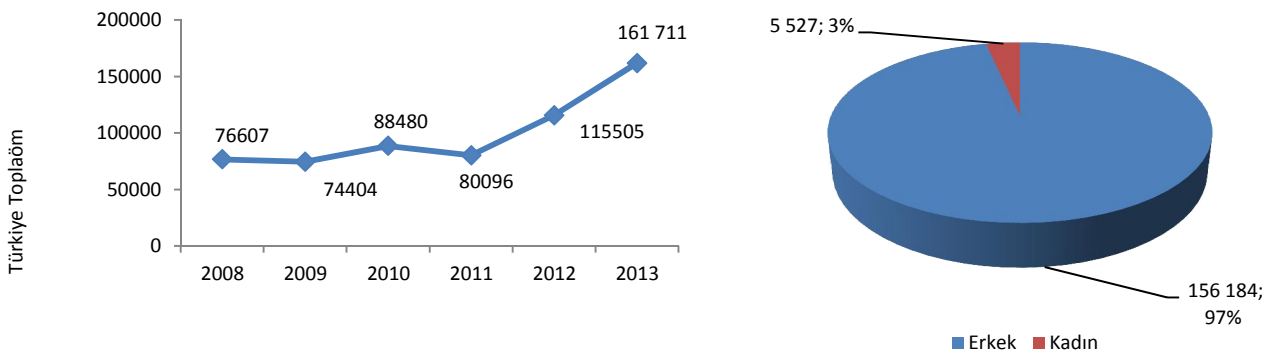
Suç Oranları

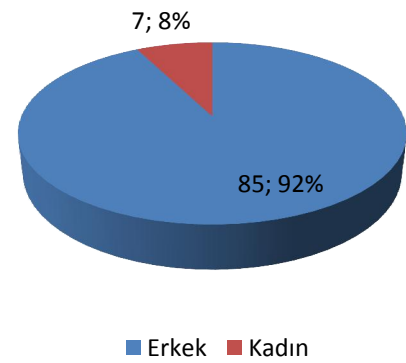
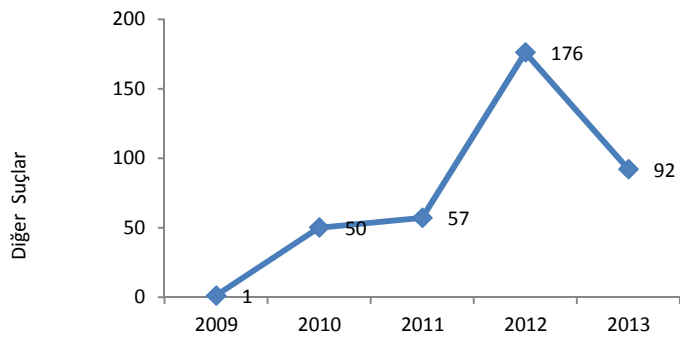
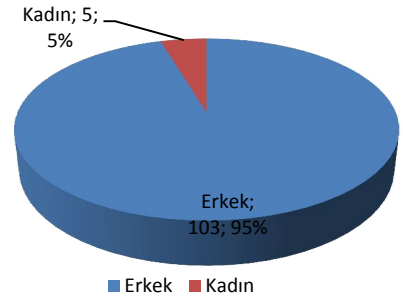
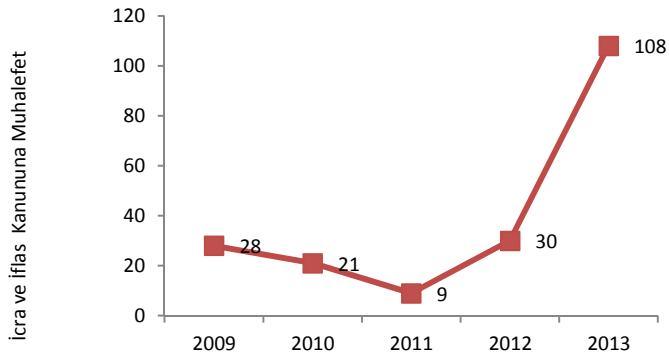
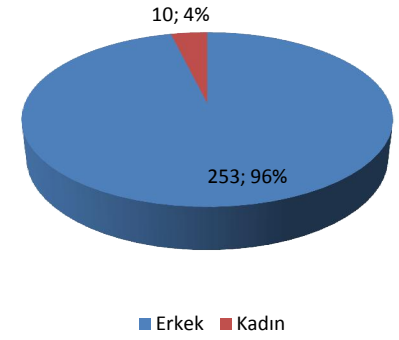
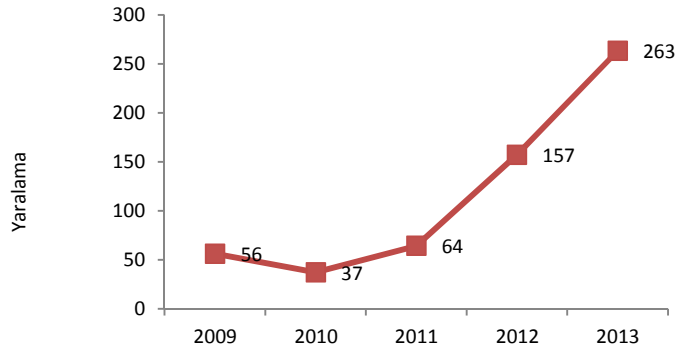
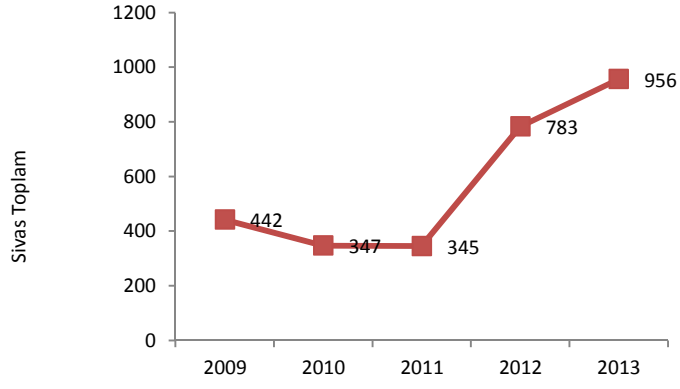
TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 2013 yılında 161.711 hükümlü suç işlemiştir. Buna göre, işlenen suçlar arasında en fazla payı yaralama (%18,44), hırsızlık (%13,82), icra iflas kanununa muhalefet (%11,56) almaktadır. Sivas’ta 2013 yılında ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin %3,77’sini kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK). Türkiye’de ise bu oran %3,42 olup, Sivas’ta kadınlar bu değerin üzerine çıkmıştır.

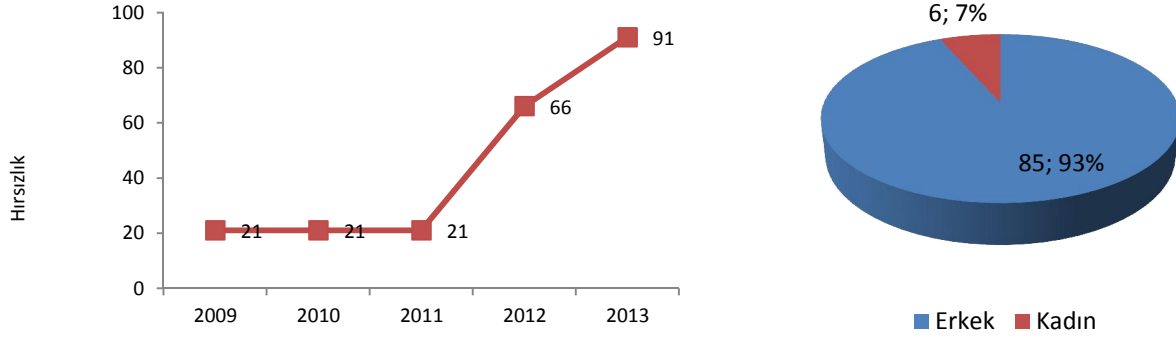
Türkiye’de olduğu gibi Sivas’ta da en fazla payı yaralama (%27,51), icra ve iflas kanununa muhalefet (%11,30) ve diğer suçlar (%9,62), hırsızlık (%9,52), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (%5,86) oluşturmaktadır. Sivas’ta yaralamanın payı Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. TR72 Bölgesi’nde de yaralama nedeniyle hüküm giyen hükümlülerin tüm suçlar içindeki oranı, en yüksek Sivas’ta görülmektedir.

TÜİK (2013) verilerine göre, toplam hükümlü sayısı bakımından ülke genelinde metropol İstanbul (18071), İzmir (12776), Ankara (7707) ilk üç sırayı paylaşmaktadır. Bunların ardından, Antalya (7161) ve Adana (6545) gelmektedir. Buna göre, Türkiye genelinde TR72 Bölgesi illeri arasında yer alan Kayseri (3439), iller arasında 14. sırada, Sivas (956) 43. sırada ve Yozgat (741) 53. sırada gelmektedir. Sivas’ta en fazla pay alan suç türlerinin dağılımı tabloda gösterilmektedir. Buna göre TÜİK verileri incelendiğinde Türkiye’deki dağılıma paralel olarak son üç yılda, Sivas’ta ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısı önemli ölçüde artmıştır. Bu durum, yaralama icra ve iflas kanununa muhalefet, diğer suçlar ve hırsızlık suçlarında da görülebilmektedir. Suç türlerinde suçların neredeyse tamamı erkekler tarafından işlenmektedir.

Tablo 43. Yıllara Göre Sivas’ta İşlenen Seçilmiş Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlülerin Sayısal Değişimi (TÜİK, 2009-2013)

Not 1. Yabancı ülkede suç işleyenler ayrı bir grupta değerlendirilmiştir. / 2. İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

Sivas Valiliği (2015) tarafından sağlanan veriler dikkate alındığında, toplam suç sayılarının ilçeler ve yıllar bazında dağılımı tabloda gösterilmektedir. Buna göre, toplam suç sayıları 2002 yılına göre 2014 yılında yaklaşık 6 kat artarak, İl Emniyet kayıtlarına yansımış 17.746 olay kayda geçirilmiştir.

Tablo 44. Yıllar İtibariyle Sivas İlinde Kayıt Altına Alınan Toplam Suç Sayıları (Sivas Valiliği, 2002-2015)

Toplam Suç Sayıları							
İlçe	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Merkez	1282	9744	9605	10296	10157	10584	2862
Akıncılar	24	93	107	250	229	174	29
Altınyayla	54	69	98	136	155	211	32
Divriği	124	379	429	457	451	472	93
Doğanşar	11	49	64	76	50	68	8
Gemerek	104	541	507	351		448	154
Gölova	56	130	106	108	128	167	117
Gürün	119	445	469	577	524	701	126
Hafik	68	222	182	175	215	157	44
İmranlı	96	127	167	283	259	255	36
Kangal	233	587	562	634	670	735	128
Koyulhisar	84	208	244	260	281	363	131
Suşehri	151	527	687	566	531	679	232
Şarkışla	151	880	791	835	865	990	273
Ulaş	47	158	398	314	439	423	80
Yıldızeli	194	569	615	457	454	625	152
Zara	170	755	694	757	626	694	178
Toplam	2 968	15.483	15.725	16532	16.034	17.746	4.675*

*Verinin alındığı 5 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla

Suç sayılarının suç türlerine göre dağılımı; kişilere karşı işlenen suçlar, takibi gereken suçlar, mal varlığına karşı suçlar, topluma karşı işlenen suçlardan oluşmaktadır. Suç türleri; taksirle yaralama, kasten yaralama, tehdit, kayıp şahıs, zehirlenme, uyuşturucu madde kullanma ve bulundurma, sigara kaçakçılığı, siber suçlar, kamu görevlisine hakarettir.

Bu çerçevede, 2014 yılında en fazla suç, toplam suç sayısı içinde %59,64'lük pay alan 10.584 olay ile Sivas Merkez ilçede görülmektedir. Bunu toplam suç sayısı içinde 5,58'lik pay alan 990 olay ile

Şarkışla, 4,14'lük pay alan 735 olay ile Kangal, %3,95'lik pay alan 701 olay ile Gürün ve %3,91'lik pay alan 694 olay ile Zara takip etmiştir. 2002-2014 döneminde meydana gelen suç olaylarının değişimi ilçeler bazında sunulmuştur. Buna göre, meydana gelen suç olay sayısı bakımından en yüksek artış Sivas Merkez'de görülmüştür (%16,45). Aynı dönemde, Sivas Merkez dışında meydana gelen olayların minör düzeyde artış gösterdiği ilçeler, sırasıyla Ulaş (%0,80), Şarkışla (%0,49), Akıncılar (%0,17) ve Doğanşar (%0,01) ilçeleridir. Güvenlik tedbirleri öncelikle Sivas Merkez ilçe için arttırılmalıdır.

Tablo 45. İlçeler Bazında Sivas'ta Meydana Gelen Suç Olaylarının Dağılımı(Sivas Valiliği, 2002-2014)

İlçe	2002, % Pay	2014, % Pay	% Fark
Merkez	43,19	59,64	16,45
Akıncılar	0,81	0,98	0,17
Altınyayla	1,82	1,19	-0,63
Divriği	4,18	2,66	-1,52
Doğanşar	0,37	0,38	0,01
Gemerek	3,50	2,52	-0,98
Gölova	1,89	0,94	-0,95
Gürün	4,01	3,95	-0,06
Hafik	2,29	0,88	-1,41
İmranlı	3,23	1,44	-1,80
Kangal	7,85	4,14	-3,71
Koyulhisar	2,83	2,05	-0,78
Suşehri	5,09	3,83	-1,26
Şarkışla	5,09	5,58	0,49
Ulaş	1,58	2,38	0,80
Yıldızeli	6,54	3,52	-3,01
Zara	5,73	3,91	-1,82

Asayiş suçları; Şarkışla ilçesinde, kaçakçılık suçları ise Suşehri, Gürün ve Yıldızeli ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Siber suçlar ise Gemerek ilçesinde yoğunlaşmaktadır. Sivas il Merkezinde; asayiş suçları Yenişehir Mahallesi, KOM suçları Alibaba ve Fatih Mahallesi, Siber Suçlar ise Mevlana mahallesinde görülmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Türkiye genelinde olduğu gibi Sivas'ta da en fazla payı yaralama (%27,51), icra ve iflas kanununa muhalefet (%11,30) ve diğer suçlar (%9,62), hırsızlık (%9,52), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (%5,86) oluşturmaktadır. Sivas'ta yaralamanın payı Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir.
- Sivas'ta suç işleme oranı son yıllarda Türkiye geneli ve TR72 Bölgesinde olduğu gibi önemli ölçüde artmıştır. Suç türlerinde suçların neredeyse tamamı erkekler tarafından işlenmektedir.
- En fazla suç toplam işlenen suçlar içinde %59,64 pay alan Sivas Merkez ilçede görülmektedir. Bunu, Şarkışla (%5,58), Kangal (%4,14), Gürün (%3,95) ve Zara (%3,91) ilçeleri takip etmektedir. Güvenlik tedbirleri öncelikle Sivas Merkez ilçe için arttırılmalıdır.
- İl Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına göre asayiş suçları; Şarkışla ilçesinde, kaçakçılık suçları ise Suşehri, Gürün ve Yıldızeli ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Siber suçlar ise Gemerek ilçesinde yoğunlaşmaktadır. Sivas il Merkezinde; asayiş suçları Yenişehir Mahallesi, KOM suçları Alibaba ve Fatih Mahallesi, Siber Suçlar ise Mevlana mahallesinde görülmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Suç ve suçlularla mücadelede polisiye tedbirlerin tek başına yeterli olmamaktadır. Suça yol açan nedenlerin üzerinde durularak, kişilerin suç işlemekten önce alınabilecek tedbirler ile suç işlemekten vaz geçirmek gerekmektedir.

SONUÇ

Sivas'ta ülke genelinde olduğu gibi suç oranlarında artış ortaya çıkmaktadır. Yukarıda ortaya koyulan açıklamalara göre Sivas'ta çok büyük bir güvenlik sorunu olmadığı görünmekle birlikte suç oranlarının daha aşağıya çekilmesi için ilgili kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte ortak bir çalışma yürütülmelidir.

7. İSTİHDAM

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

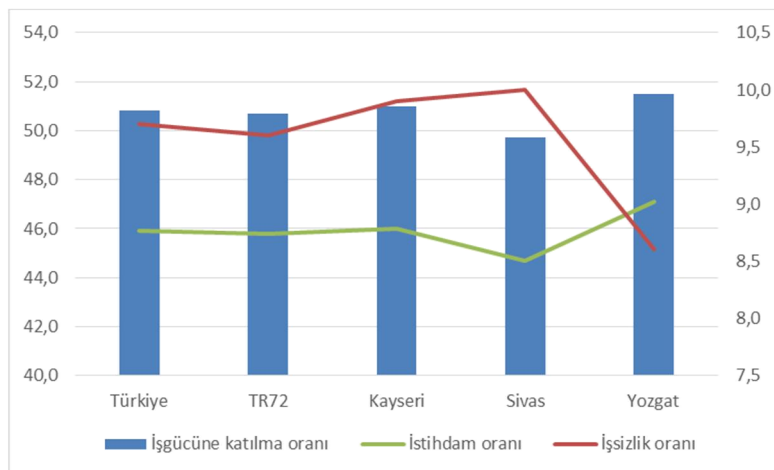
İşgücüne Katılma ve İstihdam Oranları

İstihdam ve işsizlik bir ülkenin ekonomisinin işleyişi hakkında fikir veren önemli iki göstergedir. Ayrıca insanların refah düzeyi ile de doğrudan ilgilidir. Eğer işsizlik oranı yüksekse, bireysel düzeyde birçok insanın kendisini ve ailesini geçindiremediği düşünülür. Öte yandan sosyal problemler de işsizlik neticesinde tetiklenir. Makro düzeyde işsizlik ise, ülkenin iş gücü kaynağının ve potansiyelinin verimli kullanılmadığını ve milli gelire katkı yapamadığını gösterir. Günümüz konjonktüründe işsizliği azaltıp istihdam yaratmak, ülkelerin ekonomi politikalarının birincil hedefleri arasındadır.

İstihdam, milli gelire katkının yanı sıra sosyolojik olarak da önemli bir araçtır. Bireyler toplumsal statü ve güven kazanmak için hayatlarını kazanmaya dolayısıyla işe ihtiyaç duyarlar. Bu olanak sağlanmadan temel haklardan ve sosyal güvenlikten yoksun kalırlar. Bu yüzden istihdam sosyal kalkınmanın da önemli unsurlarındandır.

Dünya’da genel olarak %6 civarında seyreden işsizlik oranı Türkiye’de %9 olup, 2015 yılında %8,7 olması öngörülmüştür. İşsizlik oranında azalma öngörülse de dünya ortalamasının hayli üzerinde yer almaktadır.

2013 TÜİK verilerine göre Türkiye geneli işgücüne katılım oranı ortalaması %50,8 iken Sivas ilinin işgücüne katılım oranı % 49,7 ile Türkiye ortalamasının ve bölge ortalamasının (% 50,7) altında yer almaktadır ve ülke genelinde 54. sırada gelmektedir. Sivas ili % 10,0 işsizlik oranı ile, % 9,7 olan Türkiye ortalamasının ve % 9,6 olan TR72 Bölge ortalamasının üzerindedir ve ülke genelinde 21. sırada gelmektedir. % 44,7’lik istihdam oranı ile % 45,9 olan Türkiye ortalaması ve % 45,8 olan TR72 Bölge ortalaması ile hemen hemen aynıdır ve ülke genelinde 55. sırada gelmektedir. Sivas’ın istihdama ilişkin bu veriler Türkiye ortalamasından ve aynı zamanda Bölgedeki diğer illerin oranlarından düşük seviyededir.

Şekil 50. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2013)

Tablo 46. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2013)

	İşgücüne katılma oranı		İşsizlik oranı		İstihdam oranı	
	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra
Türkiye	50,8	-	9,7	-	45,9	-
TR72	50,7	-	9,6	-	45,8	-
Kayseri	51	41	9,9	22	46	53
Sivas	49,7	54	10	21	44,7	55
Yozgat	51,5	35	8,6	28	47,1	43

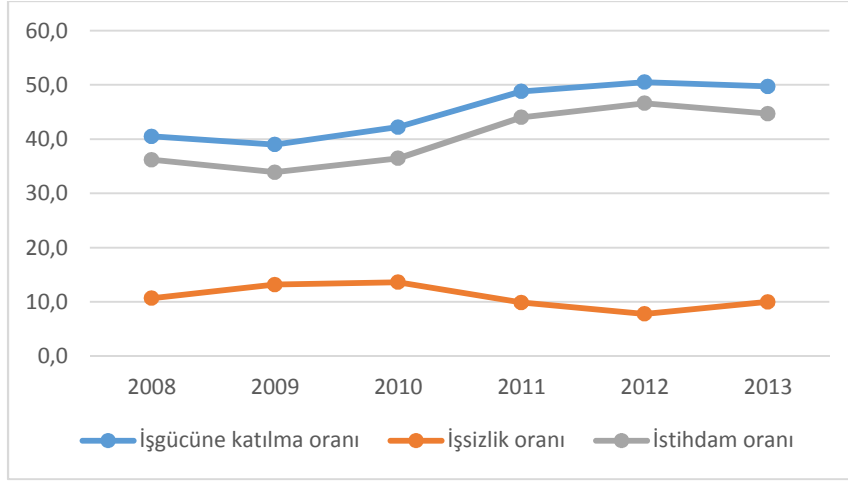
*2014 verileri yayınlanmadığı için 2013 verileri baz alınmıştır.

Tablo 47. İşgücü Göstergeleri (TÜİK, 2008-2013)

		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
		(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra	(%)	Sıra
İşgücüne katılma oranı	Türkiye	46,9	-	47,9	-	48,8	-	50,1	-	50,0	-	50,8	-
	TR72	39,7	-	40,6	-	44,2	-	50,1	-	51,4	-	50,7	-
	Kayseri	39,0	69	40,8	71	44,0	68	49,3	54	50,9	39	51,0	41
	Sivas	40,5	63	39,0	73	42,2	72	48,8	57	50,5	42	49,7	54
	Yozgat	39,4	66	41,7	67	46,9	59	53,5	29	53,2	29	51,5	35
İşsizlik oranı	Türkiye	11,0	-	14,0	-	11,9	-	10,7	-	9,2	-	9,7	-
	TR72	11,4	-	13,2	-	13,7	-	10,7	-	8,2	-	9,6	-
	Kayseri	11,1	38	14,1	31	14,1	10	12,3	12	9,3	21	9,9	22
	Sivas	10,7	32	13,2	38	13,6	14	9,9	27	7,8	37	10,0	21
	Yozgat	12,2	23	11,0	49	12,7	20	8,5	44	6,1	56	8,6	28
İstihdam oranı	Türkiye	41,7	-	41,2	-	43,0	-	44,7	-	45,4	-	45,9	-
	TR72	35,2	-	35,2	-	38,1	-	44,7	-	47,2	-	45,8	-
	Kayseri	34,7	65	35,0	70	37,8	61	43,2	61	46,1	49	46,0	53
	Sivas	36,2	61	33,9	72	36,5	68	44,0	57	46,6	40	44,7	55
	Yozgat	34,6	66	37,2	61	40,9	73	48,9	33	50,0	27	47,1	43

*2014 verileri yayınlanmadığı için 2013 verileri baz alınmıştır.

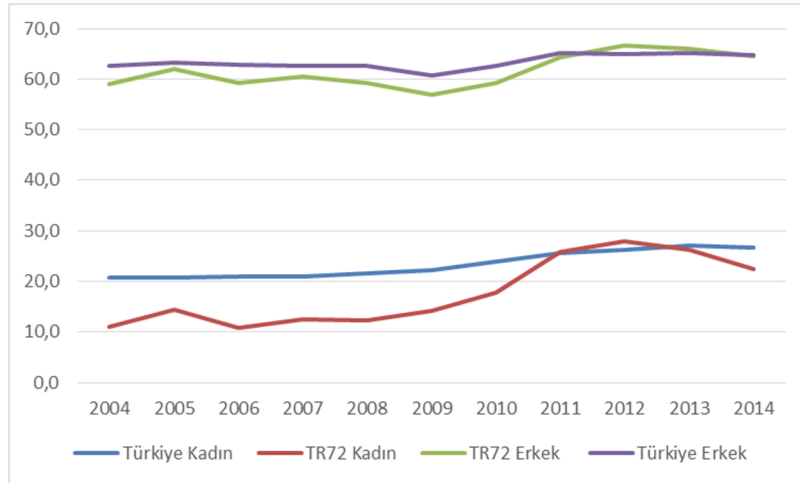
Sivas'ta işgücüne katılım oranı 2008 yılında %40,5 iken 2012 yılında bu oran %50,5 olmuş, 2013 yılında ufak bir azalış ile %49,7' ye düşmüştür. 2008 yılından itibaren 2011 yılına kadar işgücüne katılım oranında Sivas; Türkiye ortalamasının üzerinde bir artış eğilimi göstermiş 2011 yılından sonra artış eğilimi durağanlaşmıştır. Bölgede bu oran 2013 yılında % 0,7 düşmüş olup, ülke genelinde % 0,8 artmıştır. İşgücüne katılım oranındaki bu artışa paralel bir biçimde Sivas'ta 2008 yılında % 10,7 olan işsizlik oranı 2012 yılında % 7,8 oranına kadar düşmüş ancak 2013 yılında % 10,0'a çıkarak bu oran ile Türkiye geneli en yüksek işsizlik oranına sahip 21. il olmuştur. İşgücüne katılma oranında ve işsizlik oranındaki bu artışlar sonucunda 2008 yılında % 36,2 olan istihdam oranı 2013 yılında % 46,0 oranına kadar yükselmiştir.

Şekil 51. Sivas İstihdam Oranları (TÜİK, 2008-2013)

İl işsizlik oranı en düşük seviyesine 2012 yılında ulaşmıştır. Bu yılda ildeki istihdam edilenlerin sayısı artmış dolayısıyla işsiz sayısı azalmış ve işsizlik oranı da azalmıştır. 2008-2013 döneminde işsizlik oranında en yüksek düşüş 2011 yılında gerçekleşmiştir. 2009 yılında görülen ekonomik krizin etkisiyle işsiz oranında %23,3 artış gerçekleşmiştir. Ekonomik krizin etkileri artarak 2010 yılında daha fazla kendini hissettirmiş ve son 5 yıllık periyotta işsizlik oranına tavan yaptırmıştır. 2011 yılı ile tekrar düşüşe geçen işsizlik oranı 2013 yılında meydana gelen ülke içi nedenlerden dolayı tekrar yükselişe geçmiştir.

TR72 Bölgesinde cinsiyet ayrımında işgücüne katılma oranına baktığımızda 2004 yılına göre hem erkek hem de kadın işgücü katılım oranında artış olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım oranı 2011 yılına kadar Türkiye ortalamasının altında seyreden Bölgenin 2011 yılından itibaren hem erkek hem de kadın işgücü katılım oranlarının ülke ortalamasının üzerine çıktığı ancak 2013 yılı itibarıyla tekrar Türkiye ortalamasının altına indiği görülmektedir.

Şekil 52. TR72 Bölgesi Cinsiyet Ayrımında İşgücüne Katılma Oranı (TÜİK, 2004)

Türkiye’de işgücünün eğitim düzeyine bakıldığında %55,9’ unun lise altı eğitilmiş olduğu ve yaklaşık % 4,1’ inin ise okuma yazma bilmediği görülmektedir. İşsizlik oranlarında en düşük oran okuma yazma bilmeyen kesimdedir. En yüksek işsizlik oranı lise eğitilmişlerdedir. İşgücüne katılım oranlarında ise en yüksek orana yükseköğretim mezunları ulaşmıştır. 2014 yılında Türkiye ve TR72 (Kayseri, Sivas,

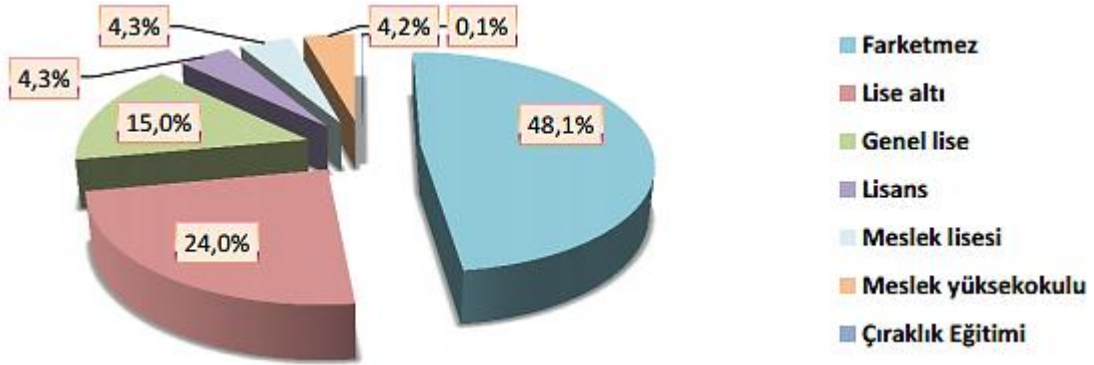
Yozgat) bölgesinde en fazla istihdam lise altı eğitimlilerde gerçekleşmiştir. TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinde 2014 yılında 15 ve üzeri yaştaki 79 bin işsizden 41 bininin eğitim durumu lise altı, 19 bininin lise ve dengi meslek okulu, 18 bininin ise yükseköğretimdir.

Tablo 48. Eğitim Durumuna Göre İşgücü, İşsiz, İstihdam Durumu (Bin, TÜİK, 2011-2014)

	Yıl	Toplam	Okuma-yazma bilmeyen	Lise altı eğitimliler	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim
İŞGÜCÜ						
Türkiye	2011	26.725	1.203	15.682	5.365	4.476
	2012	27.339	1.164	15.640	5.538	4.996
	2013	28.271	1.167	15.931	5.783	5.388
	2014	28.786	1.170	16.100	5.825	5.691
TR72	2011	832	55	524	149	103
	2012	852	62	531	145	113
	2013	844	47	478	161	158
	2014	831	35	464	175	156
İSTİHDAM						
Türkiye	2011	24.110	1.147	14.224	4.729	4.008
	2012	24.821	1.119	14.277	4.932	4.493
	2013	25.524	1.110	14.450	5.133	4.831
	2014	25.933	1.097	14.584	5.167	5.085
TR72	2011	743	54	474	126	89
	2012	782	59	493	129	101
	2013	762	45	435	142	141
	2014	752	35	423	156	138
İŞSİZLİK						
Türkiye	2011	2.615	56	1.458	636	468
	2012	2.518	45	1.363	606	503
	2013	2.747	57	1.481	650	557
	2014	2.853	73	1.516	658	606
TR72	2011	89	1	50	23	14
	2012	70	3	38	16	12
	2013	82	2	43	19	17
	2014	79	0	41	19	18

Eğitim düzeyine göre; Bölge okuma-yazma bilmeyenlerin istihdam oranı bakımından 14. sırada, lise altı istihdam oranı bakımından 16. sırada, lise ve dengi meslek okulu bakımından 12. sırada, yükseköğretim istihdam oranı bakımından ise 11. sırada gelmektedir. Son yıllardaki eğilime bakıldığında Bölge’de istihdamın eğitim durumunda eğitimin niteliği (mesleki eğitim) ve düzeyine (yükseköğretim) göre yükselme trendinde olduğu görülmektedir. Bu durum işgücü vasfının arttığını göstermektedir ki bu da işletmelerin verimliliği ile rekabet gücüne olumlu katkı sağlayacaktır. Bölgedeki okuma yazma bilmeyen ve lise altı istihdamın özellikle tarımda, yükseköğretim ve lise istihdamının ise hizmetler sektöründe yoğun olduğu görülmektedir.

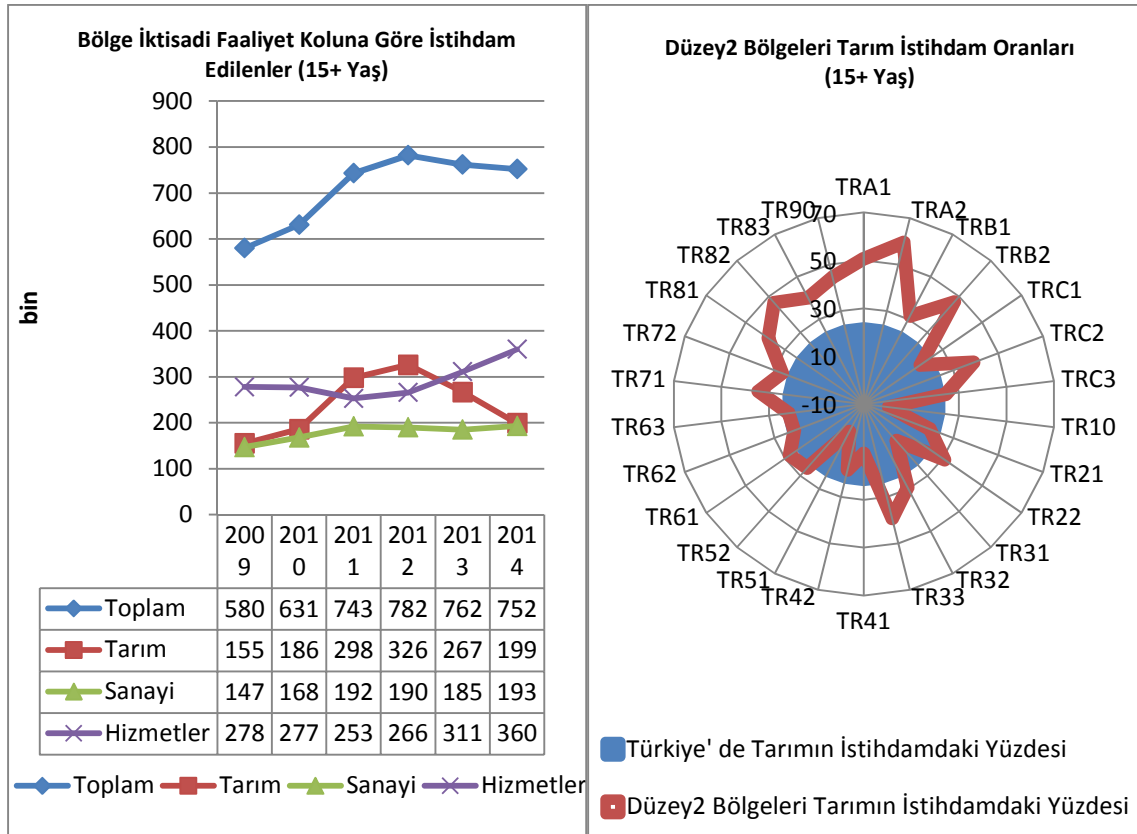
İŞKUR Sivas İl Müdürlüğü tarafından yapılan İşgücü Piyasa Araştırması verilerine göre Sivas’ta açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus açık işlerin genelinde herhangi bir eğitim düzeyinin talep edilmediğidir. İşverenler açık işlerinin yarısına yakınında talep edilen eğitim düzeyine “Fark Etmez” (%48,1) cevabını vermiştir. Bu durum Türkiye sonucundan farklılık arz etmektedir. Türkiye geneli verilerinde bu oran %38,0 olup Sivas ilindeki %48,1 oranından oldukça düşüktür. Bu da Sivas’ta daha çok vasıfsız elemanlara ihtiyaç duyulduğu yorumunu yapmamıza neden olmaktadır. Sivas ilinde eğitim düzeyine verilen “Fark Etmez” cevabını %24 ile lise altı eğitim düzeyi takip etmektedir.

Şekil 53. Eğitim durumuna göre açık iş dağılımı, Sivas, %, (İŞKUR İPA, 2014)

Sektörlere Göre İstihdam

Türkiye’de 2012 yılında 15+ yaş grubunda toplam 24.821.000 kişi çalışmakta olup, istihdam edilenlerin %49’u hizmet, %26’sı sanayi, %25’i tarım alanında istihdam edilmektedir. Bölgede ise ülkedeki çalışanların %3,15’ine karşılık gelen toplam 782.000 çalışanın %42’si tarım, %34’ü hizmet ve %24’ü sanayi alanında istihdam edilmektedir. Son yıllarda, toplam istihdam sayısında neredeyse tüm sektörlerde artış görülmüştür. Tarım alanında istihdam edilenlerin sayısında diğerlerine göre nispeten fazla görülen artışta, dolaylı olarak 2008 yılında yaşanan kriz nedeniyle tarımın güvenli sektör olarak görülmesinin etkileri mevcuttur. Bölge, tarımda istihdamın yoğun yaşandığı Düzey2 bölgeleri arasındadır.

Şekil 54. Bölge İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler Grafiği ve Düzey2 Bölgeleri Tarım İstihdam Oranları Grafiği (TÜİK, 2014)

Türkiye’de sanayi istihdamı oranı 2014 yılı için %27,9 iken, Bölge %25,7 ile buna yakın bir değere sahiptir. Hizmetler sektöründe ise bu oran Türkiye’de %51, Ankara’da %71,2, İstanbul’da %62,8, İzmir’de %57,8’dir. Bölge ise bu oranda %47,9 ile düzey2 bölgeleri arasında sondan 12. sıradadır. Son yıllardaki eğilime bakıldığında 2009 yılından itibaren hizmetler sektöründe hızlı bir ivmelenme yaşanmış ve Bölge düzey2 bölgeleri arasında 2012 yılında sondan 4. İken 2014 yılında 12. sıraya yükselmiştir.

Sivas ilindeki çalışanların sektörlere göre dağılımına bakacak olursak, %36,8 ile İmalat ilk sırada yer alırken bu sektörü %15,6 ile İnşaat ve %13,1 ile Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı takip etmektedir. Sanayi ağırlıklı kentlerde imalat sektörünün oranı genelde daha yüksek çıkmakta ve sektörler arasında ilk sırada İmalat sektörü yer almaktadır.

Tablo 49. Sektörlere Göre Çalışan Sayısı Oranları (SGK, 2013)

Sektörler	İşyeri Sayısı Oranları	Çalışan Sayısı	Çalışan Sayısı Oranları (%)	Çalışan Sayısı/ İşyeri
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	123	750	1,15	6,10
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	147	2.834	4,34	19,28
İmalat	1.063	12.915	19,77	12,15
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	308	2.205	3,38	7,16
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	47	512	0,78	10,89
İnşaat	1.454	14.258	21,83	9,81
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı	1.964	8.964	13,72	4,56
Ulaştırma ve Depolama	943	4.743	7,26	5,03
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	476	2.804	4,29	5,89
Bilgi ve İletişim	78	905	1,39	11,60
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	114	465	0,71	4,08
Gayrimenkul Faaliyetleri	4	8	0,01	2,00
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	368	1.757	2,69	4,77
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	339	2.615	4,00	7,71
Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik	7	106	0,16	15,14
Eğitim	193	2.725	4,17	14,12
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	98	1.422	2,18	14,51
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	32	272	0,42	8,50
Diğer Hizmet Faaliyetleri	529	5.049	7,73	9,54
Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri	2	6	0,01	3,00
Genel Toplam	8.289	65.315	100	7,88

Sektörlere göre en çok işyeri 1.964 işyeri ile “Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı” gelmekte, bunu 1.454 işyeri ile “İnşaat” izlemekte olup, sonrasında 1.063 işyeri ile “İmalat” sektörü gelmektedir. Bu 3 sektörün tüm sektörler içindeki payı %54’ tür. Tüm sektörlerin ortalaması alındığında işyeri başına düşen çalışan sayısının 7,9 kişidir. Bazı sektörlerde çalışan sayısı az olmasına rağmen işveren sayısının azlığına bağlı olarak oranlar yüksek çıkmaktadır. Kamu hizmetlerinde çalışanlar göz ardı edildiğinde ortalama çalışan sayısının en çok olduğu sektörler “İmalat” ve “Madencilik ve Taş Ocakçılığı”dır.

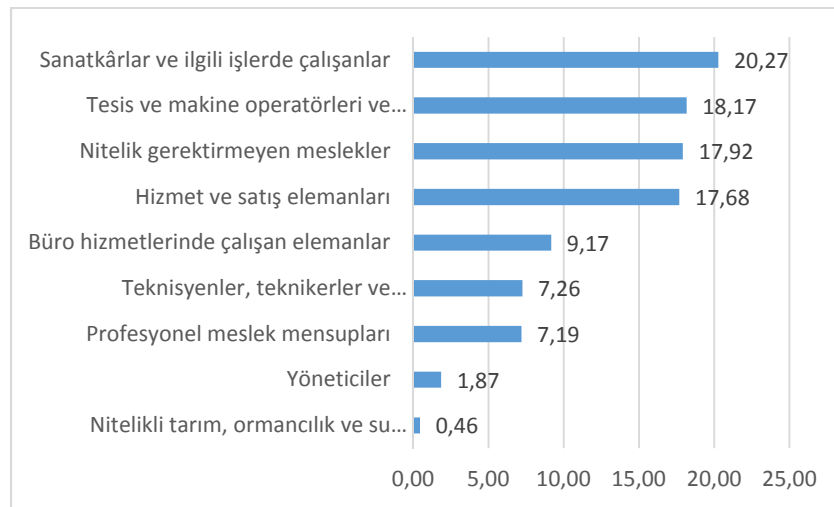
Tablo 50. Sivas İlçelerinde İşyeri ve Çalışan Sayılarının Mekânsal Dağılımı(SGK, 2012)

İlçe	İşyeri		Çalışan Sayıları	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Akıncılar	91	0,91	738	0,61
Altınyayla	86	0,86	697	0,57
Divriği	317	3,16	4.627	3,81
Doğanşar	58	0,58	372	0,31
Gemerek	320	3,19	2.011	1,66
Gölova	56	0,56	1.575	1,30
Gürün	319	3,18	2.481	2,04
Hafik	99	0,99	991	0,82
İmranlı	105	1,05	1.862	1,53
Kangal	334	3,33	6.270	5,16
Koyulhisar	185	1,84	1.385	1,14
Merkez	6.290	62,64	81.616	67,19
Suşehri	608	6,06	5.354	4,41
Şarkışla	440	4,38	3.128	2,57
Ulaş	132	1,31	1.594	1,31
Yıldızeli	288	2,87	3.152	2,59
Zara	313	3,12	3.626	2,98
Genel Toplam	10.041	100,00	121.479	100

SGK 2012 verilerine göre Sivas'ta 10.041 işyerinde 121.479 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerleri ve çalışanların mekânsal dağılımına bakıldığında, nüfusun büyük ölçüde yoğunlaştığı Sivas Merkez işyeri ve çalışan sayıları bakımından da en büyük payı almaktadır. Sivas Merkez il genelindeki işyerlerinin %62,64'üne, çalışan sayılarının ise %67,19'una sahiptir. Diğer 16 ilçe toplam işyeri sayısının %37,36'sına, çalışan sayısı olarak da % 32,81'ine sahiptir. Dolayısıyla il ekonomisinin ağırlığının il merkezinde yer almaktadır.

Belli Başlı Mesleklere Göre İstihdam

Sivas Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2014 yılı 12 Mayıs-27 Haziran tarihleri arasında 10 kişiden fazla çalışanı bulunan 1.026 işyeri üzerinde Sivas İşgücü Piyasası Talep Araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya göre çalışanların meslek gruplarına göre dağılımları Şekil...’de verilmiştir.

Şekil 55. Çalışanların Meslek Gruplarına Göre ve Cinsiyete Göre Dağılım Oranları(İŞKUR İPA, 2014)

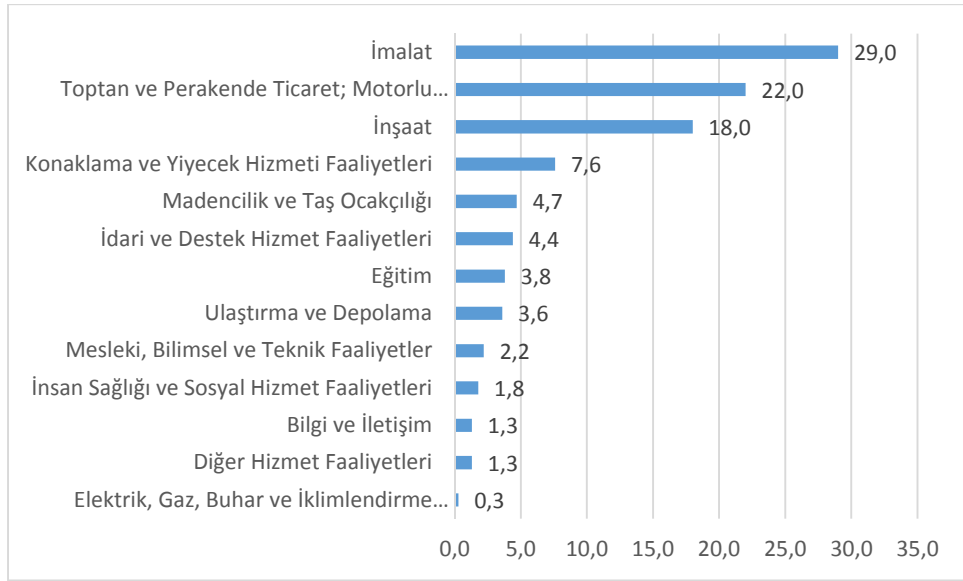
Araştırmada yer alan işyerlerinde çalışanların %20,3'ü Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda, %18,2'si Tesis ve Makine Operatörleri meslek grubunda, %17,9'u Nitelik gerektirmeyen mesleklerde, %19,7'si Hizmet ve satış elemanları meslek grubunda yer almaktadır. Çalışan sayıları cinsiyete göre değerlendirildiğinde, Sivas ilinde erkek çalışanların oranı kadınların oranından yaklaşık 5,1 kat fazladır. Erkek çalışanların oranı %83,6 iken kadın çalışanların oranı %16,4'tür. Türkiye genelinde erkek çalışanların oranı %74 iken kadınların oranı %26' dır. Sektörlere göre cinsiyet dağılımı incelendiğinde bazı veriler göze çarpmaktadır. Buna göre bazı sektörlerde kadın çalışan yok denecek kadar azdır. Örneğin “Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri” ve “Sanatkârlar ve ilgili işler” sektörlerinde kadın çalışanlar oldukça az sayıda olup diğer tüm sektörlerde de erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından daha çoktur. Dolayısıyla Sivas'ta çalışanların dağılımı arasındaki eşitsizlik daha çoktur.

Tablo 51. Çalışanların Meslek Gruplarına göre ve Cinsiyete göre Dağılım Oranları (İŞKUR İPA, 2014)

Meslek Grupları	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Oranı (%)	Kadın Çalışan Oranı (%)
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	1.783	1.376	3.160	56,4	43,5
Hizmet ve satış elemanları	4.843	1.249	6.092	79,5	20,5
Nitelik gerektirmeyen meslekler	5.140	1.033	6.173	83,3	16,7
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	155	3	158	98,1	1,9
Profesyonel meslek mensupları	1.806	672	2.478	72,9	27,1
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	6.743	241	6.984	96,5	3,5
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	2.285	216	2.501	91,4	8,6
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	5.479	779	6.258	87,6	12,4
Yöneticiler	573	72	645	88,8	11,2
Genel toplam	28.807	5.641	34.448	83,6	16,4

Erkeklerin %23,4'ü Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda, %19'u Tesis ve Makine Operatörleri meslek grubunda, %17,8'i ise Nitelik gerektirmeyen meslek grubundaki mesleklerde çalışmaktadır. Kadınların %24,4'ü Büro hizmetlerinde çalışanlar meslek grubunda, %22,1'i Hizmet ve satış elemanları meslek grubunda, %18,3'ü Nitelik gerektirmeyen meslek grubundaki mesleklerde istihdam edilmektedir. Diğer bir ifadeyle erkekler sanayi sektöründe, kadınlar ise hizmetler sektöründe daha ağırlık olarak çalışmaktadırlar. Erkekler tüm meslek gruplarında sayısal olarak kadınlara göre üstündürler. Kadınların sağlık sektöründeki sayısal üstünlüklerinin etkileri meslek gruplarında etkin bir şekilde gözlemlenmemiştir.

2014 yılı İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında İŞKUR tarafından Temininde Güçlük Çekilen Meslekler hakkında cevap veren işyerleri toplam 1.324 kişinin temininde güçlük çekildiğini ifade etmiştir. Tablo 49'da da görüldüğü üzere Sivas genelinde temininde güçlük çekilen eleman sayıları ve il genelindeki açık işler meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde, temininde güçlük çekilen mesleklerin %29'u imalat sektöründe, %22'si toptan ve perakende ticaret sektöründe, %18'i inşaat sektöründe, %7,6'sı ise konaklama ve yiyecek hizmetleri sektöründe, %4,7'si madencilik ve taş ocaklığı sektöründe yer almaktadır. Bu beş sektördeki toplam temininde güçlük çekilme payı %81,3'tür. İldeki işyerlerinin, çalışanların ve açık işlerin yoğun olduğu bu beş sektörde, eleman temininde güçlük çekilmektedir.

Şekil 56. TGÇM Eleman Sayısının Sektörel Dağılım Oranları (İŞKUR İPA, 2014)

Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen mesleklerin %28,9'u sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar, %22,1'i tesis ve makine operatörleri, %16'sı hizmet ve satış elemanları, %11,7'si nitelik gerektirmeyen meslek gruplarında yer almaktadır. Açık işlerin %19,3'u nitelik gerektirmeyen meslek grubunda yer alırken, temininde güçlük çekilen meslek gruplarında bu oran ancak %11,7'dir. Bu durum il işgücü piyasasındaki her açık işin temininde güçlük çekilmediğini göstermektedir. Nitelik gerektirmeyen meslek gurupları dışındaki tüm gruplarda temininde güçlük çekilen mesleklerin sayısı açık işlerden fazladır. Bu veriler il işgücü piyasasının meslek bazında uzmanlaştıkça eleman temininde zorluk çektiğini göstermektedir. Bu doğrultuda nitelik gerektirmeyen meslek grubu dışındaki meslek gruplarında oransal olarak yoğun aktif işgücü hizmetleri programlarının uygulanması gerekmektedir.

Tablo 52. TGÇM Eleman Sayısının Açık İş ve Meslek Gruplarına Göre Dağılım Oranları (İŞKUR İPA, 2014)

Meslek Grupları	TGÇM Kişi Sayısı	TGÇM Kişi %	Açık İş Kişi Sayısı	Açık İş %
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	63	4,8	39	4,4
Hizmet ve Satış Elemanları	212	16,0	184	21,0
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	154	11,7	169	19,3
Nitelikli Tarım, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları	3	0,2	2	0,2
Profesyonel Meslek Mensupları	114	8,6	47	5,4
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	383	28,9	209	23,8
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel meslek mensupları	101	7,6	60	6,9
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	292	22,1	161	18,4
Yöneticiler	2	0,2	5	0,6
Genel Toplam	1.324	100	876	100

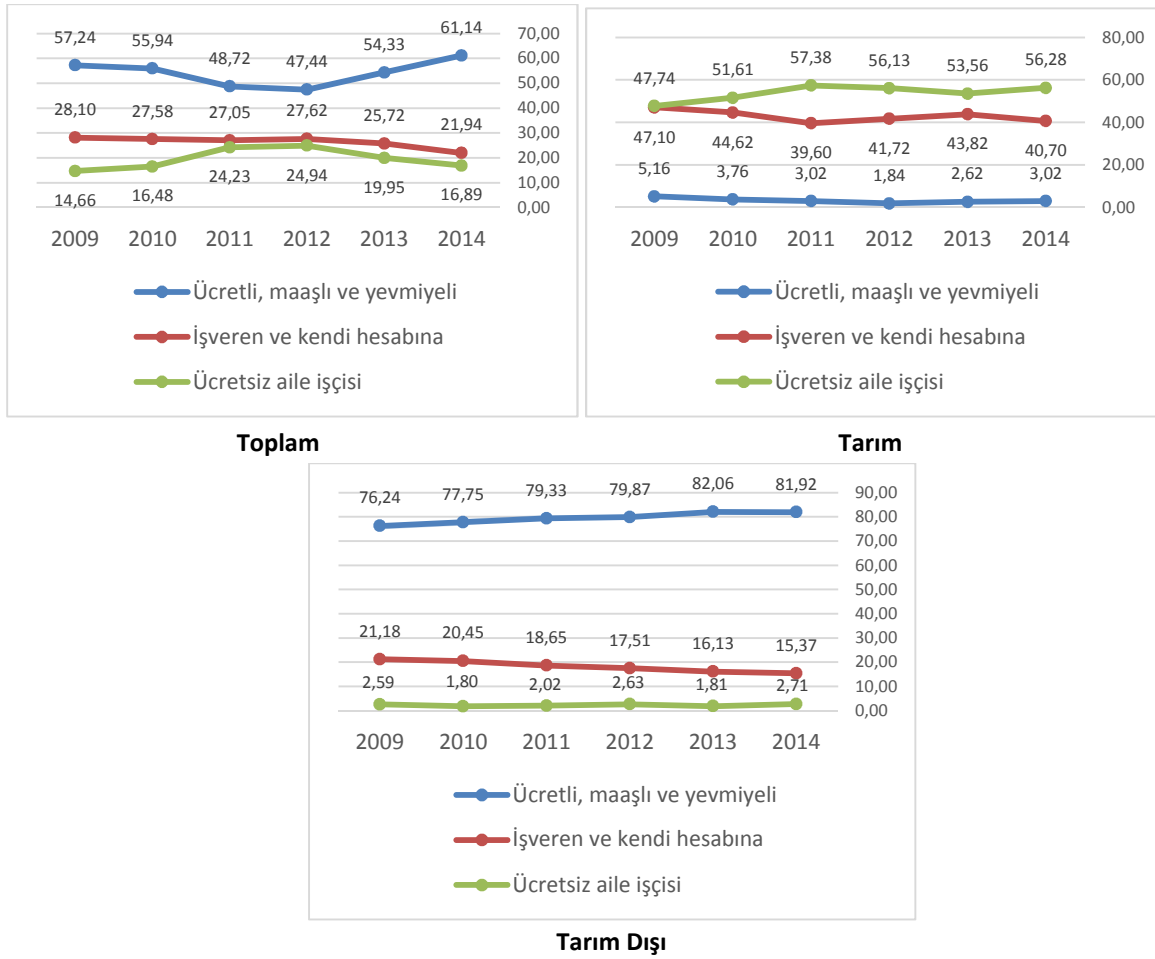
İşteki Duruma Göre İstihdam

Bölge İstihdam edilenlerin yıllara göre işteki durumunda, işveren veya kendi hesabına çalışanlar bakımından düzey2 bölgeleri arasında 17. sırada, ücretli ve yevmiyeli çalışanlar bakımındansa 13. sıradadır. Bölgede 2012 yılına kadar Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde (%13) olan ücretsiz aile

işçiliğinin oranı son dönemde oldukça azalmış olup, 2012 yılında %25 olan oran 2014 yılı itibarıyla %17' lere gerilemiştir ancak Türkiye ortalaması olan %12'nin üzerinde yer almaktadır. İşveren ve kendi hesabına çalışanların sayısı da azalmakta, ücretli, maaşlı ve yevmiyeli sayısında hızlı bir artış yaşanmaktadır. 2009 yılında %57 olan oran 2014 yılında %61' e çıkmıştır ancak hala Türkiye ortalaması olan %66'nın altında yer almaktadır. İstihdam edilenlerin işteki durumuna bakıldığında, ücretli ve yevmiyeli istihdam edilenlerde azalış, kendi hesabına çalışan ile ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilenlerde artış yaşanmaktadır. İşveren kesiminde önemli bir değişiklik görülmemektedir.

Tablo 53. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İşteki Durumu (Bin, TÜİK 2009-2014)

	Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi
Toplam				
Türkiye	2014	25933	17125	5652
	2013	25524	16353	5954
	2012	24821	15619	5933
	2011	24110	14876	5931
	2010	22594	13762	5750
	2009	21277	12770	5638
TR72	2014	752	459	165
	2013	762	414	196
	2012	782	371	216
	2011	743	362	201
	2010	631	353	174
	2009	580	332	163
Tarım				
Türkiye	2014	5470	546	2256
	2013	6015	591	2625
	2012	6097	606	2668
	2011	6143	623	2654
	2010	5683	527	2513
	2009	5240	454	2371
TR72	2014	199	6	81
	2013	267	7	117
	2012	326	6	136
	2011	298	9	118
	2010	186	7	83
	2009	155	8	73
Tarım Dışı				
Türkiye	2014	20462	16579	3396
	2013	19508	15762	3329
	2012	18724	15013	3265
	2011	17967	14253	3277
	2010	16911	13235	3237
	2009	16037	12316	3267
TR72	2014	553	453	85
	2013	496	407	80
	2012	457	365	80
	2011	445	353	83
	2010	445	346	91
	2009	425	324	90

Şekil 57. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin İşteki Durumu Toplam, Tarım, Tarım Dışı (Bin) (TÜİK, 2009-2014)

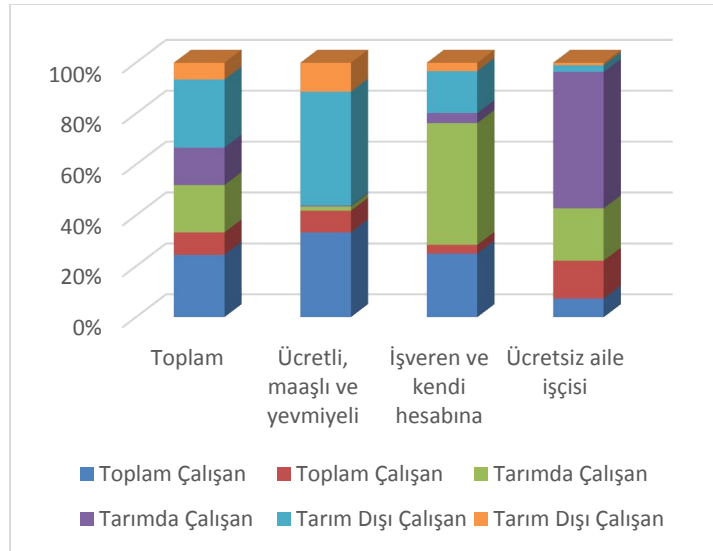
Ücretsiz aile işçiliğinin sektörel durumu irdelendiğinde, istihdam edilenlerin %88,18'inin tarımda çalışmakta olduğu görülmektedir. Bu oran %84,56 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Tablo 54. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (Bin) (TÜİK, 2014)

		Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi
Toplam	Toplam				
	Türkiye	25.933	17.125	5.652	3.155
	TR72	752	459	165	127
	Tarım				
	Türkiye	5.470	546	2.256	2.668
	TR72	199	6	81	112
	Tarım Dışı				
	Türkiye	20.462	16.579	3.396	487
	TR72	553	453	85	15
Erkek	Toplam				
	Türkiye	18.244	12.499	4.856	889
	TR72	554	366	146	42
	Tarım				
	Türkiye	2.937	332	1.984	621
	TR72	111	5	74	31
	Tarım Dışı				
	Türkiye	15.307	12.166	2.872	268
	TR72	443	361	71	11

Kadın	Toplam			
	Türkiye	7.689	4627	796
	TR72	198	93	20
	Tarım			
	Türkiye	2.533	214	272
	TR72	88	1	6
	Tarım Dışı			
	Türkiye	5.156	4413	524
	TR72	110	92	14

Ücretsiz aile işçilerinin cinsiyet bakımından dağılımında, çalışanların %33,07'sinin erkek, %66,93'ünün kadın olduğu görülmektedir. Bölgedeki kadın istihdamının %42,92' sinin ücretsiz aile işçisi olduğu, sadece %10,10' unun işveren ve kendi hesabına çalışan olup bu oran Türkiye ortalaması ile hemen hemen aynıdır. Bu duruma göre, gelecek 10 yılda tarımdan hizmetler ve sanayi sektörüne kaymayla birlikte göç olgusunu tetikleyen tarım sektöründe çözülmenin artmasının beklenmekte olup, kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar için Bölgede ilave tedbirlerin alınması gerekmektedir.

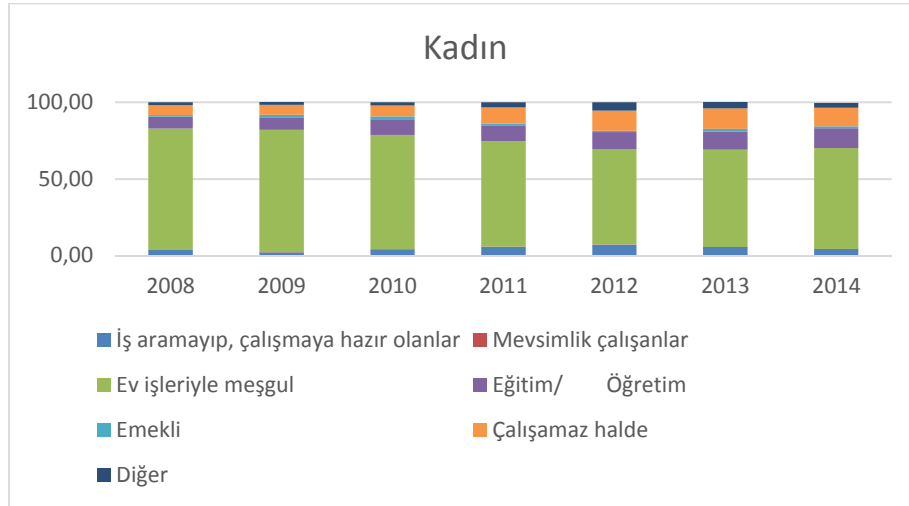
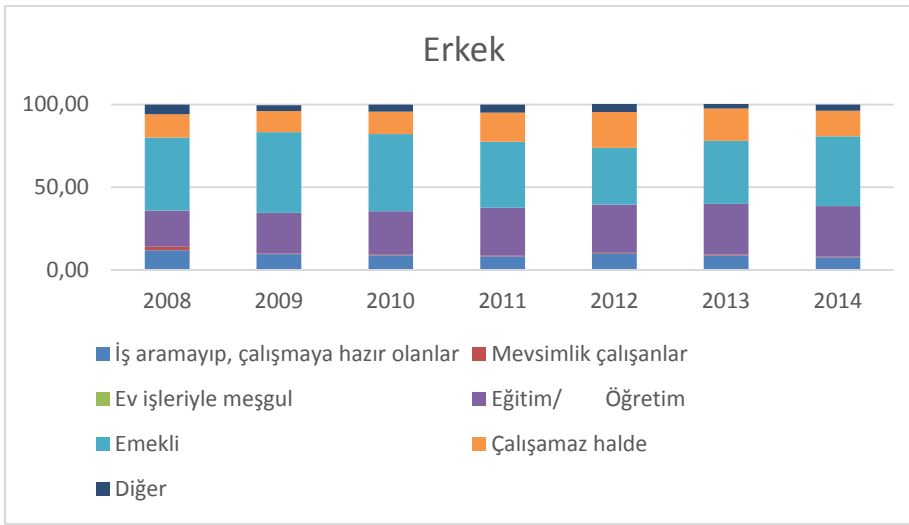
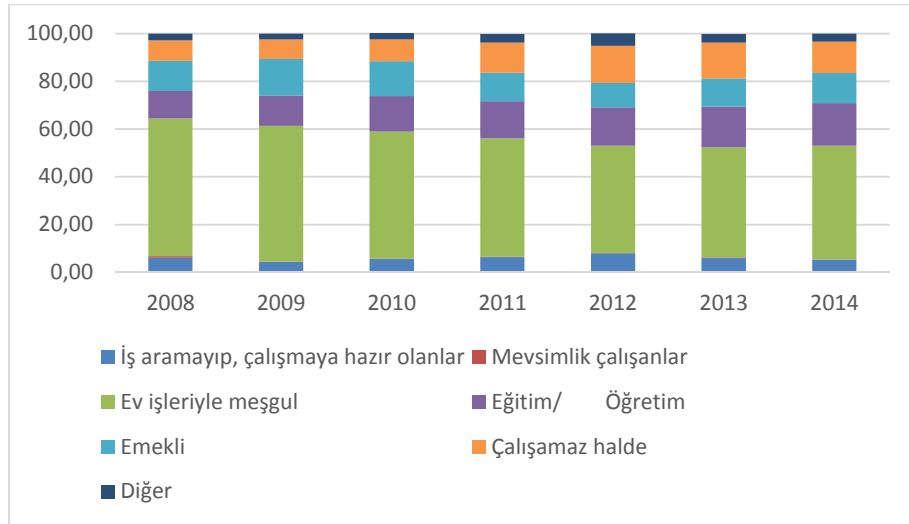
Şekil 58. 15+ Yaş İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre İşteki Durumu (%) (TÜİK, 2014)

İstihdama Katılmama Sebepleri

Bölgenin işgücüne katılım oranının son dönemde yaşanan ivmelenme ile Türkiye ortalamasına yaklaşmış olmakla birlikte Bölgenin rekabet gücünün artırılabilmesi için istihdam oranının artırılması gerekmektedir. 2014 yılı TÜİK verilerine göre Bölgede istihdama dahil olmayan yaklaşık 903 bin kişi bulunmaktadır. İstihdama dahil olmayan bu 903 bin kişinin 652 bin kadınlardan oluşmaktadır. Türkiye geneli istihdama dahil olmayan kadınların oranı %71,31 olup, bu oran Bölgede %72,20' dir.

İstihdama katılmama sebeplerine bakıldığında kadınlar ile erkekler tarafından öne sürülen nedenler farklı olup en büyük neden olarak ev işleri ile meşgul olmak en çok öne sürülen neden olarak karşımıza çıkmış olup, kadınların %66' sının istihdama katılmamasına sebep bu durum gösterilmiştir.

İkinci olarak en çok öne sürülen nedenin eğitim/öğretim gösterilmiş olup erkeklerin %31' i, kadınların ise %13' ü eğitim öğretimi öne sürmüştür. Daha sonra ise %13 oranında çalışamaz halde olduğu neden gösterilmiştir. Emekli olduğunu ileri sürerek istihdama katılmayanların oranı ise erkeklerde %42,23 kadınlarda ise %1,23 olarak ortaya çıkmaktadır.

Şekil 59. İşgücüne Dâhil Olmayanların Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (TÜİK, 2008-2014)

İstihdam Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

İŞKUR'a Kayıtlı Kişiler

2014 yılında İŞKUR Sivas İl Müdürlüğü' ne 6.424 kadın ve 12.509 erkek iş aramak üzere başvuruda bulunmuştur. Sivas İŞKUR'a kayıtlı işgücü sayısı 41.974 olup bunun 13.381 kişisi kadın, 28.593 kişisi de erkektir. İşgücüne kayıtlı kadın oranı %32 olup, Türkiye ortalaması olan %37' nin altındadır. İŞKUR' a kayıtlı işsizlerin sayısı ise 21.054 kişidir ve bunun da 7.919 kişisi kadın, 13.135 kişisi de erkektir. Kayıtlı kadın işsiz sayısı ise %37,61 olup Türkiye geneli %40,56 olan kadın işsiz oranının altındadır. 2014 yılında 259' u kamuda, 4.912'si özel sektörde toplam 5.171 kişi işe yerleştirilmiştir.

Tablo 55. İŞKUR Temel Göstergeleri 2014 Yılı (İŞKUR, 2014)

		Kadın	Erkek	Toplam
Başvuru		6.424	12.509	18.933
Açık iş	Kamu			252
	Özel			11.297
İşe Yerleştirme	Kamu			259
	Özel			4912
	Engelli			146
Kayıtlı İşgücü		13.381	28.593	41.974
Kayıtlı İşsiz		7.919	13.135	21.054

İŞKUR verilerine göre İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin %23'ü 20-24 yaş grubunda yer almaktadır. Bu yaş grubunu %22,8 ile 25-29 yaş gurubu %16,4 ile 30-34 yaş grubu takip etmektedir. 20-24 yaş grubundan sonra yaş arttıkça kayıtlı işsiz oranı azalmaktadır. 15-19 yaş grubundaki kayıtlı işsiz oranı %4 ile oldukça azdır. İŞKUR'a kayıtlı işsiz erkekler ve kadınlar ağırlıklı olarak 20-34 yaş grubunda yer almaktadır. 24 yaş yine hem erkekler hem de kadınlar için kırılım gerçekleştiği yaştır. Bu yaştan sonra İŞKUR aracılığıyla iş arayan işsiz oranları git gide azalmaktadır. İŞKUR kayıtlı işsiz istatistikleri, il işsiz yapısını da genel olarak ortaya koymaktadır. Bu veriler ışığında ildeki işsizlerin %49,8'nin 15- 29 yaş grubundaki genç işsizlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle İŞKUR kayıtlı her 2 işsizden biri gençlerden oluşmaktadır. Yaş ilerledikçe İŞKUR aracılığıyla iş bulma beklentilerinin de azaldığı söylenebilir.

Tablo 56. İŞKUR Kayıtlarına Göre Sivas'ta İşsizlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)

	Toplam	15-19 Yaş Grubu	20-24 Yaş Grubu	25-29 Yaş Grubu	30-34 Yaş Grubu	35-39 Yaş Grubu	40-44 Yaş Grubu	45-64 Yaş Grubu	65+
Kadın	7.919	316	1.882	1.803	1.258	1.103	817	732	8
Erkek	13.135	526	2.962	2.987	2.198	1.694	1.221	1.529	18
Toplam	21.054	842	4.844	4.790	3.456	2.797	2.038	2.261	26

Tablo 57. İşsizlerin Eğitim ve Cinsiyete Göre Dağılımı (İŞKUR, 2014)

	Toplam	Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim (Lise Dengi)	Ön lisans	Lisans	Yüksek lisans	Doktora
Kadın	7.919	137	224	3.023	2.284	1.132	1.081	18	0
Erkek	13.135	126	255	5.959	4.410	1.233	1.133	38	1
Toplam	21.054	263	479	8.982	6.694	2.365	2.214	56	1

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin %42,7'si ilköğretim mezunlarından, %31,8'i ise lise ve dengi mezunlarından, %22'si ise yükseköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Hem erkeklerde hem de kadınlarda ilköğretim

sonrası öğrenim düzeyi arttıkça İŞKUR’a kayıtlı işsiz sayısı azalmaktadır. Bu durumun iki nedeni olabilir birinci olarak gerçekte il işgücü piyasasının yapısı bu şekildedir ve lise ve üstü öğrenim düzeyine sahip kişi sayısı, ilköğretim mezunu kişi sayısına göre azdır ve bu durum İŞKUR işsiz kayıtlarına aynen yansımıştır. İkinci olarak ise ilköğretim üstü öğrenim düzeyindeki işsizlerin İŞKUR’dan iş bulma beklentileri düşüktür. Bu iki durumun her ikisi aynı anda da İŞKUR kayıtlı işsiz sayılarını şekillendirmiş olabilir. 2013 Adrese Dayalı nüfus sayımına göre Sivas ili 15+ yaşa sahip nüfusunun %65,5’i lise altı öğrenim düzeyine, %20,6’sı lise ve dengi öğrenim düzeyine, %10,3’ü ise yüksekokul öğrenim düzeyine sahiptir. Bu veriler gerçekten il işgücü piyasasının İŞKUR kayıtlı işsiz verilerini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Öyleki, 15+ yaştaki nüfustan işgücüne dâhil olmayan ve hali hazırda istihdam edilenler çıkarıldığında, İŞKUR kayıtlı işsiz verilerinin il işgücü piyasası gerçek verilerine yakın değerlerde olduğu gözlemlenebilir.

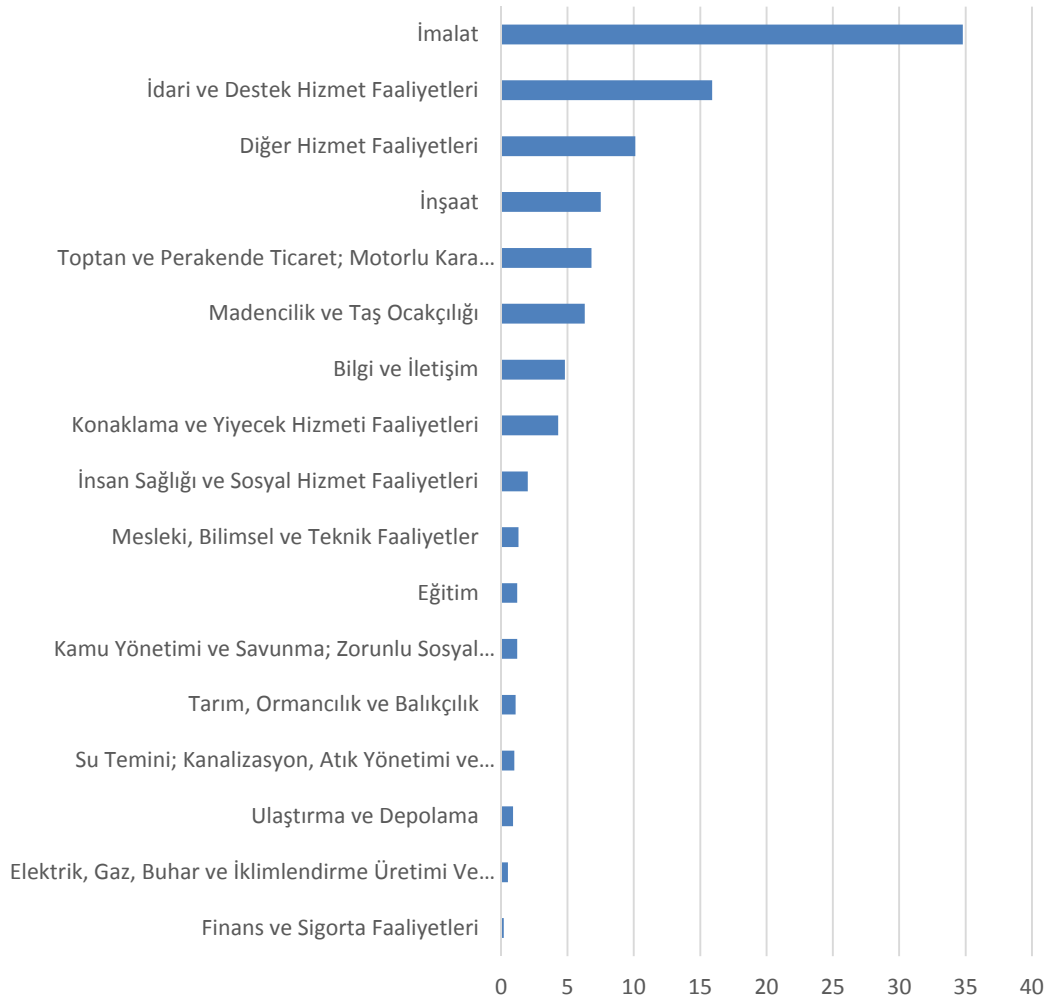
İŞKUR Kanalıyla İşe Yerleştirilme Oranı

İŞKUR tarafından 2014 yılında işe yerleştirilenlerin sayısı 5.171 kişidir. İşe yerleştirilenlerin 259’u kamu, 4.912’si ise özel sektör kesiminde işe yerleştirilmiştir. Cinsiyetlerine baktığımızda 1.364’ünün kadın, 3.807’sinin ise erkek olduğu görülmektedir. 146 adet engellinin işe yerleştirilmiştir.

Tablo 58. Yıllar itibarıyla işe yerleştirilenlerin sayısı (İŞKUR, 2014)

Yıl	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
2010	1.355	239	1.116
2011	1.727	326	1.401
2012	6.863	1.376	5.487
2013	4.411	1.192	3.219
2014	5.171	1.364	3.807

İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin sayısının 2010 yılında 1.355 iken %381 artarak 2014 yılına gelindiğinde 5.171 kişiye yükselmiştir. İşe yerleştirilenlerdeki bu artışın cinsiyet yapısına göre dağılımına göre ise kadın işe yerleştirilenlerin sayısı 5,7 kat artmış, erkek işe yerleştirilenlerin sayısı ise 3,4 kat artmıştır.

Şekil 60. İŞKUR Tarafından Yapılan İşe Yerleştirmelerin Sektörlere Göre Dağılımı (%), (İŞKUR, 2014)

İŞKUR tarafından yapılan işe yerleştirmelerin %34,8'i imalat sektöründe yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle İŞKUR tarafından yapılan her 3 işe yerleştirmenin 1'i imalat sektöründe yer alan firmalara yapılmaktadır. Açık işlerin %39,2'sinin imalat sektöründe olduğu düşünüldüğünde, bu sektörde işe yerleştirme oranlarının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, imalat sektöründeki açık işlerin niteliksiz mesleklerde eleman talebinin ağırlıklı olmasıdır. Hali hazırda İŞKUR kayıtlı işsiz kayıtlarında da niteliksiz meslekler ile iş arayan işsizlerin olduğu olgusu birlikte düşünüldüğünde imalat sektöründeki işe yerleştirme oranlarının yüksek olmasının nedeni belli ölçüde anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle niteliksiz işe niteliksiz eleman istihdamı gerçekleştirilmiştir.

İşe yerleştirmelerde imalat sektörünü %15,9 ile idari ve Destek Hizmet faaliyetleri ve %10,1 ile Diğer Hizmet faaliyetleri takip etmektedir. Bu faaliyet kollarında gerçekleştirilen işe yerleştirme oranlarının yüksekliği daha önceki satırlarda da paylaşıldığı üzere, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi vb. kamu hizmet alım ihalelerini alan işyerlerinin çalıştıracağı elamanları İŞKUR aracılığıyla alma zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bu faaliyet kolundaki işe yerleştirmeler gerçeği çokta yansıtmamakta olup, İŞKUR istatistiklerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Açık işlerin %12,1'ini oluşturan Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki, %6,8'lik işe yerleştirme oranı düşük seviyelerdedir. İŞKUR tarafından yapılması gereken karşılanmasında güçlük çekilen

sektörlerdeki işyerleri ile işbirliği yaparak, o sektördeki temininde güçlük çekilen mesleklerde meslek edindirme kursu veya staj programı düzenlemesi gerekmektedir.

2013-2014 yıllarında İŞKUR tarafından yapılan işe yerleştirmelerde dikkat çeken husus Beden İşçisi(Genel) ve Temizlik Görevlisi mesleklerinde meydana gelen düşüşlerdir. Bu durum her ne kadar olumsuz görünse de, il işgücü piyasasının profesyonelleşmesinde önem arz etmektedir. 2014 yılında Çağrı Merkezi görevlisinde bir önceki yıla göre daha az yerleştirme olmasına rağmen, bu meslek il işgücü piyasasında etkinliğini göstermektedir.

2014 yılında yapılan işe yerleştirmelerin %32'si Beden İşçisi(Genel) mesleğinde gerçekleştirilmiştir. Birbirine yakın meslekler olan Çağrı Merkezi Görevlisi ve Müşteri Temsilcisi mesleklerindeki toplam 240 işe yerleştirme sayısı, 2014 yılı işe yerleştirmelerinin %13,4'üne tekabül etmektedir. Yine Makineci(Dikiş) ve Dikiş Makinesi Operatörü mesleklerinde gerçekleştirilen toplam 208 işe yerleştirme, 2014 yılı işe yerleştirmelerinin %11,6'sına tekabül etmektedir. Bu durum 2014 yılında İŞKUR tarafından yapılan her yüz işe yerleştirmenin yarısının bu mesleklerde olduğunu göstermektedir.

2014 yılında gerçekleştirilen 85 kişilik Makinist-Tren mesleğindeki işe yerleştirme sayısı Kamu işçi talebinden kaynaklanmaktadır. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının kalifiye olmayan mesleklerdeki daimi ve geçici işçi talepleri Beden İşçisi(Genel) mesleğinde belirli ölçekte yığılma olmasının nedenlerindendir.

İŞKUR Kurslarına Katılan Kursiyer Sayısı

Bölgede işgücü ihtiyacı duyulan mesleklerde mesleki eğitim kursları açılması ve işgücü piyasasının talep ettiği nitelik ve becerilere yönelik eğitim sağlanması, İş ve Meslek Danışmanlığı faaliyetleri ile işsizler ve öğrencilerin işgücü piyasasının eleman ihtiyacı duyduğu mesleklerle yönlendirilmesine yönelik tedbirler alınmalıdır. İŞKUR tarafından işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla meslek edindirme ve geliştirme kursları düzenlenmektedir. Sivas İŞKUR Müdürlüğü tarafından 2014 yılında toplam 181 adet kurs düzenlenmiş ve bu kurslara 3.750 kişi katılmıştır.

Tablo 59. İŞKUR Tarafından Açılan Kurslara Katılım(İŞKUR, 2010-2014)

Kurslar	2010		2011		2012		2013		2014	
	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
İstihdam Garantili	3	90	10	277	9	214	3	153	15	322
İşgücü Yetiştirme	10	198	9	194	11	146	4	107	12	279
Özürlü	4	71	5	52	4	41	7	92	11	282
Hükümlü	1	14	3	40	1	10	0	0		
TYP	22	364	4	482	132	3.578	77	2.292	60	1956
UMEM	0	0	12	173	25	529	23	747	7	204
UMEM/İMEP	0	0	33	66	51	256	55	588	7	202
İşbaşı Eğitimi(Staj)	13	49	6	10	25	134	66	210	61	303
Girişimcilik	0	0	8	199	15	328	12	314	8	202
AB Hibe Projeleri	7	234	26	811	0	0	0	0	0	0
Toplam	60	1.020	116	2.304	273	5.336	247	4.503	181	3.750

Açılan kursların konularının bölgenin işgücü piyasası ihtiyaçları arasındaki bağlantı dikkate alınarak açılan İŞKUR kurslarının mevcut işgücünün becerilerinin artırılması, iş arayanlar için iş bulma imkânını arttırması ve firmaların kaliteli işgücü temini ile rekabet düzeylerinin arttırılması konularında çok önemli bir yeri bulunmaktadır.

Sivas'ta İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin sayısındaki sürekli artışın önemli bir nedeni düzenlenen kurs sayısındaki ve kursiyer sayısındaki artıştır. Sivas'ta açılan kurs ve programlara bakıldığında, en fazla Toplum Yararına Programın (TYP) uygulandığı görülmekte olup bu program kapsamında 2014 yılında 60 kurs açılmış ve bu kurslara 1.956 kursiyer katılmıştır. 15 adet açılan İstihdam garantili kurslara ise 322 kişi katılmıştır. Özel politika gerektiren gruplara yönelik 11 kurs açılmış ve 282 kişi katılmıştır. Kurslara katılan kadın kursiyer sayısının arttırılması ile birlikte işe yerleştirilen kadın sayısında da bir artış olacağı düşünülmektedir. İldeki bilgi, beceri eksikliği ve tecrübe eksikliği nedeniyle kaynaklanan işsizliğin çözümünde İŞKUR işgücü yetiştirme kursları önem arz etmekte olup, istihdam garantili kurs düzenlemek isteyen işverenlere ulaşarak, bu kurslara ağırlık vermek gerekmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- 2013 TÜİK verilerine göre Türkiye geneli işgücüne katılım oranı ortalaması %50,8 iken Sivas ilinin işgücüne katılım oranı % 49,7 ile Türkiye ortalamasının ve bölge ortalamasının (% 50,7) altında yer almaktadır ve ülke genelinde 54. sırada gelmektedir. Sivas ili % 10,0 işsizlik oranı ile, % 9,7 olan Türkiye ortalamasının ve % 9,6 olan TR72 Bölge ortalamasının üzerindedir ve ülke genelinde 21. sırada gelmektedir. % 44,7'lik istihdam oranı ile % 45,9 olan Türkiye ortalaması ve % 45,8 olan TR72 Bölge ortalaması ile hemen hemen aynıdır ve ülke genelinde 55. sırada gelmektedir. Sivas'ın istihdama ilişkin bu veriler Türkiye ortalamasından ve aynı zamanda Bölgedeki diğer illerin oranlarından düşük seviyededir.
- Sivas ilindeki çalışanların sektörlere göre dağılımına bakacak olursak, %36,8 ile İmalat ilk sırada yer alırken bu sektörü %15,6 ile İnşaat ve %13,1 ile Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı takip etmektedir. Sanayi ağırlıklı kentlerde imalat sektörünün oranı genelde daha yüksek çıkmakta ve sektörler arasında ilk sırada İmalat sektörü yer almaktadır. İlde hâkim sektör tarım sektörüdür ve bu sektörün gelişme hızı ve verimliliği düşüktür. Ekonomik kalkınma açısından özel önem taşıyan imalat sanayi gelişmemiştir. Bu nedenlerle, ilin ekonomik büyüme hızı düşmekte, dolayısıyla da gelişmiş yörelerle aradaki açık kapatılamamaktadır
- SGK 2012 verilerine göre Sivas'ta 10.041 işyerinde 121.479 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerleri ve çalışanların mekânsal dağılımına bakıldığında, nüfusun büyük ölçüde yoğunlaştığı Sivas Merkez işyeri ve çalışan sayıları bakımından da en büyük payı almaktadır. Sivas Merkez il genelindeki işyerlerinin %62,64'üne, çalışan sayılarının ise %67,19'una sahiptir. Diğer 16 ilçe toplam işyeri sayısının %37,36'sına, çalışan sayısı olarak da % 32,81'ine sahiptir. Dolayısıyla il ekonomisinin ağırlığının il merkezinde yer almaktadır.
- Sivas ilinde 2008-2014 dönemleri içerisinde İŞKUR kayıtlı işsiz sayısı %103,4 artmıştır. Bu artış erkeklerde %59,2 ile kadınlarda ise %277,4 ile gerçekleşmiştir. Oransal olarak İŞKUR kayıtlı işsiz sayısını en fazla artıran kadınlardır. İŞKUR 2014 yılı Ocak-Ağustos Dönemi verilerine göre ildeki İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin %96'sı normal iş arayanlar, %3,4'ü engelli iş arayanlar, %0,6 ise eski hükümlü iş arayanlardan oluşmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin %33,4'ü Nitelik Gerektirmeyen mesleklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Nitelik gerektirmeyen meslekleri,

%17,5 ile Büro Hizmetlerinde Çalışanlar ve 12,8 ile Hizmet ve Satış Elemanları takip etmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Sivas'ta faaliyet gösteren özel sektöre yönelik kurumsallaşma çalışmalarının yürütülmesi, özellikle insan kaynakları yönetim kapasitesinin arttırılması gerekmektedir. KOBİ'lerin kurumsallaşmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesi önemlidir.

Piyasaya hazır eleman yetiştirilebilmesi için mesleki eğitim kurumlarının teknik ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmelidir.

Sivas'ta alternatif iş imkânları doğuracak kırsal turizm, turizm, el sanatları, Sivas Balı, Suşehri Fasulyesi gibi potansiyellerin ekonomiye kazandırılması ve marka haline getirilmelidir.

Gazibey Barajının ağaçlandırılması ve turizme kazandırılması, Eğribucak Köyünde peri bacaları gibi mağara ve taşların turizmde değerlendirilmesi, yöresel ürünlerin ticarileştirilmesi yoluyla kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlere ve istihdama katkı sağlayacaktır.

Sivas'ı hayvancılıkta damızlık hayvan üretim merkezi haline getirmeye yönelik projeler yapılması Ortak süt toplama merkezlerinin kurulması, süt toplama ağı optimizasyon projesi hazırlanması ve yeni işletmelerin kurulması ve modernizasyon, yem üretimi vb. projelerin yürütülmesi yoluyla Sivas'ın hayvansal üretim merkezi haline getirilmesi gereklidir.

Kayıt dışılığın azaltılması amacıyla işyerlerine yönelik denetim arttırılmalıdır. Ekonomisi tarım ve hayvancılığa bağlı olan kırsal alanlar başta olmak üzere, çiftçilerin tarımsal üretim teknikleri konusunda bilinçlendirilmelidir. Çiftçilerin, bitki sağlığı, hayvan sağlığı, hayvan refahı, gıda güvenilirliği, halk sağlığı vb. konularda bilinçlendirilmesi yanında geleneksel metotlara bağlı üretimden ziyade modern üretim tekniklerinin yaygınlaştırılmalıdır.

Yerel kurum ve kuruluşlar arası iletişim ve koordinasyon güçlendirilmeli ve bilgi aktarımın tek kanaldan yapılmalıdır. Sivas İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü vasıtasıyla ilgili alanlarda düzenli aralıklarla bilgi paylaşımının yapılması ve kurum ve kuruluşların sosyal konular önceliğinde bir araya getirilmelidir.

Sosyal alanda sağlanan desteklere ilişkin ortak bir havuz sisteminin oluşturulmalıdır. Sosyal alanda hizmet sunan kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon seviyesi geliştirilerek, sosyal alanda sağlanan yardımların tamamlayıcılık ilkesi çerçevesinde doğru hedef kitleye sunulması amacıyla sosyal alanda sağlanan desteklere ilişkin ortak bir havuz sistemi oluşturulmalıdır.

Sosyal yardım sistemi ve mekanizmalarının gözden geçirilmelidir. Ülkemizde dezavantajlı gruplara yönelik sosyal yardımlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), yerel yönetimler ve STK'lar tarafından sağlanmaktadır. Yardım dağıtan kuruluşlar arasında hali hazırda herhangi bir koordinasyon olmaması ve doğrudan ya da dolaylı olarak birden fazla kuruluşun aynı alana yönelmesi, arzu edilen etkiyi sağlamayı güçleştirmektedir. Bu nedenle yenilikçi sunum yöntemlerinin dikkate alınması yardım sisteminde İŞKUR'un etken hale getirilmesi önemlidir.

SONUÇ

Sivas'ın en önemli iki sorunu göç ve istihdamdır. Bu iki sorun da birbirine sıkı sıkıya bağlı olup aralarında neden-sonuç ilişkisi mevcuttur. Bu iki temel sorunun çözümü adına ilgili kurum ve kuruluşların, özellikle sivil toplum kuruluşları ile birlikte koordineli olarak çalışmalar yapması gereklidir.

8. SOSYAL GÜVENLİK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Sosyal Güvenlik Sistemine Dâhil Olma Durumu

Sosyal Güvenlik Kurumu 2015 yılı verilerine göre, Sivas'ta sosyal güvenlik kapsamı dışında, 19.021 kişi kalmaktadır.

Tablo 60. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından TR72 Bölgesinin Genel Profili (SGK, 2015)

İl	İl Nüfusu	İşyeri Sayısı	Aktif Sigortalı Sayısı	Aylık Alan Kişi Sayısı	Bakmakla Yükümlü Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus	Sosyal Güvenlik Kapsamının *Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Bakmakla Yükümlü Tutulanların Oranı (%)
Yozgat	432.560	5.062	78.024	63.256	194832	19.299	77,70	18,04	14,62	45,04
Sivas	623.116	8.148	123.818	99.741	295.500	19.021	83,30	19,87	16,01	47,42
Kayseri	1.322.376	27.801	309.678	183.490	670.071	23.483	87,97	23,42	13,88	50,67

*GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç

Sivas'ta sosyal güvenlik kapsamında aktif çalışan toplam 123.745 aktif çalışan bulunmaktadır. Bunların %15,66'sı emekli sandığı (4/c), %14,66'sı Bağkur (4/b), %69,68'i SSK (4/a) kapsamındadır.

Sosyal güvenlik kapsamında aylık alan ise toplam 183.490 kişi mevcuttur. Bunların ise, %23,05'i emekli sandığı, %23,21'i Bağkur, %53,73'ü ise SSK kapsamındadır. Sosyal güvenlik kapsamındaki emeklilerin toplam il nüfusuna oranı %16,06'dır. Genel Sağlık Sigortası kapsamında tescil edilen 84.947 kişi bulunmakta olup, bunun %65,86'sının primi devlet tarafından ödenmektedir.

Tablo 61. Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından Sivas'ın Profili (SGK, 2015)

İl Nüfusu	623.116
İş Yeri Sayısı	8.146
Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı (Aktif+Pasif+GSS Kapsamında Tescil Edilenler)	599.583
Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı (GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç)	514.636
Sosyal Güvenlik Kapsamının (GSS Kapsamında Tescil Edilenler Hariç) Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	82,59
Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus	23.533
Sosyal Güvenlik Kapsamında Aktif Çalışan Kişi Sayısı	
Emekli Sandığı (4/c)	28.529
Bağ-Kur (4/b)	28.723
SSK (4/a)	66.493
Toplam	123.745
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	19,86
Sosyal Güvenlik Kapsamında Aylık Alan Kişi Sayısı	
Emekli Sandığı (4/c)	14.895
Bağ-Kur (4/b)	33.590
SSK (4/a)	51.607
Toplam	100.092
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin Toplam İl Nüfusuna Oranı (%)	16,06
Sosyal Güvenlik Kapsamında Bakmakla Yükümlü Tutulanların (Yararlanıcıların) Sayısı	
Emekli Sandığı (4/c)	65.153
Bağ-Kur (4/b)	87.340
SSK (4/a)	138.307
Toplam	290.799

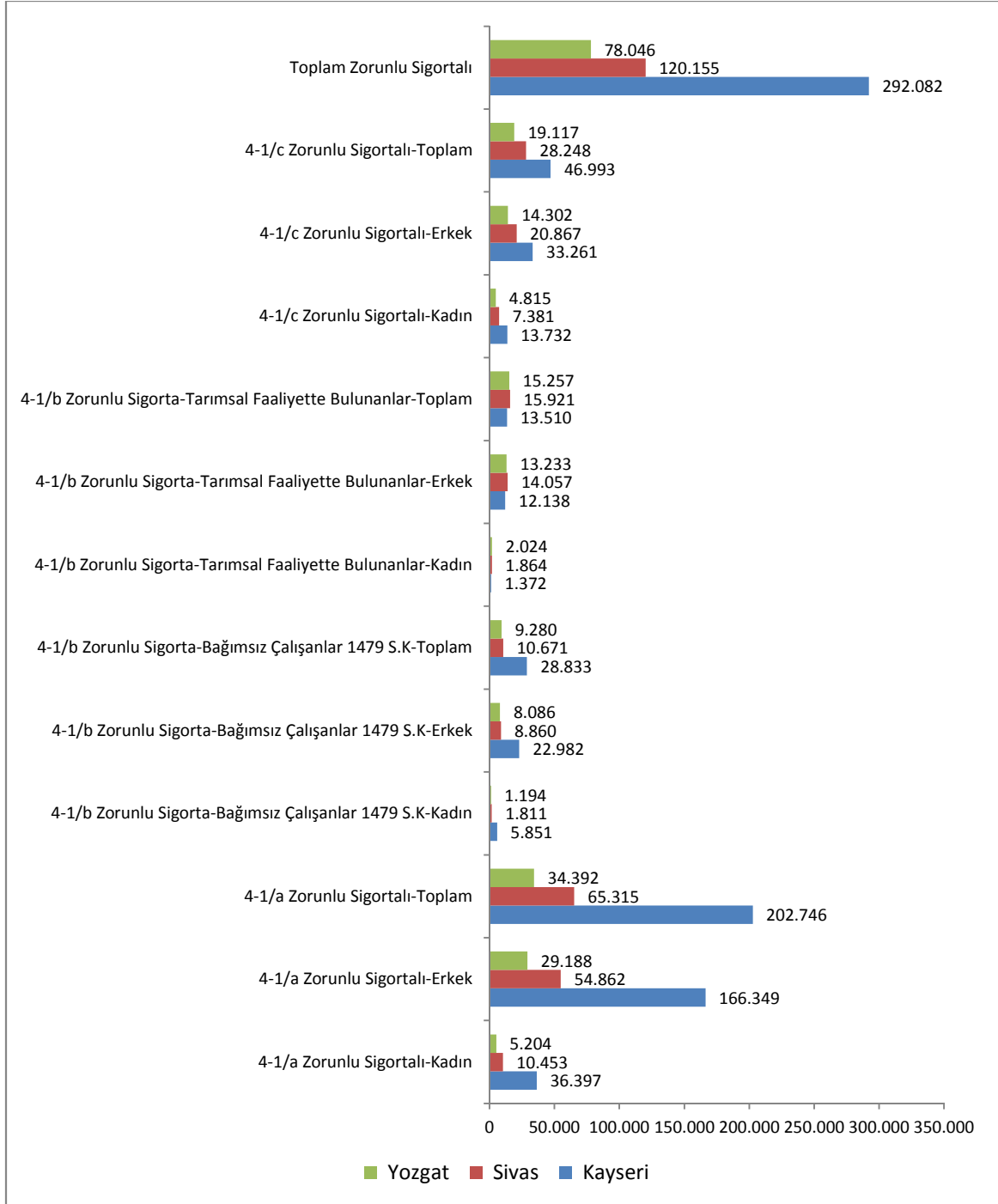
Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Bakmakla Yükümlü Tutulanların Oranı (%)	46,67
Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Tescil Edilenler	
Genel Sağlık Sigortası Primi Devlet Tarafından Ödenenler	55.945
Genel Sağlık Sigortası Primleri Kendileri Tarafından Ödenenler	29.002
Toplam	84.947

Not 1:01/01/2012 tarihinden itibaren herhangi bir sosyal güvence kapsamında olmayan ya da genel sağlık sigortasının bakımına yükümlü olduğu kişisi olmayanlar ile 5510 sayılı Kanun kapsamı dışında olan herkes zorunlu genel sağlık sigortası kapsamına alınır. 2:Sosyal güvenlik kapsamında bulunan kişi sayılarına 2022 ye göre aylık alanlar ve 20. madde sandıklarına tabi olan kişi sayıları ile er ve erbaşlar dâhil değildir.

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre, TR72 Bölgesi zorunlu sigortalı sayıları karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmuştur. Buna göre, Sivas, TR72 Bölgesi içerisinde, 4-1/b tarımsal faaliyette bulunanlar-erkeklerde en yüksek payı almakta olup, diğer göstergeler bazında Kayseri'nin hemen ardından gelmektedir. Sivas, Türkiye genelinde ortalarda yer almakta; sadece 4-1/b kapsamında zorunlu sigortalı olanlar arasında tarımsal faaliyette bulunanlar içinde ilk 20'de yer alabilmiştir.

Tablo 62. 5510 Sayılı Kanunun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı (SGK, 2013)

	4-1/a Zorunlu Sigortalı			4-1/b Zorunlu Sigorta-Bağımsız Çalışanlar 1479 S.K			4-1/b Zorunlu Sigorta-Tarımsal Faaliyette Bulunanlar			4-1/c Zorunlu Sigortalı			Toplam Zorunlu Sigortalı
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın
Kayseri	17	10	12	16	16	17	38	23	25	15	12	13	12
Sivas	41	32	34	37	34	35	30	17	19	32	27	28	32
Yozgat	62	54	58	50	39	41	26	20	21	45	43	43	48

Şekil 61. 5510 Sayılı Kanunun 4. Maddesi Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Cinsiyet ve İllere Göre Dağılımı (SGK, 2013)

SGK Sivas İl Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Sivas Merkez’de SGK dışında, Şarkışla, Suşehri, Kangal, Yıldızeli, Zara, Gürün ve Divriği ilçelerinde muhtelif tarihlerde Sosyal Güvenlik Merkezleri faaliyete geçmiştir.

SGK Sivas İl Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Sivas’ta 4/a kapsamında zorunlu sigortalı sayısı, kısmi süreli çalışan sigortalı sayısı, aylık ve gelir alanların sayısı, eş, çocuk ana ve baba sayısı, SSK kapsamındaki toplam nüfus ve sosyal güvenlik destek primi ödeyenlerin sayısı artarken, çırak sayısı, tarım sigortalı sayısı azalmaktadır.

Tablo 63. Sivas'ta 4/a Kapsamındaki Nüfusun Yıllara Göre Dağılımı (Sivas SGK, 2015)

	2010	2011	2012	2013	2014	2010-2014 (%)
Zorunlu sigortalı sayısı	59.538	66.388	67.046	67.214	72.356	21,5
Çırac sayısı	1501	595	1.847	2.313	463	-69,2
Kısmi Süreli Çalışan Sigortalı Sayısı	-	-	51	87	121	137,3
İsteğe Bağlı Sigortalı Sayısı	-	-	-	-	-	-
Topluluk Sigortası Sayısı	-	-	-	-	-	-
Tarım Sigortalı Sayısı	245	137	99	74	61	-75,1
Aylık ve Gelir Alanların Sayısı	46.143	47.618	48.713	49.910	50.986	10,5
Eş, Çocuk, Ana ve Baba sayısı	184.572	326.877	16.683	209.796	216.387	17,2
SSK Kapsamındaki Toplam Nüfus	260.199	642.324	262.143	259.006	267.373	2,8
Sos. Güv. Destek Primi Ödeyenlerin Sayısı	920	1308	1.650	2009	2.179	136,8

SGK Sivas İl Müdürlüğü (2015) verilerine göre, Sivas'ta 4/b kapsamında zorunlu sigortalı sayısı, isteğe bağlı sigortalı sayısı ve toplam sigortalı sayısı azalmaktadır. Aynı şekilde, 2926 sayılı Kanun kapsamında da zorunlu sigortalı sayısı ve toplam sigortalı sayısı düşmüştür.

Tablo 64. Sivas'ta 4/b Kapsamındaki Sigortalı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (Sivas SGK, 2015)

1479 Sayılı Kanuna Göre Sigortalı Sayısı	2010	2011	2012	2013	2014
Zorunlu Sigortalı Sayısı	12.157	11.805	11.634	11.111	11.169
İsteğe Bağlı Sigortalı Sayısı	3.758	3.191	2.760	2.473	1.260
Muhtar Sigortalı Sayısı	499	453	433	382	665
Toplam Sigortalı Sayısı	16.414	15.449	14.827	13.966	13.094
Toplam Karne Sayısı	-	-	-	-	-
2926 Sayılı Kanuna Göre Sigortalı Sayısı					
Zorunlu Sigortalı sayısı	19.059	20.689	18.751	16.678	16.521
İsteğe bağlı sigortalı sayısı	50	-	-	-	-
Toplam Sigortalı Sayısı	19.109	20.689	18.751	16.678	16.521
Toplam Karne Sayısı	-	-	-	-	-
Genel Toplam Sigortalı Sayısı	35.523	36.138	33.578	30.644	29.615
Genel Toplam Karne Sayısı	-	-	-	-	-

Sivas'ta 1479 sayılı Kanuna ve 2926 sayılı Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlanan sayısı, maluliyet aylığı bağlanan sayısı, ölüm aylığı bağlanan sayısı 2010 yılından itibaren artış göstermiştir. Her iki kanuna göre bağlanan aylık sayısı 2010 yılına göre 2014 yılında %24,94 oranında artış göstermiştir.

Tablo 65. 4/b (Bağ-Kur) Kapsamındaki Emekli Sayısı İle Aylık ve Gelir Alanların Sayısı (Sivas SGK, 2015)

1479 Sayılı Kanuna Göre Toplam Emekli Sayısı	2010	2011	2012	2013	2014
Yaşlılık Aylığı Bağlananların Sayısı	9.665	10.154	10.773	10.734	10.745
Maluliyet Aylığı Bağlananların Sayısı	201	203	208	198	193
Ölüm Aylığı Bağlananların Sayısı	5.408	5.454	8.085	7.553	7356
Toplam Aylık Bağlananların Sayısı	15.274	15.851	19.066	18.485	18301
2926 Sayılı Kanuna Göre Toplam Emekli Sayısı					
Yaşlılık Aylığı Bağlananların Sayısı	7.816	8.521	9.510	9.422	9.292
Maluliyet Aylığı Bağlananların Sayısı	56	52	68	71	72
Ölüm Aylığı Bağlananların Sayısı	3.487	3.948	2.534	5.525	5.210
Toplam Aylık Bağlananların Sayısı	11.359	12.521	12.112	15.018	14.973
Her İki Kanuna Göre Bağlanan Aylık Sayısı	26.633	28.372	31.178	33.503	33.274

Tablo 66. Sivas İli İlçeler Bazında Sigortalı Sayısı (Sivas Valiliği, 2015)

	4/A (SSK)			4/B (Bağ- Kur)					4/C (Emekli Sandığı)*	Nüfus	Sigortalı sayısının ilçe nüfusuna oranı
	Resmi	Özel	Toplam	1479 (Zorunlu Sigortalı)	Muhtar	İsteğe Bağlı	2926 (Tarım Sigortalı)	Toplam			
Merkez	5654	42674	48328	6630	88	762	1920	9400	16.077	351.431	21,00
Divriği	354	2029	2383	309	35	39	432	815	770	16.829	23,58
Gemerek	143	696	839	396	26	23	1172	1617	1.122	24.517	14,59
Gürün	178	917	1095	292	31	28	1175	1526	908	19.843	17,78
Hafik	52	631	683	254	39	46	781	1120	440	9.624	23,31
İmranlı	29	210	239	314	40	59	408	821	365	7.989	17,84
Kangal	262	2751	3013	399	52	41	1333	1825	1.042	22.768	25,82
Koyulhisar	117	380	497	127	24	9	790	950	601	13.140	15,59
Suşehri	226	1751	1977	449	36	12	1608	2105	1.194	26.091	20,22
Şarkışla	198	1808	2006	612	42	18	1251	1923	1.768	38.655	14,74
Yıldızeli	308	1080	1388	284	61	13	1274	1632	1.772	38.735	12,37
Zara	193	1070	1263	386	73	52	1057	1568	1.047	22.887	16,94
Akıncılar	62	134	196	173	17	42	475	707	253	5.537	20,88
Altınyayla	112	183	295	181	16	28	426	651	438	9.566	14,46
Doğanşar	30	30	60	62	21	15	142	240	138	3.014	14,53
Gölova	33	160	193	70	10	4	409	493	149	3.261	25,61
Ulaş	164	438	602	94	21	7	488	610	422	9.229	17,71
Toplam	8.115	56.942	65.057	11.032	632	1.198	15.141	28.003	28.506	623.116	19,51
GENEL TOPLAM:									121.566		

* SGK istatistik programından 4/c sigortalıları ile ilgili ilçeler bazında veri alınamadığından nüfus oranına göre hesaplama yapılmıştır.

7.2.ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Sivas'ta ilçeler bazında diğer göstergeler bazında olduğu gibi Merkez ön plana çıkmaktadır. Sivas'ta kayıt dışılık azalma eğilimindedir. Ancak yine de bu konudaki tedbirlerin sürdürülmesine ihtiyaç bulunmaktadır.
- Sivas'ta tarımsal faaliyet halen önemini korumaktadır. Ancak, Sivas'ta göç eğiliminin devam etmesi ile ve tarımsal faaliyetlerle meşguliyetin bir sosyal statü sorunu olarak görülmesi, kırsalda ekonomik faaliyetlerin ve istihdam olanaklarının yetersizliği nedeniyle ilerleyen dönemlerde hali hazırda 4-1/b Zorunlu Sigorta-Tarımsal Faaliyette Bulunanlar açısından iller arasında ilk 20'de olan Sivas'ın gerilere düşmesi beklenmektedir. Nitekim tarım sigortalı sayısı %75,1 azalmıştır. Çırak sayısının azalması da başka bir alarm göstergesidir.
- Sivas'ta sosyal güvenlik kapsamı dışında, 19.021 kişi bulunmaktadır.
- Genel Sağlık Sigortası kapsamında tescil edilen 84.947 kişi bulunmakta olup, bunun %65,86'sının primi devlet tarafından ödenmektedir. Kamusal alanda sigortalı sayıları Merkez ilçede yoğunlaşmaktadır.
- Sigortalı sayısının ilçe nüfusuna oranının en düşük olduğu ilçeler, Yıldızeli, Gemerek, Altınyayla, Doğanşar, Şarkışla, Gemerek ilçeleridir. Buralarda istihdam olanaklarının artırılması önemlidir.

- Sivas'ta Genel Sağlık Sigortası kapsamında tescil edilen 84.947 kişi bulunmakta olup, bunun %65,86'sının primi devlet tarafından ödenmektedir. Bu oran TR72 Bölgesi illeri içinde Sivas'ta en yüksektir. Sivas'ta yoksulluk görece fazla olup, devlet üzerindeki yük nispeten fazladır.
- Bunlara ilaveten, Sivas Valiliği'nden edinilen bilgi uyarınca, sosyal güvenlik sistemine dâhil olma durumu ile ilgili genel değerlendirme, ihtiyaç ve öneriler Sivas'ta şu şekildedir;
- İnsanların kayıtlı ekonomi içinde yer almalarını özendirerek ve kayıt dışı ekonominin zararlarını anlatacak bilgilendirme kampanyaları düzenlemeli ve bu konuda eğitimler verilmelidir.
- Kadınların düzenli ücretli işlerde istihdam oranlarının arttırılması gerekmektedir.
- Çocuk işçiliğini kaldırmaya yönelik projeler geliştirilmelidir.
- Kayıtlı istihdamın arttırılması hususunda, Kamu Kurum ve Kuruluşları ile SGK ortak veri tabanı kullanılmalıdır.
- Kamu Kuruluşları arasında gerekli eşgüdümün sağlanarak işbirliğinin artırılması ve ortak denetimler yapılmalıdır.
- İl bazında işverenlere yönelik bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır.
- Kayıt dışı istihdamın olumsuzluklarının kamuoyuna basın ve yayın kuruluşları aracılığı ile çeşitli panel ve konferanslarla anlatılmalıdır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

- Sivas'ta ilçeler bazında diğer göstergeler bazında olduğu gibi Merkez ön plana çıkmaktadır. Sivas'ta kayıt dışılık azalma eğilimindedir. Ancak yine de bu konudaki tedbirlerin sürdürülmesine ihtiyaç bulunmaktadır.
- Sivas'ta tarımsal faaliyet halen önemini korumaktadır. Ancak, Sivas'ta göç eğiliminin devam etmesi ile ve tarımsal faaliyetlerle meşguliyetin bir sosyal statü sorunu olarak görülmesi, kırsalda ekonomik faaliyetlerin ve istihdam olanaklarının yetersizliği nedeniyle ilerleyen dönemlerde hali hazırda 4-1/b Zorunlu Sigorta-Tarımsal Faaliyette Bulunanlar açısından iller arasında ilk 20'de olan Sivas'ın gerilere düşmesi beklenmektedir. Nitekim tarım sigortalı sayısı %75,1 azalmıştır. Çıracı sayısının azalması da başka bir alarm göstergesidir.
- Sivas'ta sosyal güvenlik kapsamı dışında, 19.021 kişi bulunmaktadır.
- Genel Sağlık Sigortası kapsamında tescil edilen 84.947 kişi bulunmakta olup, bunun %65,86'sının primi devlet tarafından ödenmektedir. Kamusal alanda sigortalı sayıları Merkez ilçede yoğunlaşmaktadır.
- Sigortalı sayısının ilçe nüfusuna oranının en düşük olduğu ilçeler, Yıldızeli, Gemerek, Altınyayla, Doğanşar, Şarkışla, Gemerek ilçeleridir. Buralarda istihdam olanaklarının arttırılması önemlidir.
- Sivas'ta Genel Sağlık Sigortası kapsamında tescil edilen 84.947 kişi bulunmakta olup, bunun %65,86'sının primi devlet tarafından ödenmektedir. Bu oran TR72 Bölgesi illeri içinde Sivas'ta en yüksektir. Sivas'ta yoksulluk görece fazla olup, devlet üzerindeki yük nispeten fazladır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Kayıtlı istihdamın arttırılmasında riskli sektörler belirlenmeli ve sektörlerin özelliğine uygun kayıt altına alma politikaları izlenmelidir. Kayıtlı istihdamın arttırılması hususunda, Kamu Kurum ve Kuruluşları ile SGK ortak veri tabanı kullanılmalıdır. İl bazında işverenlere yönelik bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Kayıtlı istihdamın arttırılmasında riskli sektörler belirlenmeli ve sektörlerin özelliğine uygun kayıt altına alma politikaları izlenmelidir. Çocuk işçiliğini kaldırmaya yönelik projeler

geliştirilmelidir. Kadınların düzenli ücretli işlerde istihdam oranlarının arttırılması gerekmektedir. İnsanların kayıtlı ekonomi içinde yer almalarını özendirecek ve kayıt dışı ekonominin zararlarını anlatacak bilgilendirme kampanyaları düzenlemeli ve bu konuda eğitimler verilmelidir. Kamu Kuruluşları arasında gerekli eşgüdümün sağlanarak işbirliğinin artırılması ve ortak denetimler yapılmalıdır. Kayıt dışı istihdamın olumsuzluklarının kamuoyuna basın ve yayın kuruluşları aracılığı ile çeşitli panel ve konferanslarla anlatılmalıdır.

SONUÇ

Son yıllarda kayıt dışı istihdama yönelik olarak yapılan çalışmalar faydalı olmuş ve kayıt dışılık azalmıştır. Ancak özellikle dezavantajlı gruplara yönelik olmak üzere, kayıt dışı istihdamın azaltılmasına yönelik çalışmaların devam etmesi gerekmektedir.

9. GELİR DAĞILIMI VE FIRSAT EŞİTLİĞİ

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Gelir Dağılımı

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı ekonomik büyümeye karşın, gelir dağılımının giderek bozulması ve yoksulluğun artması, gelir eşitsizliğinin önemli bir iktisadi ve sosyal sorun olarak görülmesine yol açmıştır. Sosyal devlet anlayışının yaygınlaşması ile birlikte, toplumun en alt tabakasını oluşturan yoksul ve dar gelirli vatandaşların asgari düzeyde de olsa büyümenin nimetlerinden yararlanmasına yönelik sosyal politikalar gündeme gelmiştir. Bir ülkede bu paylaşımın ne kadar âdil olduğunu ortaya koyan en önemli göstergeler; gelir dağılımı ve yoksulluk verileridir.

Türkiye’de TÜİK tarafından çeyrek dönemler halinde yayınlanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla(GSYH) verileri bölgeler ve iller bazında en son 2001 yılında yayımlanmıştır. Buna göre TR72 bölgesi kişi başına 1,422 USD ile 2,146 USD olan ülke ortalamasının altındadır ve 26 düzey2 bölgesi arasında 20. sırada gelmektedir. Aşağıdaki tabloda kişi başına düşen gelirin doğudan batıya doğru gittikçe arttığı görülmektedir.

Tablo 67. Düzey 2 Bölgeleri Kişi başına GSYH (TÜİK, 2001)

Bölge		USD
TR	Türkiye	2,146
TR42	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	4,109
TR31	İzmir	3,215
TR10	İstanbul	3,063
TR51	Ankara	2,752
TR21	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	2,733
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	2,513
TR32	Aydın, Denizli, Muğla	2,427
TR62	Adana, Mersin	2,393
TR81	Zonguldak, Karabük, Bartın	2,324
TR22	Balıkesir, Çanakkale	2,105
TR61	Antalya, Isparta, Burdur	2,030
TR33	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	1,891
TR71	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	1,819
TR52	Konya, Karaman	1,599
TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	1,589
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	1,559
TR82	Kastamonu, Çankırı, Sinop	1,497
TRB1	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	1,429
TR90	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	1,428
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	1,422
TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis	1,398
TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	1,156
TRA1	Erzurum, Erzincan, Bayburt	1,081
TRC3	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	993
TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	749
TRA2	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	730

Gelir dağılımı eşitsizliğini değerlendirmede kullanılan en önemli göstergelerden birisi Gini katsayısıdır. Yüzde yüz gelir dağılımı eşitliği halinde Gini katsayısı sıfır değerini almakta, Gini katsayısı bire

yaklaştıkça gelir dağılımı eşitsizliği artmaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere TÜİK tarafından 2010 yılına ait eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelir istatistiklerine göre Türkiye’de gelir dağılımını gösteren Gini katsayısı 0,400’dır. Yüzdelik dilimleme yönteminde millî gelirden pay alan tüm birey ya da hane halkları, eşit yüzdelere ayrılarak (% 20, % 10, % 5 gibi) en düşük gelirli yüzdelik dilimden en yüksek gelirli yüzdelik dilime doğru sıralanarak, gelir eşitsizliği incelenmektedir. 2013 yılı verilerine göre; eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirlere göre oluşturulan yüzde 20’lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay %46,6 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay %6,1’dir. Buna göre, son yüzde 20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk yüzde 20’lik gruba göre yaklaşık 8 kattır. İstanbul Bölgesi 13.382 TL ile ortalama yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir geliri en yüksek olan bölge durumundadır. TRC Güneydoğu Anadolu ise yıllık ortalama 6.920 TL ile son sıradadır. TR72 Bölgesinin yer aldığı TR7 Orta Anadolu ise yıllık ortalama 11.174 ile ülke ortalamasının altındadır ve bölgeler arasında da 8. sıradadır. Gelir dağılımının adaletsizliğini gösteren en yüksek katsayı değeri Akdeniz (0,399), Kuzeydoğu Anadolu (0,398) ve Batı Anadolu (0,396) bölgeleridir. Gini katsayısının en düşük olduğu, dolayısıyla gelir dağılımı adaletsizliğinin görece daha düşük düzeyde olduğu bölge ise 0,315 değeriyle Doğu Karadeniz bölgesidir. Orta Anadolu ise 0,342 değeriyle 5. sırada yer almaktadır. Gelirden en az pay alan ilk %20’lik dilim Türkiye toplam gelirinden ancak %6,1 oranında pay almaktadır. Buna karşılık en fazla pay alan son %20’lik dilime dâhil kesim toplam gelirin %46,6’sını paylaşmaktadır. Orta Anadolu’da ise gelirden en az pay alan ilk %20’lik dilim toplam gelirden %7,5 oranında pay alırken, gelirden en az pay alan son %20’lik dilim 41,8 pay almaktadır. Bu Türkiye ortalamasından daha büyük bir gelir dağılımı adaletsizliği bulunmakta olduğunu gösterir.

Tablo 68. Düzey 1 Bazında Dilimler İtibariyle Gelir Dağılımı ve Gini Katsayısı (TÜİK, 2013)

Bölge	2013 Genel TL	İlk % 20		Son %20		Gini katsayısı
		TL	%	TL	%	
Türkiye	13 250	4 016	6,1	14 193	46,6	0,400
TR1 İstanbul	18 248	6 502	7,1	18 217	47,4	0,392
TR2 Batı Marmara	13 400	5 145	7,7	14 737	41,8	0,337
TR3 Ege	15 243	5 431	7,1	16 172	44,8	0,370
TR4 Doğu Marmara	14 098	5 715	8,1	15 325	40,6	0,322
TR5 Batı Anadolu	16 294	5 399	6,7	17 185	47,0	0,396
TR6 Akdeniz	11 849	3 935	6,7	12 491	47,2	0,399
TR7 Orta Anadolu	11 174	4 153	7,5	12 636	41,8	0,342
TR8 Batı Karadeniz	11 515	4 374	7,6	12 875	41,0	0,331
TR9 Doğu Karadeniz	12 366	5 041	8,3	14 046	39,1	0,315
TRA Kuzeydoğu Anadolu	8 521	2 744	6,5	9 132	46,8	0,398
TRB Ortadoğu Anadolu	7 740	2 647	6,9	8 604	44,4	0,373
TRC Güneydoğu Anadolu	6 920	2 358	6,8	7 388	45,5	0,380

SGK (2013) verilerine göre, ortalama kazançlar bakımından, Yozgat 52,62 TL ortalama günlük kazanç ile iller arasında 32. Sırada, Sivas 55,07 TL ile iller arasında 20., Kayseri 51,86 TL ile iller arasında 36. sırada gelmektedir. Kadınla ile erkekler arasında ortalama kazanç bakımından önemli bir fark mevcuttur. Ortalama günlük kazançta kadınlar bakımından; Yozgat, 43,73 TL ile iller arasında 50. sırada, Sivas 44,47 TL ile iller arasında, 43. sırada, Kayseri 47,11 TL ile iller arasında 21. Sırada; erkekler bakımından, Yozgat 54,18 TL ile iller arasında 33. Sivas 57,12 TL ile iller arasında 19. sırada, Kayseri 52,88 TL ile iller arasında 38. sırada gelmekle birlikte tüm TR72 illeri bahse konu göstergeler açısından toplamın altındadır. Kadınlar dezavantajlı konumdadır.

Fırsat Eşitliği

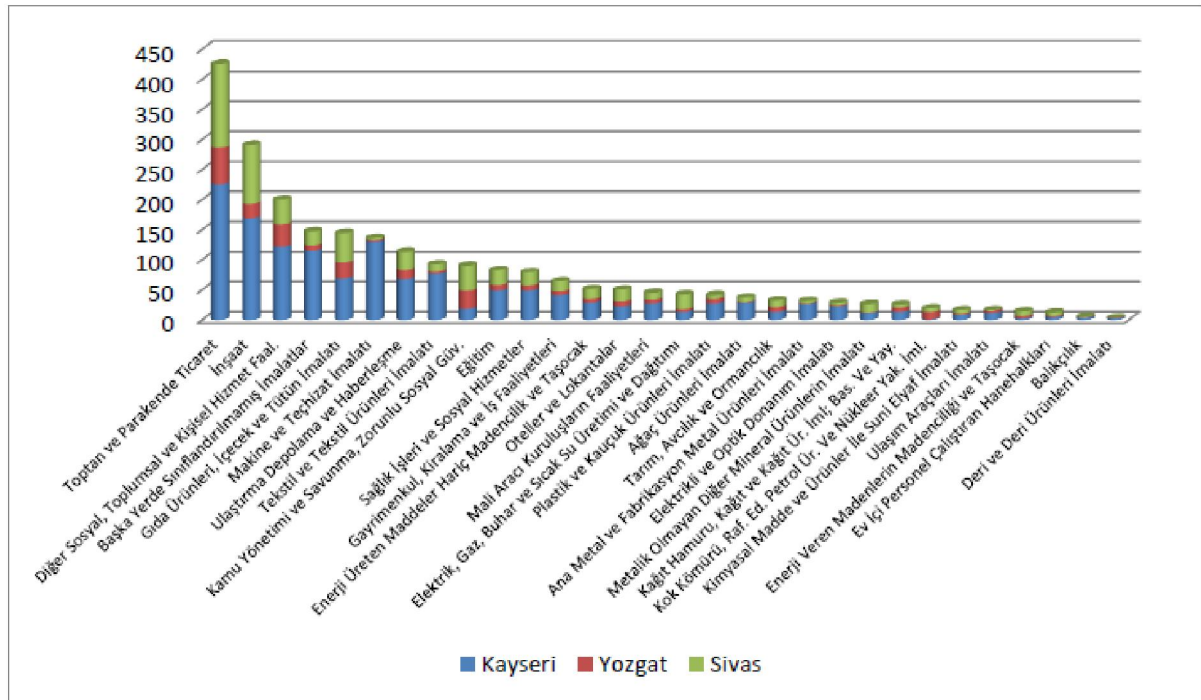
İşletmelerin ve Sektörlerin Mekânsal Dağılımı

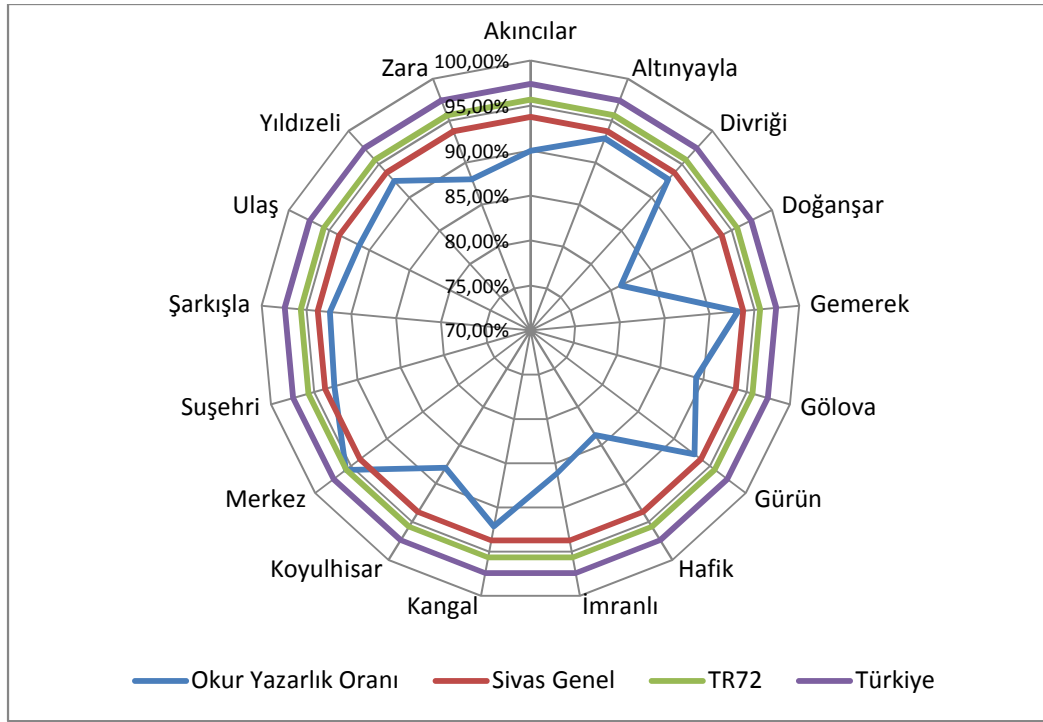
Türkiye’de 2012 yılında 15+ yaş grubunda toplam 24.821.000 kişi çalışmakta olup, istihdam edilenlerin %49’u hizmet, %26’sı sanayi, %25’i tarım alanında istihdam edilmektedir. Bölgede ise ülkedeki çalışanların %3,15’ine karşılık gelen toplam 782.000 çalışanın %42’si tarım, %34’ü hizmet ve %24’ü sanayi alanında istihdam edilmektedir. Son yıllarda, toplam istihdam sayısında neredeyse tüm sektörlerde artış görülmüştür. Tarım alanında istihdam edilenlerin sayısında diğerlerine göre nispeten fazla görülen artışta, dolaylı olarak 2008 yılında yaşanan kriz nedeniyle tarımın güvenli sektör olarak görülmesinin etkileri mevcuttur. Bölge, tarımda istihdamın yoğun yaşandığı düzey2 bölgeleri arasındadır.

Tablo 69. Sivas İlçelerinde İşyeri ve Çalışan Sayılarının Mekânsal Dağılımı (SGK, 2013)

İlçe	İşyeri		Çalışan Sayıları	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Akıncılar	91	0,91	738	0,61
Altınyayla	86	0,86	697	0,57
Divriği	317	3,16	4.627	3,81
Doğanşar	58	0,58	372	0,31
Gemerek	320	3,19	2.011	1,66
Gölova	56	0,56	1.575	1,30
Gürün	319	3,18	2.481	2,04
Hafik	99	0,99	991	0,82
İmranlı	105	1,05	1.862	1,53
Kangal	334	3,33	6.270	5,16
Koyulhisar	185	1,84	1.385	1,14
Merkez	6.290	62,64	81.616	67,19
Suşehri	608	6,06	5.354	4,41
Şarkışla	440	4,38	3.128	2,57
Ulaş	132	1,31	1.594	1,31
Yıldızeli	288	2,87	3.152	2,59
Zara	313	3,12	3.626	2,98
Genel Toplam	10.041	100,00	121.479	100

SGK 2012 verilerine göre Sivas’ta 10.041 işyerinde 121.479 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerleri ve çalışanların mekânsal dağılımına bakıldığında, nüfusun büyük ölçüde yoğunlaştığı Sivas Merkez işyeri ve çalışan sayıları bakımından da en büyük payı almaktadır. Sivas Merkez il genelindeki işyerlerinin %62,64’üne, çalışan sayılarının ise %67,19’una sahiptir. Diğer 16 ilçe toplam işyeri sayısının %37,36’sına, çalışan sayısı olarak da % 32,81’ine sahiptir. Dolayısıyla il ekonomisinin ağırlığının il merkezinde yer almaktadır.

Şekil 63. Türkiye, Bölge, Sivas ve İlçeleri Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2013)

Tablo 70. Sivas İlçelerinin 2009-2013 Yılları Okuryazarlık Oranları (TÜİK, 2009-2013)

İlçe	2013 Okur Yazarlık Oranı	2012 Okur Yazarlık Oranı	2011 Okur Yazarlık Oranı	2010 Okur Yazarlık Oranı	2009 Okur Yazarlık Oranı
Akıncılar	89,96%	89,6%	84,3%	84,0%	83,0%
Altınyayla	92,89%	92,6%	91,1%	90,3%	87,6%
Divriği	92,75%	92,7%	86,7%	85,9%	83,7%
Doğanşar	81,21%	80,6%	74,3%	74,1%	73,0%
Gemerek	93,17%	92,7%	89,7%	89,0%	88,2%
Gölova	89,15%	89,5%	84,2%	84,0%	83,9%
Gürün	92,85%	92,5%	91,7%	91,1%	90,3%
Hafik	83,66%	82,9%	80,7%	79,7%	77,6%
İmranlı	86,13%	85,9%	80,8%	80,6%	80,0%
Kangal	92,14%	92,0%	90,3%	89,8%	88,7%
Koyulhisar	87,95%	86,6%	85,6%	85,3%	83,5%
Merkez	95,71%	95,5%	94,8%	94,5%	93,4%
Suşehri	92,67%	92,4%	89,4%	88,6%	87,5%
Şarkışla	92,40%	92,1%	90,8%	89,9%	88,5%
Ulaş	91,24%	91,0%	89,4%	88,4%	86,8%
Yıldızeli	92,49%	92,4%	89,3%	88,3%	86,3%
Zara	88,03%	88,1%	84,3%	83,5%	83,0%
Sivas Genel	93,73%	93,5%	91,9%	91,5%	90,1%
TR72 Bölgesi	95,65%	95,5%	93,9%	93,4%	92,1%
Türkiye	97,42%	95,8%	95,1%	94,0%	92,5%

Okul Öncesi Eğitim

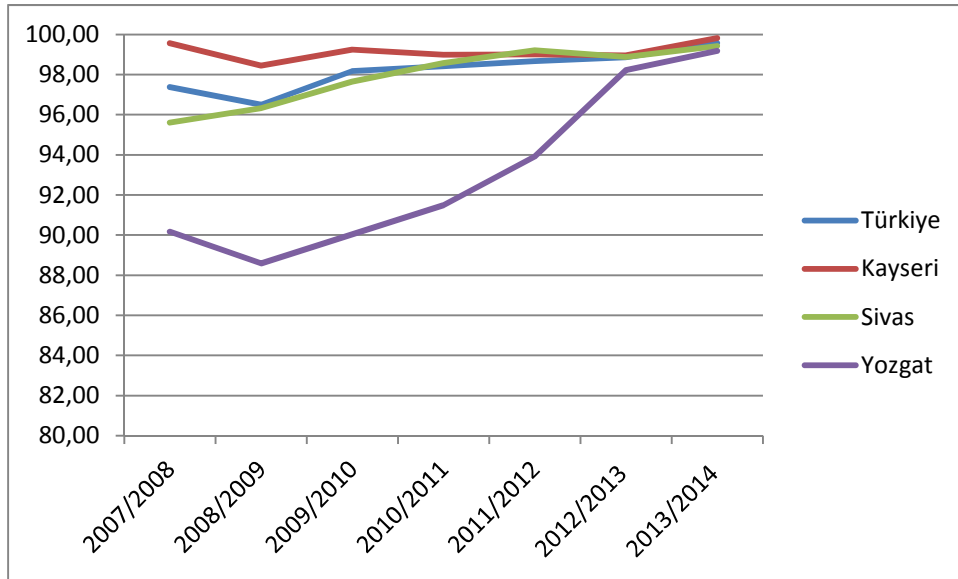
Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu Milli Eğitim İstatistikleri'nde okul öncesi eğitim 3-5, 4-5 ve 5 yaşları için incelenmektedir. Bu yaşlarda okullaşma oranları Sivas ilinde Türkiye genel ortalamasının altındadır.

Tablo 71. Türkiye ve Sivas İli Okul Öncesi Eğitim Net Okullaşma Oranları (TÜİK, 2013-2015)

İl	Yaş Aralığı	Okul Öncesi Net Okullaşma Oranları	
		2014-2015 Ö. Yılı Başı	2013-2014 Ö. Yılı
Sivas	3-5 Yaş	29,30%	24,23%
	4-5 Yaş	37,94%	33,04%
	5 Yaş	52,03%	37,83%
Türkiye	3-5 Yaş	32,68%	27,71%
	4-5 Yaş	41,57%	37,46%
	5 Yaş	53,78%	42,54%

İlköğretimde Okullaşma Oranları ve Fiziki Yapı

İlköğretim okullaşma oranlarında, Türkiye son yıllarda yapılan politikalar ile büyük bir başarı yakalamıştır. Aynı başarıdan Bölgenin tüm illeri için söz etmek mümkün değildir. Son 7 yılda Sivas ilinin ilköğretim okullaşma oranlarının Türkiye ortalaması ile eş değere yakın değerlerde olup, Kayseri ile karşılaştırıldığında ise düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 64. Yıllar İtibariyle Sivas İlköğretim Okullaşma Oranları (TÜİK, 2007-2014)

2012/2015 öğretim yılları arasında Sivas'ın ilköğretim kurumları bazında okul, şube, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları aşağıda yer almaktadır. Bu değerler TR72 Bölgesi ve Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır.

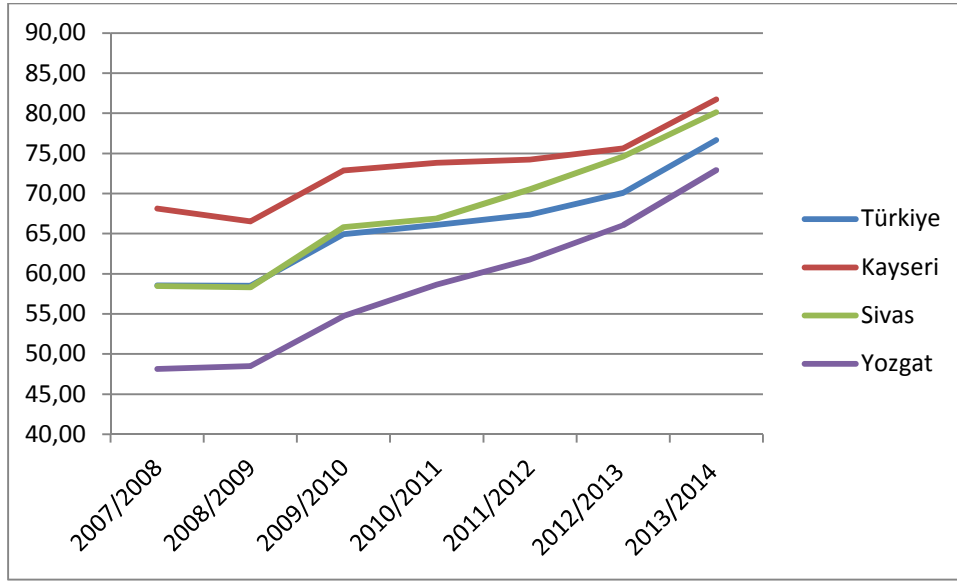
Tablo 72.Sivas İli İlköğretim Okul, Şube, Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (TÜİK, 2012-2015)

	Okul		Şube		Öğretmen		Derslik
	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul + Ortaokul
Türkiye	194,7	300,7	21,7	26,3	19,0	18,0	28,7
TR72 Bölgesi	149,3	229,7	19,3	23,3	17,7	15,7	24,0
Sivas	104,3	195,3	16,3	22,0	17,0	14,0	20,7

Ortaöğretimde Okullaşma Oranları ve Fiziki Yapı

2007-2012 yılları arasında Türkiye'de ortaöğretimde okullaşma oranı %10'a yakın artarak %67 değerine ulaşmıştır. 2007-2014 yılları arası orta öğretimde okullaşma oranları incelendiğinde, Sivas ili

değerlerinin 2007-2009 yılları arasında Türkiye ortalaması ile eşit olduğu, sonrasında ise ülke ortalamasının üzerine çıktığı görülmektedir.

Şekil 65. Sivas Ortaöğretim Okullaşma Oranı (TÜİK, 2007-2014)

Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri'ne göre Sivas ilinde ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 25, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14, okul başına 385 ve şube başına 20'dir. Sivas bu değerleri ile hem Türkiye hem de Bölge ortalamasının altındadır.

Tablo 73. Sivas İli Ortaöğretim Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı (TÜİK, 2012-2015)

	Ortaöğretim toplamı				Genel Ortaöğretim				Mesleki ve teknik Ortaöğretim			
	Okul	Şube	Öğretmen	Derslik	Okul	Şube	Öğretmen	Derslik	Okul	Şube	Öğretmen	Derslik
Türkiye	408	22	15	29	472	22	15	28	372	23	14	31
TR72 Bölgesi	338	21	14	25	429	22	15	27	293	21	13	24
Sivas	322	21	13	25	385	20	14	26	289	21	13	25

Yükseköğretim Oranları

Ekonomiye katkısı tartışmasız olan Ar-Ge ve yenilikçilikte özellikle üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunlarının en büyük katkısı yaptığı düşünüldüğünde, Türkiye'de üniversite eğitiminin yaygınlaştırılmasının gerekliliği görülebilir. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi dikkate alınarak TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların toplam nüfusa oranı %8,84'dir. Sivas, bu oranda %7,5 ortalama ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Diğer taraftan aynı kategoride TR72 ortalaması ise %7,59 olup bu değer de Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 74. Türkiye'de yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	4.320.813	279.268	95.500	65.049.093	7,22%
2010	4.566.049	365.791	113.862	66.133.461	7,63%
2011	5.495.749	401.773	121.923	67.045.635	8,98%
2012	5.913.187	416.741	122.619	67.877.379	9,51%
2013	6.706.780	532.757	154.180	68.735.145	10,76%
ORTALAMA	5.400.516	399.266	121.617	66.968.143	8,84%

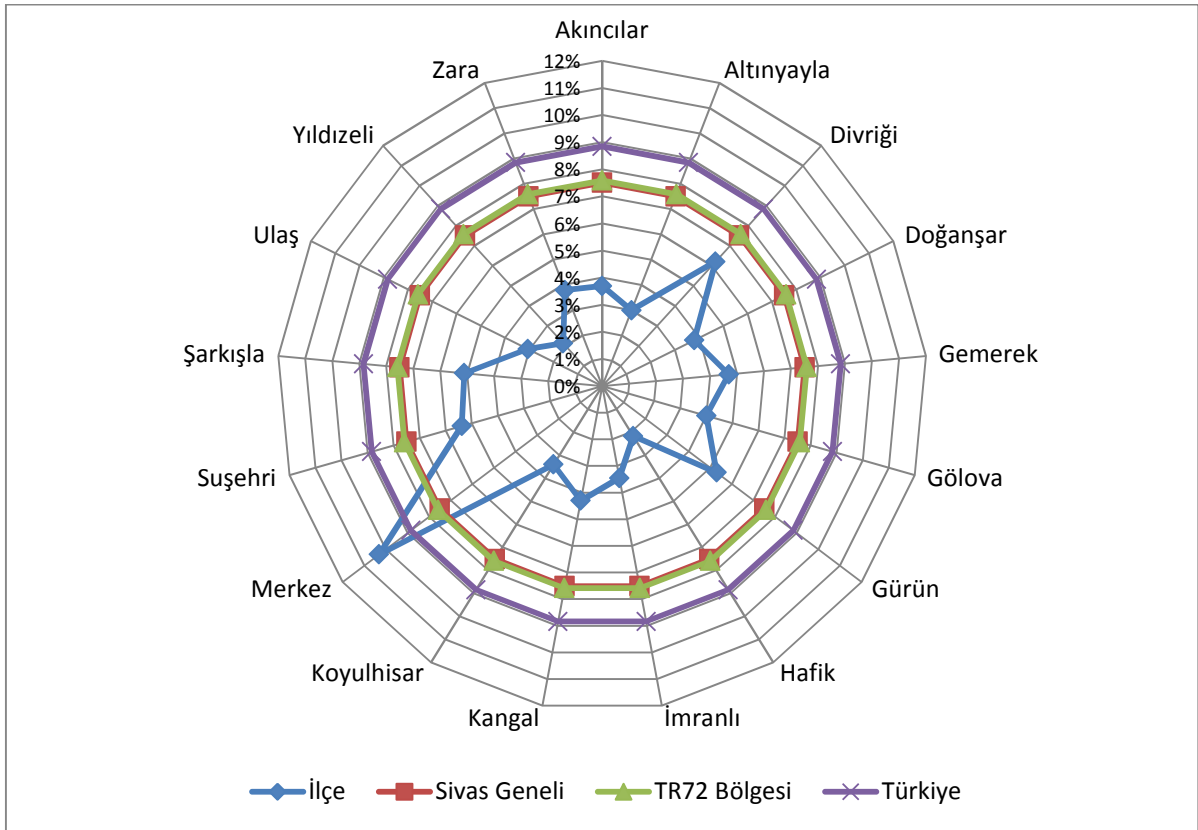
Tablo 75. TR72 Bölgesi'nde yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	120.590	5.210	2.094	2.080.336	6,15%
2010	124.978	7.641	2.887	2.107.653	6,43%
2011	149.846	8.354	3.154	2.104.192	7,67%
2012	161.158	8.790	3.160	2.110.776	8,20%
2013	184.848	12.003	3.997	2.123.845	9,46%
ORTALAMA	148.284	8.400	3.058	2.105.360	7,59%

Tablo 76. Sivas'ta yükseköğrenim veya üzeri mezunların oranı (TÜİK, 2009-2015)

Yıl	Yüksekokul veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Yüksek Öğrenim Mezun Oranı
2009	33.469	1.106	735	571.731	6,2%
2010	33.891	1788	905	581.523	6,3%
2011	39.903	1890	952	567.348	7,5%
2012	42.896	1.980	944	564.977	8,1%
2013	50.140	2506	1083	566.325	9,5%
ORTALAMA	40.060	1.854	924	570.381	7,5%

Sivas ilçelerinin 2009-2013 arası 5 yıllık yükseköğrenim ve üzeri mezun oranlarının ortalamaları dikkate alındığında en fazla orana sahip ilçenin merkez ilçe (%10,32), en az orana sahip ilçenin ise Yıldızeli (%2,13) olduğu görülmektedir. Yükseköğrenim seviyesi Sivas ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile arttığı görülmektedir.

Sivas ilinde bir adet üniversite bulunmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi, 9 Şubat 1974 tarihinde yayınlanan 1788 Sayılı Kuruluş Kanunu ile kurulmuştur. Üniversite kent merkezinin 8 km. kadar güneyinde, Kızılırmak nehrinin kenarında ve yaklaşık 11.000 dönüm arazi üzerine kurulmuştur. Üniversite; 16 Fakülte, 5 Yüksekokul, 4 Enstitü ve ilçelerde olmak üzere toplam 14 Meslek Yüksekokulu, 22 Araştırma Merkezi, Rektörlüğe bağlı 3 Bölümle yaklaşık 49.000 öğrenciye hizmet vermektedir.

Tablo 77. Öğretim Yılları İtibariyle Cumhuriyet Üniversitesi Üniversite Öğrenci Sayıları (TÜİK, 2012-2015)

	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2012-2015 Döneminin Önceki Eğt.-Öğt. Dönemine Göre Değişimi (%)
Fakülteler	24.685	28.352	29.819	20,8%
Enstitüler	1.812	2.159	2.892	59,6%
Yüksekokullar	672	1.058	1.425	112,1%
Meslek Yüksekokullar	12.966	13.801	14.642	12,9%
Toplam	40.135	45.370	48.778	21,5%

Sosyal Hizmet Kurumlarının Mekânsal Dağılımı

Sivas'ta günümüzde hizmet veren, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmet birimlerinin listesi aşağıda sunulmuştur. Sosyal hizmet kurumları Sivas Merkez ilçede yoğunlaşmaktadır.

Tablo 78. Sivas'ta Faaliyet Gösteren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı Listesi(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sivas Valiliği 2015)

Kuruluş Adı	İlçe/Mahalle
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü	Kepenek cad.
Sivas Kadın Konukevi Müdürlüğü	
Sivas Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü	Halit Rifat Paşa Cad.
İhracızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi Müdürlüğü	Mevlana Mah. Sayılı Sok.
Sivas Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü ⁸	Gökçebostan Mah. Dostlar Sok.
Sivas Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü	Kepenek Cad.
Sivas Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü	Kılavuz Mah.

Sivas Valiliği'nden alınan bilgi uyarınca, çocuk, yaşlı, engelli ve kadınlara özgü koruma, bakım ve destek merkezlerinin durumlarına ilişkin detaylı bilgi sunulmuştur.

Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu, Erkek Yetiştirme Yurdu

Sosyal ve ekonomik açıdan kendilerini güvencesiz bulan bireyler, devletin sosyal korumasına ve bakımına daha muhtaç hale gelmektedir. İnsanların temel gereksinimlerini karşılayamaz duruma gelmesi, işsizliğe ve yoksulluğa bağlı olarak boşanmaların artmasına ve ailelerin parçalanmasına sebep olmaktadır. Parçalanmış ailelerin çocukları, geleneksel sosyal dayanışma ağlarının da zayıflaması ile dışlanmışlık ve terk edilmişlik riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Ülkemizde hızla devam eden kırdan kente; kentlerden büyük şehirlere göç nedeniyle işsizlik artmakta ve bu da yoksul bir

⁸ Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi'ne bağlı Gül, Güneş, Âşık Veysel, Uğurböceği, Mevlana, Hedef, Gülenyüz, Damla, Zambak, Yunus Emre, Kardeşler, Kızılırmak, Selçuklu ve Buruciye Çocuk Evi olmak üzere toplam 16 çocuk evi bulunmaktadır (<http://sivas.aile.gov.tr/>). Ancak Kayseri Valiliği, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nden alınan bilgiler uyarınca günümüzde çocuk evlerinin sayısı 18'i bulmuştur.

kesimin doğmasına neden olmaktadır. Çocukların sağlıklı, güvenli ve sevgi ortamında büyüebilmeleri için hiç şüphesiz aile kurumuna ihtiyaç vardır. Fakat yoksulluk, aile içi şiddet, istismar v.b. nedenlerle ailesinden ayrılmak durumunda kalan çocuklar için Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurtları aile görevini üstlenmektedir.

Sivas Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile Sivas Belediye Başkanlığı arasında imzalanan protokol dahilinde 2012 yılında açılışı gerçekleşen ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı hizmet veren Sivas Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdunda, ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki yetersizlikleri ve boşanmaları sonucu korunmaya muhtaç çocuk durumuna düşme gibi çeşitli nedenlerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince işlem yapıp korunmaya alınmış 12 yaş grubu kız ve erkek çocuklar ile 13-18 yaş grubu kız çocuklarına, koruma ve bakım hizmeti verilmektedir. 72 kişilik kapasitesi bulunan Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü'nde, çeşitli sebeplerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında "Bakım" tedbiri alınmış olan 62 kız; 30 erkek olmak üzere toplam 92 çocuk kalmaktadır.

Erkek Yetiştirme Yurdu ise ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki yetersizlikleri, aile içi şiddet, istismar ve eşlerin boşanmaları sonucu korunmaya muhtaç çocuk durumuna düşme gibi çeşitli nedenlerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince işlem yapıp korunmaya alınmış 12-18 yaş arası erkek çocukların korunma ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulmuş olup, koruma altındaki çocukların her türlü sağlık, beslenme, eğitim, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için 1958 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kuruluş, 2010 yılında 73 çocuğa; 2011 yılında 72 çocuğa; 2012 yılında sayısının %10 düşmesi ile 65 çocuğa; 2013 yılında sayının %62 düşmesi ile 25 çocuğa; 2014 yılında sayının %34 düşmesi ile 17 çocuğa hizmet vermiş olup Erkek Yetiştirme Yurdu halen 19 çocuğa hizmet vermektedir.

Yurt, kimsesiz çocuklar için sığınacak güvenli tek yer olarak algılansa da hiçbir zaman aile kurumun yerini alamayacaktır. Bu nedenle devletin uzun vadede çocukların yurda bırakılmasını gerektirmeyecek şekilde gelir dağılımı ve bölüşümüne yönelik sosyal ve ekonomik politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

Korunma ve bakım altında bulunan sorunlu çocuklarla ilgili uygulanabilecek bir disiplin yönetmeliği ihtiyacı duyulmaktadır. Ayrıca yeterli sayıda meslek elemanı bulunmadığından hizmette zaman zaman aksamaların olduğu gözlenmektedir. Bu durum hizmet kalitesini ve verimliliği düşürmektedir.

Çocuklara sağlık hizmeti verecek, öz bakım becerilerinin gelişiminde yardımcı olacak sağlık personelinin olmaması hedeflenen çocuk bakım ve gelişim faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Satın alma memuru bulunmadığından idarenin işi güçleşmektedir. Bununla birlikte, teknisyen ihtiyacı mevcuttur.

Diğer Öneriler:

Sağlık Personeli ihtiyacının ivedilikle karşılanmasına, alınacak personelin nitelikli olmasına özen gösterilmesine, kurum personelinin eğitimine ağırlık ve önem verilmesi ve bu doğrultuda hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılmasına, "....merkezinde okul ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde 5 ile 8 çocuğun kaldığı evleri" maddesinin; çocuk evlerinin kiralanmasında yaşanan sıkıntıların aşılmasında ve çocuklara daha iyi rehberlik hizmetlerinin verilmesi için çocuk sayısının '4' olarak değiştirilmesinin kaliteli hizmet sunumu ve çocuk evinin sağlıklı işleyebilmesi

açısından daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, kurum personelinin özlük ve ekonomik haklarının iyileştirilmesi önerilmektedir.

Kadın Konukevi

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet toplumumuzda yaygın ve büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ülkemizde kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla koruyucu ve önleyici nitelikte tedbirler alınmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmaktadır. Şiddet, kişiye fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar vermedir. Kadın Konukevleri, şiddete uğrayan kadınların korunma ve barınma ihtiyaçlarını karşılamakta olup kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli araçlardandır. Kadın Konukevleri şiddete maruz kalan kişilere, şiddetsiz bir hayat kurmak için destek veren merkezlerdir.

2013 yılında faaliyete geçen ve Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı olan Sivas Kadın Konukevi, 20 kişilik kapasite ile aile içerisinde şiddet ve psikolojik baskı gibi olumsuzlukların sonucu bayanların fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında; varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile hizmet vermektedir. Kadın Konukevi 2013 yılında 148 kadına hizmet vermiş; 2014 yılında müracaat sayısının %48 artışı ile sayı 213'e çıkmış; 2015 Nisan ayı itibari ile toplam 68 kadının ihtiyaçlarını karşılamış olup şu anda 11 kadın hizmet almaya devam etmektedir.

Kadına yönelik şiddette ve şiddetin boyutunda hiç şüphesiz toplumun sahip olduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı kültür etkili olmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddeti önlemede ilk adımın kültürel değişimden geçtiği açıktır. Kültürel değişimin ilk ayağının aile; ikinci ayağının ise eğitim olduğu bilinmektedir. Konu ile ilgili çocuk eğitiminde Milli Eğitim Müdürlüklerinin, yetişkin eğitiminde Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüklerinin paralel çalışmalar yapılmasının olumlu sonuçlar vereceği tahmin edilmektedir. Kadına yönelik şiddette diğer bir önemli konu ise medyadır. Medya da kadınları küçümseyen, insan ve birey kimliği yerine cinsel kimliğiyle öne çıkarılan, üretimin değil tüketimin sembolü haline getirilen, kendi ayakları üzerinde duramayan, sürekli erkeğin gerisinde ve eve kapatılmış rollerde gösterilen kadın imajı yerine eşitlik temelinde bir kültür gelişimine dönük kadın imajlarına ağırlık verilebilir.

Bir diğer önemli konu ise evlenecek çiftlere sosyolog, psikolog veya aile danışmanları tarafından evlilik öncesi eğitim verilmelidir. Evliliğin ne olduğu ve ne olmadığı, sorumluluklarının neler olduğu, evlilikten sonra her iki tarafında hayatında olması muhtemel değişikliklerin neler olduğu gibi konularda çiftlere gerekli bilgiler verilmelidir.

Öneriler: Psiko-sosyal ve sosyo kültürel sorunlar oluşup kronik bir hal almadan önce kişi ve ailelerin bilinç düzeyini artırmak ve toplumdaki bireylerin demokratik tutum ve davranışlarının geliştirilmesi, sosyal ve kültürel gelişimin sağlanması önemlidir. Bu kapsamda Kadın Konukevlerinin; Sosyal Hizmet Merkezleri ile işbirliği içinde çalışarak koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici misyonla yola çıkmış kurum ve kuruluşlar büyük önem arz etmektedir. Müdürlükte, ayrıca tam gün görev yapabilecek 1 Müdür Yardımcısı 1 Sosyal Çalışmacı, 1 Memur ve Çocuk Gelişimciye, ihtiyaç duyulmaktadır.

İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi

60 yaş ve üzerinde olan, kendi gereksinimlerini karşılamasını engelleyici bir rahatsızlığı bulunmayan, yeme, içme, banyo, tuvalet ve bunun gibi günlük yaşam etkinliklerini bağımsız olarak yapabilecek

durumda olan, ruh sağlığı yerinde olan, bulaşıcı hastalığı olmayan, sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu tespit edilen yaşlılara hizmet veren bir merkezdir.

2007 yılında Sivas Belediyesi'nden Sivas Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne devri yapılan İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi, 75 kişilik kapasiteye sahip olup kimsesi olmayan veya akrabalarının sahip çıkmadığı, aile üyelerinin bakım konusundaki anlaşmazlıklarının olumsuzluklarını yaşamaları sonucu hayatlarının geri kalanını tek başlarına geçirmek zorunda kalan ve yalnız yaşamak istemeyen 21'i bayan 53'ü erkek olmak üzere 74 yaşlıya hizmet vermektedir.

Yaşlı Yaşam Evleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü'ne bağlı İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi bünyesinde hizmet veren iki (2) adet Yaşlı Yaşam Evi bulunmaktadır. Yaşlı Yaşam Evleri ile yaşlılara, aile ortamı ve komşuluk ortamının yaşatılması amaçlanmaktadır. 2013 yılında hizmet vermeye başlayan ve Huzur Mahallesinde bulunan Yaşlı Yaşam Evi'nde 4 erkek yaşlıya; Mevlana Mahallesinde bulunan Yaşlı Yaşam Evi'nde ise 4 bayan yaşlıya hizmet verilmektedir.

Öneriler: Engelli yaşlı ilk kabul birimi olarak da huzurevi sakinleriyle aynı ortamda hizmet verildiği için, yaşlılar huzursuz olmaktadır. Özürlülere yönelik bakıcı personel ihtiyacı yanında güvenlik personeli ve diğer personel ihtiyacı mevcuttur.

Çocuk Evleri

Ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki yetersizlikleri, şiddet, ihmal/istismar ve boşanmaları sonucu korunmaya muhtaç çocuk durumuna düşme gibi çeşitli nedenlerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince işlem yapılp korunmaya alınmış çocukların toplu yaşamın beraberinde getirdiği yoksunlukları yaşamadan, sosyal hayatın gerekliliklerini, komşuluk ve ev hayatını öğrenebilecekleri bir ortamda yaşamalarını sağlamak için 5–6 çocuğun bir evde öğretmen gözetiminde sıcak, huzurlu ve aile hayatına en yakın şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için 2006 yılında üç (3) ev ile hizmet vermeye başlamış olup şu anda 18 Çocuk Evi bulunmaktadır. Çocuk evleri, 2010 yılında 9 ev ile 54 çocuğa; çocuk sayısının %45 artması ile ev sayısı da artmış 2011 yılında 13 ev ile 77 çocuğa; 2012 yılında 13 ev ile 77 çocuğa; çocuk sayısının %24 artması ile 2013 yılında 16 ev ile 95 çocuğa; çocuk sayısının %20 artması ile 2014 yılında 18 ev ile 107 çocuğa ulaşmış olup 2015 yılı Nisan ayı itibari ile 18 ev ile 107 çocuğa hizmet vermektedir.

Çocuk evlerinin ve personelinin farklı yerlerde bulunması sebebiyle iletişim kurmakta zorluk çekildiğinden, Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezin'de görevli personele (bakım elemanları, çocuk evi sorumluları, sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci vb.) GSM hatlı telefon sağlanması ihtiyaç duyulmaktadır.

Bakım Merkezleri

Doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişiler engelli olarak tanımlanmaktadır.

Sivas'ta bulunan ve aile üyelerinin bakımlarını karşılamakta zorlandığı veya bakımlarını üstlenmediği engelli bireylerin kurum içerisinde yatılı, gündüzlü veya ikametgâhında bakımlarını

sağlamak amacıyla hizmet vermekte olan beş (5) Bakım Merkezi bulunmaktadır. Bakım Merkezlerinde şu an 266'sı bayan; 378'i erkek olmak üzere toplam 644 engelliye bakım hizmeti verilmektedir. Mevcut engellilerin 255'i zihinsel; 326'sı ruhsal; 92'si bedensel engelli olup engel gruplarına göre hizmet almaktadırlar. Bakım Merkezlerinde kalan engellilerden 36 çocuk, ilk, orta, lise, üniversite ve özel eğitime devam etmektedir.

Sosyal ve Ekonomik Yardım

İnsanların sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesinde, insanların kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde ve başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde, aile bağlarının güçlendirilmesinde, bireylerin, ailelerin, grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla yardıma muhtaç ailelere çocuklarının korunmaya muhtaç durumuna düşmemesi ve aile ortamında yetişmesi için nakdi yardım yapılmaktadır. Yardım yapılan ailelerin genel profiline bakıldığında; yaklaşık %80'lik kısmının boşanan veya eşi cezaevinde bulunan aileler olduğu; yaklaşık % 20'lik kısmının ise eşi askerde bulunan aileler ve ebeveynleri engelli olduğu için çalışamayan ailelerin çocukları için yapıldığı görülmektedir. Yapılan yardımların amacı, muhtaç durumda bulunan çocukların ailesine veya yakınlarına destek sağlanarak çocukların aile ortamında yaşamalarının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda, Sivas'ta 2010 yılında 474 kişiye; 2011 yılında müracaat sayısının %85 artması ile 861 kişiye; 2012 yılında müracaat sayısının %26 artması ile 1099 kişiye; 2013 yılında müracaat sayısının %33 artması ile 1452 kişiye; 2014 yılında müracaat sayısının %36 artması ile 1972 kişiye yardım yapılmış olup 2015 yılı Nisan ayı itibari ile müracaat sayısının %8 artması ile 2070 kişi için nakdi yardım yapılmaktadır. Yardım yapılan kitle, Sivas'ta genel bir dağılım gösterse de; yardımlar, Esentepe Mahallesi, Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, Kılavuz Mahallesi ve Esenyurt Mahallesi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. İlçe bazında ele alındığında en fazla Şarkışla, Yıldızeli ve Gemerek ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Şarkışla ilçesi Sivas'ta görece gelişmiş ve etrafındaki Sivas ilçeleri için de bir cazibe merkezi özelliği göstermektedir. Müracaat edilen ve ayni ve nakdi yardım verilen çocukların % 10'unu okul öncesi; % 55'ini ilköğretim öğrencisi; % 35'ini lise öğrencisi oluşturmaktadır.

Engelli Evde Bakım Hizmetleri

Bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinde belirli oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup, korunması, yardım edilmesi, bakılması ve yetiştirilmesi gerekli kişinin ailesi veya kendisine vasi tayin edilen kişi tarafından 24 saat evde bakımının sağlanması karşılığında bakıcısına ödenen yardımı kapsamaktadır. Sivas'ta en fazla faydalanan hizmet, engelli evde bakım hizmeti olup, 2010 yılında 1703 engelliye; 2011 yılında sayının %137.5 artması ile 4042 engelliye; 2012 yılında sayının %3 artması ile 4178 engelliye; 2013 yılında sayının %17 artması ile 4849 engelliye; 2014 yılında sayının %8 artması ile 5222 engelliye; 2015 yılı Nisan ayı itibari ile sayının %1 artması ile 5255 engelli için yardım yapılmaya devam edilmektedir. Yardım yapılan kitle, ilimizde genel bir dağılım gösterse de; yardımlar, Esentepe Mahallesi, Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, Fatih Mahallesi, Diriliş Mahallesi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. İlçe bazında ele alındığında ise yine en fazla Şarkışla, Yıldızeli ve Gemerek ilçelerinde yoğunlaşmaktadır.

İlde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı özürlü bakım ve rehabilitasyon merkezi bulunmamaktadır. Sivas'ta bakılamayacak durumdaki bakıma muhtaç özürllüler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü tarafından değerlendirilerek, çevre illerdeki Özürlü Bakım ve

Rehabilitasyon Merkezlerine yerleştirilmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü (2015) verilerine göre, ilde faaliyet gösteren Özel Bakım Merkezlerinde 640 bakıma muhtaç özürlü bireye bakım hizmeti sunulmaktadır. Bu kapsamda Özel Karşıyaka Bakım Merkezi (Sivas Merkez-Karşıyaka Mah., 19 yaş ve üzeri 145 bakım altında bulunan bedensel-zihinsel-ruhsal engelli), Özel Sivas Bakım Merkezi (Sivas Merkez, Şeyhşamil Mah., 13 yaş ve üzeri 143 bakım altında bulunan bedensel-zihinsel-ruhsal engelli), Özel Karahan Bakım Merkezi (Sivas Merkez-Şeyhşamil Mah., 7-12/12-18/19 yaş ve üzeri 107 bakım altında bulunan bedensel-zihinsel-ruhsal engelli (karışık)), Özel Gözde Bakım Merkezi (Sivas Merkez, Kılavuz Mah., 0-6/7-12/13-18/19 yaş ve üzeri 86 bakım altında bulunan zihinsel-ruhsal engelli), Özel Dört Eylül Bakım Merkezi (Sivas Merkez, Diriliş Mah., 19 yaş ve üzeri 88 bedensel-zihinsel-ruhsal engelli) bulunmaktadır.

Boşanma Danışmanlığı Hizmeti⁹:

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2013 yılının sonunda uygulanmaya başlatılan bir hizmet modeli olan boşanma danışmanlığı hizmeti ile; çiftlerin sorunları konusunda bilinçlendirilmesi ve sorunlarını çözebilmeleri için rehberlik edinilmesi amaçlanmıştır. Boşanma aşamasına gelen, boşanma davası süren ve boşanan çiftlere her bir çift için onar hafta süren haftada en az bir gün 90 dakika, bir Sosyal Hizmet Uzmanı ve bir de Aile Danışmanı aracılığıyla danışmanlık eğitimi verilmektedir. Bu güne kadar Sivas'ta 54 çift danışmanlık hizmeti almak için müracaat etmiş ve halen 14 çift bu hizmeti almaya devam etmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

- Türkiye'de TÜİK tarafından çeyrek dönemler halinde yayınlanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) verileri bölgeler ve iller bazında en son 2001 yılında yayımlanmıştır. Buna göre TR72 bölgesi kişi başına 1,422 USD ile 2,146 USD olan ülke ortalamasının altındadır ve 26 düzey2 bölgesi arasında 20. sırada gelmektedir. TR72 Bölgesinin yer aldığı TR7 Orta Anadolu yıllık ortalama 11.174 ile 13.250 olan ülke ortalamasının altındadır ve bölgeler arasında da 8. sıradadır. Gelir dağılımının adaletli olup olmadığını gösteren Gini katsayısı Orta Anadolu'da 0,342 olup bu değeriyle 5. sırada yer almaktadır. Orta Anadolu'da gelirden en az pay alan ilk %20'lik dilim toplam gelirden %7,5 oranında pay alırken, gelirden en az pay alan son %20'lik dilim 41,8 pay almaktadır. Bu Türkiye ortalamasından daha büyük bir gelir dağılımı adaletsizliği bulunmakta olduğunu gösterir.
- SGK 2012 verilerine göre Sivas'ta 10.041 işyerinde 121.479 sigortalı çalışan bulunmaktadır. İşyerleri ve çalışanların mekânsal dağılımına bakıldığında, nüfusun büyük ölçüde yoğunlaştığı Sivas Merkez işyeri ve çalışan sayıları bakımından da en büyük payı almaktadır. Sivas Merkez il genelindeki işyerlerinin %62,64'üne, çalışan sayılarının ise %67,19'una sahiptir. Diğer 16 ilçe toplam işyeri sayısının %37,36'sına, çalışan sayısı olarak da % 32,81'ine sahiptir. Dolayısıyla il ekonomisinin ağırlığının il merkezinde yer almaktadır.
- Türkiye'de okuryazarlık oranı 2012 yılı için ortalama %95,8, 2013 yılı içinse % 97,4 seviyelerine yükselmiştir. TR72 Bölgesi'nde ise 2012 yılında okuryazarlık oranı %95,5 olup 2013 yılında %95,7'dir. Sivas ili özelinde değerlendirildiğinde il genelinde okuryazarlık oranı 2012 yılında %93,5 iken 2013 yılında bu oran %93,7'ye yükselmiştir. Bu oran, hem Bölge hem de Türkiye okuryazarlık oranından düşüktür. 2013 yılı verilerine göre Sivas merkez ve ilçeleri arasında en yüksek

⁹ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü Brifingi'nden alıntı yapılmıştır.

okuryazarlık oranı %95,71 ile merkez ilçede iken en düşük oran ise %81,21 ile Doğanşar ilçesindedir.

- Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu Milli Eğitim İstatistikleri'nde okul öncesi eğitim 3-5, 4-5 ve 5 yaşları için incelenmektedir. Bu yaşlarda okullaşma oranları Sivas ilinde Türkiye genel ortalamasının altındadır.
- Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi dikkate alınarak TÜİK tarafından oluşturulan 2009-2013 yılları öğrenim durumu ortalama verilerine göre 18 yaş üstü nüfus için yükseköğrenim veya üzeri mezunların toplam nüfusa oranı %8,84'dir. Sivas, bu oranda %7,5 ortalama ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Diğer taraftan aynı kategoride TR72 ortalaması ise %7,59 olup bu değer de Türkiye ortalamasının altındadır.
- Sivas ilçelerinin 2009-2013 arası 5 yıllık yükseköğrenim ve üzeri mezun oranlarının ortalamaları dikkate alındığında en fazla orana sahip ilçenin merkez ilçe (%10,32), en az orana sahip ilçenin ise Yıldızeli (%2,13) olduğu görülmektedir. Yükseköğrenim seviyesi Sivas ve Bölge genelinde düşük olmasına rağmen, 2009 yılından bu yana üniversite mezun oranlarının belirli bir ivme ile arttığı görülmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Gelir dağılımı ve fırsat eşitliği tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çözüm bekleyen önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu konu aslında birçok alt sorunun bileşimidir. Aynı zamanda gelir dağılımı doğrudan fırsat eşitliğini de etkilemektedir. Gelir dağılımı ve fırsatlara erişim konusunda var olan mekânsal farklılaşmanın ortadan kaldırılması için öncelikle kırsal alanlarda ve ilçelerde sosyo-ekonomik sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu konuda ilgili kurumların koordineli olarak çalışması ve teşvik ve destek mekanizmalarının söz konusu yerlere yönelik pozitif ayrımcılık uygulaması gerekmektedir. Gelir dağılımı ve fırsat eşitliğinde adaleti sağlama ve yoksullukla mücadele amacıyla uygulanan sosyal politikalara ağırlık verilmesi konusunda başta merkezi idare olmak üzere yerel kurumların politika değişikliğine gitmesi gerekmektedir.

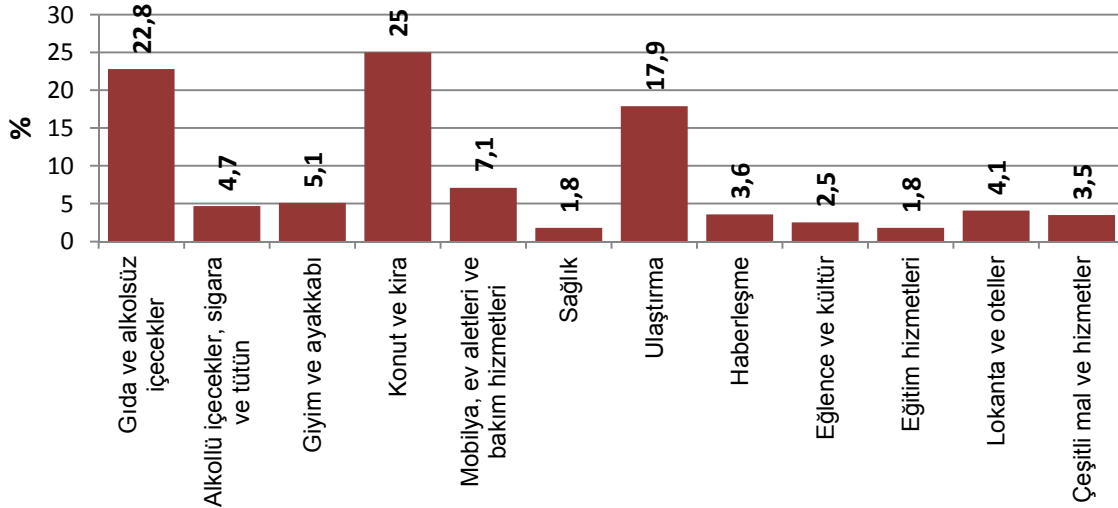
SONUÇ

Gelir dağılımındaki eşitsizliklerin azaltılmasının ve fırsat eşitliğinin sağlanması, en az gelir seviyesinin yükseltilmesi kadar önemlidir. Bu nedenle Sivas'ta sosyal hizmet kurumlarının Merkezde toplandığı, ilçelerde hizmetin yeterince sağlanamadığı için, sosyal hizmet kurumlarının ilçelere yaygınlaştırılması ve kırsal alanlara ulaşımın sağlanması gerekmektedir. Aynı zamanda gelir dağılımında eşitliğin sağlanabilmesi için kırsal alanlara ilişkin farklı politikalar izlenmelidir.

10. KONUT

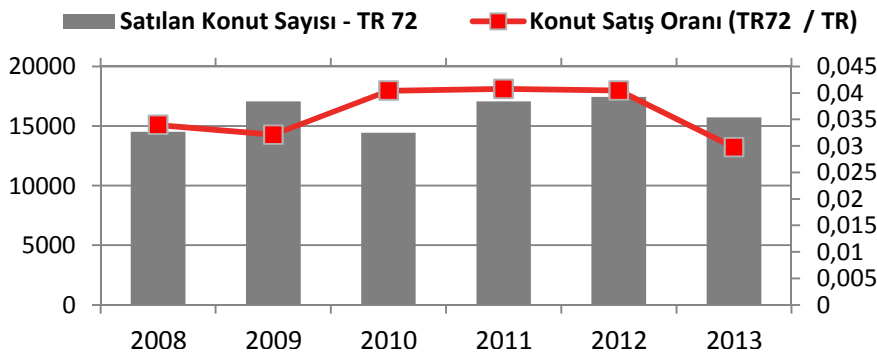
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

TÜİK tarafından yapılan 2011-2013 yılı Hane halkı Bütçe Araştırması'ndan elde edilen sonuçlara göre; TR72 Bölgesi'nde hane halklarının yaptığı harcamalar içinde en yüksek payı %25 oranıyla konut ve kira harcamaları almaktadır. Bu durum inşaat ve konut sektörünün eğitimden de, sağlıktan da daha fazla büyüme potansiyeline sahip olduğunun göstergesidir.

Şekil 67. TR72 Hanehalkı Tüketim Harcamalarının Dağılımı(TUİK, 2011-2013)

2012 yılında birinci el konut satışları sıralamasında 7. sırada yer alan bölgemiz 2014 yılı sonu itibarı ile toplam konut satışlarında aldığı 10. sırada yer almaktadır. Sektöre en çok dinamizm katan bir alandaki bu başarı, bölge için önemli bir potansiyeldir. Çünkü, konut satışlarının yapı malzemeleri sanayisine olumlu yansımaları olacaktır. Ancak özellikle Ortadoğu'da olan belirsizlikler ve Türkiye'de yaşanan geçiş döneminin konut sektöründe genel bir düşüşe sebep olduğu da unutulmamalıdır. Son 10 yıldır ortalamada Türkiye'de satılan konutlardan %4'lük sabit bir paya sahip olan TR72 bölgesinde bu oran 2014 yılında %3,2'lere düşmüştür. (2013 yılı sonrasında konut satış istatistiklerinde TÜİK tarafından farklı bir yöntemle geçildiği için, en son 2013 yılı verileri kullanılmıştır.)

Şekil 68. Türkiye'de ve TR 72'de Karşılaştırmalı Konut Satışları

Konutların Mülkiyet Durumu

Tablo 79. Hane halklarının İl Ayrımında Konuttaki Mülkiyet Durumlarına Göre Dağılımı (TÜİK, 2011)

	Ortalama Hane halkı Büyüklüğü	Hane Sayısı	Mülkiyet Durumu (%)			
			Ev sahibi	Kiracı	Ev sahibi değil ama kira ödemiyor	Lojmanda oturan
Kayseri	3,9	319,231	69,2	23,3	6,5	1,0
Sivas	3,8	161,713	73,1	20	5,5	1,4
Yozgat	3,8	119,420	76,2	17,5	4,1	2,2
Türkiye	3,8	19,481,678	67,3	23,8	7,3	1,5

TR72 illeri arasında yer alan Sivas'ta, 2011 yılı TÜİK verilerine göre yaklaşık 162 bin hane(daire) mevcuttur. Bu hanelerin % 73,1'i ev sahibi ve % 20'si kiracı konumundadır. Ev sahipliği oranı, Türkiye ortalamasından oldukça yüksektir. Kiracı olmayıp da kira ödemeyenlerin oranı ise % 4,1'dir. Lojmanda oturanların oranı Türkiye ortalaması kadardır. İldeki kiracı oranı, eski konut oranları ve göç verileri ile birlikte değerlendirildiğinde, bu veriler bizlere konut talepleri hakkında veri sağlayacaktır ki bu konu 9.3 başlığı altında anlatılmıştır. Sivas, ortalama hane halkı büyüklüğü 3,8 ile Türkiye ortalamasıdır.

Konutların Niteliği

Konutların niteliği ile ilgili, TÜİK tarafından 2011 yılında yapılan araştırmalarda; konut binalarının yaşı, konutların ısınma biçimi, konutlarda oda başına düşen kişi sayısı ve konutların sahip olduğu oda sayısına göre yüzdesel dağılımı, konut binalarının kat sayılarına göre dağılımı ve mutfak, banyo ve su tesisatı bulundurup bulundurmaması gibi istatistikler ortaya konabilmektedir. Fakat günümüz yapılarının kalitesi ve mevcut imar mevzuatı göz önüne alındığında; mutfak, tuvalet ve banyoya ulaşılabilirlik ve su tesisatının varlığı gibi kriterler, 2015 yılı itibarı ile çok az değişkenliğe sahip olduğu için, değerlendirme dışı tutulmuştur.

Konutların Yaşı

Binaların yaşı, özellikle betonarme yapıların ömrü ve statik olarak gerekli yasal düzenlemelere sahip olup olmaması yönünden oldukça önemlidir. Betonun ekonomik ömrünü 30 yılda tamamladığı ve 15 yıllık binaların artık eskime evresine geçtiği; ayrıca yetersiz de olsa 1998 yılında bir Deprem Yönetmeliği'nin uygulamaya girdiği düşünüldüğünde, 2000 öncesi yapıların "Eski Yapı" olarak değerlendirilmesinde bir sakınca yoktur.

2011 yılı TÜİK Konut Araştırması Raporu'na göre, Sivas'ta hane halklarının oturduğu konutların % 70,2'si, 2000 yılı ve öncesinde inşa edilmiştir. Depreme karşı kısmen daha güvenli veya "yeni" diyebileceğimiz konutların oranı ise % 21,5'dur. Konut binalarının % 8,3'ünün yapım yılı bilinmemektedir. Türkiye ortalaması düşünüldüğünde, Sivas'taki konutların eski/yenilik oranı Türkiye ortalamasıdır denilebilir. Ayrıca, tablodan da anlaşıldığı üzere, konutların çoğunluğu 1991-2000 yılları arasında inşa edilmiştir(% 22,6).

Tablo 80. Hane halklarının il ayrımında bina inşa yılına göre dağılımı (%) (TÜİK, 2011)

	1945 ve öncesi	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	Toplam 2000 ve Öncesi	2001 ve sonrası	İnşa Bilinmeyen Yılı
Kayseri	0,7	1,9	4,8	16,0	17,4	24,7	65,5	19,1	5,4
Sivas	2,4	2,9	6,4	16,8	19,1	22,6	70,2	21,5	8,3
Yozgat	0,7	1,4	4,0	11,9	22,8	20,5	61,3	18,0	20,8
Türkiye	1,5	2,7	5,9	13,4	18,9	24,6	71,9	21,8	11,3

Konutların Isınma Biçimi

Konuttaki ısınma sistemi, konut kalitesini fiyatlarını oldukça etkileyen ve kimi zaman temel belirleyici olan unsurdur. TR72 illerinin ekonomik refah düzeyi ve iller arası gelişmişlik farkı, ister istemez konutların ısınma biçimini de etkilemiştir.

Her ne kadar belediyelerin gecekondü önleme stratejileri ve kentsel dönüşüm yasasından dolayı değişen konut kalitesine binaen soba kullanım oranları düşmüş olsa da, soba halen tercih edilen bir ısınma aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Sivas'taki hane halklarının % 39,4'ü (bunların % 24,2'si bireysel ısınma ve % 15,2'si de merkezi ısınma sistemi olmak üzere) bir radyatör tesisatı ile bütüncül olarak ısıtılan konutlarda ikamet etmektedirler. TR72 Bölgesi'nin diğer illeri ile kıyasladığımız vakit, bireysel kombi kullanım oranının yüksek olduğunu görmekteyiz. Bu durum Merkezi ısıtma sistemine sahip binaların kısmen diğer illerden daha az olduğunu ve/veya Sivas'taki hane halklarının farklı nedenlerden dolayı bireysel ısınmayı tercih ettiğini destekler niteliktedir. Sivas'ta soba kullanım oranı Türkiye ortalamasına yakındır (% 60,5).

Tablo 81. Hane halklarının il ayrımında konuttaki ısınma sistemine göre dağılımı (%) (TÜİK, 2011)

	Soba (Doğalgaz sobası dahil)	Kat kaloriferi (Kombi Dahil)	Kalorifer (Merkezi)	Klima, elektrikli ısıtıcı ve diğer sistemler
Kayseri	54,7	19,5	25,7	0,1
Sivas	60,5	24,2	15,2	0,1
Yozgat	76,3	16,7	6,9	0
Türkiye	57,1	25,6	11,4	5,9

Konutlarda Oda Başına Düşen Kişi Sayısı

TÜİK 2011 yılı konut araştırmaları raporuna göre, Türkiye'de ve TR72 illerinde, konutlardaki ortalama oda sayısı birbirine çok yakın değerlerde olup 3,5-3,9 aralığındadır. Bu da aşağı yukarı Türkiye'deki ortalama bir konuttaki oda sayısı ve metrekaresinin yakın olduğunu göstermektedir. Söz konusu veriler diğer bir açıdan değerlendirildiğinde, TR72 illerindeki konutların Türkiye'deki konutların ortalama genişliğine ve kullanımına sahip olduğu pekâlâ söylenebilir.

Oda başına düşen kişi sayılarına bakıldığında, hanehalklarının oda başına ortalama 1 (bir) kişi düşecek şekilde yerleştiğini söyleyebiliriz. Benzer şekilde tüm TR72 illerinde ve Türkiye'de en çok tercih edilen konut türünün 3+1 konutlar olduğu tablodan görülebilmektedir.

Tablo 82. Hane halklarının İl Ayrımında Konuttaki Oda Sayısına Göre Dağılımı (%) (TÜİK, 2011)

	Konuttaki Ortalama Oda Sayısı	Oda Başına Düşen Kişi Sayısı	Hane halklarının Oda Sayısına Göre Dağılımı					
			1	2	3	4	5	6+
Kayseri	3,8	1	0,7	4,0	24,0	62,6	7,0	1,6
Sivas	3,6	1,1	1,4	7,5	35,5	48,0	5,9	1,6
Yozgat	3,9	1	0,6	2,7	20,1	61,0	12,7	2,9
Türkiye	3,5	1	1,0	7,3	39,9	45,1	4,9	1,7

Not: Oda sayısı belirlenirken salon dahil; banyo, mutfak ve tuvalet hariç tutulmuştur.

Sivas ili, diğer tüm konut istatistiklerinde olduğu gibi burada da Türkiye ortalamasına çok yakın değerler vermektedir. İlde 3 odalı(2+1) konutlarda ikamet eden hanehalkı oranı % 35,5 ve 4 odalı(3+1) konutlarda ikamet eden hanehalkı oranı % 48'dir. Konutlardaki ortalama oda sayısının diğer

TR72 illerine göre düşük ve oda başına düşen kişi sayısının kısmen yüksek (1,1) olduğu ilde, inşa edilen konutların biraz daha küçük ve az odalı olduğu söylenebilir. Nitekim, 2 odalı konutlarda ikamet edenlerin oranı Kayseri'nin 2 katı ve Yozgat'ın 3 katı mertebesinde.

Konut Binalarının Kat Sayılarına Göre Dağılımı

2000 yılından sonra imar kanununda yapılan bir çok yenilik ve yeni düzenlemelerle birlikte, konutlarda kamuya terk edilen alanlarda, konut fiyatlarında, kat karşılığı satılan arazilerde istenen paylarda ve kat yüksekliklerinde bir çok değişiklikler olmuş, kamuya terk edilen yeşil alanların fazlalaşabilmesi için, dikey yapılanma devlet politikası haline gelmiş ve çok katlı binaların sayısında gittikçe bir artış olmuştur.

Türkiye ortalamasına bakıldığında, konut binalarında ortalama kat yüksekliği 4'tür. Geçtiğimiz yıllarda çok daha düşük olan ortalama kat yüksekliği, artan konut talebini dengeleyebilmek ve çevre koşullarını gözetmek adına, Belediyeler tarafından düzenlenen imar planı değişiklikleri ile azaltılıp artırılmaktadır.

Tablo 83. Hane halklarının il ayrımında bina kat sayısına göre dağılımı (TÜİK, 2011)

	Ortalama Kat Sayısı	Hane halklarının Kat Sayısına Göre Dağılımı (%)					
		1	2	3	4	5	6+
Kayseri	6,0	18,1	15	8,8	10,3	8,9	38,8
Sivas	3,1	33,3	20,7	10	9,9	10,3	15,8
Yozgat	2,5	43,5	25	8,5	7,0	8,2	7,9
Türkiye	4,0	20,0	19,5	11,9	11,8	13,7	23,1

Sivas'ta bina yükseklikleri, TR72 illeri arasında Kayseri'den sonra ikinci gelmektedir. Ortalama kat sayısı 3,1'dir. Eski bina oranına ve konut arazilerinde sahip olduğu imkana bağlı olarak, %33,3 ile en çok tercih edilen konut türünün tek katlı yapılar olduğu görülmektedir. % 20,7 ile 2 katlı binalar ikinci ve % 15,8 ile 6 ve üzeri (çok katlı) binalar üçüncü sırada gelmektedir. Azalan nüfusa rağmen yüksek katlı konutların artmaya başlaması, hane halklarının ısınma ve konut kalitesi bakımından daha konforlu yapılara geçmek isteğinin sebebi olarak görülebilir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Bilindiği üzere inşaat sektörü ve özellikle bu sektörün en büyük payını oluşturan konut sektörü, son 10 yıldır büyük bir hızla ilerlemektedir. Ancak gerek müteahhitler, gerek meslek odaları ve gerekse yerel yönetimler, illerdeki konut ihtiyacı ile ilgili ciddi öngörüler yapamamaktadır. Ancak, ilerleyen zamanlarda; konut dışı kamu kullanımına kalacak alanların yetersizliği, talep fazlası üretimden oluşacak konut stoğunun satılamama veya çok düşük fiyatlara satılma riski, yine artan konut stoğundan dolayı kira fiyatlarında yaşanabilecek düşüşler ve amortisman sürelerinin uzaması gibi risklerden dolayı; yerel yönetimler, konut üreticilerini, konut geliştiricileri ve meslek odaları tarafından uzun vadeli tahminleri içerecek şekilde konutta mutlaka arz-talep analizi yapılmalıdır.

TR72 illeri için çok basit bir yöntemle konut ihtiyaç tahmini yapmak istersek; 2011 yılı TÜİK araştırma sonuçlarına göre belirlenen hane sayısı bilgisi ve ildeki ortalama hane halkı büyüklüğü rakamları bize kılavuzluk edecektir.

Buna göre; 2011 yılında tespit edilen hane sayısına, 2012-2014 yıl aralığında üretilen ve 2014 yılı itibarıyla üretilmesi planlanmış olan daire sayısı ilave edildiğinde toplam konut arzı ortaya çıkmış olacaktır. 2014 il nüfusları ve ortalama bir hanede yaşayan insan sayısı düşünülerek de pekala ihtiyaç

duyulan toplam hane(daire) sayısına ulaşılabilecektir. Bu daire sayısına lojmanlar ve kiracılar dahildir. Bu duruma göre, ildeki konut talebi konusunda da bir ipucu elde etmiş oluruz. Çıkan sonuçlar, aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 84. 2014 yılı itibarı ile Sivas ilindeki Tahmini Konut İhtiyacı (ORAN)

2011 Yılındaki Hane sayısı	İkamet amaçlı yapılacak yeni ve ilave yapılarda daire sayısı (2014)	2012-2014 Yıllarında tamamen veya kısmen biten yeni ve ilave yapılarda daire sayısı	2014 Yılı ve Sonu İtibariyle Hazır(lanan) Toplam Daire Sayısı	İlin 2014 Nüfusu	İlin Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2011)	İlde İhtiyaç Duyulan Tahmini Daire Sayısı
161.713	7.892	8.551	178.156	623.116	3,8	163.978

Tabloya baktığımızda, Sivas'ta yaklaşık 15 bin ihtiyaç fazlası konut üretimi olduğu sonucu çıkmakla birlikte, ilin bir üniversite kenti olduğu ve eski yapı oranının İstanbul'a yakın (% 70,2) olduğu unutulmamalıdır. Bunun yanı sıra, hane halklarında merkezi sistemle ısınma eğilimi de söz konusu olabilecektir. Ayrıca, insanların oda sayısı istatistiklerinin anlatıldığı bölümde de değinildiği üzere, oda sayısı daha fazla olan, yüksek katlı ve geniş dairelerde oturma isteği de söz konusu olabilir. Fakat Sivas'ın azalan bir nüfusa sahip olduğu ve bunu göze alacak bir konut talep tahmininin yapılabilmesi için de geniş çaplı bir anket çalışmasının gerekebileceği unutulmamalıdır.

SONUÇ

Sivas ili, konut istatistiklerinde Türkiye ortalamasına çok yakın değerler vermektedir. Sivas'ın kentleşme ve konuta dair önemli problemleri bulunmamaktadır. Sivas' ın sahip olduğu sorunlar ise ülke genelinde yaşananlardan çok farklı olmamakla birlikte Sivas'ta hızlı ve plansız kentleşme, gecekondulaşma ve yoksulluk gibi ülke geneli yaşanan sorunların yaygın bir şekilde bulunmamaktadır.

11. YOKSULLUK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

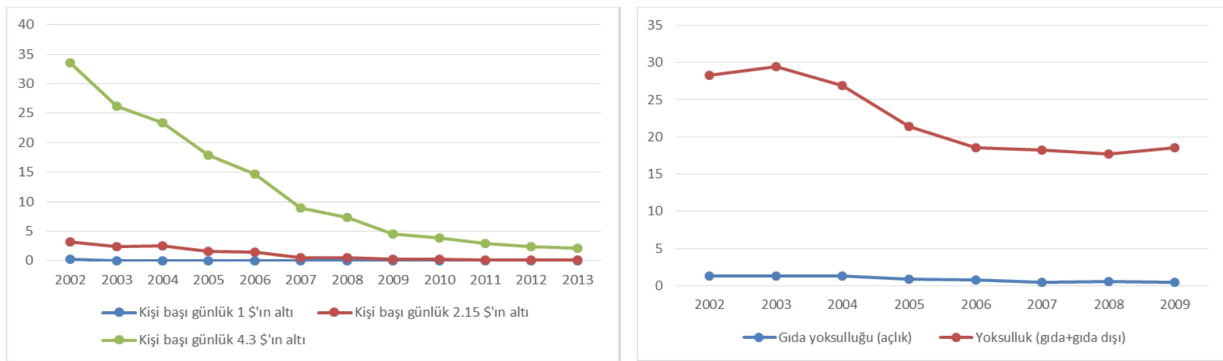
Yoksulluk insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Yoksulluğu dar ve geniş anlamda olmak üzere iki türlü tanımlamak mümkündür. Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumu iken, geniş anlamda yoksulluk, gıda, giyim ve barınma gibi olanakları yaşamlarını devam ettirmeye yettiği halde toplumun genel düzeyinin gerisinde kalmayı ifade eder (TUİK 2013).

TUİK 2002 yılından itibaren yoksulluk sınırı ve yoksulluk oranı istatistiklerini kır-kent ayrımı yaparak açıklamaktadır. Bu kapsamda TUİK kişi başına günlük 1, 2,15 ve 4,3 dolar elde eden fertlerin oranları da hesaplamış ve Türkiye için bir yoksulluk istatistiği oluşturulmuştur. 2014 yılında TUİK tarafından açıklanan fert yoksulluk oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 85. Fert Yoksulluk Oranları (TUİK, 2002-2013)

Yöntem	Fert yoksulluk oranı (%)											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gıda yoksulluğu (açlık)	1,35	1,29	1,29	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48	.	.	.	.
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	26,96	28,12	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08	.	.	.	.
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,20	0,01	0,02	0,01	.	.	.	.	.	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	3,04	2,39	2,49	1,55	1,41	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	30,30	23,75	20,89	16,36	13,33	8,41	6,83	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06
Harcama esaslı göreceli yoksulluk	14,74	15,51	14,18	16,16	14,50	14,70	15,06	15,12	.	.	.	.

Türkiye'deki açlık sınırı diye tabir edilen gıda yoksulluğu oranına bakıldığında, 2002 yılında %1,35 olan oranın azalarak 2009 yılına gelindiğinde %0,48 seviyelerine gerilediği görülmekte olup TUİK tarafından bu konuda en son 2009 verisi açıklanmıştır. Bunun yanında, gıda ve gıda dışı harcamaları esas alan yoksulluk sınırı yöntemine göre kişilerin yoksulluk oranlarının 2002 yılından itibaren dalgalı bir şekilde azalan seyir izlemiş olup, 2002 ve 2009 yılları karşılaştırıldığında yoksulluk oranının %26,96'dan %18,08 seviyelerine gerilediği göze çarpmaktadır.

Şekil 69. Göstergelerle Türkiye' de Yoksulluk (TUİK, 2002-2013)

2002-2005 yılları arasında günlük 1 doların altında gelir elde edenlerin oranı, %0,01-0,2 aralığında değişmekte iken, 2005 yılından sonra Türkiye'de günlük 1 doların altında gelir elde eden kimse kalmamıştır. kişi başına günlük 2,15 ve 4,3 doların altında gelir elde eden fertlerin oranında da önemli

bir düşüş yaşanmış ve 2002 yılında sırasıyla %3,04 ve %30,30 olan oranlar, 2011 yılına gelindiğinde %0,14 ve %2,79 düzeylerine gerilemiştir.

Tablo 86. Fert Yoksulluk Oranları (TÜİK, 2002-2013)

Yöntem	Fert yoksulluk oranı (%)											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kent												
Gıda yoksulluğu (açlık)	0,92	0,74	0,62	0,64	0,04	0,07	0,25	0,06	.	.	.	.
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	21,95	22,30	16,57	12,83	9,31	10,36	9,38	8,86	.	.	.	.
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,03	0,01	0,01	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	2,37	1,54	1,23	0,97	0,24	0,09	0,19	0,04	0,04	0,02	0,02	0,02
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	24,62	18,31	13,51	10,05	6,13	4,40	3,07	0,96	0,97	0,94	0,60	0,64
Harcama esaslı göreceli yoksulluk	11,33	11,26	8,34	9,89	6,97	8,38	8,01	6,59	.	.	.	.
Kır												
Gıda yoksulluğu (açlık)	2,01	2,15	2,36	1,24	1,91	1,41	1,18	1,42	.	.	.	.
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	34,48	37,13	39,97	32,95	31,98	34,80	34,62	38,69	.	.	.	.
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,46	0,01	0,02	0,04	.	.	.	.	.	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	4,06	3,71	4,51	2,49	3,36	1,49	1,11	0,63	0,57	0,42	0,14	0,13
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	38,82	32,18	32,62	26,59	25,35	17,59	15,33	11,92	9,61	6,83	5,88	5,13
Harcama esaslı göreceli yoksulluk	19,86	22,08	23,48	26,35	27,06	29,16	31,00	34,20	.	.	.	.

2009 yılında gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk oranı kentlerde %8,86 düzeyinde iken, bu oran kırsal kesimde 4,3 kat daha fazla, yani %38,69 düzeyindedir. Yine 2009 yılında kentlerde kişi başı günlük 4,3 doların altında gelir elde eden fertlerin oranı %0,96 iken, bu oran kırsalda %11,92 seviyelerine yükselmektedir. Kırsaldaki gıda yoksulluğu ya da açlık oranları, kentlerdeki durumla karşılaştırıldığında, söz konusu oranın kırsalda 2,4 kat daha yüksek olduğu görülmektedir. Mevcut veriler ışığında, kırsalda yaşanan yoksulluğun kentlere göre çok daha ciddi boyutlarda olduğu söylenebilir.

Tablo 87. Türkiye’de Göreceli Yoksulluk Sınırına Göre Yoksulluk Göstergeleri (Gelire Dayalı) (TÜİK, 2006-2013)

Yoksulluk riski	Yoksulluk sınırı	Yoksul sayısı (Bin kişi)	Yoksulluk oranı (%)	Yoksulluk açığı
2006				
% 40 - 40%	1 882	8 468	12,5	28,6
% 50 - 50%	2 352	12 412	18,4	31,1
% 60 - 60%	2 822	16 932	25,0	33,4
% 70 - 70%	3 293	21 682	32,1	34,1
2007				
% 40 - 40%	2 410	6 335	9,3	23,7
% 50 - 50%	3 013	10 525	15,4	25,7
% 60 - 60%	3 616	15 589	22,8	27,2
% 70 - 70%	4 218	20 320	29,7	29,8
2008				
% 40 - 40%	2 517	6 614	9,6	22,8
% 50 - 50%	3 146	11 123	16,1	25,3
% 60 - 60%	3 775	16 381	23,7	27,1
% 70 - 70%	4 404	21 171	30,6	30,3
2009				
% 40 - 40%	2 798	7 276	10,3	24,3
% 50 - 50%	3 498	11 891	16,9	26,9

% 60 - 60%	4 197	16 806	23,8	28,6
% 70 - 70%	4 897	21 740	30,8	31,6
2010				
% 40 - 40%	2 951	7 145	10,0	24,0
% 50 - 50%	3 689	11 817	16,6	26,9
% 60 - 60%	4 426	16 746	23,5	28,7
% 70 - 70%	5 164	21 700	30,4	31,5
2011				
% 40 - 40%	3 233	7 189	9,9	24,7
% 50 - 50%	4 041	11 589	16,0	25,9
% 60 - 60%	4 849	16 390	22,6	29,4
% 70 - 70%	5 657	21 519	29,7	31,1
2012				
% 40 - 40%	3 582	7 292	9,9	23,7
% 50 - 50%	4 477	11 915	16,2	26,9
% 60 - 60%	5 373	16 602	22,6	29,4
% 70 - 70%	6 268	22 307	30,3	31,1
2013				
% 40 - 40%	3 971	6 714	9,0	22,1
% 50 - 50%	4 963	11 076	14,9	26,0
% 60 - 60%	5 956	16 578	22,3	26,5
% 70 - 70%	6 950	21 923	29,4	28,8

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Yoksulluk ile ilgili olarak veri temin edilemediğinden dolayı detaylı bir inceleme yapılamamaktadır. Bu nedenle yapılan çalışma derine inememektedir. Ancak Sivas'ın istihdam oranlarına bakıldığında işsizliğin ülke ortalamasının altında olması yoksulluk konusunda görece daha iyi bir durumda olduğu söylenebilir. Ancak mekânsal açıdan değerlendirildiğinde ilçeler arasında dağılımda büyük farklılık bulunduğu söylenebilir.

SONUÇ

Son yıllarda sosyal kalkınma kavramının revaçta olmasına rağmen sosyal kalkınmanın en önemli parametrelerinden birisi olan yoksulluk konusunda yeterli ve kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması büyük bir eksikliktir. Sivas için de yoksulluk alanında yapılacak değerlendirme için yeterli veri bulunmamaktadır. Ancak Sivas'ın genel itibariye diğer göstergelerden anlaşıldığı kadarıyla yoksulluğun büyük bir sorun olarak ortaya çıkmadığı ancak mekânsal açıdan ilçeler arasında bulunan farklılıkların giderilmesi için özel politikaların üretilmesinin gerekliliği öne çıkmaktadır.

12. SOSYAL YARDIMLAR

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı tarafından 2014 yılında yapılan yardımlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 88. Sivas İli 2014 Yılı Sosyal Yardımları

YARDIM TÜRÜ	TESLİMAT TÜRÜ	KİŞİ SAYISI	MİKTARI (TL)
Şartlı Eğitim Yardımı	Nakdi	5352	1.584.055,45
Şartlı Sağlık Yardımı	Nakdi	1811	504.805,00
Şartlı Gebelik Yardımı	Nakdi	40	6.580,00
Diğer Aile Yardımı (Aile Yardımları)	Nakdi	12643	1.099.360,00
Gıda Yardımları (Aile Yardımları)	Nakdi 8277	10082	583.700,00
	Ayni 1805		
Giyim Yardımı (Aile Yardımları)	Ayni		
TKİ Kömür Yardımı (Yakacak Yardımı)	Ayni	18825	4.651.687,06
Ev Yapım Yardımı (Barınma Yardımı)	Nakdi 5	12	46.662,88
	Ayni 7		
Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	Nakdi	349	485.750,00
Tıbbi Malzeme-Cihaz Yardımı (Yurtiçi Tedavi Destekleri)	Nakdi	1	400,00
Eğitim Materyali Yardımı (Eğitim Yardımları)	Nakdi	479	82.600,00
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı	Nakdi	372	999.000,00
Engelli Yakını Aylığı	Nakdi	283	805.781,98
İşe Yönlendirme Yardımı	Nakdi	41	4.100,00
Engelli Aylığı	Nakdi	3336	12.787.222,26
Yaşlı Aylığı	Nakdi	1435	2.249.678,86
Tek Seferlik Yardım	Nakdi 2884	2939	1.255.806,32
	Ayni 55		
Yabancı Yardımı	Nakdi 41	42	10.900,58
	Ayni 1		
Ev Onarım Yardımı (Barınma Yardımı)	Nakdi	30	18.384,95
Diğer Sağlık Yardımı (Sağlık Yardımları)	Nakdi	15	11.651,68
Kira Yardımı (Barınma Yardımı)	Nakdi	1318	67.650,00
Engelli Cihaz Yardımı (Engelli Araç-Protez-Cihaz Yardımı)	Nakdi	1	150,00
Öğrenci Taşıma Yardımı (Öğrenci Barınma-Taşıma-Yemek Yardımı)	Nakdi	2	400,00
Diğer Eğitim Yardımı (Eğitim Yardımları)	Nakdi	27	4.450,00
Giyim Yardımı (Aile Yardımları)	Ayni	4529	170.739,71
Üniversiteye Hazırlık Yardımı (Hazırlık Kurslarına Yönelik Yardımlar)	Nakdi	1	500,00
Sosyal Güvenlik Kurumu Prim Borcu Yardımı (Özel Amaçlı Yardımlar)	Nakdi	1	250,00
İşe Başlama Yardımı	Nakdi	1	378,00
Vakfın Özkaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı	Nakdi 17308	37325	8.010.771,18
	Ayni 20017		
Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamı	Nakdi	12703	19.422.873,55
Yardımlar Genel Toplamı		30232	27.433.644,73
Amaca Yönelik Giderler Toplam			8.480.029,67

Sosyal yardımlarla ilgili ülkemizde olduğu gibi Sivas ilinde ortaya çıkan sorunlu alanlardan birisi, sosyal yardım dağıtan kurumlardaki dağınık yapının varlığıdır. Bu anlamda şehirde birbirinden farklı kurumlardan yardım alabilmenin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Söz konusu dağınık

yapı, yardım alanların istedikleri kurumlardan herhangi bir sınırlama olmaksızın yardım almalarına izin vermektedir. Bu bağlamda sosyal yardımların tek bir çatı altında birleştirilmesi ve yardım kurumlarında var olan dağınıklığın ortadan kaldırılması, kurumlarının etkinliğini arttırmakla birlikte yardımların daha sistematik bir biçimde düzenlenmesinin olanaklı hale gelmesine katkı sağlayacaktır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Sosyal yardım dağıtan kuruluşlar arasında hali hazırda herhangi bir koordinasyon olmaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu sorunun çözümüne yönelik “Ortak Veri Tabanı” oluşturulmalıdır ve ilgili kurumlar bu veri tabanını kullanmalıdır. Yabancı uyruklu uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler de göz önünde bulundurarak göç eden nüfusun eğitim düzeyi ve mesleki becerileri geliştirilerek iş gücü piyasalarına katılımı kolaylaştırılmalı, kentsel altyapı ve hizmetler göç dinamiklerini dikkate alacak şekilde geliştirilmelidir. Yaşlılar, engelliler ve çocuklar öncelikli olmak üzere toplumun farklı kesimleri için yaşanabilirliği hedefleyen; fırsat eşitliğini ve hakkaniyeti gözetken mekânsal planlama ve kentsel tasarım uygulamalarının hayata geçirilmesi önemlidir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Yoksulluğun önüne geçilebilmesi için ilk yapılması gereken yapılacak yardımların insanları tekrar üretime dönmeyi teşvik edici bir niteliğe sahip olmasına katkı sağlamasını hedefleyen projeler oluşturulmasıdır. Ailelere ve özellikle gençlere bilinçlendirme ve eğitim verme yolu izlenmelidir. Çünkü genel olarak yoksul aileler yoksulluğu kader olarak görmekteler ve bu durumdan kurtulmak için bir uğraşı içine girmemekteler. Bu kısır döngünün kırılması adına uzun bir süreci kapsayacak politikalar ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.

SONUÇ

Son yıllarda sosyal kalkınma kavramının revaçta olmasına rağmen sosyal kalkınmanın en önemli parametrelerinden birisi olan yoksulluk konusunda yeterli ve kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması büyük bir eksikliktir.

13. SOSYAL HİZMETLER

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Çocuk, Yaşlı, Engelli ve Kadınlara Özgü Koruma, Bakım ve Destek Merkezlerinin Mekânsal Dağılımı ve Yeterliliği¹⁰

Sivas'ta günümüzde hizmet veren, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmet birimlerinin listesi aşağıda sunulmuştur. Sosyal hizmet kurumları Sivas Merkez ilçede yoğunlaşmaktadır.

Tablo 89. Sivas'ta Faaliyet Gösteren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Taşra Teşkilatı Listesi(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sivas Valiliği, 2015)

Kuruluş Adı	İlçe/Mahalle
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü	Kepenek cad.
Sivas Kadın Konukevi Müdürlüğü	
Sivas Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü	Halit Rifat Paşa Cad.
İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi Müdürlüğü	Mevlana Mah. Sayılı Sok.
Sivas Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü ¹¹	Gökçebostan Mah. Dostlar Sok.
Sivas Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü	Kepenek Cad.
Sivas Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü	Kılavuz Mah.

Sivas Valiliği'nden alınan bilgi uyarınca, çocuk, yaşlı, engelli ve kadınlara özgü koruma, bakım ve destek merkezlerinin durumlarına ilişkin detaylı bilgi sunulmuştur.

Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu, Erkek Yetiştirme Yurdu

Sosyal ve ekonomik açıdan kendilerini güvencesiz bulan bireyler, devletin sosyal korumasına ve bakımına daha muhtaç hale gelmektedir. İnsanların temel gereksinimlerini karşılayamaz duruma gelmesi, işsizliğe ve yoksulluğa bağlı olarak boşanmaların artmasına ve ailelerin parçalanmasına sebep olmaktadır. Parçalanmış ailelerin çocukları, geleneksel sosyal dayanışma ağlarının da zayıflaması ile dışlanmışlık ve terk edilmişlik riski ile karşı karşıya kalmaktadır. Ülkemizde hızla devam eden kırdan kente; kentlerden büyük şehirlere göç nedeniyle işsizlik artmakta ve bu da yoksul bir kesimin doğmasına neden olmaktadır. Çocukların sağlıklı, güvenli ve sevgi ortamında büyüebilmeleri için hiç şüphesiz aile kurumuna ihtiyaç vardır. Fakat yoksulluk, aile içi şiddet, istismar v.b. nedenlerle ailesinden ayrılmak durumunda kalan çocuklar için Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurtları aile görevini üstlenmektedir.

Sivas Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile Sivas Belediye Başkanlığı arasında imzalanan protokol dahilinde 2012 yılında açılışı gerçekleşen ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı hizmet veren Sivas Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdunda, ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki yetersizlikleri ve boşanmaları sonucu korunmaya muhtaç çocuk durumuna düşme gibi çeşitli nedenlerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince işlem yapıp korunmaya alınmış 12 yaş grubu kız ve erkek çocuklar ile 13-18 yaş grubu kız çocuklarına, koruma ve bakım hizmeti

¹⁰ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sivas İl Müdürlüğü Brifingi (2015) ve Kayseri Valiliği (2015)'den alınan bilgilerden oluşturulmuştur.

¹¹ Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi'ne bağlı Gül, Güneş, Âşık Veysel, Uğurböceği, Mevlana, Hedef, Gülenyüz, Damla, Zambak, Yunus Emre, Kardeşler, Kızılırmak, Selçuklu ve Buruciye Çocuk Evi olmak üzere toplam 16 çocuk evi bulunmaktadır (<http://sivas.aile.gov.tr/>). Ancak Kayseri Valiliği, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nden alınan bilgiler uyarınca günümüzde çocuk evlerinin sayısı 18'i bulmuştur.

verilmektedir. 72 kişilik kapasitesi bulunan Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğünde, çeşitli sebeplerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında “Bakım” tedbiri alınmış olan 62 kız; 30 erkek olmak üzere toplam 92 çocuk kalmaktadır.

Erkek Yetiştirme Yurdu ise ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki yetersizlikleri, aile içi şiddet, istismar ve eşlerin boşanmaları sonucu korunmaya muhtaç çocuk durumuna düşme gibi çeşitli nedenlerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince işlem yapıp korunmaya alınmış 12-18 yaş arası erkek çocukların korunma ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulmuş olup, koruma altındaki çocukların her türlü sağlık, beslenme, eğitim, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için 1958 yılından bu yana hizmet vermektedir. Kuruluş, 2010 yılında 73 çocuğa; 2011 yılında 72 çocuğa; 2012 yılında sayısının %10 düşmesi ile 65 çocuğa; 2013 yılında sayısının %62 düşmesi ile 25 çocuğa; 2014 yılında sayısının %34 düşmesi ile 17 çocuğa hizmet vermiş olup Erkek Yetiştirme Yurdu halen 19 çocuğa hizmet vermektedir.

Yurt, kimsesiz çocuklar için sığınacak güvenli tek yer olarak algılsa da hiçbir zaman aile kurumun yerini alamayacaktır. Bu nedenle devletin uzun vadede çocukların yurda bırakılmasını gerektirmeyecek şekilde gelir dağılımı ve bölüşümüne yönelik sosyal ve ekonomik politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

Çocuklara sağlık hizmeti verecek, öz bakım becerilerinin gelişiminde yardımcı olacak sağlık personelinin olmaması hedeflenen çocuk bakım ve gelişim faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Satın alma memuru bulunmadığından idarenin işi güçleşmektedir. Bununla birlikte, teknisyen ihtiyacı mevcuttur.

Sağlık Personeli ihtiyacının ivedilikle karşılanmasına, alınacak personelin nitelikli olmasına özen gösterilmesine, kurum personelinin eğitimine ağırlık ve önem verilmesi ve bu doğrultuda hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılmasına, “....merkezinde okul ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde 5 ile 8 çocuğun kaldığı evleri” maddesinin; çocuk evlerinin kiralınmasında yaşanan sıkıntıların aşılmasında ve çocuklara daha iyi rehberlik hizmetlerinin verilmesi için çocuk sayısının ‘4’ olarak değiştirilmesinin kaliteli hizmet sunumu ve çocuk evinin sağlıklı işleyebilmesi açısından daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, kurum personelinin özlük ve ekonomik haklarının iyileştirilmesi önerilmektedir.

Kadın Konukevi

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet toplumumuzda yaygın ve büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ülkemizde kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla koruyucu ve önleyici nitelikte tedbirler alınmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmaktadır. Şiddet, kişiye fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar vermedir. Kadın Konukevleri, şiddete uğrayan kadınların korunma ve barınma ihtiyaçlarını karşılamakta olup kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli araçlardandır. Kadın Konukevleri şiddete maruz kalan kişilere, şiddetsiz bir hayat kurmak için destek veren merkezlerdir.

2013 yılında faaliyete geçen ve Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı olan Sivas Kadın Konukevi, 20 kişilik kapasite ile aile içerisinde şiddet ve psikolojik baskı gibi olumsuzlukların sonucu bayanların fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında; varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile hizmet vermektedir. Kadın Konukevi 2013 yılında 148 kadına hizmet

vermiş; 2014 yılında müracaat sayısının %48 artışı ile sayı 213'e çıkmış; 2015 Nisan ayı itibari ile toplam 68 kadının ihtiyaçlarını karşılamış olup şu anda 11 kadın hizmet almaya devam etmektedir.

Kadına yönelik şiddette ve şiddetin boyutunda hiç şüphesiz toplumun sahip olduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı kültür etkili olmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddeti önlemede ilk adımın kültürel değişimden geçtiği açıktır. Kültürel değişimin ilk ayağının aile; ikinci ayağının ise eğitim olduğu bilinmektedir. Konu ile ilgili çocuk eğitiminde Milli Eğitim Müdürlüklerinin, yetişkin eğitiminde Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüklerinin paralel çalışmalar yapılmasının olumlu sonuçlar vereceği tahmin edilmektedir. Kadına yönelik şiddette diğer bir önemli konu ise medyadır. Medya da kadınları küçümseyen, insan ve birey kimliği yerine cinsel kimliğiyle öne çıkarılan, üretimin değil tüketicinin sembolü haline getirilen, kendi ayakları üzerinde duramayan, sürekli erkeğin gerisinde ve eve kapatılmış rollerde gösterilen kadın imajı yerine eşitlik temelinde bir kültür gelişimine dönük kadın imajlarına ağırlık verilebilir.

Bir diğer önemli konu ise evlenecek çiftlere sosyolog, psikolog veya aile danışmanları tarafından evlilik öncesi eğitim verilmelidir. Evliliğin ne olduğu ve ne olmadığı, sorumluluklarının neler olduğu, evlilikten sonra her iki tarafında hayatında olması muhtemel değişikliklerin neler olduğu gibi konularda çiftlere gerekli bilgiler verilmelidir.

Psiko-sosyal ve sosyo kültürel sorunlar oluşup kronik bir hal almadan önce kişi ve ailelerin bilinç düzeyini artırmak ve toplumdaki bireylerin demokratik tutum ve davranışlarının geliştirilmesi, sosyal ve kültürel gelişimin sağlanması önemlidir. Bu kapsamda Kadın Konukevlerinin; Sosyal Hizmet Merkezleri ile işbirliği içinde çalışarak koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, tedavi ve rehabilite edici misyonla yola çıkmış kurum ve kuruluşlar büyük önem arz etmektedir. Müdürlükte, ayrıca tam gün görev yapabilecek 1 Müdür Yardımcısı 1 Sosyal Çalışmacı, 1 Memur ve Çocuk Gelişimciye, ihtiyaç duyulmaktadır.

İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi

60 yaş ve üzerinde olan, kendi gereksinimlerini karşılamasını engelleyici bir rahatsızlığı bulunmayan, yeme, içme, banyo, tuvalet ve bunun gibi günlük yaşam etkinliklerini bağımsız olarak yapabilecek durumda olan, ruh sağlığı yerinde olan, bulaşıcı hastalığı olmayan, sosyal ve/veya ekonomik yoksunluk içinde bulunduğu tespit edilen yaşlılara hizmet veren bir merkezdir

2007 yılında Sivas Belediyesi'nden Sivas Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne devri yapılan İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi, 75 kişilik kapasiteye sahip olup kimsesi olmayan veya akrabalarının sahip çıkmadığı, aile üyelerinin bakım konusundaki anlaşmazlıklarının olumsuzluklarını yaşamaları sonucu hayatlarının geri kalanını tek başlarına geçirmek zorunda kalan ve yalnız yaşamak istemeyen 21'i bayan 53'ü erkek olmak üzere 74 yaşlıya hizmet vermektedir.

Yaşlı Yaşam Evleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü'ne bağlı İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Huzurevi bünyesinde hizmet veren iki (2) adet Yaşlı Yaşam Evi bulunmaktadır. Yaşlı Yaşam Evleri ile yaşlılara, aile ortamı ve komşuluk ortamının yaşatılması amaçlanmaktadır. 2013 yılında hizmet vermeye başlayan ve Huzur Mahallesinde bulunan Yaşlı Yaşam Evi'nde 4 erkek yaşlıya; Mevlana Mahallesinde bulunan Yaşlı Yaşam Evi'nde ise 4 bayan yaşlıya hizmet verilmektedir. Engelli yaşlı ilk kabul birimi olarak da huzurevi sakinleriyle aynı ortamda hizmet verildiği için, yaşlılar huzursuz

olmaktadır. Özürlülere yönelik bakıcı personel ihtiyacı yanında güvenlik personeli ve diğer personel ihtiyacı mevcuttur.

Çocuk Evleri

Ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki yetersizlikleri, şiddet, ihmal/istismar ve boşanmaları sonucu korunmaya muhtaç çocuk durumuna düşme gibi çeşitli nedenlerle haklarında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gereğince işlem yapıp korunmaya alınmış çocukların toplu yaşamın beraberinde getirdiği yoksunlukları yaşamadan, sosyal hayatın gerekliliklerini, komşuluk ve ev hayatını öğrenebilecekleri bir ortamda yaşamalarını sağlamak için 5-6 çocuğun bir evde öğretmen gözetiminde sıcak, huzurlu ve aile hayatına en yakın şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için 2006 yılında üç (3) ev ile hizmet vermeye başlamış olup şu anda 18 Çocuk Evi bulunmaktadır. Çocuk evleri, 2010 yılında 9 ev ile 54 çocuğa; çocuk sayısının %45 artması ile ev sayısı da artmış 2011 yılında 13 ev ile 77 çocuğa; 2012 yılında 13 ev ile 77 çocuğa; çocuk sayısının %24 artması ile 2013 yılında 16 ev ile 95 çocuğa; çocuk sayısının %20 artması ile 2014 yılında 18 ev ile 107 çocuğa ulaşmış olup 2015 yılı Nisan ayı itibari ile 18 ev ile 107 çocuğa hizmet vermektedir.

Bakım Merkezleri

Doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişiler engelli olarak tanımlanmaktadır.

Sivas'ta bulunan ve aile üyelerinin bakımlarını karşılamakta zorlandığı veya bakımlarını üstlenmediği engelli bireylerin kurum içerisinde yatılı, gündüzlü veya ikametgâhında bakımlarını sağlamak amacıyla hizmet vermekte olan beş (5) Bakım Merkezi bulunmaktadır. Bakım Merkezlerinde şu an 266'sı bayan; 378'i erkek olmak üzere toplam 644 engelliye bakım hizmeti verilmektedir. Mevcut engellilerin 255'i zihinsel; 326'sı ruhsal; 92'si bedensel engelli olup engel gruplarına göre hizmet almaktadırlar. Bakım Merkezlerinde kalan engellilerden 36 çocuk, ilköğretim, lise, üniversite ve özel eğitime devam etmektedir.

Sosyal ve Ekonomik Yardım

İnsanların sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesinde, insanların kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde ve başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde, aile bağlarının güçlendirilmesinde, bireylerin, ailelerin, grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla yardıma muhtaç ailelere çocuklarının korunmaya muhtaç durumuna düşmemesi ve aile ortamında yetişmesi için nakdi yardım yapılmaktadır. Yardım yapılan ailelerin genel profiline bakıldığında; yaklaşık %80'lik kısmının boşanan veya eşi cezaevinde bulunan aileler olduğu; yaklaşık % 20'lik kısmının ise eşi askerde bulunan aileler ve ebeveynleri engelli olduğu için çalışamayan ailelerin çocukları için yapıldığı görülmektedir. Yapılan yardımların amacı, muhtaç durumda bulunan çocukların ailesine veya yakınlarına destek sağlanarak çocukların aile ortamında yaşamlarının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda, Sivas'ta 2010 yılında 474 kişiye; 2011 yılında müracaat sayısının %85 artması ile 861 kişiye; 2012 yılında müracaat sayısının %26 artması ile 1099 kişiye; 2013 yılında müracaat sayısının %33 artması ile 1452 kişiye; 2014 yılında müracaat sayısının %36 artması ile 1972 kişiye yardım yapılmış olup 2015 yılı Nisan ayı itibari ile müracaat sayısının %8 artması ile 2070 kişi için nakdi yardım yapılmaktadır.

Yardım yapılan kitle, Sivas'ta genel bir dağılım gösterse de; yardımlar, Esentepe Mahallesi, Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, Kılavuz Mahallesi ve Esenyurt Mahallesi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. İlçe bazında ele alındığında en fazla Şarkışla, Yıldızeli ve Gemerek ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Şarkışla ilçesi Sivas'ta görece gelişmiş ve etrafındaki Sivas ilçeleri için de bir cazibe merkezi özelliği göstermektedir. Müracaat edilen ve aynı ve nakdi yardım verilen çocukların % 10'unu okul öncesi; % 55'ini ilköğretim öğrencisi; % 35'ini lise öğrencisi oluşturmaktadır.

Engelli Evde Bakım Hizmetleri

Bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerinde belirli oranda fonksiyon kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu yaşamın gereklerine uyamama durumunda olup, korunması, yardım edilmesi, bakılması ve yetiştirilmesi gerekli kişinin ailesi veya kendisine vasi tayin edilen kişi tarafından 24 saat evde bakımının sağlanması karşılığında bakıcısına ödenen yardımı kapsamaktadır. Sivas'ta en fazla faydalanan hizmet, engelli evde bakım hizmeti olup, 2010 yılında 1703 engelliye; 2011 yılında sayının %137,5 artması ile 4042 engelliye; 2012 yılında sayının %3 artması ile 4178 engelliye; 2013 yılında sayının %17 artması ile 4849 engelliye; 2014 yılında sayının %8 artması ile 5222 engelliye; 2015 yılı Nisan ayı itibari ile sayının %1 artması ile 5255 engelli için yardım yapılmaya devam edilmektedir. Yardım yapılan kitle, ilimizde genel bir dağılım gösterse de; yardımlar, Esentepe Mahallesi, Mehmet Akif Ersoy Mahallesi, Fatih Mahallesi, Diriliş Mahallesi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. İlçe bazında ele alındığında ise yine en fazla Şarkışla, Yıldızeli ve Gemerek ilçelerinde yoğunlaşmaktadır.

İlde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı özürlü bakım ve rehabilitasyon merkezi bulunmamaktadır. Sivas'ta bakılamayacak durumdaki bakıma muhtaç özürölüler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü tarafından değerlendirilerek, çevre illerdeki Özürlü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine yerleştirilmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sivas İl Müdürlüğü (2015) verilerine göre, ilde faaliyet gösteren Özel Bakım Merkezlerinde 640 bakıma muhtaç özürlü bireye bakım hizmeti sunulmaktadır. Bu kapsamda Özel Karşıyaka Bakım Merkezi (Sivas Merkez-Karşıyaka Mah., 19 yaş ve üzeri 145 bakım altında bulunan bedensel-zihinsel-ruhsal engelli), Özel Sivas Bakım Merkezi (Sivas Merkez, Şeyhşamil Mah., 13 yaş ve üzeri 143 bakım altında bulunan bedensel-zihinsel-ruhsal engelli), Özel Karahan Bakım Merkezi (Sivas Merkez-Şeyhşamil Mah., 7-12/12-18/19 yaş ve üzeri 107 bakım altında bulunan bedensel-zihinsel-ruhsal engelli (karışık)), Özel Gözde Bakım Merkezi (Sivas Merkez, Kılavuz Mah., 0-6/7-12/13-18/19 yaş ve üzeri 86 bakım altında bulunan zihinsel-ruhsal engelli), Özel Dört Eylül Bakım Merkezi (Sivas Merkez, Diriliş Mah., 19 yaş ve üzeri 88 bedensel-zihinsel-ruhsal engelli) bulunmaktadır.

Boşanma Danışmanlığı Hizmeti

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2013 yılının sonunda uygulanmaya başlatılan bir hizmet modeli olan boşanma danışmanlığı hizmeti ile; çiftlerin sorunları konusunda bilinçlendirilmesi ve sorunlarını çözebilmeleri için rehberlik edinilmesi amaçlanmıştır. Boşanma aşamasına gelen, boşanma davası süren ve boşanan çiftlere her bir çift için onar hafta süren haftada en az bir gün 90 dakika, bir Sosyal Hizmet Uzmanı ve bir de Aile Danışmanı aracılığıyla danışmanlık eğitimi verilmektedir. Bu güne kadar Sivas'ta 54 çift danışmanlık hizmeti almak için müracaat etmiş ve halen 14 çift bu hizmeti almaya devam etmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Sivas'ta günümüzde hizmet veren, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmet birimlerinin listesi aşağıda sunulmuştur. Sosyal hizmet kurumları Sivas Merkez ilçede yoğunlaşmaktadır. Mevcut kurumlarda ise personel ihtiyacı ve kapasite doluluğu nedeniyle ek bina ihtiyacı bulunmaktadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Sosyal alanda veri yetersizliği yanında, güvenilir veri bulmak güçtür. Başka kurumlarca sosyal hizmetler alanında sağlanan destekler takip edilemediğinden, kurumlar arası ortak bir veri tabanında kullanıma açılmalı, diğer bir deyişle sosyal yardım alanlara ilişkin bir ortak havuz sistemi oluşturulmalıdır. Bu, desteklerin tamamlayıcılık ilkesi çerçevesinde sağlanması ve mükerrerliğin önlenmesi açısından önemlidir. Kurumların bu konuda veri paylaşmak istemedikleri sektörel çalışma gruplarında da dile getirilmiştir. Bu bakımdan, kurumlar arası işbirliği ve iletişimin artırılması da diğer bir husustur. Ayrıca sosyal yardımlar kişileri ataletle itebildiğinden, yardım ve destek mekanizmasının gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

SONUÇ

Sosyal kalkınma altyapısının güçlendirilmesinde sosyal hizmet kurumlarındaki kalitenin artırılması en başta gelmesi gereken konulardan biridir. Sivas'ta sosyal hizmet kurumları belli bir alanda toplanmış olması nedeniyle hizmet politika değişikliğini gerekli kılmaktadır. Bu alanda giderek artan bir ihtiyaç olması nedeniyle ilgili kurum ve kuruluşların bu alanda işbirliğine giderek koordineli bir biçimde çalışmalar yapılmalıdır.

14. SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HAREKETLER

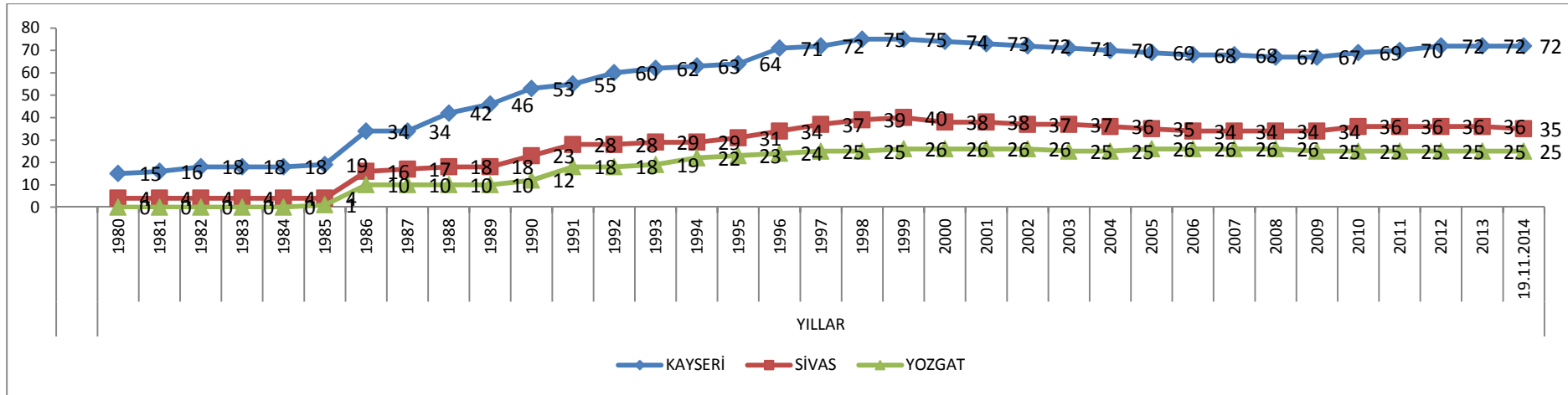
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

Vakıf Sayısı, Vakıfların Türleri ve Hedef Kitleleri

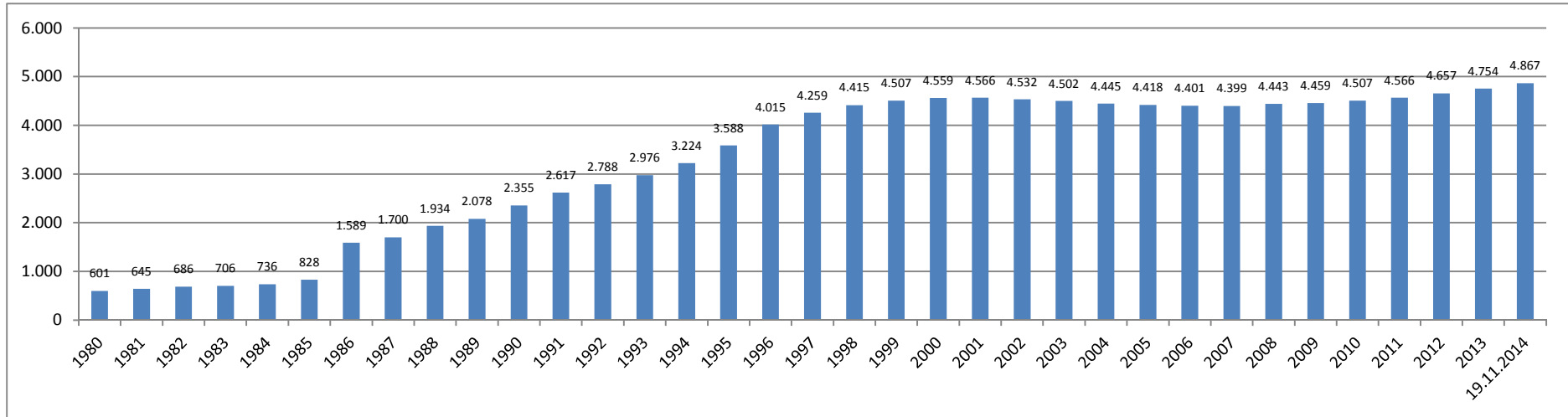
Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, Türkiye’de 2009 yılında, 287 olan mülhak vakıf sayısı, 2013 yılı itibariyle 275 ve 2014 yılında 271’e gerilemiştir. Mülhak vakıflar sayısı ülke genelinde 2009-2014 döneminde düzenli olarak azalmaktadır. Vakıfların dağılımı incelendiğinde, 31.12.2013 tarihi itibariyle, Türkiye’de bulunan toplam 276 mülhak vakıf içinde TR72 Bölgesinin illeri olan Kayseri’de ve Sivas’ta 6’şar mülhak vakıf bulunmaktadır. Bununla birlikte, yalnızca Yozgat Merkez’de faaliyet gösteren 1 Vakıf bulunmaktadır. Cemaat vakıfları ise 17.03.2014 tarihi itibariyle ülke genelinde yalnızca, İstanbul, Mersin, Ankara, Çanakkale, Şırnak, Bursa, Diyarbakır, Mardin, Edirne, Kırklareli, Hatay, İzmir, Kayseri ve Elazığ illerinde bulunmaktadır. TR72 Bölgesinin tek cemaat vakfı Kayseri’de (Ermeni) bulunmaktadır. Ülke genelinde 53 Ermeni Vakfı bulunmakla birlikte, toplam cemaat vakfı sayısı 166’dır. Ülke genelinde cemaat vakıfları sayısı 2009 yılında 161’den 2013 yılında 165’e yükselerek, minimum oranda artmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, 28.03.2014 tarihi itibariyle, Türkiye’de faaliyet gösteren toplam 18 yabancı vakıf (yurtdışında kurulan Türkiye’de şube ve temsilciliği olan vakıflar) bulunmaktadır. Bu vakıflar, 8’i İstanbul’da olmak üzere, Ankara, İzmir, Ankara, Adana, Antalya, Samsun, Şanlıurfa ve Balıkesir ilçelerinde faaliyet göstermekte olup, TR72 Bölgesinde bu türde vakıf bulunmamaktadır. Yabancı Vakıfların sayısı 2005 yılından itibaren önemli ölçüde artmıştır (2005; 2, 2006; 2, 2008; 1, 2009; 1, 2011; 10; 2013, 2 vakıf faaliyete geçmiş olup, toplam 18 vakıf bulunmaktadır).

Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, 31.12.2013 tarihi itibariyle, 4774 adet yeni vakıf bulunmaktadır. Yeni vakıfların 975’i Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 32’si Çevre Koruma Vakıfları, 3767’si diğer yeni vakıflardır (çok amaçlı vakıflar). Yeni vakıflar kapsamında 26 adet sandık vakfı, 95 adet personeline yardım amacıyla kurulan vakıf, 554 adet kamu vakfı (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları hariç), 66 adet vakıf üniversitesi, 2255 vergi muafiyeti olan vakıf, 1386 adet işletme ve 18667 adet gayrimenkul bulunmaktadır. Yeni vakıfların sayısı yıllar itibariyle önemli ölçüde artmıştır. 1990 yılında 601 olan yeni vakıf sayısı, 1995 yılında 828, 2000 yılında 4559, 2005 yılında 4418, 2010 yılında 4507, 2013 yılında 4754 ve 19.11.2014 tarihi itibariyle 4867’ye yükselmiştir. Türkiye’de yeni vakıf sayısı bakımından en büyük payı İstanbul (1527), Ankara (789), İzmir (222) ve Konya (155) illeri almaktadır. Yeni vakıf sayısı bakımından Kayseri iller arasında 7. sırayı, Sivas 28. sırayı Diyarbakır, Kastamonu ve Sakarya illeri ile, Yozgat ise iller arasında 41. Sırayı, Çanakkale ve Düzce illeri ile paylaşmaktadır. Dar gelirli vatandaşlara ayni ve nakdi yardım yapmak için Merkez İlçe ve 16 ilçe de birer adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bulunmaktadır.

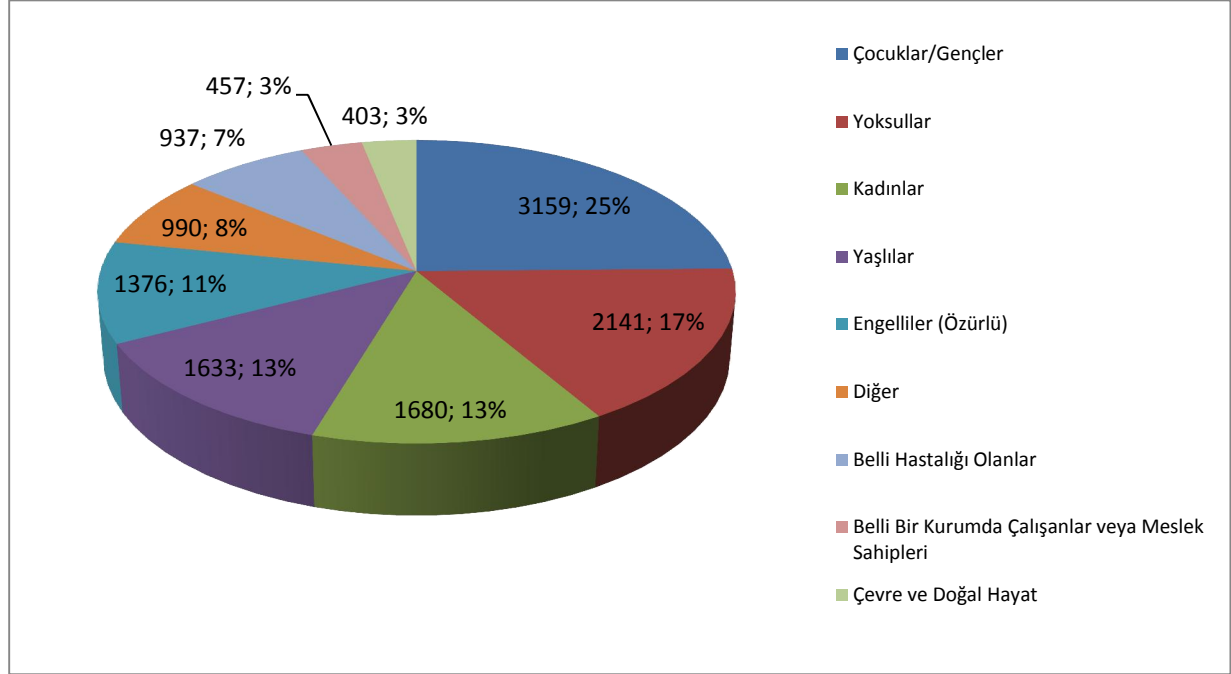

Şekil 70. TR72 Bölgesinde Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1980-2014)

Şekil 71. Türkiye’de Bulunan Yeni Vakıfların Yıllar İtibariyle Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1980-2014)

Yeni vakıfların hedef kitlesi incelendiğinde, en fazla çocuklar/gençler, yoksullar, kadınlar ve yaşlılar oluşturmaktadır. Türkiye’deki vakıfların kuruluş amaçları incelendiğinde ise, en çok sosyal yardım (2545), eğitim (2194), sağlık (1016), kültür (980), dini-dini eğitim (752) amaçlı vakıfların kurulduğu görülmektedir.

Şekil 72. Türkiye’deki Vakıfların Hedef Kitlelerine Göre Dağılımı (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2014)

* Bir vakıf birden çok hedef kitlesine sahip olabilir.

Sivas’ta günümüz itibariyle 5 adet Mülhak Vakıf, 78 adet Yeni Vakıf mevcuttur. Sivas’ta vakıfların sayısı, 2002 yılından itibaren neredeyse hiç değişmemiştir. Vakıflar ağırlıklı olarak Sivas’ın Merkez ilçesinde yoğunlaşmıştır. Sivas Merkez’den sonra Divriği ilçesi vakıf sayısı bakımından önde gelmektedir.

Tablo 90. Yıllar İtibariyle İlçeler Bazında Vakıf Sayısı (Sivas Valiliği, 2015)

İlçe	Vakıf Sayısı						
	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Merkez	24	22	22	22	22	22	23
Akıncılar	1	1	1	1	1	1	1
Altınyayla	1	1	1	1	1	1	1
Divriği	3	3	3	3	3	3	3
Doğanşar	1	1	1	1	1	1	1
Gemerek	1	1	1	1	1	1	1
Gölova	1	1	1	1	1	1	1
Gürün	1	1	1	1	1	1	1
Hafik	1	1	1	1	1	1	1
İmranlı	1	1	1	1	1	1	1
Kangal	1	1	1	1	1	1	1
Koyulhisar	1	1	1	1	1	1	1
Suşehri	1	1	1	1	1	1	1
Şarkışla	1	1	1	1	1	1	1
Ulaş	1	1	1	1	1	1	1
Yıldızeli	1	1	1	1	1	1	1
Zara	2	2	2	2	2	2	2
Toplam	43	41	41	41	41	41	422

Dernek Sayısı ve Dernekleşme Düzeyi

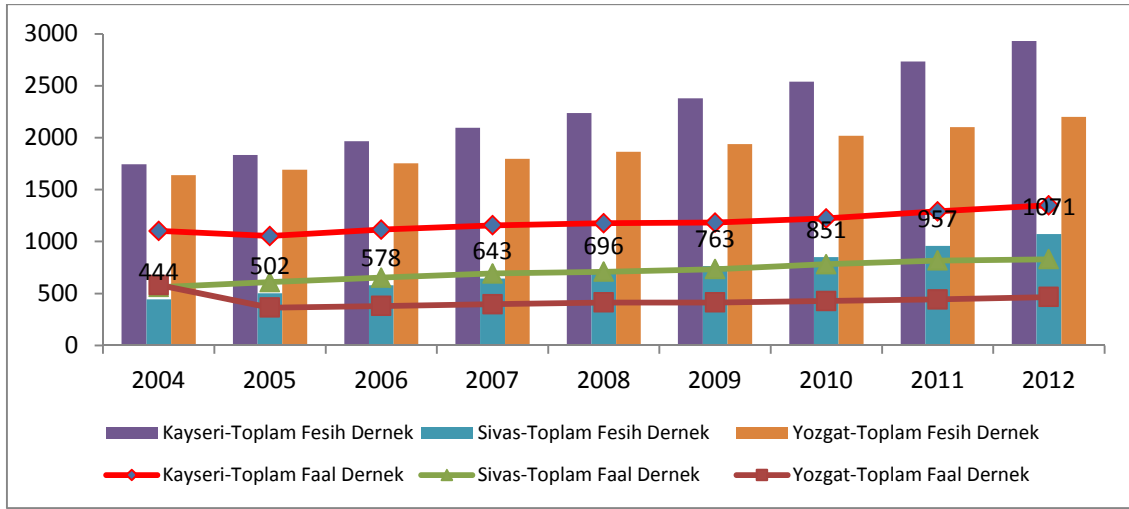
Bağımsız ve etkin bir sivil toplum, demokratik ülkelerde devletin daha etkin olmasını ve kontrol altında çalışmasını sağlayacak en önemli mekanizmadır. Bu nedenle, toplumsal ve siyasal yapının gelişmişliğinin, sivil toplum devlet ilişkisiyle doğru orantılı olduğu kabul edilmektedir. DERBİS verilerine göre, Türkiye’de derneklerin yıllara göre üye sayısı önemli ölçüde artmış; 2004 yılında 5.282.029 olan üye sayısı, 9.885.465’e yükselerek, neredeyse iki kat artmıştır. Faal dernekler ise 2000 yılında 72.541’ken, 2015 yılında 106.522’ye yükselmiştir. Türkiye’de derneklerin Bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise 36.131 dernekle Marmara Bölgesi ilk sırada gelirken, bunu, TR72 Bölgesi’nin de içinde bulunduğu İç Anadolu Bölgesi 19.434 dernekle takip etmiştir. Dernek sayısı en az olan bölge 6.334 dernekle Doğu Anadolu Bölgesi ve 6.179 dernekle Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. DERBİS verilerine göre Türkiye’de faaliyet alanlarına göre dernek sayısı dağılımı bakımından ilk üç sırayı mesleki ve dayanışma dernekleri (32572), spor ve spor ile ilgili dernekleri (19649), dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler (17.512) almaktadır. Yaşlı ve çocuklara yönelik dernekler (311), şehit yakını ve gazi dernekleri (278) ve çocuk dernekleri (22) ise son sıraları paylaşmaktadır. Türkiye’de dernek üyesi olmayanların toplam nüfusa oranı %87,2 iken dernek üyesi olan vatandaşlar arasında kadınların payı 1.860.014 üye ile %18,94, erkeklerin payı ise 7.958.197 üye ile %81,06’dır. Türkiye’de 106.500 faal dernek varken (%40,5), 156714 dernek fesih edilmiştir (156.714). Hemşeri derneklerin dağılımı bakımından ilk sırayı, 7.943 dernekle (toplam içindeki payı %53,9) Marmara Bölgesi alırken, TR72 Bölgesinin de aralarında bulunduğu İç Anadolu Bölgesi 3144 dernekle ikinci sırayı almaktadır (%21,3). Verilerde İç Anadolu Bölgesi’nin ön plana çıkmasını ağırlıklı olarak Ankara etkilemektedir. Türkiye’de 2004 yılından 2013 yılına kadar olan süreçte tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan sayısı oldukça artmıştır. 2004 yılında tam zamanlı çalışan sayısı 251’den 2013 yılında 39588’e, 2004 yılında 34 olan proje zamanlı çalışan sayısı ise 2013 yılında 66.228’e yükselmiştir.

İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (2013) verilerine göre, Sivas’ta 829 (ülkedeki payı %0,85; iller arasında 31. sırada) toplam faal dernek bulunmaktadır. Faal dernek sayısı, 2015 yılında Sivas için 835¹²’dir.

2012 yılında Kayseri’de 2.931, Sivas’ta 1.071 ve Yozgat’ta 2.201 adet dernek fesih edilmiştir. Sivas’ta 2004 yılından 2012 yılına kadar olan süreçte fesih edilen dernek sayısı, TR72 Bölgesi içinde Kayseri ve Yozgat’taki gibi artmış; 444’den 1071’e yükselmiştir. TR72 Bölgesi içinde en az fesih edilen dernek Sivas’tadır. 2012 yılı verilerine göre, Kayseri’de 8, Sivas’ta 3, Yozgat’ta 1 faal federasyon bulunurken, Bölgedeki tek konfederasyon Kayseri’de bulunmaktadır. Bölge, toplamda 2.644 faal dernek sayısı ile düzey2 bölgeleri arasında 13. sırada gelirken, dernek sayısı nüfusa oranlandığında ise bölgeler arasında 5. sırada gelmektedir. Bu bakımdan, Bölgede örgütlenme kültürünün geliştirilmeye ihtiyaç duyduğu ve dernekleşmenin merkez ilçelerde yoğunlaştığı söylenebilir. Kayseri’de faal derneklerin %79,98’i il merkezi ve merkez ilçelerde faaliyet göstermektedir. Sivas’ta bu oran, %61,90¹³, Yozgat’ta ise %32,10’dur.

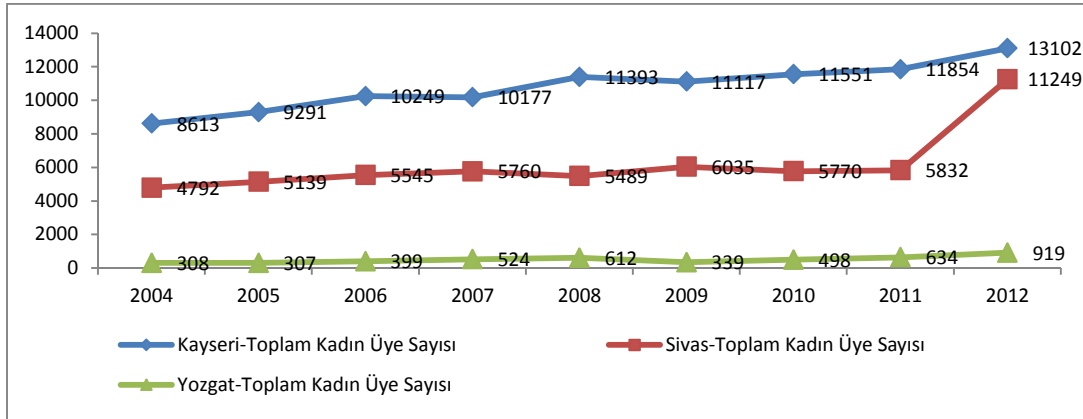
¹² 25.05.2015 tarihi itibarıyla, www.dernekle.gov.tr

¹³ Sivas Valiliği’nden 5.05.2015 tarihi itibarıyla Sivas’ta 813 toplam dernek, bulunmakta olup, bunların %64,45’i Sivas Merkez ilçede bulunmaktadır.

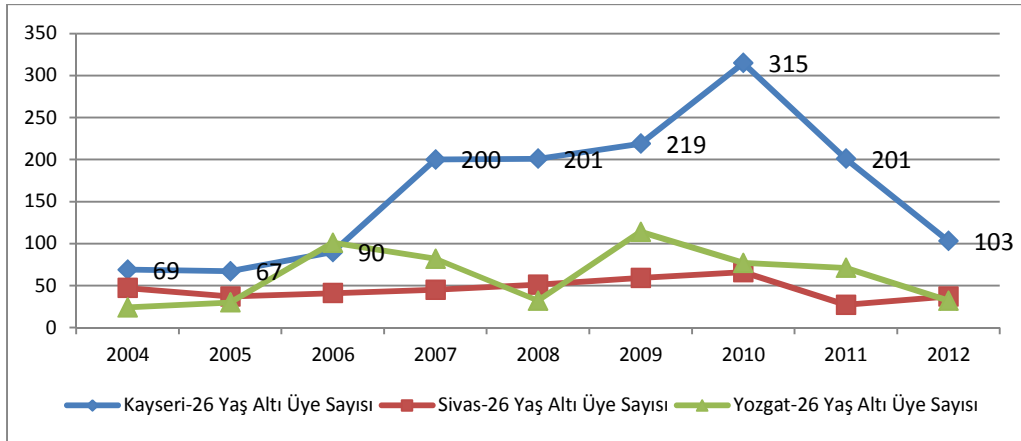
Şekil 73. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren ve Fesih Edilen Dernek Sayıları (İçişleri Bakanlığı, 2004-2012)

Toplam dernek üye sayıları yıllar itibariyle artış eğilimindeyken, 2012 yılında Kayseri’de kadın üyelerin oranı %11,68 (iller arasında 41. sırada), Sivas’ta %21,04 (iller arasında 4. sırada) ve Yozgat’ta %5,55’tir (iller arasında 78. Sırada). Sivas’ta günümüzde kadın üyeler, 6717 üye ile %12,64¹⁴’lük bir pay almaktadır (46051 üye erkek, %86,68, 360 kişi erkek %0,68). Sivas Valiliği (2015), kaynaklarına göre, Sivas’taki toplam kadın üyelerin neredeyse tamamı Sivas Merkez’de yoğunlaşmaktadır (%92,19). Bu nedenle, özellikle Sivas Merkez dışında da kadın üyelerin arttırılması önemlidir. Sivas’ta 26 yaş altı genç üye oranı ise oldukça düşüktür. %12,64’lük oran düşünüldüğünde özellikle kadınların ve Bölgedeki genç üyelerin sivil toplum faaliyetlerine katılım oranının artırılması önemlidir.

Şekil 74. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı-2004-2012)

¹⁴ 15.05.2015 tarihi itibariyle, www.dernekler.gov.tr

Şekil 75. Yıllar İtibariyle Bölge İllerinde Faaliyet Gösteren Derneklere Kayıtlı Kadın ve 26 Yaş Altı Üye Sayısı (İçişleri Bakanlığı, 2004-2012)

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı verilerine göre Sivas ve Yozgat'ta kamu yararına çalışan 1 dernek bulunurken, bu rakam, Kayseri için 2'dir. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (2015¹⁵) verilerine göre, Kayseri'de İmar Şehircilik ve Kalkındırma alanında yalnızca 2 dernek bulunmaktadır. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (2015¹⁶) verilerine göre, Yozgat'ta İmar Şehircilik ve Kalkındırma alanında 21 dernek, Sivas'ta ise 8 dernek bulunmaktadır.

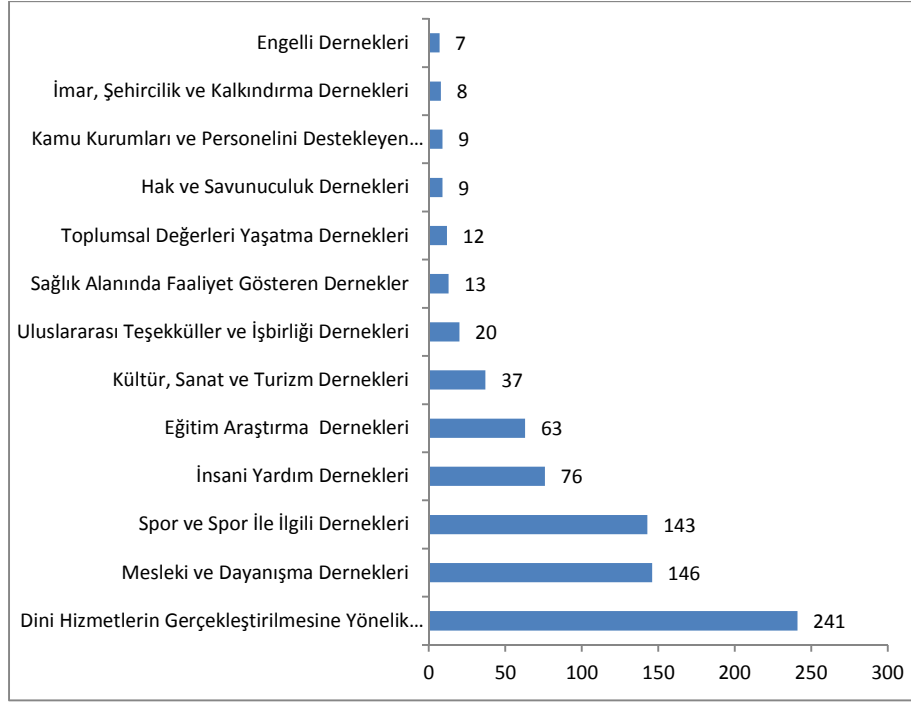
Derneklerin Türleri ve Hedef Kitleleri

Sivas'ta 2015 yılı itibariyle faaliyet gösteren 835 derneğin dağılımına bakıldığında, 19 türde derneğin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bunlar arasında, en büyük payı, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler, mesleki ve dayanışma dernekleri, spor ve spor ile ilgili dernekler, eğitim araştırma dernekleri ile insani yardım derneklerinin aldığı görülmektedir. Bu bakımdan Sivas, Türkiye genelindeki derneklerin faaliyet türüne göre dağılımı ile benzerlik göstermektedir.

Sivas'ta aynı zamanda 2012 yılındaki durum incelendiğinde yine en büyük payı, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler, mesleki ve dayanışma dernekleri, spor ve spor ile ilgili dernekleri, insani yardım dernekleri ve eğitim araştırma derneklerinin aldığı görülmektedir. Son dönemlerde, Sivas'ta şehit yakını ve gazi dernekleri, yaşlı ve çocuklara yönelik derneklerin de yer aldığı görülmektedir.

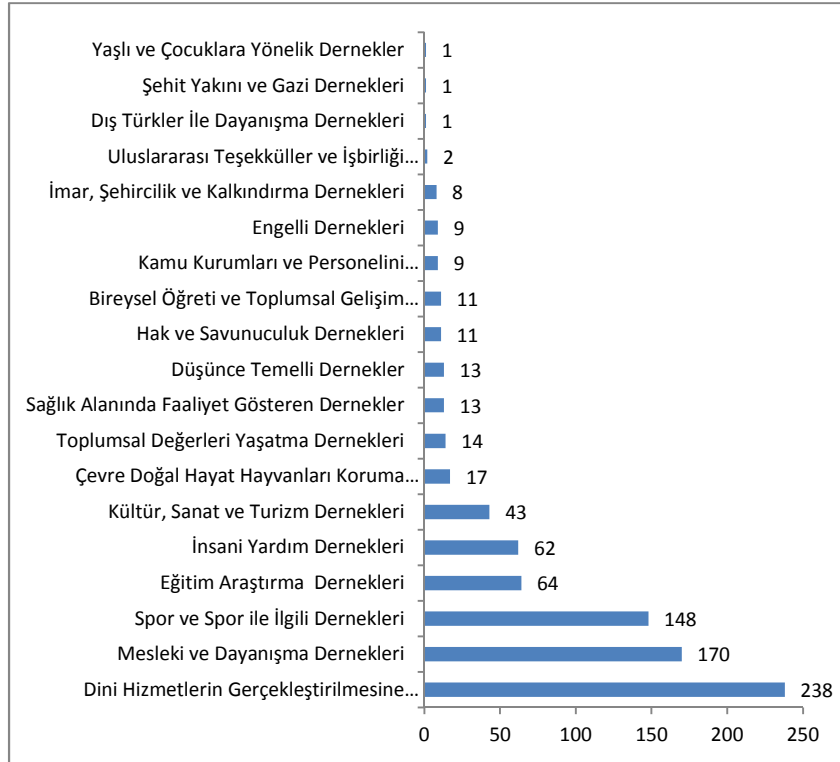
¹⁵ 15.05.2015 tarihi itibariyle www.dernekler.gov.tr

¹⁶ 15.05.2015 tarihi itibariyle www.dernekler.gov.tr

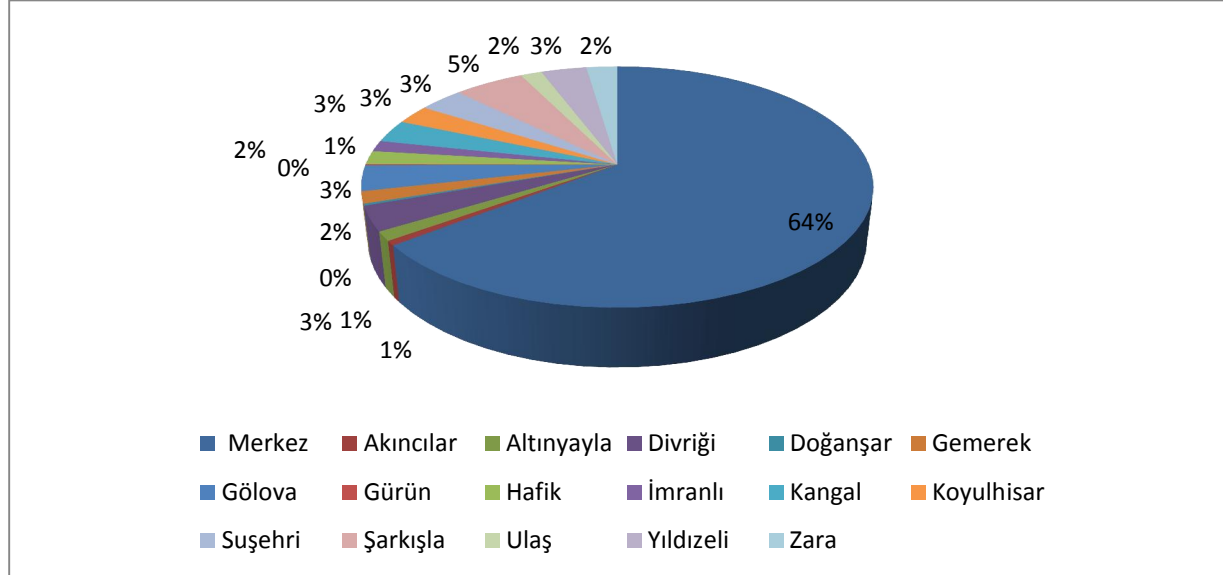
Şekil 76. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2012)

2012-2015 dönemi arasında dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerin sayısı, %1,24, eğitim araştırma derneklerinin sayısı %1,59, insani yardım derneklerinin sayısı %15,79 azalırken, mesleki ve dayanışma derneklerinin sayısı %16,44 ve spor ve spor ile ilgili derneklerin sayısı %3,50 artmıştır.

Şekil 77. Dernek Türlerine Göre Dağılım (DERBİS, 2015)

Derneklerin ilçe bazında dağılım durumu incelendiğinde, Sivas Valiliği (2015) verilerine göre faal dernekler ağırlıklı olarak Merkez’de bulunmaktadır. Sivas Merkezi %5’lik payla Şarkışla ilçesi takip etmektedir. Merkez ilçe ile diğer ilçeler arasında dernekleşme düzeyi bakımından ciddi bir fark bulunmaktadır.

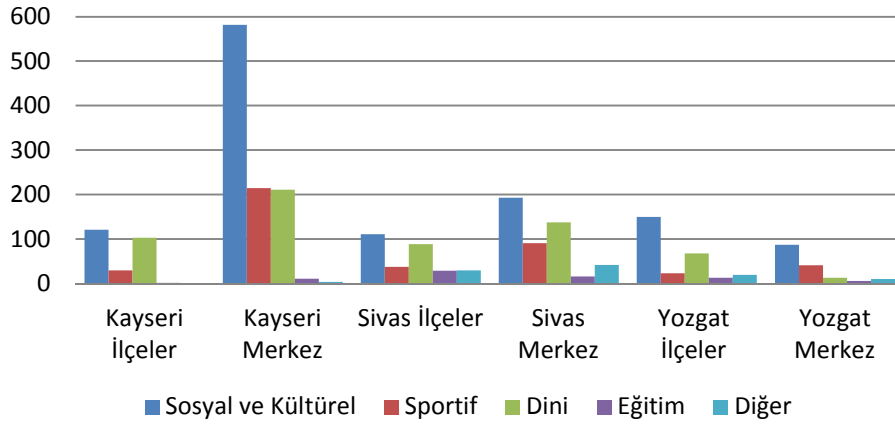
Şekil 78. Sivas’ta Derneklerin İlçeler Bazında Aldığı Paylar (Sivas Valiliği, 2015)

Gemerek, Gürün ve Şarkışla ilçelerinde dernek sayıları 2010 yılına göre düşmüş, diğer ilçelerde ise artmıştır. Sivas Valiliği verilerine göre, 2010-2015 döneminde toplam dernek sayısı %7,82 oranında artış göstermiştir.

Tablo 91. Sivas’ta Derneklerin İlçeler Bazında Aldığı Paylar (Sivas Valiliği, 2015)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-2015 Değişim Oranı (%)
Merkez	493	540	508	515	572	524	6,29
Akıncılar	3	4	5	5	4	5	66,67
Altınyayla	5	7	7	9	8	10	100,00
Divriği	21	23	24	23	13	27	28,57
Doğanşar	2	2	2	2	2	2	0,00
Gemerek	28	27	29	27	21	13	-53,57
Gölova	14	12	12	12	9	28	100,00
Gürün	2	2	1	1	-	1	-50,00
Hafik	11	11	13	14	12	15	36,36
İmranlı	12	11	12	10	9	12	0,00
Kangal	22	20	24	23	9	25	13,64
Koyulhisar	14	14	17	17	18	21	50,00
Suşehri	21	21	22	26	21	27	28,57
Şarkışla	50	41	45	41	26	43	-14,00
Ulaş	13	11	12	10	10	13	0,00
Yıldızeli	28	22	29	26	20	28	0,00
Zara	15	9	19	19	14	19	26,67
Toplam	754	777	781	780	768	813	7,82

TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planında yer aldığı üzere, derneklerin faaliyetlerine göre dağılımları, karşılaştırmalı olarak şekilde sunulmuştur.

Şekil 79. Bölgede Faaliyet Gösteren Derneklerin Faaliyetlerine Göre Dağılımları¹⁷

Tablo 92. Derneklere Üye Sayısının Cinsiyet Bakımından İlçeler Bazında Dağılımı (Sivas Valiliği, 2010-2015)

	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Merkez	30072	8703	34701	5415	35215	5892	38515	5913	39890	5920	40055	5925
Akıncılar	80		97		113		108		82		82	
Altınyayla	110		224		131		144		192	2	192	2
Divriği	1616	131	1472	130	1412	332	1058	232	835	145	835	145
Doğanşar	60		54		61		60		62		62	
Gemerek	1467	98	1529	103	1596	98	1365	108	1154	83	1154	83
Gölova	292	6	379	4	403	5	383	5	300	4	300	4
Gürün	59	1	59	1	28		28					
Hafik	490		483		547	1	587	1	521	1	521	1
İmranlı	410	22	425	19	453	52	420	6	292	8	292	8
Kangal	1052	1	1042	1	1126	5	998	4	811	1	811	1
Koyulhisar	1139	35	1018	38	1061	185	717	24	729	27	729	27
Suşehri	676	8	788	9	875	9	95	38	747	44	747	44
Şarkışla	1499	123	1450	38	1592	76	1450	108	921	110	921	110
Ulaş	285	4	307		322	5	326	8	332	8	332	8
Yıldızeli	874	50	849	54	1017	55	890	48	692	48	692	48
Zara	376	5	427	15	789	25	796	28	656	21	656	21
Toplam	40557	9187	45304	5827	46741	6740	47940	6523	48216	6422	48381	6427

Sivas'ta kadın üye sayısı, 2010-2015 döneminde %30,10 oranında düşerken, erkek üye sayısı, yaklaşık %19,29 oranında artış göstermiştir. Akıncılar, Doğanşar, Gürün ilçelerinde kadın üye bulunmamakla

¹⁷ TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planından alıntı olup, Kayseri Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü 2013 Yılı İl Brifingi (13.02.2013 tarih ve 1429 sayılı yazı), Sivas ve Yozgat Valiliği, İl Dernekler Müdürlüğü 2013 yılı verilerine dayanmaktadır.

birlikte, Hafik ve Kangal ilçelerinde ise yalnızca 1 kadın üye bulunmaktadır. 2010 dönemine göre kadın üye sayısındaki %30'luk düşüşte Sivas Merkez'de görülen kadın üye sayısındaki düşüş etkilidir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUN ALANLARI

- Yeni vakıf sayısı bakımından iller arasında Sivas 28. sırayı almakta olup, Vakıflar ağırlıklı olarak Sivas'ın Merkez ilçesinde yoğunlaşmıştır.
- Toplam dernek üye sayıları yıllar itibarıyla artış eğilimindeyken, Sivas'ta günümüzde kadın üyeler, 6717 üye ile %12,6418'lük bir pay almaktadır (46051 üye erkek, %86,68, 360 kişi erkek %0,68). Sivas Valiliği (2015), kaynaklarına göre, Sivas'taki toplam kadın üyelerin neredeyse tamamı Sivas Merkez'de yoğunlaşmaktadır (%92,19). Sivas'ta 26 yaş altı genç üye oranı ise oldukça düşüktür. Özellikle kadınların ve Bölgedeki genç üyelerin sivil toplum faaliyetlerine katılım oranının artırılması önemlidir.
- Derneklerin ilçe bazında dağılım durumu incelendiğinde, Sivas Valiliği (2015) verilerine göre faal dernekler ağırlıklı olarak Merkez'de bulunmaktadır. Sivas Merkezi %5'lik payla Şarkışla ilçesi takip etmektedir. Merkez ilçe ile diğer ilçeler arasında dernekleşme düzeyi bakımından ciddi bir fark bulunmaktadır.
- Gemerek, Gürün ve Şarkışla ilçelerinde dernek sayıları 2010 yılına göre düşmüş, diğer ilçelerde ise artmıştır. Sivas Valiliği verilerine göre, 2010-2015 döneminde toplam dernek sayısı %7,82 oranında artış göstermiştir.
- Sivas'ta kadın üye sayısı, 2010-2015 döneminde %30,10 oranında düşerken, erkek üye sayısı, yaklaşık %19,29 oranında artış göstermiştir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Sivil toplum kuruluşlarının belli bir alanda yoğunlaşmasından ziyade tüm Sivas genelinde yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarını teşvik edici politikalar izlenmelidir. Sivil toplum kuruluşlarının kurulması ve devam etmelerinin önünde yer alan en büyük engel maddi imkânsızlıklar olması nedeniyle, faal olan sivil toplum kuruluşlarının maddi olarak desteklenmesi gereklidir. Ayrıca kadınların sivil toplum kuruluşlarındaki katılım oranının düşüklüğü konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

SONUÇ

Sivil toplum kuruluşlarının ilin kalkınması ve gelişiminde önemli bir rolü bulunmaktadır. Sivas'ın ise Sivas dışında yaşayan nüfusun fazlalığı sebebiyle bu konuda büyük bir potansiyeli mevcuttur. Sivas'ın sivil toplum ve sosyal hareketler açısından değerlendirildiğinde her ne kadar hareketli bir şehir olsa da özellikle kadınların katılımında yetersizliklerin olduğu görülmektedir. Aynı şekilde ilçelerde de bu tür hareketlerin desteklenmesi gereklidir.

¹⁸ 15.05.2015 tarihi itibarıyla, www.dernekler.gov.tr

15. KÜLTÜR

Yerel Kültür ve Gelenekler

- Türkiye'nin yüzölçümü yönünden en büyük ikinci ili olan Sivas (28.488 km²), aynı zamanda en fazla köyü olan (1275 köy) şehirdir. İlçeleri Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Doğanşar, Gemerek, Gölova, Gürün, Hafik, İmralı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Şarkışla, Ulaş, Yıldızeli ve Zara'dır. Sivas'ın 1965-2013 yılları arası nüfus göstergeleri incelendiğinde; 1965 yılından 1980 yılına kadar nüfusun 705.000'den 772.000'e yükseldiği, bu yıldan itibaren ise nüfusta sürekli bir azalma olduğu ve nihayetinde 2013 yılında 624.000 nüfusa sahip olduğu görülmektedir. Yine aynı aralıkta Sivas'ta kır nüfusunun sürekli azaldığı da gözlemlenmektedir. 1965 yılında kırsal alanda yaşayan kesim toplam nüfusun %76'sı iken, 2013 yılında bu oran %30 seviyesindedir. Sivas; coğrafi konumu itibarıyla 3 bölgede toprağı olması (İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz), etnik ve mezhepsel olarak birkaç unsuru bir arada bulundurması, tarih boyunca özellikle Osmanlı zamanındaki stratejik konumundan dolayı göç alan bir vilayet olmasından dolayı kültürel anlamda zengin bir ilimizdir. Kuzeydoğuda kalan ve Yeşilırmak havzasında yer alan ilçelerde Karadeniz kültürü hâkimken, diğer ilçelerde ise İç ve Doğu Anadolu kültürü yaşanmaktadır.
- Sivas, tarih boyunca doğu-batı ve kuzey-güney yönünde yolların kesişim noktası, İpekyolu üzerinde önemli bir kavşak olmasından dolayı göç alan ve veren bir şehir olmuştur. Tarihimizde 93 harbi olarak adlandırılan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Kars ve yöresinin kaybedilmesiyle Sivas vilayetine bu bölgeden göç edenler olmuştur. Yine 1863 yılında başlayan ve etkileri 20. Yüzyıla kadar süren Çerkez sürgününde de bir kısım Çerkez toplulukları Sivas'ın özellikle Şarkışla, Yıldızeli ilçelerine yerleştirilmiştir. Bunlara ek olarak Kürt kökenli vatandaşlar Sivas'ın Doğu Anadolu Bölgesi'ne yakın ilçelerinde yoğunlukla yaşamaktadır. Avşar kökenli vatandaş sayısı ise Çerkezlere oranla çok azdır. Cumhuriyet'in ilanı ile mübadele sonucu Balkanlardan gelen ve muhacir olarak adlandırılan Türklerden oluşan hatırı sayılır oranda bir nüfus da Sivas'ta barınmaktadır. Özellikle Gürün ilçe merkezinde çok sayıda muhacir yaşamaktadır. Sivas'ta 1950'li yıllara kadar Ermeniler yaşamıştır. Fakat Ermeni nüfusun çoğunluğu 20. yy başından itibaren göç etmiş, son olarak Gemerek'te yaşayan Ermeniler kendi istekleri ile bu ilçeden taşınmışlardır.
- Her ne kadar Karadeniz'de yetişse de çay, Sivas halkının vazgeçilmez içeceği olmuştur. Açık hava çay bahçeleri Sivaslının vazgeçilmez mekânlarıdır.
- Sivas gelişmekte olan ve gelişmeyi isteyen bir şehirdir. Var olan toplum baskı kendini hala hissettirse de, yaşam kolaylığı, şehrin küçük olması, insanların yardımseverliği Sivas'ı yaşanır bir kent haline getirmektedir.
- Yavuz Bülent BAKİLER her ne kadar "her sabah yeniden ezan sesiyle Müslüman uyanan şehir" demişe de Sivas farklı inançların bir arada yaşadığı bir Anadolu toprağıdır. Mezhep farklılıklarının yanı sıra farklı inanç ve kültürleri bir arada bulundurmaktadır. İklim hem sosyal yaşam hem de yeme içme kültürü üzerinde oldukça etkilidir. Et ve et ürünleri tüketimi ön plandadır. Yemek kültürü ağır, doyurucu ve iç ısıtıcıdır. Kışların soğuk ve sert geçmesi kış aylarında şehrin hareketliliğini öldürse de yaz ayları oldukça hareketli ve sosyaldır.
- Sivas mezhepsel olarak Sünni ve Alevi kesim olarak ikiye ayrılabilir. Bölgede Aleviliğin doğuşu 15. yy sonlarına dayanmaktadır. Pir Sultan Abdal, Sivas'ta yaşamıştır. Sivas'ta Sünniler ve

Aleviler iç içe yaşamaktadır. Öyle ki Alevi ve Sünnilerin beraber yaşadığı birçok köy bulunmaktadır. Sünni ve Alevi kesim arasında ilişkileri artırmak amacıyla yüzyıllardır uygulanan kirvelik kültürü, az da olsa halen devam etmektedir. Her ne kadar 1993'te gerçekleşen Madımak Olayları gibi olumsuz anılar olsa da her iki mezhebe bağlı insanlar arasında husumet vs. yoktur. Yakın geçmişte yaşadığı talihsiz bir olaydan dolayı insanlar ön yargılı yaklaşıp da Sivas misafirperver, sıcakkanlı bir şehirdir. 40 binden fazla öğrencisiyle Cumhuriyet Üniversitesi Sivas'ın genç nüfusuna dinamizm katmaktadır. Sokak kültürü kentin en dikkat çeken bir diğer unsurudur. Gece geç saatlere kadar insanlar rahat bir şekilde dolaşabilmektedir.

- Alevilerin, Sünnilere göre daha okumuş, daha kültürlü ve bürokraside daha fazla yer edinmiş olduğu ve insan ilişkilerinde daha iyi olduğuna dair bir izlenim mevcuttur.
- Sivas'ta tasavvuf ehlinde bir çok kimse yaşamıştır. Şemsi (Şemseddin-i) Sivasi, Recep Sivasi, Ahmed Suzi Sivasi, Haşimi Emir Osman Sivasi, Abdülmecid Sivasi, Abdülbaki Sivasi, Abdülehad Nuri es-Sivasi, İbrahim Tennuri ve Nur Ali Baba es-Sivasi Sivas'ta doğup büyümüş veya yaşamış sufilerdir. Bunun yanı sıra Muhyiddin İbn Arabî, Hacı Bektâş-ı Velî, Mevlânâ Hacı Feyzullâh Efendi, Şirvânî Şeyh İsmâîl Efendi, Mehmed Nâzım Paşa gibi sufiler de bir şekilde Sivas'ı ziyaret etmiş tasavvuf ehli kimselerdir (1). Bu sufilik geleneğinin devamı niteliğinde bugün Sivas'ta bazı dernekler faaliyet göstermektedir. Sivas Ulu Camii'nin tamiratında öncü olan ve halk arasında atalarının Kâbe örtüsünün değişimi ve bakımı ile meşgul olmaları nedeniyle "İhramcızade" olarak anılan İsmail Hakkı Toprak adına kurulan dernek bunlara örnektir.
- Sivas, tarihte birçok önemli olaya tanıklık etmiş ve bu olaylardan etkilenmiş bir merkezdir. 4-11 Eylül 1919 tarihleri arasında gerçekleşen Sivas Kongresi, Osmanlı zamanında eyalet merkezi olması, Çerkez sürgünü ve 93 Harbi'nin etkileri, Timur ordularına direnç gösteren şehrin yağmalanması ve şehrin halkının kılıçtan geçirilmesi, Köseadağ Savaşı'nın Sivas'a çok yakın bir yerde olması, Anadolu Selçuklular zamanında bir dönem başkent olması gibi tarihler şehrin insanının karakterine nüfus etmiş önemli olaylardır. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'na Sivas'tan birçok asker katılmıştır. Sivas, stratejik konumundan dolayı Selçuklular'dan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar gerçekleşen savaş, isyan, istila gibi birçok olumsuzluktan direkt etkilenen şehir olmuştur. Sivas'ın insanı devletine bağlıdır. Sivas'la ilgili şiirlerde de bahsedilen yoksulluk olgusuna ve bir çok insanını gurbete göndermesine rağmen Sivas her zaman "haline şükreden" bir şehirdir.
- Sivas'ın Selçuklular ve Osmanlılar zamanından gelen zengin bir eğitim ve kültür kenti özelliği vardır. Özellikle Selçuklular zamanında yapılan medreseleri, şifahaneleri ile o dönemde Konya ile rekabet halinde olmuştur Sivas. Sivas'tan yetişmiş birçok şair, devlet adamı, iş adamı olmasının nedeni de ilim ve kültüre olan bu bağlılıktandır. Sivas'ın zengin kültürü, kozmopolit ve renkli yapısı; Sivas'tan çıkan değerli şahsiyetler incelendiğinde de kendisini göstermektedir. Sivas Nuri DEMİRAĞ gibi döneminin vizyoner iş adamlarından birini yetiştirmenin yanı sıra, sahip olduğu köklü aşıklık-ozanlık geleneğinin sonucu olarak Aşık Veysel ŞATIROĞLU, Ruhsati gibi ozanları da yetiştiren bir ildir.
- Sivas, çok göç veren bir il olduğundan dolayı gurbet kavramı ve gurbettekiler için Sivas çok önemlidir. Bugün Sivas'ın dışında İstanbul, Ankara, Kayseri başta olmak üzere yurdun her yerinde ve yurtdışında yaşayan Sivaslıların sayısının şehir nüfusunun kat be kat üstünde olduğu öngörülmektedir. Özellikle Sivas'ta yaşayanlar tarafından Sivas dışında bulunan iş

adamları ve yatırımcıların Sivas'a yatırım yapmalarının yıllardır engellenemeyen göçün önüne geçeceği düşünülmektedir.

- Sivas; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir isimli eserinde yer almayan Altıncı Şehir'dir. Sivas, kökleri yüzyıllar öncesine uzanan Sultan Şehir'dir.
- Sivas dışında yaşayan yaklaşık üç milyon Sivaslı olduğu bildirilmektedir. Büyük bir sıra turizmi potansiyeli mevcuttur.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Veri Tabanı. www.aile.gov.tr
- Cumhuriyet Üniversitesi. Performans Programı. <http://www.cumhuriyet.edu.tr/index.php?cubid=6>. [Çevrimiçi]
- ÇETİNSAYA, Gökhan, 2014. *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma:Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. s.l. : Yüksek Öğretim Kurulu, 2014.
- Esenkar, İ. 2015. Sayılarla Türkiye – (Kayseri-Sivas-Yozgat). Sunum, Mart 2015. TÜİK Kayseri Bölge Müdürlüğü, 9.04.2015.
- İlçe Brifingleri. 2015. Sivas Kaymakamlıkları İlçe Brifingleri. Sivas Valiliği, 2015.
- İl Brifingi. 2015. Sivas Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü İl Brifingi. Sivas Valiliği, 2015.
- İl Brifingi. 2015. İŞKUR İl Brifingi. Sivas Valiliği, 2015.
- İl Brifingi. 2015. Sivas İl Halk Sağlığı Müdürlüğü İl Brifingi. Sivas Valiliği, 2015.
- İl Brifingi. 2015. Sivas İl Sağlık Müdürlüğü İl Brifingi. Sivas Valiliği, 2015.
- İl Brifingi. 2015. Sivas Sosyal Güvenlik Kurumu İl Brifingi. Sivas Valiliği, Ocak 2015.
- İl Brifingi. 2015. Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Brifingi. Birinci Altı Aylık Brifing, Sivas Valiliği, 2015.
- İçişleri Bakanlığı. 2015. Dernekler Dairesi Başkanlığı Veri Tabanı. www.dernekler.gov.tr
- Kalkınma Bakanlığı. 2014. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. www.kalkinma.gov.tr.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Milli Eğitim İstatistikleri. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>. [Çevrimiçi]
- ORAN. 2014. TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. www.oran.org.tr.
- Sağlık Bakanlığı. 2005. 13.10.2005 tarihli be 010.06 sayılı Genelge., Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, 2005.
- Sağlık Bakanlığı. 2013. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2012). Sağlık Bakanlığı, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Ankara 2013.
- Sağlık Bakanlığı. 2014. Sağlık İstatistikleri Yıllığı (2013). Sağlık Bakanlığı, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Ankara 2014.
- Sağlık Bakanlığı. 2014. Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Hasta Memnuniyeti 2012. Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, <http://ekutuphane.tusak.gov.tr>. Erişim Tarihi: 20.04.2015
- Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 2015. Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün 17.04.2015 tarihli ve 599 sayılı yazısı.
- Sosyal Güvenlik Kurumu. Sosyal Güvenlik Kurumu Veri Tabanı. www.sgk.gov.tr
- TEPAV. 2014. 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi. Yazarlar: Hülya DEMİRDİREK, Ülker ŞENER, Mart 2014, ISBN 978-9944-927-64-2.
- TÜİK. 2011. Nüfus ve Konut Araştırması 2011. Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No: 4030, Ankara, Temmuz 2013.
- TÜİK. 2013. Seçilmiş Göstergelerle Yozgat 2013. Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No: 4262, ISSN: 1307-0894, Ankara, Eylül 2014.
- TÜİK. Türkiye İstatistik Kurumu Veri Tabanı. www.tuik.gov.tr. Erişim Tarihi:10.04.2015
- Vakıflar Genel Müdürlüğü. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Vakıf İstatistikleri. <http://www.vgm.gov.tr/>

EKLER

EK-1. Sektörel Çalışma Grupları Sonuçları

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, bölgesel kalkınma hedeflerine daha fazla katkı sağlanması amacıyla, Olağan Kalkınma Kurulu Toplantılarının yanı sıra TR72 Bölgesinde (Kayseri, Sivas, Yozgat) gerçekleştirmeyi hedeflediği, İl Kalkınma Kurulu Toplantısını 7 Nisan 2015 tarihinde Yozgat'ta, 9 Nisan 2015 tarihinde Sivas'ta ve 14 Nisan 2015 tarihinde Kayseri'de gerçekleştirmiştir. İl Kalkınma Kurulu Toplantısında, Kalkınma Kurulu üyeleri arasından daha önceden oluşturulan Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubu, Sivas'ın sosyal bakımdan en önemli sorunları ve çözüm önerilerini Ajans personeli moderatörlüğünde tartışmışlardır. Sektörel Çalışma Grubu toplantılarının ikincileri ise 2-3-4 Haziran 2015 tarihlerinde Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, ilki 9 Nisan 2015 tarihinde, ikincisi ise 3 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen toplantı sonucunda, sosyal altyapının birçok konuyla ilintili olduğu anlaşılmış olup, sektörel çalışma grubu çıktıları aşağıda sunulmuştur.

Çalışmada Kullanılan Yöntem

2014 yılı II. Olağan Kalkınma Kurulu toplantısında belirlenen konu ve alanlarda Kalkınma Kurulu üyeleri ve diğer ilgili paydaşlardan oluşturulan Sektörel Çalışma Grubu toplantılarında, sektörlerin sorunları, çözüm önerileri "odak grup toplantısı metoduyla" tartışılarak, paydaşların görüşleriyle eylem planları oluşturulmuştur.

Bu amaçla, Ajans moderatörlüğünde gerçekleştirilen Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubunun ilk toplantısında Ajans personeli moderatörlüğü ve raportörlüğünde şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Sizce karşılaşılan en önemli sosyal sorunlar nelerdir?
2. Yozgat'ta sosyal açıdan bir şeyi değiştirebilseydiniz? Bu ne olurdu? Somut Proje Önerileriniz nelerdir?
3. Sosyal sorunlar sizce en çok hangi ilçeler ve hangi alanlarda yoğunlaşmaktadır?
4. İlde sosyal sorunlardan en çok hangi kesim etkilenmektedir (mevsimlik işçiler, kadınlar...)

Konuyla ilgili görüşler, resmi yazı yoluyla ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmiş ve bir sonraki toplantıda, belirlenen sorun ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve eylem planlarının tanımlanacağı bildirilmiştir. İkinci toplantıda, konuyla ilgili mevcut durum özetlenmiş olup, toplantıya katılım sağlayan paydaşlarla belirlenen sorun ve çözüm önerilerinin üzerinden geçilerek, taslak eylem planları oluşturulmuştur.

Resim 1. Sektörel Çalışma Grubu Toplantılarından Bir Görünüm

Sonrasında toplantılara katılan paydaşlara, taslak eylem planları e-posta yoluyla iletilmiş ve eylem planları konusunda görüşlerine başvurulmuştur.

Eylem planının kurgulanmasında, TR72 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı eksen, öncelik ve tedbirleri dikkate alınmıştır. Eylem planında yer alan her bir eylemde, eylem no, eylem, eylemden sorumlu kuruluş, eylemle ilgili kurum ve kuruluşlar, süre, eyleme ilişkin açıklama ve eylemin gerçekleştirilmesine ilişkin varsa fırsatlar (fon kaynağı, yeni kurumlar...) tanımlanmıştır.

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kurum /Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlgili Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlgili Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)

Eylem planında,

Eylem: Faaliyet ya da proje adını,

Eylemden Sorumlu Kuruluş: Öngörülen faaliyet ya da projenin eylemle ilgili kurum/kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmesinden ve süresi içinde tamamlamaktan ve raporlanmasını gerçekleştirmekten sorumlu kuruluşu,

Eylemle İlgili Kurum/Kuruluşlar: Eylemden sorumlu kuruluşa, eylemin gerçekleştirilmesine ilişkin destek verecek kurum ya da kuruluşları,

Süre: Öngörülen faaliyet ya da projenin tamamlanması için planlanan süreyi (kısa dönem-0-3 yıl, orta dönem-4-6 yıl, uzun dönem-7+ yıl),

Eyleme İlgili Açıklama: Gerçekleştirilecek faaliyet ya da projeye ilişkin açıklamayı,

Eylemin Gerçekleştirilmesine İlgili Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...): Eylemin gerçekleştirilmesine ilişkin bütçenin temininde ya da gerekli yapılanmalarda varsa fırsatların tanımlanmasını ifade eder.

Eylemlerin gerçekleşme durumu, Genel Sekreterlik tarafından oluşturulacak bir Komite aracılığıyla düzenli aralıklarla izlenecektir.

Sektörel Çalışma Gurubu çıktılarının sonuçları, birincil ve ikincil veriler ışığında elde edilen verilerle paraleldir. Buna göre, Kayseri'nin sorunları, istihdam, kültürel ve sosyal altyapı, göç, eğitim, sağlık ve diğer sorunlar altında sınıflandırılmıştır.

Sektörel Çalışma Gurubu çıktılarının sonuçları, birincil ve ikincil veriler ışığında elde edilen verilerle paraleldir. Buna göre, gerçekleştirilen toplantı sonucunda, sosyal altyapının birçok konuyla ilintili olduğu anlaşılmış olup, sektörel çalışma grubu çıktıları aşağıda sunulmuştur. Yozgat'ın sorunları, istihdam, sosyal altyapı, eğitim, sağlık ve diğer sorunlar altında sınıflandırılmıştır.

SORUNLAR-SAĞLIK

- Sağlık sektöründe hasta, sağlık personeli ve hekimler arasında iletişimin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Lösemili hastaları ve diğer kanser hastalıklarını tedavi edecek, tetkik edecek altyapı ve uzman hekim eksikliği mevcuttur. Bu durumdaki hastalar genellikle Kayseri'ye gidiyorlar. Özellikle çocuk hematoloğu eksikliği de görülmektedir.
- Sivas'ın altyapısı yeterli olsa dahi, etrafında Kayseri olması nedeniyle Sivas'tan dışarıya hasta sevki yapılmaktadır.
- Hekimler Sivas'ta tutulamamaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi uzman anlamında güçlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır.
- Sağlık turizmi potansiyeli yeterince değerlendirilememektedir (Balıklı Kaplıca, Sıcak Çermik, Soğuk Çermik...)
- Sağlık sektörüne yönelik özel yatırımlar azdır.

SORUNLAR-GÖÇ

- Eğitim, sağlık, sosyal altyapı eksiklikleri ile istihdam imkânlarının yetersizliği özellikle kırsaldan göçe neden olmaktadır.
- Köyde yaşam şekli yaşayanlarca benimsenmemektedir. Köyde yaşayanlar (erkekler) evlenmekte güçlük çekmektedir. Ağırlıklı ekonomik faaliyetin tarım ve hayvancılık olduğu köylerde, bunlar sosyal statü sorunu olarak görülmektedir. İnsanlar sigortalı bir işte merkezde çalışmayı tercih etmektedir.
- Kırsalda yaşayan nüfus yaşlanmaktadır. 10-15 sene sonra tarımla uğraşan kesim bulunamayacak hale gelebilecektir.
- Dışarıdan gelen kamusal alanda görev yapanlar için, sosyal ve kültürel yaşantı ve sosyal aktiviteler yetersiz görülmektedir.
- Çiftçilerin ürettiği ürün değerlendirilememektedir.
- Göçle gelenlerin yaşadığı işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışmasının önüne geçilmesi ihtiyacı mevcuttur.
- Sivas ili için nitelikli göç analizine ihtiyaç duyulmaktadır.

SORUNLAR-EĞİTİM

- Kırsal kesimde eğitim kalitesi arttırılmalıdır. Özellikle okul öncesi eğitimde okullaşma oranı düşüktür.
- Kırsalda özellikle öğretmen olmak üzere eğitim altyapısı geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır.
- Kent merkezi ve kırsal alanlarda öğrencilerin vakit geçirebileceği sosyal mekânların oluşturulmasına gereksinim vardır.
- Kırsaldan gelen öğrencilerin kenttekilerle uyum sorunu mevcuttur.
- Kırsal alanda veliler bilinçsizdir.
- Şehirde kaliteli yurt eksikliği mevcuttur.
- Sivas genelinde öğrencilerin sosyal, sportif ve kültürel ve bilimsel faaliyetlere katılım seviyesi, mekân yetersizliğinden dolayı düşüktür.
- Beşeri, teknolojik, yönetim ve organizasyonel boyutlar itibariyle kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ihtiyacı vardır.
- Sivas'ın eğitim imkânları büyükşehirlerle göre yetersizdir.
- Okul idaresi, veli ve öğrenci sacayağında rehberlik eksiktir. Aile danışmanlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi gereklidir.

SORUNLAR-DİĞER

- Sivas özellikle kırsalda tarıma bağlı bir yapı sergilemektedir. Çiftçiler tarımsal üretim teknikleri konusunda bilinçsizdir.
- Genel itibariyle beklenti çok yüksektir. Herkes en iyi mesleklerde olmayı, en iyi yerde olmayı, yönetici pozisyonunda olmayı arzulamaktadır.
- Kurumlar arası iletişim ve koordinasyon eksikliği mevcuttur.
- Tüm kurumların verdikleri desteklerle ilgili iletişim ve koordinasyon sıkıntısı mevcuttur.
- Sosyal yardımlar çalışma hayatıyla ilgili bazı kesimleri olumsuz etkilemektedir.

SORUNLAR-KÜLTÜR VE SOSYAL ALTYAPI

- Kırsal ve merkez arasında büyük bir gelişmişlik farkı mevcuttur.
- Daha çok Sivas dışından ve büyükşehirlerden gelenler için şehir merkezi alışveriş imkânları, kafeler vb. sosyal altyapı bakımından doyurucu değildir.
- Kırsalda sosyal donatılar arttırılmalıdır.

SORUNLAR-İSTİHDAM

- Kırsal ve merkezde istihdam olanakları zayıftır.
- Sivas'ta faaliyet gösteren özel sektör firmalarının kurumsallaşması gerekmektedir. İş sahipleri işçileri niteliklerine uygun çalıştırmamaktadır. İnsan kaynakları yönetim kapasitesi geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır.
- Mesleki eğitim kurumlarındaki teknoloji seviyesi ile işletmelerdeki teknoloji seviyesi eşleşmemektedir.
- Kayıt dışılığın azaltılması ve çalıştırılanlara yönelik işyerlerinin denetiminin arttırılması önemlidir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Kırsal alanlarda yaşayanların temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek altyapı geliştirilmelidir. Kırsal merkezlerde her türlü temel ihtiyaca erişimin tek bir noktada toplandığı (eczane, sağlık kurumları, eğitim, alışveriş...) pilot alanlar oluşturulmalıdır.
- Ekonomisi tarım ve hayvancılığa bağlı olan kırsal alanlar başta olmak üzere, çiftçilerin tarımsal üretim teknikleri konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Sivas'ta medya okuryazarlığı bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Sosyal hizmetler ve sağlık alanında bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Kırsaldan gelen öğrencilerin kenttekilerle uyum sorunu mevcut olduğu için, eğitimciler öğrencilerle iletişim konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Öğretmenler sosyal anlamda donanımlı hale getirilmelidir.
- İşgücü piyasası ve eğitimde mesleki yönlendirme geliştirilmeli ve bölgesel eğitim merkezleri kurulmalıdır.
- Toplum Yararına Program yerine İşbaşı Eğitim Programı uygulanmalıdır.
- Yerinde istihdamı sağlayacak tedbirler geliştirilmelidir.
- Tarım alanları birleştirilmelidir.
- Tarım alanları ıslah edilmelidir (Özellikle Şarkışla).
- Tarımın sosyal statü sorunu olarak görülmesinin önüne geçilmeli, destekler aylık olarak sunulmalı ve sosyal güvence sistemi genişletilmelidir. Kooperatifleşme güçlendirilmelidir. Irklar bazında damızlık hayvan üretim merkezi yapılabilir.
- Yapılan projeler uzun vadeli tasarlanmalıdır.
- Sağlık sektörüyle ilgili özellikle sağlık turizmi potansiyeli taşıyan alanlarla ilgili tanıtım ve altyapı çalışmaları yapılmalıdır.
- Sağlık sektörüne yönelik yapılacak özel sektör yatırımları arttırılmalıdır. Sağlık kurumlarının akreditasyonu sağlanmalıdır.
- Özel sektör yöneticilerine yönelik insan kaynakları eğitimi sağlanmalıdır.
- Kurumlarca sağlanan desteklerin ortak bir veri tabanında ilgili tüm kurumların kullanımına açılması, böylece desteklerin çakışmasının önlenmesi ve tamamlayıcılık ilkesi çerçevesinde sağlanması gereklidir.
- Tarım alanında sağlanan desteklerle ilgili bürokrasinin azaltılması
- Yerel kurum ve kuruluşlar arası iletişim ve koordinasyonun güçlendirilmesi ve bilgi aktarımın tek kanaldan yapılması önerilmektedir (Sivas Valiliği).

Fırsatlar

- Sivas'ta Okullar Bölgesi, Adliyenin arkasına alışveriş merkezi için çalışma yapılmaktadır.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Toplum Yararına Program uygulaması mevcuttur.
- İŞKUR UMEM Projesi uygulanmaktadır. KOSGEB fonları, AB projeleri, ORAN, TSE, TPE destekleri mevcuttur.
- Sivas'ta Gültepe tarafına 75 yataklı özel hastane yapımı çalışmaları sürdürülmektedir.
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, IPA AB Mali Programları Daire Başkanlığı tarafından uygulanan Operasyonel Program kapsamında, Avrupa-Türkiye İş Merkezleri Ağı'nın Genişletilmesi Projesi, Sivas İŞGEM Projesi uygulanmaktadır.

Proje Önerileri

- Sosyal donatıların bir arada olduğu alanların oluşturulması
- Gazibey Barajının ağaçlandırılması ve turizme kazandırılarak istihdama katkı sağlanması.
- Eğribucak Köyünde peri bacaları gibi mağara ve taşların turizmde değerlendirilerek, istihdama katkı sağlanması
- Sivas balının markalaştırılması ve Sivas Sporun öne çıkarılması
- El Sanatları Çarşısı ve Sanat Sokağı oluşturulmalı
- Tıbbi aromatik bitkilerin üretimine yönelik bir proje hazırlanmalı
- Modern Buğday Pazarı (Borsası) kurulması
- Üretilen ürünlerin sanayi organizasyonuna dönüştürülmesi
- Görsel olarak aynı saatlerde ve yazılı olarak aynı içerikte kamu spotları sunulması
- Kadınlara yönelik sosyal etkinlik projelerinin yapılması
- Kangal'a dermatoloji tedavi merkezi kurulması
- Sivas'ı hayvancılıkta damızlık hayvan üretim merkezi haline getirmeye yönelik projeler yapılması
- Şehir merkezinin genişlemesi
- Amatör Spor Kulüplerinin Desteklenmesi ve Amatör Sporlar Merkezinin Kurulması
- Sivas'ta kısa film festivallerinin, sanatsal etkinliklerin düzenlenmesi

Toplantıya katılım sağlayan katılımcı listesi aşağıda sunulmuştur.

Tablo 93. Sektörel Çalışma Grubu Toplantılarına Katılım ve Katkı Sağlayanlar

Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubu I. Toplantısı	
Katkı Sağlayan	Kurumu
Gülistan TÜFEKÇİ BAŞARAN	Sivas Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
A. Turgay OĞUZ	Şarkışla Belediyesi
A. Çağrı ÇİLEK	Şarkışla Belediyesi
Ferdağ Gül POLAT	Sivas İl Özel İdaresi
Ahmet DAĞÜSTÜ	Sivas Belediyesi
Eda DÖKÜCÜ	Sivas Belediyesi
Ahmet Mahir TÜRK	Sivas İl Sağlık Müdürlüğü
Abdullah ARSLAN	İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Hacı ÇETİNDAG	Sivas Ziraat Odası
Ethem DOĞAN	Sivas İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği
Özcan KARATAŞ	Sivas Veteriner Hekimler Odası
Sosyal Altyapı Sektörel Çalışma Grubu II. Toplantısı	
Katkı Sağlayan	Kurumu
Ahmet DAĞÜSTÜ	Sivas Belediyesi
Eda DÖKÜCÜ	Sivas Belediyesi
Aydın KARAHAN	İŞKUR
Abdullah ARSLAN	İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Yusuf ÇİFTÇİ	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
Gülistan TÜFEKÇİ BAŞARAN	Sivas Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
Ahmet Mahir TÜRK	Sivas İl Sağlık Müdürlüğü
Vahit ÇAY	Sivas Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Alpay EYİNÇ	Sivas Valiliği, AB Koordinasyon Merkezi
A. Çağrı ÇİLEK	Şarkışla Belediyesi
Kerem HANÇER	Şarkışla OSB Müdürlüğü

Tablo 94. Sosyal Altyapı Eylem Planı

Kültürel ve sosyal altyapının güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Kent merkezi ve kırsalda öğrencilerin vakit geçirebileceği mekânların artırılması	Sivas Belediyesi, Özel Sektör	Üniversite, Kaymakamlıklar, Sivas Valiliği	4-6 yıl	Gerek özel sektör, gerekse halka açık kamu yatırımlarıyla özellikle üniversite öğrencilerinin vakit geçirebileceği mekânların artırılması amaçlanmaktadır.	-
2	Şehir merkezinin kafeler, alışveriş imkânları ve diğer sosyal donatılar yönünden doyurucu hale getirilmesi	Sivas Belediyesi, Özel Sektör	Sivas Valiliği, İl Özel İdareleri, Sivas TSO	7+	Sivas'ta sosyal altyapının güçlendirilmesi için, Sivaslılara yönelik kafe, alışveriş merkezi vb. sosyal donatıların yatırımlarla sayısının artırılması öngörülmektedir.	Sivas Okullar Bölgesi, Adliyenin arkasına alışveriş merkezi yapılması için çalışma yapılmaktadır.
3	Kırsal alanlarda temel ihtiyaçları karşılayacak sosyal altyapı ve rekreasyon alanlarının artırılması	Belediyeler	İl Özel İdareleri, Kalkınma Bakanlığı, Kaymakamlıklar	7+	Kırsal alanlarda, yeme-içme, alışveriş, sağlık, eğitim ve mesire alanları gibi ihtiyaçların karşılanabileceği özel ve kamu yatırımlarının sayısının artırılması amaçlanmaktadır.	-
4	Sosyal donatıların bir arada olduğu alanların oluşturulması	Sivas Belediyesi	İl Özel İdaresi	4-6 yıl	Sivaslıların tek bir merkezde tüm sosyal donatılara erişim sağlayabileceği bir merkez/alan oluşturulması amaçlanmaktadır.	-
5	Şehir Merkezinin genişlemesi	Sivas Belediyesi	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	7+	Konut ve ticari işletmelerin şehir dışına yayılması ve planlı kentleşme uygulamaları yoluyla, şehrin genişletilmesi hedeflenmektedir.	-
6	Amatör Spor Kulüplerinin Desteklenmesi ve Amatör Sporlar Merkezinin Kurulması	Sivas Gençlik Spor İl Müdürlüğü	Sivas Belediyesi, İl Özel İdaresi, Cumhuriyet Üniversitesi, Beden Eğitimi Yüksek Okulu, İl Milli Eğitim Müdürlüğü	4-6 yıl	Yetenekli sporcu potansiyeline sahip olan Sivas'ta, gençler için Amatör Spor Kulüplerinin Desteklenmesi ve Amatör Sporlar Merkezinin Kurulması öngörülmektedir.	-

Kırsal Alanlarda Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve İstihdam Olanaklarının Artırılması						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Merkez ve kırsalda istihdam olanaklarının çeşitlendirilmesi ve artırılması	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Sivas TKDK, İŞKUR,	7+	TYP programı kaldırılıp, yerine işbaşı eğitim programı yer almalıdır. Kişileri, mesleğe özendirici faaliyetler yürütülmeli ve denetimler artırılmalıdır. TYP-40 yaş üzerindeki için uygulanmalıdır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Toplum Yararına Program uygulaması mevcuttur.
2	Sivas'ta faaliyet gösteren özel sektöre yönelik kurumsallaşma çalışmalarının yürütülmesi, özellikle insan kaynakları yönetim kapasitesinin artırılması	İŞKUR	TSE, Sivas KOSGEB, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas TSO	0-3 yıl	KOBİ'lerin kurumsallaşmalarına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesi planlanmaktadır.	Konunun, ORAN Teknik Destek Programı kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.
3	Mesleki eğitim kurumlarındaki teknoloji seviyesi ile işletmelerdeki teknoloji seviyesinin eşleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi	İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Üniversite	Cumhuriyet Üniversitesi Teknokent, OSB, Sivas TSO, STK'lar	0-3 yıl	Piyasaya hazır eleman yetiştirilebilmesi için mesleki eğitim kurumlarının teknik ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesi öngörülmektedir.	İŞKUR UMEM Projesi uygulanmaktadır. Konunun, KOSGEB, AB, ORAN, TSE, TPE destekleri kapsamında değerlendirilebileceği düşünülmektedir.
4	Sivas'ta alternatif iş imkânları doğuracak kırsal turizm, turizm, el sanatları, Sivas Balı, Suşehri Fasulyesi gibi potansiyellerin ekonomiye kazandırılması ve marka haline getirilmesi	Sivas Valiliği, İl Özel İdaresi, Belediye	Sivas TKDK, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, İl Kültür Turizm Müdürlüğü	4-6 yıl	Gazibey Barajının ağaçlandırılması ve turizme kazandırılması, Eğribucak Köyünde peri bacaları gibi mağara ve taşların turizmde değerlendirilmesi, yöresel ürünlerin ticarileştirilmesi yoluyla kırsal alanlarda ekonomik faaliyetlere ve istihdama katkı sağlanması amaçlanmaktadır.	-
5	Modern Buğday Pazarı (Borsa) kurulması	Sivas Ticaret Borsası	İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Ziraat Odaları	7+	İlde üretilen buğdayın etkin pazarlanabilmesi ve fiyatlandırılabilmesi için buğday için özelleştirilmiş hububat borsası kurulması hedeflenmektedir.	-
6	Sivas'ı hayvancılıkta damızlık hayvan üretim merkezi haline getirmeye yönelik projeler yapılması	Sivas İli Koyun ve Keçi Yetiştiriciliği Birliği, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Özel Sektör, Diğer Birlikler ve Meslek Odaları	Sivas TKDK İl Koordinatörlüğü	7+	Ortak süt toplama merkezlerinin kurulması, süt toplama ağı optimizasyon projesi hazırlanması ve yeni işletmelerin kurulması ve modernizasyon, yem üretimi vb. projelerin yürütülmesi yoluyla Sivas'ın hayvansal üretim merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.	IPARD programının Sivas'ta uygulanması ve konunun söz konusu program kapsamında TKDK destekleri ile Gıda Tarım Hayvancılık Bakanlığı destekleri kapsamında değerlendirilebileceği düşünülmektedir.
7	Kayıt dışılığın azaltılması amacıyla işyerlerine yönelik denetimin artırılması	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü	0-3 yıl	Kayıt dışılıkla etkin mücadele için denetimlerin artırılması hedeflenmektedir.	-

Sosyal Sorunları Tetikleyen Konulara Yönelik Tedbirlerin Tanımlanması						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Ekonomisi tarım ve hayvancılığa bağlı olan kırsal alanlar başta olmak üzere, çiftçilerin tarımsal üretim teknikleri konusunda bilinçlendirilmesi	İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	Cumhuriyet Üniversitesi, Ziraat Odaları, Birlikler	0-3 yıl	Çiftçilerin, bitki sağlığı, hayvan sağlığı, hayvan refahı, gıda güvenilirliği, halk sağlığı vb. konularda bilinçlendirilmesi yanında geleneksel metotlara bağlı üretimden ziyade modern üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.	Konunun, ORAN Teknik Destek Programı kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.
2	Yerel kurum ve kuruluşlar arası iletişim ve koordinasyonun güçlendirilmesi ve bilgi aktarımın tek kanaldan yapılması	Sivas Valiliği	Tüm Kurum ve Kuruluşlar	0-3 yıl	Sivas İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü vasıtasıyla ilgili alanlarda düzenli aralıklarla bilgi paylaşımının yapılması ve kurum ve kuruluşların sosyal konular önceliğinde bir araya getirilmesi önerilmektedir.	İl Koordinasyon Kurulu Toplantıları düzenli aralıklarla yapılmaktadır.
3	Sosyal alanda sağlanan desteklere ilişkin ortak bir havuz sisteminin oluşturulması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlüğü, Sivas Valiliği	4-6 yıl	Sosyal alanda hizmet sunan kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon seviyesi geliştirilecek, sosyal alanda sağlanan yardımların tamamlayıcılık ilkesi çerçevesinde doğru hedef kitleye sunulması amacıyla sosyal alanda sağlanan desteklere ilişkin ortak bir havuz sisteminin oluşturulması amaçlanmaktadır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından benzeri bir proje başlatılmıştır.
4	Sosyal yardım sistemi ve mekanizmalarının gözden geçirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, İŞKUR, SGK, Vakıflar Genel Müdürlüğü, ilgili STK'lar, Kalkınma Bakanlığı	4-6 yıl	Ülkemizde dezavantajlı gruplara yönelik sosyal yardımlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), yerel yönetimler ve STK'lar tarafından sağlanmaktadır. Yardım dağıtan kuruluşlar arasında hali hazırda herhangi bir koordinasyon olmaması ve doğrudan ya da dolaylı olarak birden fazla kuruluşun aynı alana yönelmesi, arzu edilen etkiyi sağlamayı güçleştirmektedir. Bu nedenle yenilikçi sunum yöntemlerinin dikkate alınması yardım sisteminde İŞKUR'un etken hale getirilmesi önemlidir.	-

5	El Sanatları Çarşısı ve Sanat Sokağının oluşturulması	Sivas Belediyesi	El Sanatları Merkezi, Halk Eğitim Müdürlüğü, İl Kültür Turizm Müdürlüğü	4-6 yıl	Sivas'a özgü el sanatlarının küçük esnaf tarafından yerli ve yabancı turistlere yönelik pazarlanabileceği ve sanatsal faaliyetlerin tek bir alanda toplanabildiği bir ortam öngörülmektedir.	-
6	Sivas'ta kısa film festivallerinin, sanatsal etkinliklerin düzenlenmesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Sivas Valiliği, Belediye, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sivas TSO	0-3 yıl	Ulusal ve uluslararası festivallerin düzenlenmesi yoluyla Sivas'ın kültür ve sanatsal zenginliklerinin tanıtılması ve nesilden nesile aktarılması hedeflenmektedir.	-

Kırsal Alanlardan Göçün Önlenmesine Yönelik Tedbirler Tanımlanması, Göçle Gelenlerin Entegrasyonunun Güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Kırsal alanlarda eğitim, sağlık altyapısı yatırımlarının artırılması, istihdam olanaklarının güçlendirilmesi	Sivas Belediyesi, Kaymakamlıklar	Sivas Valiliği, Sivas TSO, İŞKUR, Yerel STK ve federasyonlar ve hemşeri dernekleri	7+	Göçün en önemli sebeplerinden olan eğitim, sağlık ve istihdam olanakları bakımından kırsal alanlara yapılan kamu ve özel sektör yatırımlarının artırılması amaçlanmaktadır.	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından Sivas'ta IPARD programı uygulanmaktadır.
2	Tarımsal destek sisteminin gözden geçirilmesi	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	4-6 yıl	AB Ortak Tarım Politikasına uyum ve tarımsal ürünlerin rekabet gücünün artırılması çerçevesinde tarımsal destek sisteminin etkinliğinin artırılması amacıyla destek sisteminin gözden geçirilmesi amaçlanmaktadır.	-
3	Kırsal alana yapılan yatırımların artırılması için teşvik sisteminin gözden geçirilmesi	Kalkınma Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sivas Valiliği	4-6 yıl	Merkez alana yapılan yatırımlar OSB gibi alanlarda ulaşım, lojistik, teşvik gibi farklı avantajlara sahip olup, kırsal alanlarda yatırımın teşviki için ilave avantajlar sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi amaçlanmaktadır.	-
4	Göçle gelenlerin yaşadığı işsizlik, yabancılaşıma ve kültür çatışmasının önüne geçilmesi	İçişleri Bakanlığı	Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi	7+	Göçle gelenlerin entegrasyonuna yönelik, istihdama ilişkin tedbirler alınması, kayıt dışı istihdamın önlenmesi, ortak kullanıma yönelik sosyal alanlar, kendi dillerinde etkin bir bilgilendirme, dil eğitimi, kamuoyunda bilgilendirme vb. çalışmaların yürütülmesi öngörülmektedir.	-
5	Sivas için göç analizi yapılması	Sivas Valiliği (İl Göç İdaresi Müdürlüğü)	Cumhuriyet Üniversitesi	0-3 yıl	Sivas, Yozgat'la birlikte en çok göç veren 20 il arasında yer almaktadır. Bu nedenle, detaylı göç analizi çalışması ile itici ve çekici güçlerin tespiti ve buna bağlı eylem planlarının geliştirilmesi ön görülmektedir.	Konu, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı öncelikleri arasında da yer almaktadır.

Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Okul öncesi eğitimde okullaşma oranının artırılması	İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Kaymakamlıklar, Sivas Valiliği, İŞKUR	4-6 yıl	Konuyla ilgili hedef kitleyi bilinçlendirme çalışmaları yürütülmesi yoluyla, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının artırılması hedeflenmektedir.	Konunun, ORAN Teknik Destek Programı kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.
2	Sivas'ta eğitim yatırımlarının artırılması ve özel sektörün bu konuda desteklenmesi	Millî Eğitim Bakanlığı	Sivas TSO, Sivas Valiliği, Özel Sektör, Sivas Belediyesi	7+	Özellikle orta öğretim seviyesinde eğitim kalitesinin yükseltilmesine yönelik kamu ve özel sektör yatırımlarının artırılması amaçlanmaktadır.	-
3	Okul idaresi, veli ve öğrenci sacayağında rehberlik faaliyetlerinin güçlendirilmesi, aile danışmanlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi	İl Millî Eğitim Müdürlüğü	İŞKUR, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü	0-3 yıl	Öğrencilerin eğitim süreçlerinde uyum ve gelişimlerinin olumlu yönde geliştirilmesi amacıyla ilgili hedef kitlenin bilinçlendirilmesi ve etkin takibi öngörülmektedir.	Konunun, ORAN Teknik Destek Programı kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.

Sağlık Altyapısının Güçlendirilmesi						
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Süre	Eyleme İlişkin Açıklama	Eylemin Gerçekleştirilmesine İlişkin Varsa Fırsatlar (Fon Kaynağı, Yeni Kurumlar...)
1	Sağlık sektöründe hasta, hasta yakınları, sağlık personeli ve hekimler arasında iletişimin güçlendirilmesi	İl Sağlık Müdürlüğü	Halk Sağlığı Müdürlüğü, Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği	0-3 yıl	Sağlık çalışanları ile hasta ve hasta yakınları arasındaki iletişimin geliştirilmesi amacıyla eğitim çalışmaları yürütülmesi öngörülmektedir.	Konunun, ORAN Teknik Destekleri kapsamında desteklenebilmesi mümkündür.
2	Uzman Hekim (çocuk hematoloğu) ve diğer alt yapı eksikliğinin giderilmesi	Sağlık Bakanlığı	YÖK	0-3 yıl	Kamu ve üniversite hastanelerinin ihtiyaç duyulan alanlarda uzman personel açığının kapatılması ve altyapı ihtiyacının karşılanması amaçlanmaktadır.	Mevcut olması durumunda ORAN destek mekanizmalarına başvurulması mümkündür.
3	Sağlık Turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi	Sağlık Bakanlığı, Sivas Belediyesi, İl Özel İdaresi	Sivas Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas TSO, ORAN	7+	Balıklı Kaplıca, Sıcak Çermik, Soğuk Çermik gibi sağlık turizmi potansiyelinin gereğince değerlendirilmesi ve Kangal'a dermatoloji tedavi merkezi kurulması için altyapı ve personel ihtiyacının karşılanması, kadınlara yönelik sosyal etkinlik projelerinin yapılması planlanmaktadır.	-
4	Sağlık sektörüne ilişkin özel yatırımların arttırılması	Özel Sektör	Sivas Valiliği, Sivas TSO, ORAN	7+	Sivas'ta sağlık alanında özel sektör yatırımlarının arttırılması ve yatırım ortamının potansiyel yatırımcılara tanıtılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Gültepe tarafına 75 yataklı özel hastane yapılmaktadır.

EK-2. TR72 Bölgesi Alt Bölge Çalışması

TR72 Bölgesi Alt Bölge çalışması kapsamında yürütülen “TR72 Bölgesi İlçeler Kalkınmışlık Endeksi” çalışması Kalkınma Bakanlığı’nın sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksini belirlemede kullandığı, hem değişken azaltma hem de sıralama işlemi yapabilen, temel bileşenler analizi aracılığıyla yapılmıştır. Farklı konu başlıklarında 39 değişken kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin veriler, TÜİK veri tabanı ve ilgili kurumlardan elde edilmiştir. Veri setinde; demografik yapı, eğitim, sağlık, işgücü ve sanayi, tarım ve hayvancılık, mali ve yaşam kalitesi göstergeleri olmak üzere 7 farklı grupta incelemelerde bulunulmuştur.

Bölgede 47 ilçe için yapılan çalışmada, 39 farklı değişken ile ilçeler arası kalkınmışlık sıralaması yapılmış, ilçeler 5 gruba ayrılmıştır. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması çalışmasında Bölgenin en gelişmiş ilçeleri, 1. kalkınmışlık seviyesinde yer alan Melikgazi, Kocasinan ve Sivas Merkez ilçeleridir. Yüksek endekse sahip ilçeler Yozgat’ta bulunmazken, düşük endekse sahip ilçeler ise nispeten Sivas’ta yoğunlaşmıştır.

Tablo 95. İlçeler Kalkınmışlık Sıralaması

İlçe	Endeks	Kalkınmışlık Endeks Sıralaması	İlçe	Endeks	Kalkınmışlık Endeks Sıralaması
Melikgazi	3,841284238	1	Pınarbaşı	-0,2341	25
Kocasinan	2,901925099	2	Çayıralan	-0,27917	26
Sivas Merkez	2,732739916	3	Özvatan	-0,33695	27
Talas	1,58385085	4	Yenifakılı	-0,40159	28
Yozgat Merkez	1,325449833	5	Çandır	-0,43428	29
Yerköy	0,920832209	6	Yıldızeli	-0,43885	30
Divriği	0,355345786	7	Tomarza	-0,45204	31
Sorgun	0,352672154	8	Çekerek	-0,47942	32
Şarkışla	0,352506134	9	Sarıoğlan	-0,50507	33
Develi	0,259235629	10	Saraykent	-0,61303	34
Hacılar	0,245266078	11	Akkışla	-0,63303	35
Suşehri	0,111657192	12	Gölova	-0,66256	36
Boğazlıyan	0,108710039	13	Altınyayla	-0,68275	37
İncesu	0,056481134	14	Ulaş	-0,68864	38
Akdağmadeni	-0,00189693	15	Sarız	-0,70265	39
Gürün	-0,050252752	16	Felahiye	-0,70647	40
Sarıkaya	-0,056624364	17	Akıncılar	-0,71288	41
Gemerek	-0,088013557	18	İmranlı	-0,71747	42
Yahyalı	-0,125966694	19	Kadışehri	-0,7342	43
Kangal	-0,13060165	20	Hafik	-0,78442	44
Zara	-0,134984144	21	Koyulhisar	-0,83797	45
Şefaati	-0,135974798	22	Aydıncık	-0,94669	46
Bünyan	-0,137363807	23	Doğanşar	-1,07548	47
Yeşilhisar	-0,226589113	24			

İlçe Kalkınmışlık Endeks çalışması dışında, Merkez ilçeler hariç, Bölgenin 42 ilçesinde gerçekleştirilen “İlçe Stratejik Analiz Toplantıları”nda ilçelerin öncelikli sorunları ve bunları çözmek için yapılabilecekler ile ilçelerin potansiyelleri ve potansiyelleri harekete geçirmek için önerilen faaliyetler ORAN’ın talebi üzerine ilçe kaymakamları başkanlığında kamu, özel sektör ve STK temsilcilerinden oluşturulan 10-20 kişilik odak gruplarıyla tartışılmıştır. ORAN personelinin kolaylaştırıcı rol üstlendiği toplantılarda Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinden 600’ün üzerinde katılımcı planlama sürecinde görüşlerini dile getirme imkânına sahip olmuştur. Alt bölgelerin oluşturulmasında istatistiksel analiz yöntemleri kadar, İlçe Stratejik Analiz Toplantıları, ilçe anketleri ve “Sektörel Çalışma Grubu” raporlarından elde edilen bulgular da dikkate alınmıştır. “TR72 Bölgesi Kalkınmışlık Endeksi Çalışması” ile Bölge 5 alt bölgeye ayrılmıştır. Kayseri ilçeleri için en gelişmişten (I. Alt Bölge) en az gelişmişe doğru (V. Alt Bölge) alt bölge sınıflandırması şu şekildedir:

I. Alt Bölge: Sivas Merkez

II. Alt Bölge: -

III. Alt Bölge: Gemerek, Şarkışla, Suşehri, Zara, Divriği, Kangal, Gürün

IV. Alt Bölge: Yıldızeli

V. Alt Bölge: Koyulhisar, Akıncılar, Gölova, İmranlı, Doğanşar, Hafik, Ulaş, Altınyayla

EK- 3. İlçeler Bazında Değerlendirmeler

TR72 Bölgesinin tüm ilçeleri için öncelikli sorunlar, çözüm önerileri, çözümü üretmekten sorumlu kuruluşlar, kaynak ve fırsatların sorgulandığı ilçe anketleri, resmi yazıyla ilçe Kaymakamlıklarına uygulanmış ve gelen sonuçlar orijinal şekliyle ekte sunulmuştur.

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

SİVAS

SOSYAL DURUM

ANALİZİ

KAYSERİ

Barbaros Mahallesi
Sümer Yerleşkesi
Kümeevler No:1
38080 Kocasinan / KAYSERİ
Tel: 0 (352) 352 6726

SİVAS

Akdeğirmen Mahallesi
Höllüklük Caddesi
No:39
59040 SİVAS
Tel: 0 (346) 222 0800

YOZGAT

Medrese Mahallesi
Hastane Caddesi
İş Bankası Üstü 5. Kat
66100 YOZGAT
Tel: 0 (354) 217 6726